

23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9

Stampa

3

4

5

6

7

8

ΝΟΡΩΠΙΝΟ

ΟΜ

ΤΟΜΟΣ Β'

ΟΣ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΧΤΗΝΟΣ

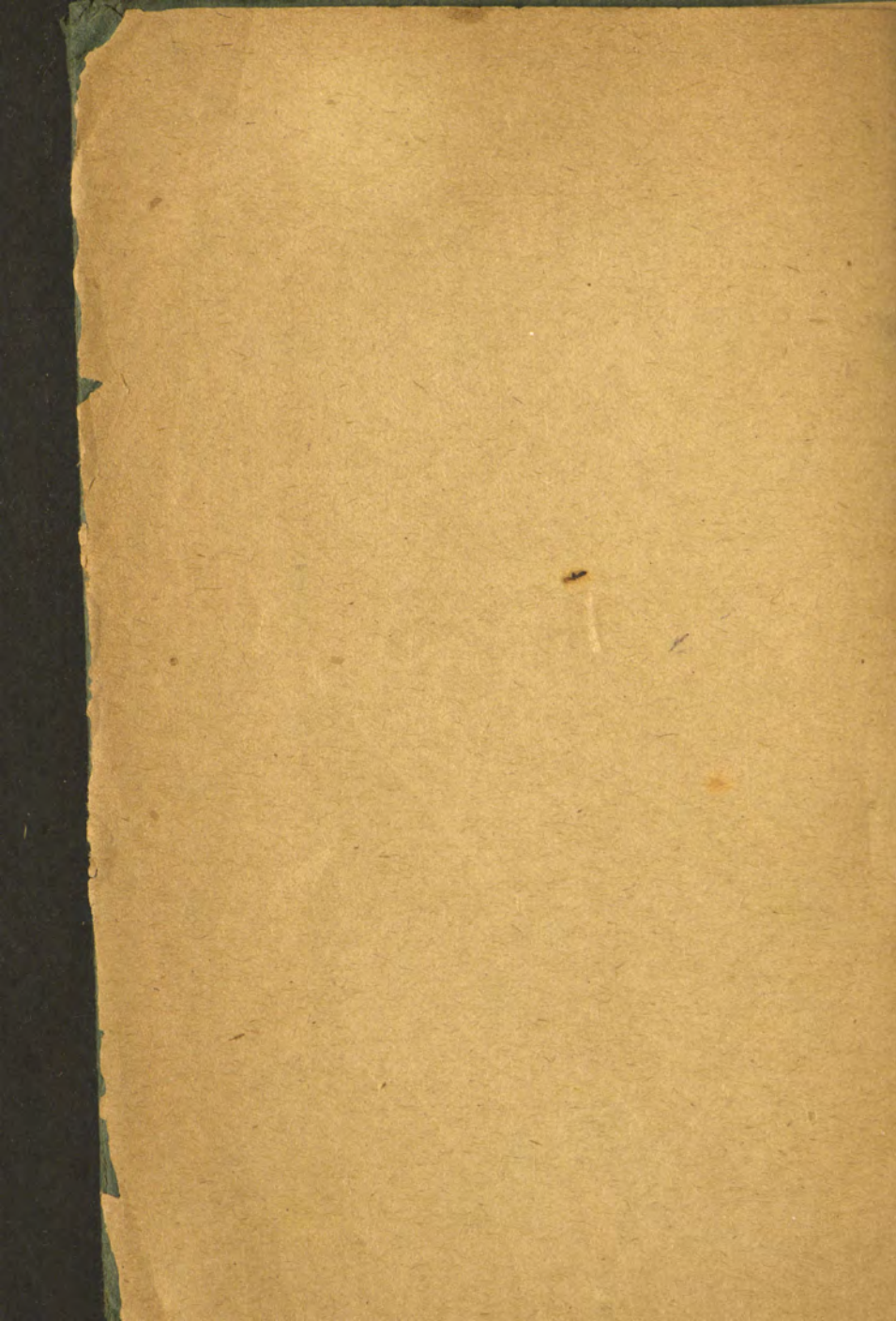
II

ὄκειτο νὰ
συχράντα
πεφτε τ
του χάμα

βλας, κα
βαρόνια
θταν στ
ἀποθήκη
ἐνα μου
πεισμα
ν οὐραν
ριξιά, κ
πορτά
βά κι'
ι τοῦ ὁ

σινιάλ
με ! εἰ

γάρι το
ιάσει δι
ραρα κλ
λεψή τ

Τ' ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΧΤΗΝΟΣ

VII

Τὴν Παρασκευὴ ἐκείνη, οἱ ἐπιβάτες ποὺ ἐπρόκειτο νὰ πάρουνε στὴ Χάβρη τὰ ἐξπρὲς τῶν ἑξή καὶ σαράντα, ξυπνήσανε ξαφνιασμένοι. Ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ἔπεφτε τὸ χιόνι τόσο πηχτό, τόσο χοντρό, ποὺ τὸ πάχος του χάμω εἶταν ὥς τριάντα πόντους.

Ἡ Λιζούλα, στὴν ξέσκεπη αὐλή, ἀνάσαινε κιόλας, κάπνιζε ζεμένη σὲ μιὰν ἀμαξοστοιχία μ' ἑπτὰ βαγόνια, τρία τῆς δεύτερης καὶ τέσσερα τῆς πρώτης. Ὅταν στίς πέντε καὶ μισὴ ὁ Ζὰν κι' ὁ Πεκὲ πήγανε στὴν ἀποθήκη γιὰ τὴν ἐπίσκεψη, ἄφησαν νὰ τοὺς ξεφύγει ἓνα μουγκρητὸ ἀπ' τὴν ἀνησυχία τους, μπρὸς σ' αὐτὸ τὸ πεισματάριο χιόνι, ποὺ λὲς καὶ ξέσκιζε τὸ μαῦρο τὸν οὐρανό.

Καὶ τώρα στὴ θέση τους, περιμέναν τὴ σφυριξιά, κακοίταζαν μακριά, πέρα ἀπ' τὴν ὀρθάνοιχτη πορτὰ τῆς Μαρκίζας, βλέποντας ἔτσι ὅπως ἔπεφτε βουβὰ κι' ἀδιάκοπα τὸ χιόνι, ποὺ λὲς καὶ ρυτίδωνε τὸ σκοτάδι τοῦ ὁρίζοντα μὲ μιὰ γλωμὴ ἀνατριχίλα.

Ὁ μηχανικὸς μουρμούρισε :

—Νὰ μὲ πάρει ὁ διάβολος ἂν βλέπω κανένα σινιάλο

—Νὰ μπορούσαμε τοῦλάχιστο νὰ περνούσαμε ! εἶπε ὁ θερμαστής.

Ὁ Ρουμπὼ εἶτανε στὸ πεζοδρόμιο μὲ τὸ φανάρι του. Εἶχε ἔρθει ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ὥρα γιὰ νὰ πιάσει δουλειά. Καμμιά φορὰ τὰ φλογισμένα του βλέφαρα κλεινάνε ἀπὸ κούραση, μὰ δὲ σταματοῦσε τὴν ἐπίβλεψή του

Ὁ Ζὰκ τὸν εἶχε ρωτήσῃ ἂν ἤξαιρε τίποτα γιὰ τὸ δρόμο, καὶ αὐτὸς πλησίασε γιὰ νὰ τοῦ σφίξει τὸ χέρι, λέγοντας πὼς δὲν εἶχε πάρει ἀκόμα τηλεγράφημα· καὶ καθὼς κατέβαινε ἡ Σεβερίνη, τυλιγμένη σ' ἓνα φαρδὺ παλτό, πῆγε καὶ τὴ συνόδεψε ὁ ἴδιος σ' ἓνα διαμέρισμα τῆς πρώτης. Δίχως ἄλλο θὰ εἶχε τσακιάσει τὸ βλέμμα τῆς ἀνήσυχης τρυφερότητας ποὺ εἶχαν ἀνταλλάξει οἱ δυὸ ἔραστές, μὰ μὴτε καὶ σκοτίστηκε νὰ πεῖ τῆς γυναίκας του πὼς δὲν εἶτανε φρόνιμο νὰ φύγει μ' ἓναν τέτοιο καιρὸ καὶ πὼς θάκανε καλλίτερα νὰ ἀνάβαλλε τὸ ταξίδι τῆς.

Καταφθάσανε καὶ οἱ ταξιδιωτὲς, κουκουλωμένοι, φορτωμένοι βαλίτσες, καὶ εἶτανε πατεῖς μὲ πατῶ σε μέου σ' ἐκεῖνο τὸ φοβερὸ πρωῒνὸ κοῦο. Ἀκόμα καὶ τὸ χιόνι στὰ παπούτσια δὲν ἔλυωνε. Καὶ οἱ πορτίτσες κλείνανε μάνι-μάνι, γιατίι ὁ καθένας ἤθελε νὰ στριμωχτεῖ στὴ γωνίτσα του. Τὸ πεζοδρόμιο ἔμενε ἔρημο, κακοφωτισμένο ἀπ' τὴς λοξὲς ἀναλαμπὲς ποὺ χύνανε μερικὰ γκαζοφαναῖα, ἐνῶ τὸ φανάρι τῆς μηχανῆς, κρεμασμένο στὸ κάτω μέρος τῆς καμινάδας ἔκκιγε μόνον, σὰν ἓνα γιγάντιο μάτι, ποὺ ὅλο καὶ φάρδαινε, στὰ μακρὰ, στὸ σκοτάδι, τὸ πυρωμένο του ἄνοιγμα.

Μὰ ὁ Ρουμπὼ, σήκωσε τὸ φανάρι του δ' ὄνοντας τὸ σινιάλο. Ὁ ἀρχιοδηγὸς σφύριξε, καὶ ὁ Ζὰκ ἀπάντησε, ἀφροῦ πρῶτα ἄνοιξε τὴ ρέγουλα καὶ ἔσπρωξε πρὸς τὰ μπρὸς τὸ χέρι τοῦ τιμονιοῦ γιὰ τὴν ταχύτητα. Φεύγανε; Ἐνὰ λεπτὸ ἀκόμα, ὁ ὑποσταθμάρχης ἀκολούθησε μὲ τὸ μάτι του, ἥσυχα-ἥσυχα, τὸ τραῖνο ποὺ ἔφευγε μέσα στὴν μπόρα.

— Καὶ προσοχή! Εἶπε ὁ Ζὰκ στὸν Πεκέ. Μὴν κάνεις χωρατὰ σήμερα...

Είχε προσέξει πώς κι' ο σύντροφός του κι' αὐτὸς εἶταν ἀποσταμένοι.

Κανένα μεθύσι βέβαια χτῆς τὸ βράδυ.

— ὦ, δὲν ὑπάρχει φόβος ! τραύλισε ὁ θερμαστής.

Μάνι - μάνι, μόλις βγήκαν ἀπὸ τὸ σταθμὸ, θάρτηκαν κ' οἱ δύο τους μὲς στὸ χιόνι. Ὁ ἀέρις φυσοῦσε ἀνατολικά. Ἔτσι ἡ μηχανὴ εἶχε τὸν ἀέρα μπροστά της καὶ κατὰμουτρα τὴν ἔδερναν τὰ χιόνια. Κρυμμένοι πίσω ἀπ' τὸ ἀμπρί, οἱ δύο ἄντρες, δὲν ὑποφέρανε πολὺ στὴν ἀρχή, γιατί εἶτανε ντυμένοι στὰ μάλλινα καὶ φορούσανε καὶ γυαλιά. Μὰ μέσα στὴ νύχτα, λὲς καὶ τὸ λαμπερὸ τὸ φῶς τοῦ φαναριῶ τὸ καταβροχθίζανε τὰ πηχτὰ ἄσπρα κομμάτια πού πέφτανε. Ἀντὶ νὰ φωτίζεται ὡς διακόσια — τριακόσια μέτρα ἀπόσταση ὁ δρόμος, φαινότανε σὰ χωμένος μέσα σὲ μιὰ γαλατερὴ δμίχλη, καὶ τὰ πράματα ξεπροβάλλανε πολὺ κοντά, σὰ μέσα ἀπ' ὄνειρο. Καὶ ὅπως τὸ φοβότανε, γιατί αὐτὸ εἶταν ὅλος ὁ φόβος τοῦ μηχανικοῦ, παρατήρησε, ἀπ' τὸ πρῶτο φανάρι πού προσπέρασε, πὼς δὲν τοῦ εἶτανε δυνατὸ ἀπ' τὴν κανονικὴ ἀπόσταση νὰ βλέπει τὰ κόκκινα σινιάλα πού τοῦ φράζανε τὸ δρόμο. Ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνη προχωροῦσε πάρα πολὺ προσεχτικά, δέχως νὰ μπορεῖ ὥστόσο νὰ κόψει τὴ φόρα του, γιατί ὁ ἀέρας τοῦφερνε ἕνα τεράστιο ἐμπόδιο, καὶ ἡ παραμικρὴ ἀργοπορίῳ θὰ εἶταν ἐπίσης κίνδυνος μεγάλος.

Ἦσανε τὴ στάση τοῦ Ἀρφλέρ ἡ Λιζούλα τράβηξε ἀλλὰ τὸ δρόμο της. Τὸ χιόνι τὸ πεσμένο δὲν ἀπασχολοῦσε ἀκόμα τὸν Ζάκ, γιατί δὲν εἶχε πάχος παραπάνω ἀπὸ ἑξήντα πόντους, ἐνῶ τὸ ξεχιονιστήρι τῆς μηχανῆς σάφρωνε κ' ἕνα μέτρο ἀκόμα. Εἶταν ὅλο φροντίδα νὰ κρατήσῃ τὴν ταχύτητά του, γνωρίζοντας καλὰ πὼς ἡ πραγματικὴ ἀξία τοῦ μηχανικοῦ, πού δὲν πίνει καὶ πού ἀγα-

πᾶ τῇ μηχανῇ του, εἶναι νὰ πηγαίνει ταχτικά δίχως τραντάγματα, μὲ τὴν ἀνώτερη πίεση.

Μάλιστα τὸ μόνο του ἐλάττωμα, εἶπαν αὐτό : νὰ μὴ στέκεται δηλαδή, ἀπὸ πείσμα, νὰ μὴν ὑπακούει στὰ σι- νιάλα, νομίζοντας πάντα πὼς θὰ εἶχε καιρὸ νὰ δαμάσει τὴ Λιζούλα.

Κ' ἔτσι καμμιά φορά, πῆγαινε πολὺ πιο πέρα, ἔσπα- νε τὰ βαρελάτα, «τοὺς κάλους», ὅπως τὰ λέν, καὶ γιὰ τὸ δυὸ φορὲς τὸν τιμωρήσανε μὲ μιὰν ἀργία ὀχταήμερη. Μὰ τὴ στιγμὴ ἐκείνη, στὸ μεγάλο κίνδυνο ποὺ βρισκό- τανε, ἡ σκέψη τῆς Σεβερίνης εἶταν ἐκεῖ, κ' αὐτὸς εἶταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἀγαπημένη ἐκείνη ὑπαρξή, κ' ἔτσι δεκαπλασίαζε τὴ δύναμη τῆς θέλησής του πρὸς τὸς καὶ τὴνε τέντωνε ἴσαμε κεῖ πέρα, στὸ Παρίσι, πάνω στίς δυὸ σιδερένιες γροακμές, ἀνάμεσα στὰ ἐμπόδια ποὺ ἔπρεπε νὰ προσπεράσει.

Καὶ ὄρθιος πάνω στὴ μετάλλινη πλάκα, ποὺ ἔδενε τὴ μηχανὴ μὲ τὸ ἐξάρτημά της, μὲ ἀδιάκοπα τραντάγματα, ὁ Ζάκ, μ' ὅλο τὸ χιόνι, ἔσκυβε δεξιά γιὰ νὰ δεῖ καλλί- τερα. Μέσα ἀπὸ τὸ ἱζάμι τοῦ ἀμπρι, ποὺ τὸ θάμπωνε τὸ νερό, δὲν μπορούσε νὰ διακρίνει τίποτα. Κ' ἔμενε ἐκεῖ, τὸ κεφάλι του, μὲς στὸ χιόνι, κ' ἐνιωθε χιλιάδες βελόνες νὰ τοῦ τσιμποῦν τὸ δέρμα, ἓνα τέτοιο κρύο, σὰν κοιμῆς μὲ τὸ ξυράφι. Πότε - πότε ἀποτραβιότανε, γιὰ νὰ πάρει τὴν ἀνάσα του. Ἐβγαζε τὰ γυαλιά του, τὰ σκούπιζε, ὕστερα πῆγαινε πάλι στὴ σκοπιὰ του, μέσα στὸ σίφουνα, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα, περιμένοντας τὰ κόκκινα σινιάλα. Εἶτανε τόσο βυθισμένος στὴ θέλησή του, ποὺ δυὸ φορὲς νόμισε πὼς εἶδε ματωμένες σπίδες, ποὺ λεκιάζανε τὸ χλωμὸ σεντόνι ποὺ ἔτρεμε μπροστά του.

Μὰ ξαφνικά, μὲς στὸ σκοτάδι, μιὰ διαίσθηση τὸν εἰδοποίησε πὼς ὁ θερμοστῆς του δὲν εἶτανε πειὰ ἐκεῖ,

Μονάχα ἓνα φανάριον φώτιζε τὴ βρύση, γιὰ νὰ μὴ σκοτίζει καμμιὰ λάμψη τὰ μάτια τοῦ μηχανικοῦ. Καὶ πάνω στὴν πλάκα τοῦ μανόμετρου, πὺν τὸ σμάλτο τῆς λῆς καὶ εἶχε μιὰ στραφιερὴ λάμψη, εἶδε τὴ γαλάζια βελόνα νὰ τρέμει καὶ νὰ πέφτει γογγύοντα. Ἐπεφτε ἡ φωτιά. Ὁ θερμομαστὴς εἶχε ξαπλωθεῖ πάνω σὺν κασόνι, γιὰτὶ τὸν εἶχε νικήσει ὁ ὕπνος.

—Τὸ Χριστό σου ! ξεφώνισε ὁ Ζάκ, σπρώχνοντάς τον.

Ὁ Πεκὲ σηκώθηκε, καὶ ζήτησε συγγνώμην μ' ἓνα ἀκατανόητο μουγκρητό. Μόλις στεκότανε στὰ πόδια του. Μὰ ἡ συνήθεια τὸν ἔκανε νὰ τιναχτεῖ ἀμέσως ὀρθίως, στὴ φωτιά του, μὲ τὸ σφυρὶ στὸ χέρι, σπάνοντας τὸ κάρβουνο, πὺν τὸ ἀπλωνε στὴν πυροστιά μὲ τὸ φτιάρι σὲ ἰσόμετρο πάχος. Ὑστερὰ σκούπισε. Κ' ἐνῶ ἡ πόρτα τοῦ φούρνου ἔμενε ἀνοιχτή, μιὰ ἀντηλιά τῆς φωτιᾶς πρὸς τὰ πίσω, σὰ μιὰ φλογισμένη οὐρὰ κάποιου κομήτη, εἶχε λῆς βάλεи φωτιά σὺν χιόνι πὺν ἔπεφτε, σὰ μεγάλοι μαλαματένιοι κόρποι.

Ὑστερὰ ἀπὸ τὸ Ἀρφλὲρ ἄρχισε ὁ μέγας ἀνήφορος, πὺν βαστάει τρεῖς λεῦγες καὶ πὺν πάει ἴσαμε τὸ Σαίν—Ρομαίν. Εἶναι ὁ πιὸ τραχὺς ἀνήφορος ὅλης τῆς γραμμῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ μηχανικὸς ἄρχισε τὴ μανούβρα μὲ προσοχή, γιὰ νὰ κατορθώσει, μὲ μιὰ μεγάλη προσπάθεια, ν' ἀνέβει τὴ γραμμή, πὺν καὶ στὸν καλὸν καιρὸν ἀκόμα εἶναι τραχειά. Μὲ τὸ χέρι του στὸ τιμόνι, πὺν ἄλλαζε τὴν ταχύτητα, ἔβλεπε νὰ φεύγουν τὰ τηλεγραφικά κοντάρια, προσπαθώντας νὰ καταλάβει μὲ τί ταχύτητα φεύγανε. Αὐτὴ λιγότερε πολὺ, ἢ Λιζούλα λαχάνιαζε, ἐνῶ μάντευε κανεῖς ἀπ' τὸ τριψίμο τοῦ ξεχιονιστηριοῦ, πὺν ὅλο καὶ μεγάλωνε ἡ ἀντίσταση. Μὲ τὸ πόδι του ἀνοιξε τὴν πόρτα τοῦ φούρνου, καὶ νυσταγμένος ὁ θερμομαστὴς κατάλαβε, δυνάμωσε καὶ ἄλλο τὴ φωτιά γιὰ νὰ

μεγαλώσει ή πίεση. Τώρα ή πόρτα κοκκίνιζε, φώτιζε και τῶν δυο τῖς γάμπες μ' ἓνα μενεξεδι τρομουλιαστό φῶς. Μ' αὐτοῖς δὲν αἰσθανόνταν καὶ τὴν καυτερή τὴ ζέστη μέσα σ' ἐκεῖνο τὸν παγερὸ ἀέρα πὺ τὸς ἔλουζε.

Μὲ μιὰ χειρονομία πὺ ἔκανε ὁ προϊστάμενος, ὁ θερμοστής ἀνασήκωσε τὴ σκάρα, πρᾶμα πὺ δυνάμωσε τὴ φωτιά.

Γλήγορα ή βελόνα τοῦ μανόμετρου ξανανέβηκε πάλι σὲ δέκα ἀτμόσφαιρες.

Ἡ Λιζούλα ἔδινε ὅλη της τὴ δύναμη.

Μάλιστα σὲ μιὰ στιγμή, βλέποντας πῶς ὁ δείκτης τοῦ νεροῦ χαμήλωνε, ὁ μηχανικὸς ἀναγκάστηκε νὰ κουνήσει τὸ κλειδὶ τῆς ἀντλίας, ἀν κι' αὐτὸ ἀδυνατίζε τὴν πίεση. Ἐξ ἄλλου ή πίεση ξανασηκώθηκε. Ἡ μηχανὴ ροχάλιζε, ἔφτυνε σὰ ζῶο πὺ τὸ παρακουράζουνε, μὲ τραντάγματα καὶ μὲ ξύλο στὴ ράχη. Θᾶλεγε κανεῖς πῶς τρίζανε τὰ μέλη της. Κι' αὐτὸς τῆς φερνότανε βάνανσα, σὰ γυναίκα πὺ τὴν πῆρανε τὰ χρόνια κι' ἀδυνατίσε. Δὲν τῆς ἔδειχνε πειὰ τὴν πρώτη τρυφερότη.

— Δὲ θ' ἀνέβει ή τεμπέλα ! εἶπε μὲ σφιγμένα δόντια, αὐτὸς πὺ δὲ μιλοῦσε ποτέ του στὸ δρόμο.

Ὁ Πεκέ, ξαφνιασμένος μὲς στὴ νυστάλα του, τὸν κοιτάζε.

Τί τᾶβαζε τώρα μὲ τὴ Λιζούλα ; Μὴ καὶ δὲν εἶταν ἀκόμα ή προκομμένη μηχανή, ή ὑποταχτική ; Μήπως δὲν ξεκινοῦσε εὐκόλα - εὐκόλα, πὺ εἶτανε εὐχαρίστηση νὰ τὴνε βάζει κανεῖς μπρός, καὶ μήπως δὲν εἶχε τόσο καλή ἐξάτμιση, πὺ ἐξοικονομοῦσε τὸ δέκατο τοῦ καρβόνου ἀπὸ τὴ Χάβρη στὸ Παρίσι ; Ὅταν μιὰ μηχανὴ εἶχε συρτάρια σὰν τὰ δικά της, καὶ τόσο καλὸ ρεγουλάρισμα, πὺ ἔκοβε ἄψε - σβύσε τὸν ἀτμό, μποροῦσε ν' ἀνεχθεῖ κανεῖς ὅλα τὰ ἐλαττώματά της, ὅπως θᾶλεγε κανεῖς γιὰ

καμμιὰ ρέμπελη νοικοκυρά, πού ἔχει ὅμως καλὰ φερσίματα καὶ εἶναι καὶ οἰκονόμα. Ἐ, βέβαια, ξόδευε πολὺ λάδι. Κ' ὕστερα ; Τὴ λαδώνανε, καὶ νὰ ὅλη ἡ φασαρία!

Ἀκριβῶς ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ Ζὰκ ἔλεγε τάλι φουρκισμένος :

— Δὲ θ' ἀνέβει, ἂν δὲν τὴνε λαδώσουν.

Καὶ, προῶμα πού δὲν τὸ εἶχε κάνει τρεῖς φορὲς στὴ ζωὴ του, πῆρε τὸ λαδωτήρι γιὰ νὰ τὴ λαδώσει στὸ δρόμο. Διασκέλισε τὰ κάγκελα, ἀνέβηκε στὴ σκεπὴ καὶ πῆγε ἴσαμε τὴν ἄκρη τοῦ καζανιοῦ. Μὰ εἶτανε μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπικίνδυνες μηχανοῦθρες. Τὰ πόδια του γλυστρούσανε πάνω στὴ στενὴ σιδερένια λουρίδα, βρεμένη ἀπὸ τὸ χιόνι, καὶ ὁ φοβερὸς ἄερας ἀπειλοῦσε νὰ τὸν σαρώσει, σὰν ἓνα κομμάτι ἄχυρο. Ἡ Λιζούλα, μὲ τὸν ἀνθρώπου αὐτὸν τὸν κρεμασμένο στὰ πλευρά της, ἔξακολουθοῦσε τὸ δρόμο τῆς λαχανιασμένη, μέσα στὴ νύχτα, ἀνάμεσα στ' ἀπέραντο ἄσπρο στῶμα, ὅπου ἄνοιγε ἓνα βάθῦ αὐλάκι. Τὸν τάραζε, παίρνοντάς τον μαζί της καὶ φεύγοντας. Ἐφτασε στὸ μπροστινὸ τὸ πέρασμα, ἔσκηψε μπροστὰ στὸ χωνὶ τοῦ λαδώματος τοῦ δεξιοῦ κυλίνδρου καὶ λάδωσε μὲ φοβερὴ δυσκολία, ἐνῶ βασιτιότανε μὲ τὸνα μόνον χέρι ἀπ' τὸ σίδερο. Ὑστερα ἀναγκάστηκε νὰ κάνει τὸ γύρο, σὰν ἔντομο πού σκαρφαλώνει, γιὰ νὰ πάει νὰ λαδώσει τὸν ἀριστερὸ τὸν κύλινδρο. Κι' ὅταν γύρισε, ἀποκαμωμένος, εἶτανε χλωμὴ ἢ ὀψη του, γιατί εἶχε νιώσει τὸ χάρο νὰ περνᾷ.

— Βρωμοπτελιάλογε ! μουρμούρισε.

Ξαφνισμένος ἀπ' τὴν ἀσυνήθιστη αὐτὴ βιαιότητα γιὰ τὴ Λιζούλα, ὁ Περέ, δὲν μπόρεσε νὰ μὴ μιλήσει, ξεστομίζοντας μιὰ ἀκόμη φορὰ τὰ συνηθισμένα του χωρατά :

— Ἐπρεπε νὰ μ' ἀφήνατε νὰ πάω ἐγώ· σὲ μένα στέκονται οἱ γυναῖκες σὰν πάω νὰ τὶς λαδώσω,

Εἶχε ξυπνήσει λίγο καὶ πῆγε στὴ θέση του ἀγναντεύοντας τὴν ἀριστερὴ μεριὰ τῆς γραμμῆς. Τὰ μάτια του βλέπανε καλὰ, καλλίτερα ἀπ' τὰ μάτια τοῦ προϊσταμένου του. Μὰ μέσα σ' ἐκείνην τὴ θύελλα ὅλα εἶχανε χαθεῖ ἀπὸ μπρὸς του. Κι' ἂς τὸ γνώριζε, ὕστερα ἀπὸ τόση συνήθειαν, τὸ κάθε χιλιόμετρο τοῦ δρόμου τὴ στιγμὴ ἐκείνη δὲν μποροῦσε νὰ διακρίνει καλὰ - καλὰ ποῦ βρισκότανε. Ὁ δρόμος χανόταν κάτω ἀπὸ τὸ χιόνι, οἱ φράχτες, μὰ καὶ τὰ σπίτια ἀκόμα, λές καὶ βουλιάζανε. Δὲν εἶτανε πειὰ παρὰ μιὰ πεδιάδα ὁλόγυμνη κι' ἀπέραντη. Ἕνα χάος, ἀόριστος ἀσπρίλες, ὅπου ἡ Λιζούλα ἔτρεχε σὰν τρελλὴ καὶ πῆγαινε ἐκεῖ ποῦ ἤθελε.

Καὶ ποτὲς οἱ δυὸ ἄντρες δὲ νιώσανε τόσο στενὸ μεταξὺ τους τὸ δεσμὸ τῆς ἀδερφοσύνης ποῦ τοὺς ἔνωσε πῶνω σ' αὐτὴ τὴ μηχανὴ ποῦ ἔτρεχε ἀνάμεσα στὸν κίνδυνο, καὶ εἶτανε πολὺ πρὸς μόνον, πολὺ πρὸς ἐγκαταλειμμένοι ἀπ' τὸν κόσμον, παρὰ ἂν εἶτανε κλεισμένοι σὲ κανένα μοναχικὸ δωμάτιο. Εἶχανε κιόλας τὴ βαρύτατη, τὴ φοβερὴ εὐθύνη γιὰ τὶς ἀνθρώπινες ζωὲς ποῦ σέρνανε πίσω τους.

Δὲν εἶτανε βέβαια στιγμὴ νὰ τσακωθοῦν. Τὸ χιόνι διπλασιαζότανε, τὸ σεντόνι πρὸς πυκνὸ ἀκόμα σκέπαζε τὸν ὁρίζοντα.

Ἐξακολουθοῦσαν ν' ἀνεβαίνουν, ὅταν κι' ὁ θερμοστῆς τώρα νόμισε πὼς εἶδε νὰ λάμψει μιὰ κόκκινη φωτιά στὰ μακριά.

Μὲ μιὰ λέξη εἰδοποίησε τὸν προϊστάμενό του. Μὰ τώρα πιά δὲν τὴν ξανάβρισκε, τὰ μάτια του εἶχαν ὄνειρευτεῖ, ὅπως ἔλεγε λαμπιὰ φορὰ.

Κι' ὁ μηχανικὸς, ποῦ δὲν εἶχε δεῖ πρῶτα, ἔνιωσε νὰ τοῦ χτυπάει ἡ καρδιά, καὶ ταραγμένος ἀπ' τὴ φαντασιοληξία τοῦ ἄλλου ἔχασε πιά τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ γιὰ

τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Ἐκεῖνο πού θαρροῦσε πὺς ἔβλεπε, πέρα ἀπ' τὸν ἀσπριδερό ἀνεμοστρόβιλο τοῦ χιονιοῦ, εἶτανε πελώριοι μαῦροι ὄγκοι, σὰ γιγαντένια κομμάτια νύχτας, πὺς λὲς καὶ ξεκινούσαν καὶ πηγαίνανε νὰ βροῦνε τὴ μηχανή. Εἶτανε ἄραγες κατακυλισμένα κομμάτια ἀπ' τὸ βουνό, ὅπου πῆγαινε νὰ τσακιστεῖ ἡ ἀμαξοστοιχία ; Τότες τὸν ἔπιασε ὁ φόβος, τράβηξε τὴ σφυρίχτρα, σφύριξε ἀπελπιστικά, πολλὴν ὥρα. Κι' αὐτὴ ἡ κλαυψάρικη βουὴ σερνόταν πένθιμη ἀνάμεσα στὴ μπόρα. Ὑστερα ξαφνίστηκε, γιατί εἶχε σφυρίξει στὴν ὥρα πὺς ἔπρεπε· τὸ τραῖνο μ' ὅλη του τὴν ταχύτητα περνοῦσε τὸ σταθμὸ τοῦ Σαῖν—Ρομαίν, κι' αὐτὸς θαρροῦσε πὺς τὸν εἶχε προσπεράσει ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιόμετρα.

Ὡστόσο ἡ Λιζούλα πὺς εἶχε ἀνέβει τὸ φοβερὸ ἀνήφορο, ἄρχισε νὰ κυλᾷ πιὸ ἡσυχῇ, καὶ ὁ Ζὰκ μπόρεσε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ πάρει τὴν ἀνάσα του, Ἀπ' τὸ Σαῖν—Ρομαίν στὸ Μπολμπέκ, ἡ γραμμὴ ἀνεβαίνει πολὺ σιγά, κι' ὁ δρόμος θὰ πῆγαινε καλὰ ἴσαμε τὴν ἄλλην ἄκρη τῆς βουνοκαμπιᾶς. Ὅταν ἔφθασε στὸ Μπεζεβίλλ, δὲν παρᾶλειψε νὰ φωνάξει τὸ σταθμάρχη, πὺς τὸν εἶδε στὸ πεζοδρόμιο, γιὰ νὰ τοῦ πεῖ τὸ φόβο του, μπρὸς σ' αὐτὸ τὸ χιόνι, πὺς ὅλο καὶ πάχαινε τὸ στρώμα του.

Δὲ θὰ κατῶρθωνε ποτὲ νὰ φτάσει στὴ Ρουένη, καὶ τὸ καλλίτερο θὰ εἶτανε νὰ διπλασιάζανε τὸ ζέψιμο, βάζοντας ἀκόμα μιὰ μηχανή, μιὰ καὶ βρισκότανε σὲ μιὰν ἀποθήκη, ὅπου ὑπῆρχανε μηχανὲς στὴ διάθεσή του.

Μὰ ὁ σταθμάρχης τοῦ εἶπε πὺς δὲν εἶχε διαταγὴ καὶ πὺς δὲν εὑρίσκει σωστὸ νὰ πάρει ἀπάνω του αὐτὴ τὴ φροντίδα. Τὸ μόνο πὺς πρόσφερε, εἶτανε πέντε-ἕξι ξύλινα φτιάγια, γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουνε τὴ γραμμὴ σὲ περίπτωση ἀνάγκης. Κι' ὁ Πεκὲ πῆρε τὰ φτιάγια καὶ τὰ τοποθέτησε στὸ πίσω μέρος,

Στὴ βουνοκαμπιὰ πραγματικὰ ἡ Λιζούλα ἔακολούθη-
σε τὸ δρόμο τῆς μὲ ἀρκετὴ ταχύτητα καὶ δίχως πολὺ
κόπο. Κάθε λίγο ὁ μηχανικὸς ἔκανε τὴ χειρονομία του,
ἄνοιγε τὴν πόρτα τοῦ φούρνου γιὰ νὰ βάλει κάρβουνο ὁ
θερμαστής. Καὶ κάθε φορὰ πάνω ἀπὸ τὸ κατσουφια-
σμένον τραῖνο, μαῦρο μέσα σ' ὅλη ἐκείνη τὴν ἀσπρίλα, σα-
βανωμένο, στραφτοκοποῦσε ἡ φλογισμένη οὐρὰ τοῦ κο-
μήτη πού τραποῦσε τὴ νύχτα. Εἴταν ἑπτὰ καὶ τρία τέ-
ταρτα. Ξημέρωνε ἡ μέρα. Μὰ μόλις διακρινόταν ἡ χλω-
μάδα τῆς στὸν οὐρανό, μὲς στὸν ἀπέραντο ἀσπριδερό ἀ-
νεμοσφρόβιλο, πού γέμιζε τὸ διάστημα ἀπ' τὴ μιὰν ἄ-
κρη τοῦ ὀρίζοντα στὴν ἄλλη. Ἡ ὑποπτη αὐτὴ φεγγοδο-
λιά, ὅπου δὲ διάκρινε κανεὶς τίποτα καθαρὰ ἀκόμα, ἀλή-
συχοῦσε περισσότερο τοὺς δυὸ ἄντρες πού μὲ τὰ μάτια
βουρκαμένα, παρὰ τὰ γυαλιά τους, προσπαθοῦσαν νὰ
δοῦν στὰ μακρυνά. Δίχως ν' ἀφήσει τὸ κλειδί ἀπ' τὰ χέ-
ρια του ὁ μηχανικὸς, δὲν παρατοῦσε τὴ σφυρίχτρα, σφυ-
ρίζοντας πάντα ἀπὸ προβλεπτικότητα, κ' εἴτανε μιὰ σφυ-
ριξιά ἀγωνίας, πού ἔκλαιγε μέσα σ' ἐκείνη τὴ χιονισμέ-
νη ἔρημο.

Προσπέρασαν τὸ Μπολμπέκ, ὕστερα τὸ Ὑβετό, δίχως
ἐμπόδιο. Μὰ στὸ Μοττεβίλ, ὁ Ζὰκ φώναξε πάλι τὸν ὑ-
ποσταθμάρχη, πού δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ δώσει σωστὲς
πληροφορίες γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ δρόμου. Κανένα
τραῖνο δὲν εἶχε ἔρθῃ ἀκόμα, κ' ἔφη τηλεγράφημα δή-
λωνε ἀπλοῦςπατα πὼς τὸ ὄνιμπους ἀπ' τὸ Παρίσι βρι-
σκότανε σταματισμένο στὴ Ρουέν, σὲ ἀσφάλεια. Καὶ
ἡ Λιζούλα ξανάφυγε, κατεβαίνοντας μὲ τὴ βαρειά τῆς
καὶ κουρασμένη τρεχάλα τῆς τρεῖς λεῦγες τὸν κατήφορο
πού πάει στὸ Μπαρραντέν. Τώρα ἡ μέρα ξημέρωνε πολὺ
χλωμή, κ' ἔλεγε πὼς ἡ πένθιμη αὐτὴ χλωμάδα προσε-
χότανε ἀπὸ τὸ χιόνι.

Χιόνιζε πολύ, λές κι' ὁ οὐρανὸς, τσακισμένους κομμα-
τια, κομματάκια, μπερδεμένα καὶ κρύα, γκρεμιζότανε
πρὸς τὴ γῇ γιὰ νὰ τὴν πνίξει. Ὅσο προχωροῦσε ἡ μέρα,
δυνάμωνε κι' ὁ ἀέρας καὶ πέφτανε σὰ σφαῖρες οἱ νιφά-
δες τὸ χιόνι. Κάθε λίγο καὶ λιγάκι ὁ θερμιστὴς εἵτανε
ἀναγκασμένος νὰ πρίρνει τὸ φτιάρι νὰ καθαρίζει τὴν
καρβουνάποθήκη στὸ βάθος, δίπλα στὸ μέρος πού εἶταν
τὸ νερό. Δεξιά κι' ἀριστερὰ ἡ ἐξοχή εἶταν ἀγνώριστη
σὲ τέτοιο βαθμό, πού οἱ δυὸ ἄντρες θαρροῦσαν πὼς τρέ-
χανε σὲ κάποιο ὄνειρο. Οἱ ἀπέραντοι ἴσιοι κάμποι, οἱ
πράσινες βοσκές μὲ τοὺς φράχτες τους, στρέμματα ὁ-
λόκληρα μηλιές, δὲν εἵτανε πιά παρὰ μιὰ θάλασσα ἄσ-
πρη, ὅπου μόλις σγουραίνανε κάμποσα κιματάκια, ἕνα
χλωμὸ καὶ τρεμουλιαστὸ ἄπειρο, ὅπου ὅλα σβήνανε μέσα
σ' ἐκείνη τὴν ἀσπρίλα. Κι' ὁ μηχανικὸς, ὄρθιος, μὲ τὸ
χιονοδαρμένο του πρόσωπο, μὲ τὸ χέρι στὸ κλειδί, ἄρ-
χιζε νὰ ὑποφέρει φοβερὰ ἀπ' τὸ κούο. Τέλος, στὴ στάση
τοῦ Μπαραντιέν, ὁ σταθμάρχης κ. Μπεσσιέρ, πλησίασε ὁ
ἴδιος στὴ μηχανὴ νὰ πεῖ στὸν Ζὰκ πὼς τοὺς εἰδοποίη-
σαν ὅτι εἶναι πολὺ χιόνι μαζεμένο μπρὸς στὸ μέρος τοῦ
Κρουὰ ντὲ Μοφρά.

—Θαρρῶ πὼς μπορεῖτε ἀκόμα νὰ περάσετε, πρόσθεσε,
μὰ θὰ δυσκολευθεῖτε.

Τότες ὁ νέος ἀφαρπάστηκε.

—Νὰ πάρει ὁ διάβολος, τὸ εἶπα ἐγὼ στὸ Μπεζεβίλ !
Τί θὰ τοὺς ζήμιωνε νὰ βάζανε κι' ἄλλη μηχανή;... Ἀ!
Θὰ μᾶς δοῦνε κι' ἀπὸ τὴν καλή....

Ὁ ἀρχιοδηγὸς εἶχε κατέβει κι' αὐτὸς ἀπ' τὴ θέση του
κι' εἵταν κι' ὁ κείνος θυμωμένος. Εἶχε παγώσει στὴ σκοπιά
του, δήλωνε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ ξεχωρίσει ἕνα σινιάλο
ἀπὸ ἕνα τηλεγραφόξυλο. Ταξιδεύανε πασπατεύοντας μέ-
σα σ' ὅλην ἐκείνη τὴν ἀσπρίλα...

—Τέλος, ἐγὼ σᾶς εἰδοποίησα, εἶπεν ὁ κ. Μπεσιέρ.
 Ὡστόσο οἱ ταξιδιώτες ξαφνίζόντανε πιά γιὰ τὴν πολ-
 λύωρη αὐτὴ στάση σ' ἐκεῖνο τὸ σταθμὸ, τὸ σαβανωμένο
 καὶ τὸν ἔρημο, πού μήτε φωνὴ ὑπαλλήλου ἀκουγότανε,
 μήτε πορτίτσα ἀνοιγόκλεινε. Κατέβηκαν μερικὰ παράθυ-
 ρα καὶ φάνηκαν κάμποσα κεφάλια: Μιὰ γυναίκα πολὺ
 παχειά, μὲ δυὸ ξανθὰ χαριτωμένα κορίτσια, κόρες τῆς
 δίχως ἄλλο, κ' οἱ τρεῖς τοὺς ἀγγλίδες πολὺ πιθαίνο. Καὶ
 πῶς ἐκεῖ, μιὰ νέα μελαχρινή, πολὺ ὁμορφη, πού ἕνας ἡ-
 λικιωμένος κύριος τὴν ἀνάγκαζε νὰ μπεῖ μέσα, ἐνῶ δυὸ
 ἄλλοι ἄντρες, ἕνας νέος κ' ἕνας γέρος, κουβεντιάζανε
 ἀπὸ ἕνα βαγόνι σ' ἄλλο, μισοβγαλμένοι ἀπ' τὰ παράθυ-
 ρα. Μά, καθὼς ὁ Ζὰκ ἔρριχνε μιὰ ματιὰ πρὸς τὰ πίσω,
 δὲν εἶδε ἄλλο παρὰ μόνον τὴ Σεβερίνη, σκυρμένη κι' αὐ-
 τὴ καὶ νὰ κοιτάζει πρὸς τὸ μέρος τοῦ μὲ ὕψος στενοχω-
 ρημένο. Ἄ! τὸ ἀγαπημένο πλασματάκι, ἀνήσυχο πού
 θὰ εἶτανε! Τοῦ ξεσκίζόταν ἡ καρδιά πού τὴν ἐνιωθε
 ἐκεῖ, τόσο κοντά, μὰ καὶ μακριὰ του, στὸν κίνδυνο. Θά-
 δινε ὅλο του τὸ αἷμα γιὰ νὰ βρισκότανε κίόλας στὸ Πα-
 ρίσι καὶ νὰ τὴν ἔβγαζε ἐκεῖ δίχως νὰ εἶχε πάθει κανένα
 κακό.

—Ἀἰντε, φευγάτε, — εἶπε γιὰ συμπέρασμα ὁ σταθ-
 μάρχης, — εἶναι ἀνώφελο νὰ τρομάζετε τὸν κόσμον.

Ὁ ἴδιος εἶχε δώσει τὸ σινιάλο. Ἀνέβηκε στὸ βαγόνι
 τοῦ ὁ ἀρχιοδηγὸς καὶ σφύριξε. Καὶ μιὰ φορὰ ἀκόμα ἡ
 Λιζούλα ξεκίνησε, ἀφοῦ πρῶτα ἀπάντησε μὲ μιὰ παρα-
 πονιάρικια κραυγὴ.

Μιάν - μιάν κατάλαβε ὁ Ζὰκ πὼς ἄλλαξε ἡ κατάστασις
 τοῦ δρόμου. Δὲν εἶτανε πιά στὸν κάμπο· ἡ μηχανὴ κυ-
 λούσε στὸ παχὺ χαλὶ τ' ἀπέραντο καὶ τὸ χιονοστρωμένο,
 ἀφίνοντας ἀπὸ πίσω τῆς ἕνα αὐλάκι σὰ νὰ εἶτανε βα-
 πόρι. Ἐμπαιναν σ' ἀνώμαλο μέρος, γεμάτο λόφους καὶ

βουνζλάκια· τὸ καμπουριαστὸ αὐτὸ ἔδαφος πήγαινε ἔτσι ὥς τὸ Μαλονέ· καὶ τὸ χιόνι εἶχε μαζωχτεῖ ἐκεῖ, ἄλλου πολὺ καὶ ἄλλου λίγο. Ὁ δρόμος βρισκόταν ξεκαθαρισμένος ποῦ καὶ ποῦ, ἐνῷ ὀλάκεροι βόλοι φράζανε σ' ἄλλα μέρη τὸ πέρασμα. Ἐξ ἄλλου ὁ ἀέρας πὺν σάρωνε τὰ ὑψώματα, βούλωνε τὶς λάκκες. Ἔτσι τὸ λοιπὸν τὸ ἓνα ἐμπόδιο ἐρχότανε ὕστερα ἀπ' τ' ἄλλο. Εἴτανε κομμάτια δρόμος ὅλως διόλου ἐλεύθερος καὶ ὕστερα τονε φράζανε σωστὰ κάστρα. Ἡ μέρα εἶχε φέξει, καὶ ἡ ἔρημη χώρα, τὰ στενὰ μονοπάτια, οἱ ἀπότομοι γκρεμοὶ, παίρνανε κάτω ἀπ' τὸ χιονισμένο στρῶμα τους τὴ ρημαγμένη ὄψη κάποιου παγωμένου ὠκεανοῦ, πὺν ἔμενε ἀκίνητος μέσ στη μπόρα.

Ποτὲς ἀκόμα ὥς τότε δὲν εἶχε νιώσει ὁ Ζὰν τέτοιο κρύο. Σὰν χιλιάδες θελόνια τὸν τσιμποῦσε τὸ χιόνι καὶ λὲς καὶ εἴτανε ματωμένο τὸ μούτρο του. Δὲν ἐνίστατο πιά τὰ δάχτυλά του, καὶ εἶχανε καταντήσει σὲ τέτοιο βαθμὸ ἀναίσθητα, πὺν ἀνταρτίχισσε μὴ νιώθοντας πιά τὸ κλειδί γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ταχύτητος πὺν κρατοῦσε στὰ χέρια του. Ὅταν σήκωνε τὸν ἄγκωνά του γιὰ νὰ τραβήξει τὴ σφυρίχτρα, τὸ μπράτσο του βάβαινε στὴν πλάτη του, σὰ νὰ εἴτανε νεκρό. Δὲν μπορούσε νὰ πεῖ ἂν πραγματικὰ τονε σηκώνανε τὰ πόδια του μέσα στ' ἀδιάκοπο ἐκεῖνο τράνταγμα πὺν τοῦ ἔβγαζε τὰ ἐντόσθια. Μιὰ μεγάλη κούραση τὸν εἶχε κυριέψει μαζὶ μὲ κεῖνο τὸ κρύο πὺν τοῦ ξεπάγιαζε τὸ κρανίον, καὶ τρόμαξε μὴν τυχὸν καὶ δὲν ἤξαιρε πιά ἂν πραγματικὰ κυβερνοῦσε, γιὰτὶ τώρα γυρνοῦσε ὁ κλειδί μὲ μηχανικὰ μόνο σχήματα καὶ σὰν ἀπολιθωμένος κοίταζε τὸ μανόμετρο πὺν ἔπεφτε. Ὅσες ἱστορίες, πὺν μιλοῦν γιὰ φαντάσματα, εἶχε ἀκούσει, τοῦ ἐρχόντανε τώρα στὸ νοῦ. Δὲν εἶπαν ἄραγε σπασμένο δέντρο, ἐκεῖ πέρα, ριγμένο ἀπάνω στὴ γραμμή; Εἴταν

Τ' ἀνθρώπινο Κτῆνος Τόμος Β'.

ἄραγε καμμιά κόκκινη σημαία, αὐτὸ πὺν κυμάτιζε πάνω ἀπ' τὸ βουνάλακι ;

Δὲν εἶτανε βαρελὸτ' αὐτὰ πὺν κάθε λίγο καὶ λιγάκι σκάζανε κάτω ἀπὸ τὶς ρόδες ; Δὲν μπορούσε νὰ βρεῖ μιὰν ἀπάντησι, κ' ἔλεγε ὁλοένα μέσα του πὺς ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ, ὅμως δὲν εὗρισκε τὸ κουράγιο γιὰ νὰ τὸ κάμῃ. Ἐκίποσα λεπτὰ τονε βασάνισε αὐτὴ ἡ κρίσι, ὕστερα, ἀπότομα, βλέποντας τὸν Πεκέ, πὺν ξανάπεσε κοιμισμένος πάνω στὸ κασόνι, ἀποκαμωμένος ἀπ' τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο κρύο, πὺν καὶ τὸν ἴδιο τὸν εἶχε ταράξῃ, τοῦ ξεφώνισε μὲ τέτοιο θυμὸ, πὺν λὲς κ' εἶχε ξαναξοσταθεῖ :

— "Αἰ, στὸ διάβολο, βρωμιάρη !

Κι' αὐτὸς, πὺν τὸν πιότερο καιρὸ ὑπόφερεν τὰ ἐλαττώματα τοῦ μεκερῇ, τοῦδωσε τόσες κλωτσιές, ὡς πὺν στὰ τελευταῖα τὸν ξύπνησε. Ὁ ἄλλος, μουνδιασμένος, ἀρκέστηγε μόνο νὰ μουγκρίσῃ, ξαναπιάνοντας τὸ φτιάρι του στὰ χέρια.

— Καλά, καλά ! ἔρχουμαι...

Σὰ γέμισε ὁ φούρνος, ξανανέβηκε πάλι ἡ πῆσι, κ' εἶταν πιά καιρὸς, γιὰτὶ ἡ Λιζούλα εἶταν χωμένη σ' ἓνα χαράκωμα κ' εἶχε νὰ σαρώσῃ πιότερο ἀπὸ ἓνα μέτρο χιόνι. Μὲ μιὰν ὑπέρτατη προσπάθεια προχωροῦσε τρέμοντας. Μιὰ στιγμὴ ἀπόκαμε, λὲς καὶ θᾶμενε σιὸν τόπο, σὰν καράβι πὺν κάθισε πάνω σιὸν ἄμμο. Ἐκεῖνο πὺν τηνε βάραινε εἶταν τὸ χιόνι, πὺν σιγὰ σιγὰ εἶχε κουουλῶσῃ τὶς σκεπὲς τῶν βαγονιῶν.

Τὰ βαγόνια, ἔτσι μαῦρα πὺν εἶτανε σκεπασμένα μὲ τ' ἄσπρο τὸ σεντόνι, κατρακυλοῦσανε μέσα στ' ἄσπρο τ' αὐλάκι. Μὰ καὶ ἡ ἴδια λὲς κ' εἶτανε σκεπασμένη μ' ἄσπρα γουναιρικά γύρω στοὺς γοφούς της· κι' ἀπ' ἐκεῖ λυώνανε καὶ στάζανε κόμποι - κόμποι τὸ χιονόνερο. Ἀκόμῃ μιὰ φορά, μ' ὄλε τὸ βάρος της, τὰ κατὰφερε καὶ

πέρασε. Τὴν ὥρα πού καμπυλώνοντας πάνω σ' ἓνα ὕψωμα προχωροῦσε τὸ τραῖνο, μπορούσε ἀκόμα νὰ τὸ παρακολουθήσει κανεῖς, ἔτσι σὰ μιὰ κορδέλλα ἱσκιο, πού χανότανε μέσα σὲ ὄνειρεμένες χῶρες πού στραφτοκοπούσανε ἀπὸ ἀσπρίλα.

Μά, πὺὸ πέρα, ξαναρχινούσανε πάλι οἱ χαράδρες, κ' ὁ Ζάκ κ' ὁ Πεκέ, πού νιώθανε τὴ Λιζούλα κουρασμένη, ἀντιπαλαίψανε μὲ τὸ κρού, ὄρθιοι στὴ θέση τους, πού καὶ ψυχομαχώντας ἀκόμα δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἐγκαταλείψουνε.

Ξανὰ ἡ μηχανὴ ἔχανε τὴ γληγοράδα της. Εἶχε προχωρήσει ἀνάμεσα σὲ δυὸ φράχτες καὶ σταμάτησε σιγά-σιγά, δίχως τράνταγμα. Λὲς καὶ ξεγλυστροῦσε σὰν νὰ εἶτανε ὅλο λάδια, γιατί οἱ ρόδες της ὅλο καὶ σφίγγανε καὶ δὲν πήγαιναν πιά. Σταμάτησε ξεψυχισμένη. Δὲν ξανακούνησε πιά. Τέλειωσε ! Τὸ χιόνι τὴν κρατοῦσε, κ' εἶταν ὁλότελα ἀνίκανη...

— Πάει ! μούγκρισε ὁ Ζάκ. Νὰ πάρει ὁ διάβολος !

Ἐμεινε μερικὰ λεπτὰ ἀκόμα στὴ θέση του, κρατώντας τὸ κλειδί, ἀνοίγοντάς τα ὅλα γιὰ νὰ δεῖ ἂν θὰ ὑποχωροῦσε τὸ ἐμπόδιο. Ὑστερα, ἀκούγοντας τὴ Λιζούλα νὰ φτύνει καὶ νὰ λαχανιάζει στὰ χαμένα, ἔκλεισε τὰ κλειδιά καὶ φουρκισμένος βλαστήμησε ἀκόμα πὺὸ δυνατὰ. Ὁ ἀρχιοδηγὸς ἔσκυβε ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς σκοπιᾶς του, κ' ὁ Πεκέ, γυρνώντας τὸ κεφάλι του, φώναξε :

— Πάει ! κολλήσαμε...

Ζωηρὰ ὁ ὁδηγὸς πήδησε μὲς στὸ χιόνι, χώθηκε ὡς τὰ γόνατα. Προχώρησε, κ' οἱ τρεῖς μαζί κάμανε συμβούλιο.

— Τὸ μόνο πού μπορούμε νὰ κάνουμε, εἶναι νὰ προσπαθήσουμε νὰ ξεκαθαρίσουμε. Εὐτυχῶς ἔχουμε φτιάξια.

Φωνάζετε τὸν ὁδηγό σας ἀπὸ τὸ πρισινὸ βαγόνι, κ' ἐμεῖς οἱ τέσσερις θὰ ξεκαθαρίσουμε τὶς ρόδες.

Γνέψανε στὸν ἄλλον ὁδηγό, ποὺ κι' αὐτὸς εἶχε κατέβει ἀπ' τὴ σκοπιά του. Ἐφτασε μὲ πολὺ κόπο, πότε - πότε λὲς καὶ θὰ πνιγότανε. Μὰ ἡ στάση αὐτὴ καταμεσίς στὴν ἐξοχή, σ' ἐκείνη τὴν ἄσπρη ἐρημιά, οἱ φωνὲς ποὺ συζητούσανε τὸ τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ, ὁ ὑπάλληλος ποὺ κατὰ μᾶκρος τῆς ἀμαξοστοιχίας πηδοῦσε γιὰ νὰ φτάσει τοὺς ἄλλους, ὅλα αὐτὰ τρομάζανε τοὺς ἐπιβάτες. Τὰ παράθυρα κατεβήκανε. Ξεφωνίζανε, ρωτούσανε, κ' εἴτανε μιὰ γενικὴ σύγχυση, ἀκαθόριστη ἀκόμα, μὰ ποὺ ὅσο πήγαινε κι' αὐξανε.

—Ποῦ εἵμαστε ;... γιατί σταμάτησαν ;... Θεέ μου! Κανένα δυστύχημα ;...

Ὁ ὁδηγὸς ἀναγκάστηκε νὰ καθησυχᾷ τὸν κόσμον. Ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ὥρα, ἡ Ἀγγλίδα, ποὺ τὸ χοντρό της μοῦτρο εἶταν ἀνάμεσα στὰ δυὸ χαριτωμένα προσωπάκια τῶν κοριτσιῶν τῆς τονε ρώτησε μὲ μιὰ τραχεῖα προφορά.

—Κύριε, συμβαίνει τίποτα ἐπικίνδυνον ;

—Ὅχι, ὄχι, κυρία, ἀποκρίθηκε, Λίγο χιόνι μόνο... Φεύγουμε σὲ λιγάκι.

Καὶ τὸ παράθυρο ξανανέβηκε μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ δροσερὸ τερέτισμα πῶν κοριτσιῶν, τὴ μουσικὴ αὐτὴ ποὺ ἔχουν οἱ ἀγγλικὲς συλλαβές, τόσο ζωηρὲς πᾶνω σὲ ρόδινα χεῖλη. Γελοῦσαν οἱ δυὸ τους, γιατί αὐτὸ τὶς διασκέδαζε.

Μὰ πιὸ πέρα, ἓνας ἡλικιωμένος κυριὸς φώναξε τὸν ὁδηγό, ἐνῶ ἡ νέα του γυναίκα ξεπρόβαλε ἀπὸ πίσω του τὸ μελαχροινὸ προσωπάκι της.

—Γιατί δὲν πῆραν τὰ μέτρα τους ; Εἶναι ἀνυπόφορο. Γυρνῶ ἀπ' τὸ Λονδίνο, ἔχω βιαστικὲς ὑποθέσεις στὸ Πα-

ρίσι σήμερα τὸ πρωῒ, καὶ σὰς προειδοποιῶ πὼς θὰ καταστήσω ὑπεύθυνη τὴν Ἑταιρίαν γιὰ κάθε ἀργοπορίαν.

Τὸ μόνο ποὺ μπόρεσε ν' ἀπαντήσῃ ὁ ὁδηγὸς :

—Κύριε, θὰ ξαναφύγουμε σὲ πέντε λεπτά.

Τὸ κρὺο εἶτانه φοβερό, ἔμπαινε μέσα τὸ χιόνι, καὶ τὰ κεφάλια καθήκανε. Κλείσαμε τὰ παράθυρα. Μὰ, στὸ βάθος κάθε κλειστοῦ θαγониоῦ, ἐπικρατοῦσε μιὰ ταραχὴ καὶ μιὰ στενοχώρια, ποὺ ἀκουγότανε τὸ ὑπόκωφό τους μουρμουρητό. Μονάχα δυὸ παράθυρα μένανε κατεβασμένα καὶ καθισμένοι, σὲ μιὰ ἀπόσταση ἀπὸ τρία διαμερίσματα ποὺ τοὺς χωρίζανε, κουβεντιάζανε δυὸ ταξιδιώτες. Ὁ ἓνας εἶτανε Ἀμερικανός, καμμιὰ σαρανταριά χρονῶ, κι' ὁ ἄλλος κάποιος νέος ἀπ' τὴ Χάβρη· ἐνδιαφερόνταν κ' οἱ δυὸ τους γιὰ τὸ ξεκαθάρισμα τῆς γραμμῆς.

—Στὴν Ἀμερική, κύριε, ὅλοι κατεβαίνουν ἀπ' τὰ βαγόνια τους καὶ πιάνουν τὸ φτιάρι στὸ χέρι.

—Ὡ, δὲν εἶναι δὰ καὶ σπουδαῖο πράγμα. Πέρουν δυὸ φορὲς ἔτυχε ν' ἀποκλεισθῶ ἔτσι. Οἱ δουλειές μου μ' ἀναγκάζουνε νὰ πηγαίνω κάθε βδομάδα στὸ Παρίσι.

—Κ' ἐγὼ, σχεδὸν κάθε τρεῖς βδομάδες.

—Πῶς ; Ἀπ' τὴ Νέα Ὑόρκη ;

—Μάλιστα, κύριε, ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη.

Ὁ Ζὰκ ὁδηγοῦσε ὅλη τὴ δουλειά. Βλέποντας τὴ Σεβερίνη σὲ μιὰν ἀνοιχτὴ πόρτα στὸ πρῶτο θαγόνι, ὅπου πῆγαινε πάντα γιὰ νὰ εἶναι πιὸ κοντά του, τὴν εἶχε παρακαλέσει μὲ τὸ βλέμμα. Ἐκεῖνη κατάλαβε κι' ἀποτραβήχτηκε, γιὰ νὰ μὴ μένει μέσα πρὸν παγωμένο ἀέρα ποὺ ἔκαινε τὸ πρόσωπο. Ἐκεῖνος, ἀπ' τὴ στιγμή αὐτή, ἔχοντάς τὴν στὸ νοῦ του, δούλεψε μ' ὅλη του τὴν καρδιά. Μὰ παρατηροῦσε πὼς ἡ αἰτία τῆς σπάσης, τὸ στοίβαγμα τοῦ χιονιοῦ, δὲν εἶταν ἀπ' τίς ρόδες. Εἶταν ἡ στιχτιέρα τοῦ φούρνου, τοποθετημένη ἀνάμεσα στὶς ρόδες,

πού ἔφερεν τὸ ἐμπόδιο, γιατίι τύλιγε τὸ χιόνι καὶ τὸ σκληραίνει σὲ στίβες πελώριες. Τοῦ ἦρθε μιὰ σκέψη.

—Πρέπει νὰ ξεβιδώσουμε τὴ σταχτιέρα.

Στὴν ἀρχὴ ὁ ἀρχιοδηγὸς ἀντιτάχθηκε. Ὁ μηχανικὸς εἶταν ὑπὸ τὶς διαταγές του, δὲν ἤθελε νὰ τοῦ δώσει τὸ δικαίωμα ν' ἀγγίξει τὴ μηχανή. Ὑστερα πείσθηκε.

—Παίρνετε τὴν εὐθύνη, καλὰ !

Ἄλλὰ εἶτανε δύσκολη δουλειά. Ξαπλωμένοι ἀνάσκελα κάτω ἀπ' τὴ μηχανή, μὲ τὴ ράχη στὸ χιόνι πού ἔλυανε, ὁ Ζάκ κι' ὁ Πεκέ, δούλεψαν σχεδὸν μισὴ ὥρα. Εὐτυχῶς πού μέσα στὸ κασόνι τὰ ἐργαλεῖα, εἶχανε ἀρκετὰ κατσαβίδια, γιὰ νὰ μεταλλάζουν. Τέλος, μὲ κίνδυνόν νὰ καοῦν καὶ νὰ τσακιστοῦνε καμμιὰ εἰκοσαριά φορές, κατωρθώσανε νὰ ξεκολλήσουν τὴ σταχτιέρα. Μὰ δὲν εἶταν ἀκόμα δική τους, ἔπρεπε νὰ τὴ θγάλουν ἀπ' ἐκεῖ κάτω. Εἶταν τεράστιο τὸ βάρος της, κι' ἀκοιμποῦσε πάνω στίς ρόδες καὶ στοὺς κυλίνδρους. Ὡστόσο τέσσερις ἄνθρωποι μαζί, τὴν τράβηξαν, τὴν ἔσυραν ἔξω ἀπ' τὴ γραμμή, ἴσαμε τὸ χαντάκι.

—Τώρα ἂς ἀποτελειώσουμε τὸ ξεκαθάρισμα, εἶπεν ὁ ἐδηγός.

Ἐδῶ καὶ μιὰ ὥρα τὸ τρεῖνο βρισκότανε σὲ κίνδυνον, καὶ ἡ στενοχώρια τῶν ἐπιβατῶν εἶχε μεγαλώσει. Κάθε λίγο, ἔπεφτε κ' ἓνα παράθυρον καὶ μιὰ φωνὴ ρωτοῦσε γιατίι δὲ φεύγουν. Εἶτανε σωστὸς πανικός, φωνές, κλάματα, σὲ μιὰ κρίση ἀπόγνωσης πού ὀλοένα αὖξαινε.

—Ὁχι, ὄχι, ἀρκετὰ ξεκαθαρίσαμε, δήλωσε ὁ Ζάκ. Ἀνέβητε. Τὰ ἄλλα εἶναι δική μου δουλειά.

Εἶτανε ξανά στὴ θέση του, μαζί μὲ τὸν Πεκέ, κι' ὅταν οἱ δύο ὀδηγοὶ ξαναπήγανε στὰ βαγόνια τους, γύρισε μόνος του τὸν ξεθυμαστῆρα. Ξεπήδησε ὁ καυτερὸς ἀχνός, ξεκούρανε τὸν κόσμον, κ' ἔλυωσε ὅσον χιόνι εἶτανε

στis γραμμές. Ὑστερα, μὲ τὴ μηχανὴ στὸ κλειδί, ἔβγαλε πίσω. Σιγά - σιγά ἀπιοσθώρησε καμμιὰ τρακοσαριὰ μέτρα γιὰ νὰ πάρει φόρα. Καὶ δυναμώνοντας τὴ φωτιά, ξεπερνώντας μάλιστα τὴν κανονισμένη πίεση, ξαναπῆγε ἐνάντια στὸν τοῖχο πού ἔφραζε τὸ δρόμο, κ' ἔρριξε τὴ Λιζούλα, μ' ὅλο τῆς τὸν ὄγκο, μ' ὅλο τὸ βάρος τῆς ἀμαξοστοιχίας, πού ἔσερνε μαζί της.

Κι' αὐτὴ ἔβγαλε ἓνα ἀγκομαχητό, ὅμοιο μ' ἐκεῖνο πού βιάζει ὁ ξυλοκάπος σὰ χώνει τὸ τσεκούρι του. Τὰ γερά της σίδερα τρίβανε. Μ' ἀκόμα δὲν μπόρεσε νὰ περάσει. Τότες ἄλλες δυὸ φορές ὁ μηχανικὸς ξανάρχισε τὴ μηχανούβρα, πῆγε πίσω, ὥρμησε ὕστερα στὸ χιόνι γιὰ νὰ τ' ἀποτινάξει. Καὶ κάθε φορὰ ἡ Λιζούλα, τεντώνοντας τοὺς γοφούς της, ἔσπρωχνε μὲ τὸ στῆθος της καὶ βογνοῦσε σὰ λυσσασμένη γιγάντισσα. Τέλος, ξαναπῆρε τὴν ἀνάσα της, ἔσφιξε τὰ μετάλλινα νεῦρα της σὲ μιὰν ὑπέρτατη προσπάθεια, πέρασε, καί, βαρειά - βαρειά τὸ τραῖνο τὴν ἀκολούθησε, ἀνάμεσα στοὺς δυὸ τοίχους πού σχηματίζει τὸ ξεκοίλασμένο χιόνι. Ἦταν ἐλεύθερη.

— Πρώτης τάξεως ζῶο, μ' ὅλα ταῦτα ! μουρμούρισε ὁ Πεκέ.

Ὁ Ζάκ, μὲ σκοτισμένα τὰ μάτια, ἔβγαλε τὰ γυαλιά του καὶ τὰ σκούπισε. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατὰ· δὲν αἰσθανότανε πιά τὸ κρύο, μὰ ξαφνικά τῷ ἦρθε στὴ σκέψη ἓνα βαθὺ χαράκωμα πού βρισκότανε καμμιὰ τρακοσαριὰ μέτρα μακρότερα ἀπ' τὴν Κρουὰ ντε-Μοφρά. Βρισκότανε πρὸς τὸ μέρος πού φουσκῶσε ὁ ἀέρας, τὸ χιόνι θὰ εἶχε μαζωχτεῖ ἐκεῖ μπόλικο καὶ μῖνι - μῖνι εἶχε στερεωμένη τὴν πεποίτησή του, πὼς αὐτοῦ ἦναι ὁ βράχος πού θὰ ναυαγοῦσε. Ἐσκυψε. Μακριὰ, ὕστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη καμπύλη φάνηκε τὸ χαράκωμα, σὰ μιὰ εὐθεῖα γραμμὴ, ἀπαράλλαχτα σὰν ἓνας μέγας λάκκος, γε-

μάτος χιόνι. Είχε καλοφέξει. Ἡ ἀσπρίλα εἶταν ἀπέραντη κι' ἀστραφτερή, ἐνῶ ἀκόμα χιόνιζε.

Ὅσοπο ἡ Λιζούλα ἔτρεχε μὲ μιὰ μέση ταχύτητα, μὴ θρίσκοντας πειὰ ἐμπόδιο προστά της. Ἀπὸ προφύλαξη εἶχαν ἀφίσει ἀναμμένα τὰ προστινὰ καὶ τὰ πισινὰ φανάρια, καὶ τὸ ἄσπρο φανάρι στὰ πόδια τῆς καμινάδας ἔλαμπε μέσα στὸ φῶς σὰν ἓνα ζωντανὸ μάτι κύκλωπα. Ἡ μηχανὴ κυλοῦσε, σίμωνε στὸ χαράκωμα μὲ τὸ γουρλωμένο ἐκεῖνο μάτι. Τότε λὲς κι' ἄρχισε νὰ φτερνίζεται σὰν ἄλογο ποὺ φοβάται. Βαθειὲς ἀνατριχίλες τὴν ταραξανε. Ὅπισθοχωροῦσε κ' ἐξακολουθοῦσε πάλι τὸ δρόμο της, ὑποταχτικὴ στὸ στιβαρὸ χέρι τοῦ μηχανικοῦ.

Μ' ἓνα κίνημα αὐτὸς εἶχε ἀνόξει τὴν πόρτα τοῦ φούρνου γιὰ νὰ δυναμώσῃ ὁ θερμοαστὴς τὴ φωτιά. Καὶ τώρα, δὲν εἶτανε πειὰ ἡ οὐρὰ τοῦ κομήτη ποὺ κόρωνε τὴ νύχτα, τώρα λὲς κ' ἔβλεπες ἓνα μαῦρο λοφίον ἀπὸ πηχτὸ καπνὸ, ποὺ λέρωνε τὴ μεγάλη χλωμὴ ἀνατριχίλα τοῦ αὐρανοῦ.

Ἡ Λιζούλα προχωροῦσε.

Τέλος, μπήκανε στὸ χαράκωμα. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, οἱ φράχτες εἶτανε βουλιαγμένοι καὶ δὲ διάκρινες πειὰ τίποτα στὸ δρόμο, μήτε καὶ τὴ γραμμὴ λὲς καὶ κάποιος χεῖμαρρος τὸ εἶχε σκάψῃ ἐκεῖνο τὸ βαθούλωμα κ' εἶτανε τώρα γεμάτο χιόνι.

Ἡ Λιζούλα χύθηκε ἐκεῖ μέσα, κύλησε καμμιὰ πενήνταριά μέτρα καὶ λαχάνιασμένη ὅσο πῆγαινε ἔκοβε τὸ δρόμο τῆς. Τὸ χιόνι ποὺ τ' ἀπόσπρωχνε ἀπὸ μπρὸς της, σχηματίζε βόλο ἀλάκερο καὶ τῆς ἔφραζε τὸ δρόμο. Μιὰ στιγμὴ φάνηκε σὰ ν' ἀπόκαμε. Ὑστερὰ, μὲ μιὰ τελευταία προσπάθεια, ξεμπλέχτηκε καὶ προώρησε ἀκόμα καμμιὰ τριανταριά μέτρα. Εἶτανε τὸ τέλος, τὸ τράνταγμα τῆς ἀγωνίας.

Πακέττα ὀλάκερα ἔπεφτε τὸ χιόνι καὶ βούλωνε τὶς ρόδες. Ὅλα τὰ κομμάτια τοῦ μηχανισμοῦ εἴτανε δεμένα μὲ μιὰν ἀλυσσίδα πάγου. Καὶ ἡ Λιζούλα στάθηκε ὀριστικὰ πειά, ξεψύχησε μὲς στὸ μεγάλο κρύο. Ἡ ἀνάσα τῆς ἔσθθησε, εἴταν ἀκίνητη καὶ πεθαμένη.

— Αὐτὸ εἴταν, τέλειωσε ! εἶπε ὁ Ζάκ. Τὸ περίμενα...

Μάνι - μάνι θέλησε νὰ κάνει πίσω, γιὰ νὰ δοκιμάσει ξανά τὴ μαγούβρα του. Μὰ τὴ φορὰ αὐτὴ ἡ Λιζούλα δὲν κουνήθηκε. Μῆτε πίσω ἤθελε νὰ πάει, μῆτε μπρός. Εἴτανε περικυκλωμένη ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, κολλημένη χάμου, ἄψυχη, κουφή. Ἀπὸ πίσω τῆς, ἡ ἀμαξοστοιχία ὀλάκερη, εἴταν κι' αὐτὴ σὰν πεθαμένη, ἔτσι βουτηγμένη ἄπὼς τὴν ἔβλεπες στὸ χιόνι ἴσαμε τὴ μέση.

Τὸ χιόνι δὲν ἔπαυε, χιόνιζε πιὸ δυνατὰ ἀκόμα, μεγάλες - μεγάλες νιφάδες. Λὲς καί, μηχανὴ κι' ἀμαξοστοιχία, χωνόντανε μὲς στὰ σάβανα, στήν ἀνατριχιαστικὴ σιωπὴ τῆς ἄσπρης ἐκείνης ἐρημιᾶς.

— Ἔ, λοιπόν, πάλι τὰ ἴδια ; ρώτησε ὁ ἀρχιοδηγός, σκύβοντας ἀπ' τὴ σκοπιὰ του.

— Πᾶμε κατὰ διαβόλου, εἶπεν ἀπλούστατα ὁ Πεκέ.

Ποχυματικά, τούτῃ τὴ φορὰ ἡ κατάσταση γινόταν κρίσιμη. Ὁ ὀδηγὸς τοῦ πίσω μέρους, ἔτρεξε νὰ βάλει βαρελότα γιὰ νὰ προστατέψει τὴν οὐρὰ τοῦ τραίνου, ἐνῶ ὁ μηχανικὸς σφύριξε ἀτελπισμένα, τὴ μιὰ πάνω στήν ἄλλη, σφυριξιές λαχανιασμένες καὶ πένθιμες, σφυριξιές ἀγωνίας. Μὰ τὸ χιόνι δὲν ἄφινε ν' ἀκουστεῖ τίποτα, ὁ ἦχος χανότανε καὶ μῆτε ἴσαμε τὸ Μπαρανιέν δὲ θᾶφτανε. Τί νὰ κάνουν ; Ὅλοι κι' ὅλοι πῆσσερις εἴτανε. Ποιὲ δὲ θὰ κατάφερναν νὰ σκουπίσουν τόσο χιόνι. Χρειαζόντανε χέρια πολλὰ. Εἴταν ἀνάγκη νὰ πᾶνε νὰ βορῶνε βοηθοὺς. Καὶ τὸ χειρότερο εἴταν, πὼς ὁ πανικὸς ξανάρχιζε πάλι ἀνάμεσα στοὺς ἐπιβάτες.

Ἄνοιξε μιὰ πορτίτσα. Σὰν τρελλή πήδηξε ἔξω ἡ ὁμορφὴ μελαχρινή, νομίζοντας πὼς κάποιο δυστύχημα θὰ συνέβηκε. Ὁ ἄντρας της, ὁ ἡλικιωμένος ἔμπορος ποὺ τὴν ἀκολούθησε, φώναξε :

—Θὰ γράψω στὸ ὑπουργεῖο... Εἶναι προστυχιὲς αὐτά !...

Ἄπ' τὰ βαγόνια βγαίνουνε γυναίκια κλάματα, ἀντρίκες φωνές θυρωμένες, καὶ τὰ τζάμια κατέβαιναν μὲ βουή.

Μονάχα οἱ δυὸ ἐγγλεζοποῦλες διασκεδάζανε καὶ ἤσυχχα ἤσυχχα χαμογελοῦσαν. Καθὼς ὁ ὁδηγὸς προσπαθοῦσε νὰ ἤσυχάσει τὸν κόσμον, ἡ πιὸ μικρὴ τὸν ρώτησε σὲ γαλλικὴ γλῶσσα, μιλώντας κάπως σφυριχτά.

—Τὸ λοιπόν, κύριε, ἐδῶ θὰ σταθοῦμε ;

Πολλοὶ ἄντρες εἶχαν κατέβει, ἀν καὶ τὸ χιόνι τοὺς ἔφτανε ἴσαμε τὴν κοιλιά. Ἔτσι ὁ Ἀμερικάνος ἀνταμώθηκε πάλι μὲ τὸ νέο ἀπὸ τὴ Χάβρη καὶ προχώρησαν κ' οἱ δυὸ τους πρὸς τὴ μηχανή γιὰ νὰ δοῦνε τί τρέχει Κούνησάν τὰ κεφάλια τους.

—Πέντε - ἔξη ὥρες θάμαστε δῶ, ὥς ποὺ νὰ ξεκοφθοῦν αὐτά. Τὸ λιγώτερον. Καὶ πάλι θὰ χρειάζοντανε καμμιὰ εἰκοσαριὰ ἐργάτες.

Ὁ Ζάκ, εἶχε πείσει τὸν ἀρχιοδηγὸ νὰ στείλει τὸν ὁδηγὸ τοῦ πίσω μέρους στὸ Μπαραντέν νὰ ζητήσῃ βοήθεια. Μήτε αὐτὸς μήτε ὁ Πεκὲ μπορούσανε ν' ἀφίσουν τὴ μηχανή.

Ὁ ὑπάλληλος ξεκίνησε καὶ σὲ λίγο, σὰν ἔφτασε στὴν ἄκρην στὸ χαράκωμα, τὸν χάσανε πειὰ ὁλότελα ἀπ' τὰ μάτια τους.

Εἶχε νὰ κάνει τέσσερα χιλιόμετρα, καὶ δὲ θὰ ξαναγυροῦσε ἴσως πρὶν ἀπὸ δυὸ ὥρες. Κι' ὁ Ζάκ, ἀπελπισμένος. ἄφησε μιὰ στιγμὴ τὴ θέσῃ του κ' ἔτρεξε σπὸ

πρώτο θαγόνι, όπου έβλεπε τή Σεβερίνη, πού είχε κατεβάσει τὸ τζάμι.

—Μὴ φοβάστε, εἶπε γρήγορα - γρήγορα, δὲν ὑπάρχει κίνδυνος.

Ἐκείνη ἀπάντησε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, δίχως νὰ τοῦ πεῖ «ἔσύ», ἀπὸ φόβο μὴν τὴν ἀκούσουν.

—Ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι, μόνο γιὰ σᾶς ἀνησύχησα.

Καὶ τὰ λόγια αὐτά, εἶχαν τέτοια γλύκα, πού κ' οἱ δύο τοὺς παρηγορήθηκαν καὶ χαμογέλασε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο. Μὰ καθὼς γυρνοῦσε τὸ κεφάλι του ὁ Ζάκ, ξαφνίστηκε βλέποντας δίπλα στὸ φράχτη τὴ Φλώρα κ' ὕστερα τὸ Μιζάρ καὶ δυὸ ἄλλους μαζί, πού δὲν τοὺς εἶχε γνωρίσει στὴν ἀρχή. Αὐτοὶ εἶχανε ἀκούσει τὸ σφύριγμα τῆς ἀγωνίας, κ' ὁ Μιζάρ, πού δὲν εἶχε ὑπηρεσία, ἔτρεξε μὲ τοὺς δυὸ συντρόφους του πού τοὺς κερνοῦσε ἐκείνη τὴν ὥρα ἄσπρο κρασί. Εἴτανε ὁ πετροῦς ὁ Καμπύς, πού ἐξαιτίας τὸ χιόνι δὲν μποροῦσε νὰ δουλέψει, καὶ ὁ κλειδοῦχος Ὁζίλ, πού ἦρθε ἀπ' τὸ Μάλονέ, περνώντας ἀπ' τὸ Τουνέλι καὶ πῆγαινε νὰ κάνει κόρτε τῆς Φλώρας, πού τῆς ριχνόταν ἀκόμα, ἂν κ' αὐτὴ πάντα τὸν ξεπροβόδιζε.

Αὐτὴ, ἀπὸ περιέργεια, σὰν ἀλήτισσα, κοριτσάρα, μὲ καρδιά καὶ μὲ δύναμη ἀγοριοῦ, τοὺς εἶχε ἀκολουθήσει. Γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὸν πατέρα της, εἴτανε σπουδαῖο γεγονός τὸ τραῖνο αὐτὸ πού εἶχε σταθεῖ ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα τους. Ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια τώρα πού καθόντανε σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, πόσα καὶ πόσα τραῖνα βλέπανε νὰ περνοῦνε σὰ σίφουνες ἀπὸ μπροστά τους ! Ὅλα λὲς καὶ τᾶπαιρνε ὁ ἀέρας, ὁ ἀέρας πού τὰ εἶχε φέρει. Ποτέ, μὴτε ἕνα, δὲν εἶχε κόψει οὔτε λίγο τὸ δρόμο του. Τὰ βλέπανε νὰ φεύγουν, νὰ χάνονται, πρὶν τὰ καλοκοιτάξουν ἀκόμα.

Ὁ κόσμος ἀλάκερος ξετυλιγόταν μπροστά τους. Ἀνθρώποι μὲ τὸ σωρὸ πὺν τοὺς κυλόσερνε ὁ αἰμὸς, καὶ ἀπ' αὐτοὺς ὅλους δὲν γνωρίζαν τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνο μούτρα, πὺν τὰ βλέπανε μέσα σὲ μιὰν ἀστραπή, μούτρα πὺν δὲ θὰ τὰ ξανάβλεπαν πειὰ πητές, καὶ καμμιὰ φορὰ μούτρα πὺν τοὺς γινόντανε γνωστὰ μὲ τὸ νὰ τὰ βλέπανε τὶς ἴδιες μέρες καὶ πὺν γι' αὐτοὺς δὲν εἶχανε ὄνομα. Καὶ νὰ, πὺν τώρα, μέσ στο χιόνι, εἶχε τραῖνο σταματοῦσε μπρὸς στὴν πόρτα τους. Ἡ κανονικὴ ρύθμιση τοῦ κόσμου εἶχε ἐκφυλιστεῖ, γιὰτὶ εἶχαν ἔρθει μούρη μὲ μούρη μὲ τὸν ἄγνωστο ἐκεῖνο κόσμῳ, πὺν ἓνα δυστύχημα τὸν ἔρριχνε πάνω στὴ γραμμή. Τὸν κοιτάζανε μὲ γουρλωμένα μάτια, σὰν ἄγριοι πὺν πᾶνε στὴν παραλία νὰ δοῦν τοὺς Εὐρωπαίους πὺν ναυαγήσανε. Ὅλες ἐκεῖνες οἱ ἀνοιχτὲς πορτίτσες, πὺν δέχνανε τὶς γυναῖκες μέσα σὶὰ γυναικιά, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄντρες πὺν κατέβηκανε μὲ τὰ χοντρά τους τὰ παλτά, κι' αὐτὰ τὰ λούσα καὶ ἡ ἀνέση πὺν ξεπέσανε σ' ἐκείνη τὴ θάλασσα, γεμάτη πάγο, τοὺς προξενούσαν τέτοιαν ἐκπληξη, πὺν λὲς καὶ μένανε ἀπολιθωμένοι. Μὰ ἡ Φλώρα εἶχε ἀναγνωρίσει τὴ Σεβερίνη. Αὐτὴ πὺν παραμόνευε κάθε φορὰ τὸ τραῖνο τοῦ Ζάκ, εἶχε παρατηρήσει τὴ γυναῖκα αὐτὴ ἐδῶ καὶ κάμποσες βδομάδες στὸ τραῖνο τῆς Παρασκευῆς· πολὺ παραπάνω μάλιστα, γιὰτὶ στὸ πέρασμα ἐκείνη ἔβγαξε τὸ κεφάλι της ἀπ' τὸ παράθυρο γιὰ νὰ ρίξει μιὰ ματιά στὸ Κρουά—νιέ—Μοφρά. Τὰ μάτια τῆς Φλώρας σκοτεινιάσανε σὰν τοὺς εἶδε νὰ κρυφομιλοῦν.

— Ἀ ! μαντάμ Ρουμπὼ ! φώναξε ὁ Μιζάρ, μόλις τὴν εἶχε ἀναγνωρίσει κι' αὐτός, καὶ πῆρε μάνι—μάνι τὸ ὄψος του, ὅλο δουλοπρέπεια. Κοιτάξτε τὴν κακὴ τύχη ! Μὰ δὲ θὰ μείνετε βέβαια αὐτοῦ. Πρέπει νὰ ῥθετε σίτι μᾶς. . . .

Ὁ Ζάκ, ἀφοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ φύλακα, ἐπέμεινε καὶ αὐτὸς στὴν πρόσκληση.

— Ἐχει δίκιο... Θὰ μείνουμε ἴσως ὥρες ἀλάκερες. Θὰ ἔχετε ὅσον καιρὸ σᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ πεθάνετε ἀπὸ τὸ κρῦο.

Ἡ Σεβερίνη δὲ δεχότανε. Εἴταν ἀρκετὰ καλὰ σκεπασμένη, ἔλεγε. Ὑστερὰ τρόμαξε κιόλας λιγάκι, βάζοντας μὲ τὸ νοῦ της πὼς ἔπρεπε νὰ κάνει τριακόσια μέτρα μὲ τὰ πόδια.

Τότες ἡ Φλώρα, πού τὴν κοίταζε μὲ τὰ μεγάλα της ἀνοιχτὰ μάτια, πλησιάζοντας εἶπε :

— Ἐλᾶτε, κυρία, θὰ σᾶς σηκώσω ἐγὼ.

Καὶ πρὶν τὸ παραδεχτεῖ αὐτὴ, τὴν εἶχε πιάσει στὰ χέρια της μὲ τὰ δυνατὰ της ἀγορίστικα μπράτσα καὶ τὴν σήκωσε σὰ μωρὸ παιδί.

Ὑστερὰ τὴν ἔβαλε ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τῆς γραμμῆς, σ' ἓναν τόπο πού δὲν εἶχε πειὰ χιόνι. Κάμποσοι ἐπιβάτες θαυμάσανε καὶ βάλανε τὰ γέλια. Τί λεβεντογυναίκα! Ἄν εἶχανε κάμμιὰ ντουζίνα τέτοιες, τὸ ξεπάστρεμμα τοῦ δρόμου δὲ θὰ βαστοῦσε δυὸ ὥρες.

Ὡστόσο ἡ πρόταση τοῦ Μιζάρ, τὸ σπίτι αὐτὸ τοῦ φύλακα, ὅπου μπορούσαν νὰ καταφύγουν, καὶ βροῦνε φωτιά, ἴσως μάλιστα καὶ ψωμί καὶ κρασί, πήγαινε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, ἀπὸ βαγόνι σὲ βαγόνι.

Ὁ πανικὸς ἡσύχασε, ὅταν κατὰλαβαν πὼς δὲν εἶχαν ἀμεσο κίνδυνο. Ἀλλά, βέβαια, ἡ κατάσταση δὲν ἀπόμεινε λιγώτερο ἀξιοθρήνητη. Οἱ σόμπες κρουῶνανε, εἴταν ἐννιά ἡ ὥρα καὶ θ' ἄρχιζε νὰ τοὺς θεοῖζει ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα ἂν ἀργοῦσε νὰ ῥθει ἡ ἐπικουρία. Κι' αὐτὸ μπορούσε νὰ τραβήξει πολὺ ἀκόμα. Ποιὸς ἤξαιρε ἂν δὲ θὰ κοιμόνταν ἐκεῖ ἀπόψε ; Ἐτοί σχηματισθήκανε δυὸ κόμματα. Ἐκεῖνοι πού ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν τοὺς δὲ θέλανε ν' ἀφίσουν

τὰ βαγόνια καὶ στριμωχνόντανε μέσα, σὰ νὰ ἔμελε νὰ πεθάνουν ἐκεῖ μέσα, τυλιγμένοι μὲς στὶς βελέντζες τοὺς καὶ ξαπλωμένοι μὲ λύσσα στὰ παγκάκια, καὶ κεῖνοι ποὺ προτιμοῦσαν νὰ ριποκινδυνέψουνε τὸ δρόμο, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ βρῖσκανε κάτι καλλίτερο ἐκεῖ κάτω, πρὸ πάντων ὅμως, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸ φοβερὸ ἐφιάλτη τοῦ ξεψυχισμένου τραίνου, ἀπ' τὸ κρῦο.

Σχηματίστηκε ὁλόκληρη παρέα. Ὁ ἡλικιωμένος ἔμπορος, ἡ γυναῖκα του, ἡ ἀγγλίδα μὲ τὰ δύο τῆς κορίτσια, ἡ νέος ἀπ' τὴ Χάβρη καὶ καμμιά δωδεκαριά ἄλλοι ἀκόμα, ἔτοιμοι νὰ ξεκινήσουνε.

Ὁ Ζάκ, μὲ σιγανὴ φωνὴ εἶχε πείσει τὴ Σεβερίνη καὶ τῆς ὁρκίστηκε νὰ πάει νὰ τῆς δώσει νέα ἂν μπορούσε νὰ ξεφύγει. Κ' ἐπειδὴ ἡ Φλώρα τοὺς κοίταζε ἀκόμα μὲ τὸ σκοτεινὰ τῆς μάτια, τῆς μίλησε σὰν παλιὸς φίλος.

— "Ε, λοιπόν ; σύμφωνοι ! Θὰ ὀδηγήσεις τὶς κυρίες καὶ τοὺς κυρίους... Ἐγὼ κρατῶ τὸ Μιζάρ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Θ' ἀρχίσουμε τὴ δουλειά, θὰ κάνουμε ὅ,τι μπορούμε στὸ μεταξύ, περιμένοντας τοὺς ἄλλους.

Πραγματικά, στὸ λεπτό, ὁ Καμπὺς, ὁ Ὄζ'λ, ὁ Μιζάρ πήραν τὰ φτιάγια γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸν Πεκὲ καὶ τὸν ἀρχιοδηγό, ποὺ εἶχαν ἀρχίσει κιόλας. Οἱ λίγοι αὐτοὶ προσπαθοῦσαν νὰ ξεκαθαρίσουν τὴ μηχανή, σκαλίζοντας κάτω ἀπὸ τὶς ρόδες καὶ ρίχνοντας τὶς φτιαριές στὸ φράχτη. Κανένας δὲν ἄνοιγε πειὰ τὸ στόμα του. Ἀκουγότανε μόνο τὸ βουβὸ ἀγκομαχητό, ποὺ τὸ πνιγε ἡ πένθιμη ἄσπρη ἐξοχή. Καὶ ὅταν οἱ ἐπιβάτες μακρύνανε, ἔρριξαν μιὰ τελευταία ματιά στὸ τραῖνο ποὺ ἔμενε μόνο, κ' ἀπ' τὸ ὅποιο δὲ φαινότανε πειὰ παρὰ μονάχα ἓνα στενὸ μαῦρο σιρίτι κάτω ἀπ' τὸ παχὺ στρώμα ποὺ τὸ τσάκιζε. Εἶχανε ξανακλείσει τὶς πορτίτσες καὶ ξανασηκώσανε τὰ παράθυ-

ρα. Τὸ χιόνι ἔπεφτε ὁλοένα καὶ τὸ σαβάνωνε σιγὰ-σιγὰ, σ' γουρα, μὲ ἓνα βουβὸ πεῖσμα.

Ἡ Φλώρα θέλησε νὰ ξαναπάρει τὴ Σεβερίνη σπὴν ἀγκαλιά της. Μὰ αὐτὴ εἶχε ἀρνηθεῖ, θέλοντας νὰ περπατήσει, ὅπως κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι. Μὲ μεγάλη δυσκολία περᾶσανε τὰ τρακόσια μέτρα : Πρὸ πάντων μὲς στὸ χαράκωμα, βουλῶσανε στὸ χιόνι ὥς τὴ μέση. Δυὸ φορὲς ἀναγκαστήκανε νὰ σώσουν τὴ χοντρή ἐγγλέζα, πού εἶχε μισοβουλιάξει. Οἱ κόρες της, ἐνθουσιασμένες, δὲν παύανε νὰ γελοῦν. Ἡ νέα γυναῖκα τοῦ ἡλικιωμένου κυρίου εἶχε γλυστρύσει μιὰ φορὰ, καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε νὰ δεχτεῖ τὸ χέρι τοῦ νέου ἀπὸ τὴ Χάβρη, ἐνῶ ὁ ἄντρας της κακολογοῦσε πῇ Γαλλία μιλώντας μὲ τὸν Ἀμερικανό. Ὅταν βγῆκαν ἀπὸ τὸ χαράκωμα, ὁ δρόμος ἔγινε πρὸ ὑποφρετός. Μὰ περπατοῦσαν πάνω σ' ἓνα ὕψωμα, κ' ἡ μικρὴ παρέα προχωροῦσε ὁ ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλον, ἀποφεύγοντας τὶς ἀκρίες τοῦ δρόμου, πού εἴταν ἐπικίνδυνες. Τέλος φτάσανε, κ' ἡ Φλώρα ἐγκατάστησε τοὺς ξένους στὸ μαγερεῖο, μὴ μπορώντας μάλιστα νὰ τοὺς δώσει κ' ἓνα κάθισμα στὸν καθένα, γιὰτὶ εἴτανε καμμιά εἰκοσαριὰ καὶ πιάναν ὅλο τὸ διαμέρισμα, ἀρκετὰ εὐρύχωρο, εὐτυχῶς. Τὸ μόνο πού μπόρεσε νὰ ἐφεύρει εἴταν νὰ πάει νὰ βρεῖ δυὸ σάνιδες, κ' ἔτσι ἔφτιασε δυὸ πάγκους μὲ τὶς καρέκλες πού εἶχε. Ἐρριξε κατόπι κάρβουνα στὸ μαγκάλι κ' ὕστερα ἔκαμε μιὰ χειρονομίαν, σὰν γιὰ νὰ πεῖ πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ πῆς ζητήσουν πειὰ τίποτ' ἄλλο. Δὲν εἶχε βγάλει μιλιὰ ἀπὸ τὸ στόμα της, στεκότανε μόνον ὀρθία κοιτάζοντας αὐτὸν τὸν κόσμο, μὲ τὰ μεγάλα της τὰ πρασινωπὰ μάτια, μὲ τὸ ἄγριο καὶ τολμηρὸ της ὕψος, σὰν ξανθιὰ ἀγριογυναῖκα. Μονάχα δυὸ πρόσωπα τῆς εἴτανε γνωστά, γιὰτὶ τὰβλεπε συχνὰ στὸ παράθυρο ἐδῶ καὶ μῆνες τώρα, τὸ πρόσωπο τοῦ Ἀμερικανοῦ καὶ

τὸ πρόσωπο τοῦ νέου ἀπὸ τῆς Χάβρη. Καὶ τὰ κοίταζε, καθὼς ἐξετάζει κανεὶς κανένα ἔμπορο πὺν βούιξε καὶ πὺν ἐπὶ τέλους κατακάθισε κάπου, γιὰτὶ ἔτσι ὅπως πετοῦσε δὲν μποροῦσε νὰ τὸ παρατηρήσει. Τῆς φαινόταν παρὰ-ξενα μοῦτρα. Δὲν τὰ εἶχε φαντασθεῖ ἀκριβῶς ἔτσι. Ἐξ ἄλλου δὲν τοὺς γνῶριζε καὶ καθόλου αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ἐξὸν ἀπ' τὰ χαρακτηριστικά τους.

Ὅσο γιὰ τοὺς ἄλλους, τῆς φαινόταν πὼς αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι εἴταν καμμιᾶς ἄλλης φυλῆς, πὼς εἴτανε κάτοικοι μιᾶς ἄγνωστης γῆς πὺν πέσαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, φέρνοντας μαζί τους, μέσα στὸ μαγερεῖο της, ροῦχα, συνήθειες καὶ ιδέες, πὺν νόμιζε πὼς δὲν ὑπῆρχαν πουνενά. Ἡ ἀγγλίδα ἔλεγε στὴ νέα, τῇ γυναίκα τοῦ ἐμπόρου, πὼς πῆγαινε στίς Ἰνδίες νὰ βρεῖ τὸ μεγάλο της τὸ γιὸ πὺν εἴταν ἀνώτερος κυβερνητικὸς ὑπάλληλος, κι' αὐτὴ χωράτευε γιὰ τὴν κακία τῆς τύχης, πὺν εἶχε τὴν ιδιοτροπία νὰ συνοδεύει τὸν ἄντρα της στὸ Λονδίνο, ὅπου αὐτὸς πῆγαινε δυὸ φορὲς τὸ χρόνο. Ὅλοι κλαίγανε τῇ μοῖρα τους στὴ σκέψη πὼς μποροῦσαν νὰ μείνουν ἐκεῖ ἀπομεισμένοι. Θὰ θέλανε νὰ φᾶνε, νὰ κοιμηθοῦνε, τί θᾶκαν ; Θεέ μου ! Κ' ἡ Φλώρα, πὺν τοὺς ἄκουγε ἀκίνητη, σὸν ἀντίκρουσε τὸ βλέμμα τῆς Σεβερίνης πὺν καθόταν· ἀνὰ μιὰ καρέκλα πρὸς τὴ φωτιά, τῆς ἔγνευε νὰ περάσει στὸ διπλὰνὸ δωμάτιο.

—Μαμά, φώναξε μπαίνοντας, ἡ κυρία Ρουμπῶ, ἔχει νὰ τῆς πείς τίποτα ;

Ἡ Φασία εἴταν ξαπλωμένη, μὲ μοῦτρο κίτρινο, κ' οἱ γάμπες της εἴτανε γεμάτες πριξίματα. Εἴτανε τόσο ἀρρωστη, πὺν δὲν παραιοῦσε τὸ κρεβάτι ἐδῶ καὶ δεκαπέντε μέρες τώρα.

Μέσ' στὸ φτωχὸ καμαράκι, πὺν μιὰ σόμπα ἀπὸ χυτοσίδερο ἔχυνε τὴν πνιχτικιά της ζέστη, περνοῦσε τίς ὥρες

της μὲ τίς ἴδιες πάντα ἐπ' ὄνομα σκέψεις, μὴν ἔχοντας ἄλλη διασκέδαση παρὰ μονάχα τὸ τρόνταγμα τῶν τραί-
ων πού περνούσανε, μ' ὅλη τὴ γληγοράδα τους.

— "Α ! ἡ μαντὰμ Ρουμπὼ ! μουρομούρισε. Καλά, καλά !...

Ἡ Φλώρα τῆς διηγῆθηκε τὸ δυστύχημα, τῆς μίλησε γιὰ ὅλον αὐτὸ τὸν κόσμον πού βρισκόταν ἐκεῖ. Μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν τὴ συγκινούσανε πειά.

— Καλά, καλά ! ἔλεγε, πάντα μὲ τὴν ἴδια κοιρασμένη φρονή.

Ὡστόσο, θυμῆθηκε, σήκωσε μιὰ στιγμή τὸ κεφάλι γιὰ νὰ πεῖ :

— "Αν ἡ μαντὰμ θέλει νὰ πάει νὰ δεῖ τὸ σπίτι της, ξαίρεις πὼς τὰ κλειδιά κορέμονται κοντὰ στὸ ἐρμάρι.

Μὰ ἡ Σεβερίνη δὲν ἤθελε. Τὴν ἔπιασε μιὰ ἀνατριχίλα στὴ σκέψη νὰ πάει στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρὰ μ' αὐτὰ τὸ χιόνι, τὴν πένθυμη ἐκείνη μέρα. "Οχι, ὄχι, δὲν εἶχε καμμιά δουλειά ἐκεῖ πέρα. Προτιμοῦσε νὰ μείνει αὐτοῦ καὶ νὰ περιμένει στὰ ζεστά.

— Καθ' ὅστε τὸ λοιπὸν, κυρία, εἶπε πάλι ἡ Φλώρα. Πιὸ καλὰ εἶναι ἐδῶ παρὰ σπὸ πλάϊ. Κ' ὕστερα, δὲ θὰ βροῦμε ποτὲ ἀρκετὸ ψωμί γιὰ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον. Ἐνῶ, ἂν πεινᾷτε σεῖς ὑπάρχει βέβαια ἓνα κομμάτι.

Τῆς εἶχε προσφέρει καρέκλα μ' ἐξακολουθοῦσε νὰ τῆς καλοφέρνηται, κάμνοντας μιὰ φανερὴ προσπάθεια νὰ δι-
ορθώσει τὸ συνηθισμένον της ἀπότομον ἴφος. Μὰ τὰ μάτια της δὲν ἀφίνανε τὴ νέα γυναῖκα, σὰ νὰ ἤθελε νὰ διαβά-
σει μέσα της καὶ νὰ βεβαιωθεί γιὰ κάτι πού ἀπὸ καιρὸ ὑποψιαζότανε. Καὶ μὲ τίς περιποιήσεις της, ἔβλεπε κα-
νεῖς τὴν ἀνάγκη πού ἔνιωθε νὰ τὴν πλησιάσει, νὰ τὴν κοιτάξει κατάματα, νὰ τὴν πιάσει, τέλος νὰ μάθει.

Ἡ Σεβερίνη, εὐχαρίστησε καὶ κάθισε κοντὰ στὴ σόμπα, προτιμώντας πράγματι νὰ μείνει μὲ τὴν ἄρρωστη σ' ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο, ὅπου ἔλπιζε πὼς ὁ Ζάκ θ' ἄβρισκε τρόπο νὰ ρηθεῖ νὰ τὴν ἀνταμώσει.

Δυὸ ὥρες πέρασαν· ὑποχώρησε μπρὸς στὴ μεγάλη ζέση καὶ ἀποκοιμήθηκε, ἀφοῦ πρῶτα μιλήσανε γιὰ τὸν κόπο. Ξαφνικὰ ἡ Φλώρα, πού ὅλη τὴν ὥρα τὴ φωνάζανε στὴν κουζίνα, ξανάνοιξε τὴν πόρτα, λέγοντας μὲ τὴν τραχειὰ τὴ φωνή της :

— Ἔμπα, ἀφοῦ εἶναι ἐδῶ !

Εἴταν ὁ Ζάκ πού εἶχε ξεφύγει καὶ ἤρθε νὰ φέρει καλὰ νέα. Ὁ ἄνθρωπος πού εἶχαν στείλει σιὸ Μπαραντὲν εἶχε φέρει μαζί του τσοῦρμο ἀλάκερο, καμμιὰ τριανταριὰ στρατιῶτες, πού ἡ Διοίκηση τοὺς εἶχε τοποθετήσῃ σιὰ ἐπικίνδυνα μέρη, προβλέποντας δυστυχήματα. Κι' ὅλοι τοὺς δουλεύανε μὲ τσαπιά καὶ μὲ φτιάγια. Ἀλλὰ θὰ βαστοῦσε πολὺ. Δὲ θὰ φεύγανε ἴσως παρὰ τὸ βράδυ.

— Τέλος, δὲν εἶστε καὶ πάρα πολὺ ἄσχημα, πρόσθεσε. Κάμετε ὑπομονή. Ψέματα, θεῖα Φασία ; Δὲ θὰ τὴν ἀφήσετε, βέβαια, τὴ μαντάμ Ρουμπὼ νὰ πεθάνει τῆς πείνας ;

Ἡ Φασία, μόλις εἶδε τὸ μεγάλο πῆς τ' ἀγόρι, ὅπως τὸν ἔλεγε, ἀναστηκώθηκε μὲ κόπο σιὸ κρεβάτι της καὶ τὸν κοίταξε, τὸν ἄκουε νὰ μιλάει· λὲς καὶ ξ' ἀναζωντάνεψε, καὶ εἶτανε εὐτυχὶ μένη.

— Ὅταν πλησίασε σιὸ κρεβάτι της :

— Βέβαια, βέβαια ! εἶπε. Ἀχ ! μεγάλο μου ἀγόρι ἦρθες ; Ἐσένα λοιπὸν ἔπιασε τὸ χιόνι ; ... Κι' αὐτὸ τὸ χιτῆνος, πού δὲ μοῦ τὸ εἶπε !

Γύρισε πρὸς τὴν κόρη της καὶ τῆς ἔρριξε κατάμουτρα :

— Φέρσου ὁμορφα τοῦλάχιστο. Πήγαίνε στοὺς κυρίους

καὶ στίς κυρίες καὶ περιποιήσου τους, γιὰ νὰ μὴν ποῦνε στὴ Διοίκηση πὼς εἴμαστε ἄγριοι...

Ἡ Φλώρα στεκόταν ὀλόρθη ἀνάμεσα στὸ Ζάκ καὶ στὴ Σεβερίνη. Μιὰ στιγμή λὲς καὶ κοντοστάθηκε, ρωτώντας τὸν ἑαυτὸ τῆς, ἂν δὲ θάμενε ἐκεῖ ἀπὸ πείσμα, παρὰ τὰ λόγια τῆς μάννας τῆς. Μὰ δὲ θάβλεπε τίποτα, γιὰτὶ ἡ παρουσία τῆς θὰ τοὺς ἐμπόδιζε νὰ προδοθοῦν. Καὶ βγῆκε, δ' ἔως νὰ πεῖ λέξη, ρίχνοντάς τους μιὰ πολύωρη ματιά.

— Πῶς ! Θειὰ Φασία, ξανᾶπε πάλι ὁ Ζάκ. Σᾶς βλέπω γιὰ καλὰ στὸ κρεβάτι. Εἶναι λοιπὸν σοβαρὸ ;

Τὸν τράβηξε, τὸν ἀνάγκασε μάλιστα νὰ καθίσει στὴν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ, καὶ δ' ἔως νὰ τῇ νοιάξει πιά γιὰ τὴ γυναῖκα, πὺν εἶχε ἀποτραβηχτεῖ ἀπὸ διάκριση, εἶπε, μὲ χαμηλὴ φωνή καὶ ξαλάφρωσε τὴν καρδιά τῆς.

— ὦ, βέβαια, σοβαρὸ. εἶναι θαῦμα πὺν μὲ ξαναβροῖσκεις στὴ ζωή... Δὲ θέλησα νὰ σοῦ γράψω, γιὰτὶ αὐτὰ δὲ γράφονται... Κόντεψα νὰ πάω, μὰ τώρα εἶμαι κιόλας καλλίτερα, καὶ θαρρῶ πὼς θὰ ξεφύγω καὶ τούτῃ τὴ φορὰ.

Τὴν παρατηροῦσε, τρομαγμένος ἀπ' τὴν πρόοδο τῆς ἀρρώστειας, μὴ βρίσκοντας πειὰ πάνω τῆς τίποτα ἀπὸ τὸ ὁμορφο καὶ γερὸ ἐκεῖνο πλάσμα πὺν εἶχε γνωρίσει ἄλλη φορὰ.

— Λοιπὸν, ὁκόμα τὸ πιάσιμο καὶ οἱ ξαλάδες ; Καϋμένη μου θειὰ Φασία...

Μὰ κ' ἐνὶ τοῦσφιγγε τὸ χέρι τόσο δυνατὰ, πὺν πῆγαινε νὰ τοῦ τὸ σπάσει. Ἐξακολούθησε, χαμηλώνοντάς ὁκόμα τὴ φωνή τῆς :

— Φαντάσου πὼς τὸν τσάκωσα... Ξαίρεις, πῆγαινε νὰ μοῦ φύγει τὸ μυαλό, μὴν ξαίροντας ποῦ μοῦ τὸ βάζει τὸ φαρμάκι. Μήτε ἔπινα, μήτε ἔτρωγα τίποτα ἀπ' ἐκεῖνο

πὺν ἔπιανε, καὶ ὥσπτόσο κάθε βράδῳ ἐγνώθη φλόγες στὸ στομάχι μου. . . Ἔ, λοιπόν, μοῦ τῶβαζε στ' ἀλάτι ! Ἐνα βράδῳ τὸν εἶδα. . . . Κ' ἐγὼ ἔβαζα παντοῦ τόσο πολὺ ἀλάτι, γιατί νόμιζα πὼς αὐτὸ τὰ καθάριζε ὅλα !

Ὁ Ζάκ, ἀπ' τὸν καιρὸ πὺν ἡ ἀπόκτηση τῆς Σεβερίνης λὲς καὶ τὸν εἶχε γιατρέψει, συλλογιζόταν καμμιά φορὰ αὐτὴν τὴν ἱστορία τῆς δηλητηρίασης, τῆς σιγανῆς καὶ τῆς ἐπίμονης, καθὼς συλλογιέται κανεὶς κανέναν ἐφιάλτη, καὶ εἶχε καὶ ὑποψίες. Ἐσφίξε καὶ αὐτὸς μὲ τρυφεράδα τὰ χέρια τῆς ἀρρώστης καὶ θέλησε νὰ τὴν ἡσυχάσει.

— Τί λέτε ; εἶναι δυνατόν ὅλα αὐτά ; . . . Για νὰ ξεστομίσει κανεὶς τέτοια πράματα, πρέπει νὰ εἶναι τέλει βέβαιος. . . Κ' ὕστερα, πάει τόσος καιρὸς τώρα μ' αὐτὴ τὴ δουλειά . . . Ἄς εἶναι. . . . Εἶναι μᾶλλον καμμιά ἀρρώστια πὺν οἱ γιατροὶ δὲν τὴν καταλαβαίνουν.

— Ἀρρώστια, εἶπεν ἐκείνη, τρίζοντας τὰ δόντια της, Ἀρρώστια, πὺν μοῦ τὴν ἔχωσε στὸ πετσί, μάλιστα ! . . . Για τοὺς γιατροὺς ἔχεις δίκιο, ἤρθανε δυὸ καὶ δὲν καταλάβαν τίποτα, καὶ μήτε καὶ συμφωνήσανε μεταξύ τους. Δὲ θέλω κανέναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κατεργάρηδες νὰ ξαναπατήσει ἐδῶ χάμου τὸ πόδι του. . . Ἀκοῦς ; μοῦ τῶβαζε μέσα στ' ἀλάτι. Ἀφοῦ σ' ὀρκίζομαι, τὸν εἶδα ! Εἶναι γιὰ τὰ χίλια μου τὰ φράγκα, τὰ χίλια φράγκα πὺν μ' ἄφισε ὁ πατεράκης μου. Λέει μὲ τὸ νοῦ του πὼς ὅταν μὲ ξεντώσει θὰ τὰ βρεῖ ἐπὶ τέλους. Αὐτὸ. . . ὄχι, τὸν προκαλῶ νὰ τὸ κάνει. Εἶναι σ' ἕνα μέρος, ὅπου κανεὶς δὲ θὰ τὰ βρεῖ, ποτέ, ποτέ. . . Ἐγὼ μπορεῖ νὰ πεθάνω, μὰ εἶμαι ἡσυχη, κανεὶς δὲ θὰ τὰ βρεῖ ποτὲ τὰ χίλια μου τὰ φράγκα !

— Μὰ, θεῖα Φασία, ἐγὼ ἂν εἴμουναι στὴ θέση σου,

θᾶστελνα νὰ φώναζα χωροφύλακες. "Αν εἴμουνα τόσο βέβαιος, ὅπως ἐσύ.

— "Ὡ ! ὄχι χωροφύλακες, αὐτὸ εἶναι δικιά μας δουλειά... μεταξύ μας ὑπόθεση. Ξαίρω πὼς θέλει νὰ μὲ φάει, κ' ἐγὼ δὲ θέλω νὰ μὲ φάει, φυσικά. Τότες, ψέματα ; Δὲν ἔχω παρὰ νὰ ὑπερασπίσω τὸν ἑαυτό μου, νὰ μὴν εἶμαι τόσο βλάκας, ὅπως εἴμουνα μὲ τὸ ἀλάτι του... Ἐ ; Ποιὸς θὰ τὸλεγε ; Ἐνας τέτοιος ἐφταμηνίτης, μιὰ σιάλα ἄνθρωπος, πὺν θὰ τὸν ἔβαζε κανεὶς στὴν τσέπη του, νὰ καταφέρει λέει νὰ νικήσει κοτζάμου γυναίκα σὰν κ' ἐμένα, ἂν τὸν ἄφινα νὰ ἀποτελειώσῃ τὴ δουλειά του μ' ἐκεῖν· ἢ παντικίσια τὰ δόντια !

Τὴν εἶχε πιάσει μιὰ μικρὴ ἀνατριχίλα. Πῆρε μὲ κόπο τὴν ἀνάσα της πρὶν τελειώσῃ τὴν κουβέντα της.

— "Ἄς εἶναι, πάει κι' αὐτὴ ἡ φορὰ. Πάω καλλίτερα, στίς δεκαπέντε θὰ εἶμαι στὸ πόδι... Κι' ἄλλη φορὰ, πρέπει νὰ εἶναι πολὺ πονηρὸς γιὰ νὰ μὲ ξαναπιάσῃ στὰ νύχια του. "Α, βέβαια, εἶμαι περ' ἑρρηγὴ νὰ δῶ πὼς θὰ τὰ καταφέρει. "Αν ξαναβρεῖ τρόπο νὰ μὲ ξαναποτίσῃ τὸ γιὰτρικὸ του, θὰ πεῖ πὼς εἶναι πιὸ ἱκανὸς ἀπὸ μένα, καὶ τότες, τόσο τὸ χειρότερο, θὰ ψοφήσω... "Ἄς μὴν ἀνσκατεῦναι κανεὶς !

Ὁ Ζὰκ συλλογιζότανε πὼς ἡ ἀρρώστια τῆς ζάλιζε τὸ μυαλὸ μὲ τίς μαῦρες ἐκεῖνες σκέψεις. Καὶ γιὰ νὰ τὴν διάσκεδάσῃ, προσπαθοῦσε νὰ χωρατέψῃ μαζί της, ὅταν ἐκεῖνη ἄρχισε νὰ τρέμει χεροπόδαρα.

— Νά τος, νά τος ! μουρμούρισε, τονε νοιώθω σὰν πλησιάζει...

Πραγματικά, κάμποσα δευτερόλεπτα πιὸ ὕστερα, μπῆκε μέσ· ὁ Μιζάρ. Ἐκεῖνη εἶχε χλωμιάσῃ, τὴν ἔπιανε λὲς ὁ τρόμος πὺν πιάνει τὸ γίγαντα μπρὸς στὴ σκνίπα, πὺν τὸν σαρακοτρώνει. Γιὰτὶ μ' ὅλη της τὴν ἐπιμονὴ νὰ πα-

λαίψει ολομόναχη, τονε φοβότανε πολύ, κι' ὁ τρόμος της ὅλο κι' αὖξαινε, πρᾶμα πὺν δὲν τ' ὁμολογοῦσε. Ὁ Μιζάρ ἐξ ἄλλου, πὺν ἅπ' τὴν πόρτα τοὺς εἶχε περιβάλει, καὶ κείνη καὶ τὸ μηχανικό, μὲ μιὰ μονάχα ματιά, καμώθηκε ὕστερα πὺς μήτε καὶ τοὺς εἶδε πλάϊ πλάϊ.

Μὲ τὰ θαμπωμένα μάτια του, μὲ τὸ γλυκὸ ἐκεῖνο ἔφος τοῦ ἀδύνατου ἀνθρώπου, ἔκανε ὑποκλίσεις καὶ ισιριμόνιες μπρὸς στὴ Σεβερίνη.

— Σκέφθηκα πὺς ἴσως νὰ ἤθελε ἡ κυρία νὰ ρίξει καμμιὰ ματιά στὸ χιτῆμα της. Τὸ λοιπόν, τοὺς ξέφυγα μιὰ στιγμή... "Ἄν ἡ κυρία θέλει νὰ τὴ συνοδέψω..."

Καὶ καθὼς ἐκείνη δὲν ἤθελε, αὐτὸς ἐξακολούθησε μὲ συρτὴ φωνή :

— Ἡ κυρία θὰ ξαφνίστηκε ἴσως γιὰ τὰ φροῦτα... Εἴταν ὅλα σκουληκοφαγωμένα, καὶ δὲν ἄξιζε, μὰ τὸ Θεό, τὸν κόπο νὰ τὰ κάνει κανεὶς πακάτο... "Ἄς βάλουμε καὶ τὸν ἀέρα πὺν τὰ ρήμαξε... "Ἀχ ! τί κοῦμα πὺν δὲν μπορεῖ νὰ βρεῖ ἀγοραστή ἡ κυρία ! Παρουσιάστηκε κάποιος κύριος πὺν ζήτησε ἐπισκευές... Τέλος, εἶμαι στὴ διάθεση τῆς κυρίας, καὶ ἡ κυρία μπορεῖ νὰ ἔχει ἐμπιστοσύνη πὺς τὴν ἀντικαταστήνω ἐδῶ σὰν νὰ εἴμιουν ἄλλος ἐαυτὸς της.

"Ὑστερα ἐπέμεινε νὰ τῆς προσφέρει ψωμὶ καὶ ἀχλάδια. Ἀχλάδια ἅπ' τὸ δικό του τὸ περιβόλι, πὺν αὐτὰ δὲν εἴτανε σκουληκοφαγωμένα.

Δέχτηκε.

Περωνώτας ἅπ' τὸ μαγερεῖο, ὁ Μιζάρ εἶχε δηλώσει στοὺς ἐπιβάτες πὺς τὸ καθάρισμα τοῦ δρόμου πῆγαίνε καλά, μὰ πὺς θὰ περιμέναν ἀκόμα πέντε - ἑξή ὥρες. Εἶχε χτυπήσει μεσημέρι κι' ἄρχισαν νέες κλάψες, γιὰτὶ πεινούσανε ὅλοι τοὺς πολὺ.

— Ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν ὥρα ἡ Φλώρα φώναζε πὺς δὲν

εἶχε ψωμί γιὰ ὅλους. Εἶχε ὅμως κρασί. Ἀνέβηκε ἀπ' τὸ ὑπόγειο μὲ δέκα λίτρες σὲ μπουνκάλια, πού τ' ἀράδισε πάνω στὸ τραπέζι. Ἀλλὰ ἔλειπαν καὶ ποτήρια. Ἐπρεπε νὰ πίνουν παρέες, παρέες, ἡ ἀγγλίδα μὲ τὶς δυὸ της κόρες, ὁ γέρος κύριος μὲ τὴ νέα του γυναῖκα. Αὕτη ἐξ ἄλλου εὑρίσκει σὲ πρόσωπο τοῦ νέου ἀπὸ τὴ Χάβρη, ἔναν πρόθυμο ὑπηρέτη, ἐφευρετικό, πού φρόντιζε γιὰ τὴν ἀνεσὴ της. Χάθηκε καὶ ξαναγύρισε μὲ μῆλα καὶ μ' ἓνα ψωμί, πού τὰ βρῆκε στὴν ξυλαποθήκη. Ἡ Φλώρα θύμωνε κ' ἔλεγε πὼς εἶτανε γιὰ τὴν ἄρρωστη μητέρα της. Μὰ αὐτὸς τόκοβε κιόλας καὶ τὸ μοίραζε στὶς γυναῖκες, ἀρχίζοντας ἀπ' τὴ νεαρὴ κυρία πού τοῦ χαμογέλασε γιὰτὶ αὐτὸ τὴν κολάκεψε.

Ὁ σύζυγός της μῆτε καὶ φρόντιζε γι' αὐτήν, καὶ δὲν ξεκολλοῦσε ἀπὸ κοντὰ ἀπ' τὸν ἐγγλέζο ἐγκωμιάζοντας τὰ ἐμπορικά ἥθη τῆς Νέας Ὑόρκης. Ποτὲς οἱ νεαροὲς ἐγγλεζοπούλες δὲν τραγανίσανε μῆλα μὲ τόση ὄρεξη. Ἡ μητέρα τους, πολὺ κουρασμένη, τὸν εἶχε πάρει. Δίπλα στὸ μαγκάλι, χάρω, καθισμένες δυὸ γυναῖκες εἶχαν ἀποκάμει νὰ περιμένουν. Κάμποσοι ἄντρες πού βγῆραν νὰ καπνίσουν μπρὸς στὸ σπίτι καὶ νὰ σκοτώσουν ἕτσι κανένα τέταρτο τῆς ὥρας, ξαναγυρνοῦσαν τουρτουρίζοντας καὶ παγωμένοι. Σιγά-σιγά, ἡ στενοχώρια αὐξάνει, γιὰτὶ δὲν εἶχαν καλοχορτάσει καὶ γιὰτὶ τὴν κούρασή τους τὴ διπλασίαζε ὁ στενάχωρος ἐκεῖνος τόπος κ' ἡ ἀνυπομονησία. Αὐτὸ ἄρχιζε νὰ μοιάζει σὰν κατασκήνωσι νὰ ποῦμε ναυαγῶν, σὰν ἀπόγνωσι πολιτισμένων ἀνθρώπων, πού ἡ τρικυμιὰ τοὺς ἔρριξε σὲ κάποιο ξερονῆσι.

Καὶ καθὼς τὸ πῆγαιν' ἔλα τοῦ Μιζάρ ἄφινε ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα, ἡ θειά Φασία ἀπ' τὸ κρεβάτι τοῦ πόνοι της, κοτάρει.

Αὐτὸς εἶταν τὸ λοιπὸν ὁ κόσμος πού τὸν ἐβίλεε νὰ

περνᾷ μέσα σ' ἐκεῖνο τὸν κεραυνό, ἐδῶ κ' ἓνα χρόνον σχεδὸν τώρα πού σερνόταν ἀπ' τὸ κρεβάτι της στήν καρέκλα ; Σπάνια μόνο μπορούσε νὰ πηγαίνει ὡς τὴν πεζούλα, ζοῦσε τὶς μέρες καὶ τὶς νύχτες της μονάχη κ' ἐρημη, καρφωμένη αὐτοῦ, μὲ τὰ μάτια στὸ παράθυρο, δίχως ἄλλη συντροφιά ἀπὸ τὰ τραῖνα μόνα αὐτά, πού γλυστρούσανε καὶ φεύγανε τόσο γλήγορα.

Πάντα κλαιγότανε γιὰ τὴν ἐρημιὰ αὐτὴ, ὅπου δὲν εἶχε κανεῖς ποτὲ μιὰν ἐπίσκεψη, καὶ νὰ πού τώρα, ἀπ' τ' ἀγνωστο, τῆς ἐρχότανε ἀλάκερο κοπάδι. Καὶ νὰ δεῖς πού, ἀνάμεσα σ' ὅλους αὐτούς, πού ὁ καθένας τους ἔτρεχε στὴ δουλειά του, κανεῖς τους δὲν εἶχε ἰδέα γιὰ τὸ πρᾶμα, γι' αὐτὴν τὴ βρωμιὰ πού τῆς εἶχνε βάλει στ' ἀλάτι της!

Τὴν εἶχε πάρει ἀπὸ καρδιᾶς αὐτὴ τὴν ἐφεύρεση, καὶ ρωτοῦσε ἂν ὁ Θεὸς ἐπέτρεπε νὰ γίνηται μιὰ τέτοια μπαγαποντιά, δίχως νὰ τὴν παίρνει κανεῖς εἶδηση. Τέλος, τόσος κόσμος περνοῦσε ἀπὸ προστά τους, χιλιάδες καὶ χιλιάδες, μὰ ὅλοι τους τρεχάλα καὶ μήτε ἓνας τους δὲν ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του, πῶς μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ σπιτάκι κάποιος σκότιανε μὲ τὸ κέφι του, δίχως κιόλας νὰ κάνει θόρυβο.

Κ' ἡ θειά Φασία, τοὺς κοίταζε, ἓναν - ἓναν, αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πού πέσανε λὲς ἀπὸ τὸ φεγγάρι καὶ συλλογιζότανε, πῶς ἦταν κανεῖς εἶναι τόσο ἀπασχολημένος, δὲν εἶναι ἀδύνατο νὰ περνᾷ μέσα ἀπὸ βρωμιές καὶ νὰ μὴν τὸ ξαίρει.

—Θὰ γυρίσετε ἐκεῖ χάμω ; ρώτησε ὁ Μιζάρ στὸ Ζάκ.

—Ναί, ναί, ἀπάντησε αὐτός, ἐρχομαὶ κατόπι σας.

Ὁ Μιζάρ ἔφυγε κλείνοντας τὴν πόρτα, καὶ ἡ Φασία, κρατώντας ἀκόμα τὸ νέο ἀπ' τὸ χέρι, τοῦ εἶπε στ' αὐτὴ :

—Ἄν ψοφήσω, θὰ δεῖς τὴ μούτρα θὰ κάνει σὰ δὲ

βρεῖ τὸ κομπόδεμα... Αὐτὸ μὲ διασκεδάζει σὰν τὸ βά-
ζω μὲ τὸ νοῦ μου. Θὰ φύγω εὐχαριστημένη ὥστίοσο.

—Καὶ τότε, θεῖα Φασία, θὰ πᾶνε χαμένα αὐτὰ γιὰ ὁ-
λους ; Δὲ θὰ τ' ἀφίσειε λοιπὸν στὴν κόρη σας ;

—Στὴ Φλώρα ; Γιὰ νὰ τῆς τὰ ξαναπάρει ; Ἄ ! ὄχι,
ὄχι !... Ἀκόμα μῆτε καὶ σὲ σένα, μεγάλο μου ἀγόρι,
γιατὶ καὶ σὺ εἶσαι πάρα πολὺ κουτός, θὰ σοῦ παίρ-
νε κ' αὐτὸ... Σὲ κανένα ! στὴ γῆ, ὅπου θὰ πάω νὰ τὰ
βρῶ !...

Ἀπόκανε, κ' ὁ Ζὰκ τὴν ξαναπλάγιασε, τὴν ἡσύχασε
φιλώντας τῆς καὶ λέγοντας πὼς θὰ ξαναγυρίσει νὰ
τὴ δεῖ.

Ὑστερα, καθὼς φάνηκε πὼς τὴν πῆρε ὁ ὕπνος, πέρα-
σε πίσω ἀπ' τὴ Σεβερίνη, ποὺ καθότανε μπρὸς στὴν πόρ-
τα. Σήκωσε ἓνα δάχτυλο, χαμογελώντας, γιὰ νὰ τῆς πεῖ
νὰ εἶναι προσεχτικιά, καὶ μὲ μιὰν ὁμορφη βουβὴ κίνηση
ἀναποδογύρισε τὸ κεφάλι τῆς, προσφέροντας τὰ χεῖλη
τῆς· καὶ κεῖνος ἔσκυψε καὶ κόλλησε τὸ στόμα του στὸ
δικό τῆς, σ' ἓνα βαθύ, ἥσυχο φιλί. Τὰ μάτια τους εἶχαν
κλείσει καὶ ρουφοῦσε ὁ ἓνας τ' ἄλλουνοῦ τὴν ἀνάσα. Μὰ
ὅταν ξανανοῖξανε τὰ μάτια τους τρομαγμένα, ἡ Φλώρα
ποὺ εἶχε ἀνοίξει τὴν πόρτα, εἶπαν ἐκεῖ ὁλόρθη μπροστὰ
τους καὶ τοὺς κοίπαζε.

—Ἡ κυρία δέ χρειάζεται πιά τὸ ψωμί ! ρώτησε μὲ βρα-
χνὴ φωνή.

Ἡ Σεβερίνη, συγχισμένη, πολὺ στενοχωρημένη, μουρ-
μούρισε ἀκατανόητα λόγια.

—Ὁχι, ὄχι, εὐχαριστῶ.

Γιὰ μιὰ στιγμή, ὁ Ζὰκ κάρφωσε πάνω στὴ Φλώρα τὰ
μάτια του, γεμάτα φλόγες.

Κοντοστεκότανε, τὰ χεῖλη του τρέμανε, σὰ νὰ θελε
νὰ μιλήσει. Ὑστερα, μὲ μιὰ μεγάλη, γεμάτη θυμὸ χει-

ρονομία, πού τηνε φοβέριζε, προτίμησε νὰ φύγει. Πίσω του, βρόντησε μὲ ὀρμὴ ἢ πόρτα.

Ἡ Φλώρα εἶχε μείνει ὄρθια, μὲ τὸ ψηλὸ της ἀνάστη-
μα πολεμάρχας παρθένας, μὲ τὴ βαρειά κάσκα στὸ κε-
φάλι, τὰ ξανθὰ της μαλλιά.

Ἡ σιγκίνηση λοιπὸν πού ἐνιωθε κάθε Παρασκευή,
βλέποντας τὴ γυναῖκα αὐτὴ μέσα στὸ τραῖνο, δὲν τὴν
εἶχε ἀπατήσει. Τὴ βεβαίωση πού ἤθελε ἀπ' τὸν καιρὸ
πού τοὺς κρατοῦσε ἐκεῖ χάμου καὶ τοὺς δυὸ μαζί, τὴν
εἶχε ἐπὶ τέλους, ἀπόλυτη. Ὁ ἄντρας, πού τὸν ἀγαποῦσε,
δὲ θὰ τὴν ἀγαποῦσε ποτέ. Αὐτὴ τὴ λιγνή, αὐτὴ τὴν τι-
ποτένια εἶχε διαλέξει. Καὶ ἐπειδὴ εἶχε ἀρνηθεῖ τὴ νύχτα,
πού ἐκεῖνος, ἀπότομα καὶ βίαια, ἤθελε νὰ τὴν ἀπολάψει,
μετάνοιωνε τώρα, κ' ἡ μετάνοια αὐτὴ τὴν ἀναστάτωνε,
τὴν ἔκαμε νὰ νιώθει ἕναν τέτοιο πόνο, πού τῆς ἐρχόν-
τανε ἀναφυλλητά. Μὲ τὸ ἀπλό της μυαλό, εὔρισκε πῶς
τώρα, ἀντὶ νὰ φιλεῖ τὴν ἄλλη, θὰ τὴ φιλοῦσε αὐτὴ, ἂν
τοῦ εἶχε παραδοθεῖ τότες. Ποῦ νὰ τὸν βρεῖ μονάχο τέ-
τοιαν ὥρα γιὰ νὰ ριχτεῖ στὸ λαμό του καὶ νὰ τοῦ φω-
νάξει : «Πάρε με, εἴμουναι βλάκας τότε γιατί δὲν εἴξαι-
ρα !..» Μὰ μέσα' στὴν ἀδυναμία της ἐνιωθε νὰ τὴν πιά-
νει μιὰ λύσσα γιὰ τὸ πλάσμα αὐτὸ τὸ ἀδύνατο, πού βοι-
σκόταν ἐκεῖ στενοχωρημένο καὶ μουρμούριζε λόγια ἀκα-
τάληπτα.

Σφίγγοντάς τὴν μέσα στὰ σκληρὰ της μπράτσα, μπρά-
τσα παλαιστοῦ, θὰ τὴν ἐπνίγε σὰν πουλάκι.

Μὰ γιατί δὲν τόκανε ; Ὡστόσο ὠρkiζότανε νὰ ἐκδικη-
θεῖ, γνωρίζοντας πράματα γι' αὐτὴ τὴν ἀντίπαλο, πού θὰ
τὴν ἐβάζε φυλακὴ, αὐτὴν πού τὴν ἀφίναν ἐλεύθερη σὰν
ὅλες τὶς παλιογιναῖκες πού πουλιοῦνται στοὺς γέρους,
στοὺς δυνατοὺς καὶ στοὺς πλούσιους. Κ' ἐνῶ τὴ βασάνιζε
ἡ ζήλεια καὶ τὴν παραφούσκωνε ὁ θυμὸς, ἄρχισε νὰ

συμμαζεύει τὸ ὑπόλοιπο ψωμί καὶ τ' ἀχλάδια, μὲ μεγάλες ἀγοριεὺς χειρονομίαις.

— Ἀφοῦ ἡ κυρία δὲ θέλει πειά, θὰ τὰ δώσω στοὺς ἄλλους.

Τὸ ρολοὶ χτύπησε τρεῖς, ὕστερα τέσσερις. Ἡ ὥρα περνοῦσε ἀργὰ μέσα στὴν ἀναμονή, στὴν κούραση καὶ στὸ θυμό, πὺν ὅλο κι' αἰξαινε. Καὶ νά, τώρα, πὺν πλάκωνε ἡ νύχτα, ἡ ξειψυχιάρα, στὴν ἀπέραντη ἄσπρη ἐξοχή.

Κάθε δέκα λεπτά τῆς ὥρας, οἱ ἄνθρωποι πὺν βγαίνανε νά δοῦνε πῶς πάει ἡ δουλειά, γυρνώντας λέγανε πῶς ἡ μηχανὴ δὲ φαινόταν ἀκόμα ξεπλεγμένη μέσ' ἀπὸ τὰ χιόνια.

Ἀφοῦ κ' οἱ δυὸ ἐγγλεζοποῦλες ἀκόμα νευριάσανε καὶ βάλανε τὰ κλάματα. Σὲ μιὰ γωνιά ἡ ὁμορφη μελαχρινὴ γυναίκα, εἶχε ἀποκοιμηθεῖ πάνω στὴν πλάτη τοῦ νέου ἀπὸ τὴ Χάβρη, πρῶμα πὺν ὁ ἡλικιωμένος σύζυγος μῆτε καὶ τὸ βλεπε μέσα στὴ γενικὴ χαλάρωση, πὺν καταργοῦσε κάθε ἐθιμοτυπία. Τὸ δωμάτιο κρύωνε, ὅλοι τουροτοροῖζανε, κι' ἀπὸ κανενὸς μυαλὸ δὲν περνοῦσε νά βάλει ξύλα στὴ φωτιά, τόσο πὺν ὁ Ἀμερικανὸς βγῆκε ἔξω, προτιμώντας πῶς θὰ εἶτανε καλλίτερος ξαπλωμένος κάτω ἀπὸ τὸν πάγκο κάποιας ἀμαξας. Τώρα ὅλοι τὸ λέγανε, κ' εἶτανε μετανιωμένοι γιατί δὲν εἶχανε μείνει ἐκεῖ κάτω, ἀφοῦ ἔτσι τοῦλάχιστο δὲ θὰ τοὺς ἔτρωγε τὸ σικότι, μὴν ξαίροντας πὺν βρίσκεται ἡ δουλειά. Συγκροτήσανε τὴν Ἑγγλέζα πὺν καλὰ καὶ σώνει ἤθελε νά ξαναπάει στὸ βαγόνι τῆς καὶ νά πλαγιάσει ἐκεῖ. Ὅταν βάλανε κάποιον λυχνάρι στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, γιὰ νά φωτιστεῖ ὁ κόσμος μέσα στὴ σκοτεινὴ ἐκείνη κουζίνα, ἡ ἀποθάρρυνση εἶτανε ἀνείπωτη, κι' ὅλοι λὲς γκρεμιστήκανε σὲ μιὰ βουβὴ ἀπελπισιά.

Ἐκεῖ χάμω ὡσὶόσο ἔπαιρνε τέλος τὸ ξεκαθάρισμα,

καὶ ἐνῶ οἱ στρατιῶτες, πὺν ξεπαστρέψανε τὴ μηχανή, σκουπίζανε τώρα τὸ δρόμο μπροστά της, ὁ μηχανικὸς κι' ὁ θερμαστὴς εἶχανε ξαναπάει στὴ θέση τους. Ὁ Ζάκ, βλέποντας πὼς ἐπιτέλους τὸ χιόνι ἔπαυε πιά, ξανάπαιρνε θάρρος. Ὁ κλειδοῦχος ὁ Ὀζιλ τὸν εἶχε βεβαιώσει πὼς πέρα ἀπ' τὸ τουνέλι, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Μαλονέ, εἶχε πολὺ λιγώτερο χιόνι. Ξαναζώησε :

— ἤρθατε μὲ τὰ πόδια ἀπ' τὸ τουνέλι ; Μπορέσατε νὰ μπῆτε καὶ νὰ θυγῆτε ;

— Ἀφοῦ σᾶς τὸ λέω ! Θὰ περάσετε, αἴντε ! Σᾶς τὸ λέω μὲ εὐθύνη μου.

Ὁ Καμπὺς, πὺν εἶχε δουλέψει μὲ ζῆλο καλόκαρδου γίγαντα, ἀποτραβιότανε κιόλας μὲ τὸ ὕφος του τὸ δειλὸ καὶ τὸ ἄγριο, πὺν εἶχε αὐξήσει μάλιστα τώρα τελευταῖα, ὥστερα ἀπ' τοὺς λογαριασμοὺς πὺν εἶχε μὲ τὴ δικαιοσύνη.

Κι' ὁ Ζάκ τονε φώναξε.

— Δέ μοῦ λέτε, σύντροφε, γιὰ δόστε μου τὰ δικὰ μας τὰ φτιάγια, ἐκεῖ δίπλα στὸ φράχτη ! Ἄν παρουσιαστεῖ ἀνάγκη θὰ τὰ ξανάχουμε.

Κι' ἀφοῦ ὁ πετρὰς τοῦκαμε αὐτὸ τὸ τελευταῖο θέλημα, γιὰ νὰ τοῦ δείξει πὼς τὸν ἐκτιμοῦσε μὰ καὶ τὸν εἶχε δεῖ πὼς δουλεύει.

— Εἴστε, λεβεντάνθρωπος, ἑσεῖς !

Ἡ ἐκδήλωση αὐτὴ τῆς φιλίας συγκίνησε τὸν Καμπὺς μὲ πολὺ παρὰ ξένο τρόπο.

— Εὐχαριστῶ, εἶπε μόνο, καὶ τὸν πνίξανε τὰ δάκρυα.

Ὁ Μιζάρ, πὺν τὰ εἶχε ξανασιάξει μαζί του, ἀφοῦ πρῶτα τὸν εἶχε χαντακώσει μπρὸς στὸν ἀνακριτὴ, κοίνησε τὸ κεφάλι ἐπιβεβαιωτικά, κ' ἕνα ἀλαφρὸ χαμόγελο φάνηκε στὰ χεῖλη του. Κάμποσην ὥρα πὺν ἔπαψε νὰ δουλεύει, μὲ τὰ χεῖρια στὶς τσέπες, ἔρριχνε μὰ κιτριμάριχη

ματιὰ στὸ τραῖνο, σὰ νὰ περίμενε νὰ δεῖ ἂν κάτω ἀπὸ τὶς ρόδες τοῦ εἶχαν ξεχάσει τίποτα οἱ ἐπιβάτες γιὰ νὰ τὸ πάρει.

Τέλος, ὁ ἀρχιοδηγὸς ἀποφάσισε μαζί μὲ τὸν Ζὰκ πὼς μπορούσαν νὰ δοκιμάσουν νὰ φύγουν, ὅταν ὁ Πεκέ, κατεβαίνοντας στὴ γραμμὴ, φώναξε στὸ μηχανικό :

—Κουτᾶχτε δῶ... Ἐνας κύλινδρος χτυπήθηκε.

Ὁ Ζὰκ πλησίασε κ' ἔσκυψε κ' αὐτός. Εἶχε δεῖ, ἔξετάζοντας προσεχτικά, τὴ Λιζούλα, πὼς εἴταν πληγωμένη αὐτοῦ. Ξεκαθαρίζοντας, εἶχαν προσέξει πὼς τὰ κοντάρια, πού οἱ καθαριστὲς εἶχαν ἀφίσει σύρριζα στὸ φράχτη, φράζανε τὴ γραμμὴ, γιατί ἡ εἶχε ξεσπρώξει ὁ ἀέρας καὶ τὸ χιόνι. Καὶ μάλιστα τὸ σταμάτημα τοῦ τραίνου προῆλθε κ' ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐμπόδιο, γιατί ἡ μηχανὴ εἶχε τρακάρει στὰ κοντάρια. Φαινόταν τὸ γρατσούνισμα πάνω στὸν κύλινδρο καὶ τὸ πιστόνι πηγαινοερχότανε μὲ κάποια δυσκολία. Μὰ ὅλο τὸ κακὸ εἴτανε αὐτὸ, κ' ἔτσι ἡσύχασε ὁ μηχανικὸς στὴν ἀρχή.

Ἦσως τώρα νὰ ὑπῆρχε καὶ κομμιὰ σοβαρὴ ἐσωτερικὴ ἀκατασπασία γιατί τίποτα τὸ λεπτότερο ἀπ' τὸν περίπλοκο μηχανισμό πού ἔχουνε οἱ τουρμπίνες, ἐκεῖ μέσα πού χτυπᾷ ἡ καρδιὰ καὶ πάλλει ἡ ζωντανὴ ψυχὴ.

Ξαναἔβηκε πάλι, ἄνοιξε τὸ κλειδὶ τῆς ρέγουλας γιὰ νὰ ψάξει τὶς κλειδώσεις τῆς Λιζούλας. Αὐτὴ ἄργησε νὰ κουνηθεῖ, σὰν ἄνθρωπος σακατεμένος ἀπὸ κάποιο πέσιμο πού δὲ νιώθει πιά τὰ πόδια του. Τέλος, μὲ μιὰ δύσκολη ἀνάσα ξεκίνησε, γύρισε κάμποσες φορὲς τὶς ρόδες τῆς, ζαλισμένη ἀκόμα καὶ βαρειά. Θὰ τὰ κατάφερνε, θὰ περπατοῦσε, θὰ τ' ἀποτέλειωνε τὸ ταξίδι τῆς. Ἀλλὰ αὐτὸς κούνησε τὸ κεφάλι, γιατί ξαίροντάς την κατὰ βάθος, τὴν ἔνιωσε τώρα ἀλλιῶτικα, ἀλλαγμένη, σὰ νὰ γέρασε, σὰ νὰ δέχτηκε θανάσιμο χτύπημα.

Μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ χιόνι θὰ τὴν ἄρπαξε αὐτὴ τὴν ἀρ-
ρώστια πού τὴν βρῆκε στὴν καρδιά, αὐτὸ τὸ θανάσιμο
κρούμα, σὰν τὶς νέες γυναῖκες, τὶς γεροφτιασμένες πού
πεθαίνουνε φθισικῆς, μὲ τὸ νὰ μούσκειψαν μέσ στο χι-
νόνερο γυρνώντας σπῖτι τους κάποιο βράδυ τοῦ χοροῦ.

Ὁ Ζὰκ ξανασφύριξε, ἀφοῦ ὁ Πεκὲ ἀνοιξε τὸν ξεθυ-
μαστήρα. Οἱ δυὸ ὁδηγοὶ εἶπανε στὴ θέση τους. Ὁ Μι-
ζάρ, ὁ Ὁζίλ, ὁ Πεκὲ, ἀνεβήκανε στὸ σκαλοπάτι τοῦ
πρώτου βαγονιοῦ. Καὶ σιγὰ-σιγὰ τὸ τραῖνα βγῆκε μέσα
ἀπ' τὸ χαράκωμα, ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες πού εἶταν
ὀπλισμένοι μὲ τὰ φτιάκια, γραμμὴ, δεξιὰ κι' ἀριστερά,
σύρριζα στὸ φράχτη.

Ὑστερα στάθηκε μπρὸς στὸ σπιτάκι τοῦ φύλακα γιὰ
νὰ πάρει τοὺς ἐπιβάτες.

Ἡ Φλώρα, εἶταν ἐκεῖ, ἔξω. Ὁ Ὁζίλ κι' ὁ Καμπύς,
πήγανε κονιά της, ἐνῶ ὁ Μιζάρ διαζότανε τώρα, χαι-
ρετοῦσε τὶς κυρίες καὶ τοὺς κυρίους πού βγαίνανε ἀπ'
τὸ σπῖτι του, καὶ τσέπωνε τὰ ριγάλα.

Τέλος, ξελευτερώθηκαν ! Μὰ περίμεναν ἀρκετά, κι'
ὅλοι τρέμανε ἀπ' τὸ κρύο, ἀπ' τὴν πείνα κι' ἀπ' τὴν
κοίραση. Ἡ Ἐγγλέζα σήκωνε τὰ κορίτσια της μισοκοι-
μισμένα, ὁ νέος ἀπ' τὴ Χάβρη ἀνέβηκε στὸ ἴδιο βαγόνι
μὲ τὴν ὁμορφη μελαχρινή, πού εἶχε κομμάρες κ' ἔσμιξε
μὲ τὸν ἄντρα της.

Καὶ βλέποντας κανεὶς τὶς τσαλαβοῦτες καὶ τὸ παιη-
μένο χιόνι, θά'λεγε πὼς ἀποβιβαζότανε στρατὸς πού ὑ-
ποχωροῦσε, κ' ἕνας στρατιώτης ἔσπρωχνε τὸν ἄλλο, καὶ
τὰ πασατοῦσαν ὅλα, χάνοντας ἀκόμα καὶ τὸ ἔνστικτο
τῆς καθαριότητος. Μιὰ στιγμὴ, στὸ παράθυρο τοῦ δω-
ματίου, πρὸς ἀπὸ τὸ τζάμι, φάνηκε ἡ θειὰ Φασία, πού
ἀπὸ περιέργεια κατέβηκε ἀπὸ τὸ στρώμα της καὶ σύρ-
θηκε νὰ δεῖ. Τὰ μεγάλα της βαθουλωμένα μάτια, μάτια

ἀορώστης γυναίκας, κοιτάζανε ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον, πὺν πήγαινε καὶ πὺν δὲ θὰ τὸν ξανάβλεπε ποτὲ πειὰ, γιὰτὶ τὸν ἔπαιρνε ἡ μπόρα πὺν τὸν εἶχε φέρει.

Μὰ ἡ Σεβερίνη εἶχε θγεῖ τελευταία. Γύρισε τὸ κεφάλι, χαμογέλασε στὸ Ζάκ, πὺν ἔσκυβε γιὰ νὰ τὴν παρακολουθήσει ὥς τὸ βαγόνι τῆς. Κ' ἡ Φλώρα πὺν τοὺς περιμένε, χλωμὴ ἀκόμα, τοὺς εἶδε ν' ἀνταλλάξουνε τὶς ἡρεμες ἐκεῖνες τρυφερότητες. Μὲ μιὰν ἀπότομη κίνηση σίμωσε τὸν Ὁξίλ, πὺν τὸν ἀπόσπρωχνε ὥς τότε, σὰν τώρα μέσα σιὸ μῖσος τῆς νὰ αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη κάποιου ἄντρα...

Ὁ ἀρχιοδηγὸς ἔκανε σινιάλο, ἡ Λιζούλα ἀποκρίθηκε μὲ μιὰ παραπονιάρικια σφυριξιά, κι' ὁ Ζάκ αὐτὴ τὴ φορὰ ξεκίνησε πειὰ γιὰ νὰ σταθεῖ μόνο στὴ Ρουένη.

Ἦταν ἔξη ἡ ὥρα, ἡ νύχτα ὅλο καὶ πλάκωνε, πέφτοντας ἀπ' τὸ μαῦρο οὐρανὸ. Πάνω στὴν ἄσπρη ἔξοχή. Μὰ μιὰ χλωμὴ ἀντηλιά, μιὰ φοιχτὴ μελαγχολία, ἔμενε σύρριζα στὴ γῇ καὶ φέγγριζε μέσα στὴν ἀπόγνωση τῆς ρημαγμένης ἐκείνης κακοσοπιᾶς.

Καὶ κεῖ, μὲς στὴν ὑποπτη αὐτὴν ἀνχλαμπή, τὸ σπῖτι τοῦ Κρουὰ νιὲ Μοφρά, ὑψωνότανε λοξά, πὺν ξεχαρβάλωμένο καὶ κατὰμαυρο ἀνάμεσα σιὸ χιόνι, μὲ τὴν ταμπέλλα του, καρφωμένη στὴν πρόσοψη μὲ τὰ κλειστὰ παράθυρα καὶ πανιζούρια :

« Π ω λ ε ῖ τ α ι ».

VIII

Στὸ Παρίσι τὸ τραῖνο μπῆκε σιὸ σταθμὸ μόνο σιὶς δέκα καὶ σαράντα τὸ βράδυ. Εἶχε κάνει μιὰ στάση εἴκοσι λεπτά στὴ Ρουένη γιὰ ν' ἀφίσει στοὺς ἐπιβάτες καὶρὸ νὰ δειπνήσουν, κ' ἡ Σεβερίνη διάστηκε νὰ στείλει ἓνα τη-

λεγράφημα στὸν ἄντρα της, γιὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ πὼς θὰ γυρνοῦσε στὴ Χάδρη μὲ τὸ βράδυνὸ ἐξπρὸς τῆς δεύ-
τερης μέρας. Ὁλόκληρη μιὰ νύχτα μὲ τὸ Ζάκ ! Τὴν
πρῶτη πού θὰ περνοῦσανε μαζί, σὲ μιὰ κλειστή κάμα-
ρα, ἐλεύθεροι, ὁ ἓνας στὴν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου, δίχως φό-
βο νὰ τοὺς ἀνησυχῇσιν κανεῖς...

Καθὼς φεύγανε ἀπ' τὴ Νάντη, κατέβηκε μιὰ ἰδέα
στὸν Πεκέ. Ἡ γυναῖκα του, ἡ κυρὰ Βικτουάρ, εἶτανε
στὸ νοσοκομεῖο ἐδῶ κι' ὀχτὼ μέρες τώρα, γιὰ κάποιο
σοβαρὸ στραμπούλημα τοῦ ποδιοῦ της, ὕστερα ἀπὸ ἓνα
πέσιμο, κι' αὐτὸς, ἔχοντας στὴν πόλη κάποιο ἄλλο κρεβ-
βάτι γιὰ νὰ πλαγιάσῃ, καθὼς τὸλεγε μουρμουρητά, τοῦ
ἤρθε νὰ προσφέρει τὸ δωμάτιό του στὴ μανιάρ Ρουμπῶ.
Θὰ εἶτανε πολὺ πιὸ καλὰ, παρὰ σὲ γειτονικὸ ξενοδο-
χεῖο, καὶ θὰ μποροῦσε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὥς στὴ δεύτερη μέ-
ρα τὸ βράδυ, σὰ σιὸ σπίτι της. Μάνι-μάνι ὁ Ζάκ κα-
τάλαβε τὴν πραχτικὴ σημασίαν τῆς προσφορᾶς, πολὺ πα-
ραπάνω μάλιστα πού δὲν ἤξαιρε κι' αὐτὸς ποῦ νὰ τὴν
πάει τὴ νεαρὴ γυναῖκα. Καὶ κάτω ἀπὸ τὴ μαρκίζα, ἡ
νάμεσα στὸ κύμα τοὺς ἐπιβάτες, ὅταν αὐτὴ πλησίασε
στὴ μηχανή, τὴ συνεβούλεψε νὰ δεχτεῖ, δίνοντάς της τὸ
κλειδί, πού τοῦ εἶχε βάλῃ στὸ χέρι ὁ θερμαστής. Μὰ
αὐτὴ δεῖλιασε, γιὰτὶ τὴ στενοχωροῦσε τὸ κατεργάρικο
γέλιο τοῦ θερμαστή πού τὸ δίχως ἄλλο θὰ τὰ ἤξαιρε.

— Ὅχι, ὄχι, ἔχω μιὰ ξαδέρφη. Θὰ μοῦ στρώσῃ κα-
ταγῆς.

— Δεχθῆτε λοιπόν, εἶπεν ἐπιτέλους ὁ Πεκέ, μὲ ὕψος
γλεντζέ καλόκαρδου. Τὸ κρεβάτι εἶναι μαλακό, αἵντε !
Εἶναι μεγάλο, χωροῦν καὶ τέσσερις...

Ὁ Ζάκ τὴν κοίταζε τόσο ἐπίμονα, πού αὐτὴ πῆρε το
κλειδί. Ἐσκυψε καὶ τῆς εἶπε σιγανά :

— Περιμένέ με.

Ἡ Σεβερίνη, δὲν εἶχε παρὰ ν' ἀνέβει μόνο λίγο δρόμο τῆς ὁδοῦ Ἀμστερντάμ καὶ νὰ στρίψει ὕστερα στὸ στενὸ. Μὰ τὸ χιόνι γλυστρουῖσε τόσο, πὺν ἀναγκάστηκε νὰ περπατᾷ μὲ πολλὴ προσοχή. Εἶχε τύχη καὶ βοῆκε ἰὸ σπῖτι ἀκόμα ἀνοιχτό. Ἀνέβηκε τῇ σκάλα δίχως νὰ τῇ δεῖ κ' ἡ πορτιέρισσα, πὺν ἔπαιζε κεῖνη τὴν ὥρα ντόμινο μὲ μιὰ γειτόνισσα. Στὸ τέταρτο πάτωμα ἀνοιξε τὴν πόρτα, τὴν ξανακλείσει σιγά - σιγά, τόσο, πὺν σίγουρα κα- νένας γείτονας δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὴν ὑποψιαστεῖ ἐκεῖ. Ὡστόσο, περνώντας τὸ διάδρομο τοῦ τρίτου, εἶχε πολὺ καθαρὰ ἀκούσει γέλια καὶ τραγοῦδια στοὺς Ντοβέρν. Δί- χως ἄλλο, καμμιά ἀπ' τὶς δυὸ ἀδελφές θὰ δεχότανε φί- λες τῆς καὶ θὰ παίζανε μουσική, ὅπως τὸ κάνανε μιὰ φορὰ τῇ βδομάδα.

Καὶ τώρα πὺν ἡ Σεβερίνη εἶχε ξανακλείσει τὴν πόρ- τα, μέσα στὸ βαρὺ σκοτάδι τοῦ δωματίου, ἄκουε ἀκόμη, ἀνάμεσα ἀπ' τὸ πάτωμα, τῇ ζωνρὴ χαρὰ κι' ὅλα ἐκεῖνα τὰ νειάτα. Γιὰ μιὰ στιγμή τὸ σκοτάδι τῆς φάνηκε ἀπό- λυτο, ἀνατρίχιασε ὅταν τὸ ρολοῖ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ ἔντεκα, μὲ χτυπήματα βαθειά, καὶ μ' ἓνα ἦχο πὺν τὸν ἀναγνώ- ριζε. Ὑστερα τὰ μάτια τῆς συνηθίσανε στὰ σκοτεινά, εἶδε τὰ δυὸ παράθυρα σὰ δυὸ γλωμὰ τετράγωνα πὺν φω- τίζανε τὸ ταβάνι μὲ τὴν ἀντιφεγγιὰ τοῦ χιονιοῦ. Ἡ- ξαιρε κιόλας ποῦ πήγαινε. Ζητοῦσε τὸ μπουφφέ, τὰ σπῖριτα, σὲ μιὰ γωνιά πὺν θυμότανε πὺς τὰ εἶχε δεῖ. Μὰ δυσκολεύτηκε πιότερο νὰ βρεῖ κερὶ. Τέλος, βοῆκε ἓνα κομμάτι σὲ κάποιον συρτάρι, κι' ἀνάβοντάς το φω- τίστηκε τὸ δωμάτιο. Ἐρριξε μιὰ ματιὰ ἀνήσυχη καὶ γρήγορη, σὰ γιὰ νὰ δεῖ ἂν εἴταν πραγματικὰ μόνη. Τὰ γνῶριζε ὅλα ἐκεῖ μέσα, τὸ στρογγυλὸ τραπέζι ὅπου εἶχε κολατσίσει μὲ τὸν ἄντρα τῆς, τὸ κρεβάτι σκεπασμένο μὲ τὴν κόκκινη μπαρπακερὴ κουβέρτα, ὅπου τὴν εἶχε

Τ' ἀνθρώπινο Κτῆνος, Τόμος Β'.

ρίξει μὲ μιὰ γροθιά. Ἐκεῖ εἶχανε γίνει ὅλα ἐκεῖνα καὶ τίποτα δὲν ἄλλαξε μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο δέκα μῆνες τώρα πὺν εἶχε νῶρθει.

Σιγά - σιγά, ἡ Σεβερίνη ἔβγαλε τὸ καπέλλο της. Μὰ τὴν ὥρα πὺν ἔβγαξε τὸ παλτό της, τὴν ἔπιασε μιὰ τρεμούλα ἀπ' τὸ κρύο. Εἴτανε νὰ παγώσει κανεῖς μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο. Κοντὰ στὴ σόμπα, σὲ μιὰ μικρὴ κασίτσα, εἶχε κάρβουνο καὶ κομμάτια ξυλαράκια. Μάνι - μάνι, δίχως νὰ γδυθεῖ περισσότερο, τῆς ἤρθε ἡ σκέψη ν' ἀνάψει φωτιά, κι' αὐτὸ τὴ διασκέδασε ὕστερα ἀπ' τὴ στενοχώρια πὺν τὴν ἔπιασε μπαίνοντας.

Τὸ σιγύρισμα αὐτὸ πὺν ἔκανε γιὰ τὴν ἐρωτικὴ νύχτα, ἡ σκέψη πὺς θὰ εἴτανε στὰ ζεστὰ κ' οἱ δυό τους, τὴν ἔκαμαν νὰ χαίρεται πὺν τὸ εἶχε σκάσει ἀπ' τὸ σπῆτι της. Ἀπὸ καιρὸ τώρα, δίχως νὰ μποροῦν νὰ τὴν ἀποχτήσουν, ὀνειρεύονται κ' οἱ δυό τους μιὰ τέτοια νύχτα! Ὅταν ροχάλισε ἡ σόμπα, τῆς ἤρθε νὰ κάνει κι' ἄλλες προετοιμασίες. Ἔβαλε τὶς καρέκλες σύμφωνα μὲ τὸ γούστο της, ἔψαξε καὶ βρῆκε σεντόνια καθαρά καὶ ξανάστρωσε τὸ κρεβάτι, πρᾶμα πὺν τὴν κούρασε πολὺ, γιὰτὶ ἀλήθεια εἴτανε πάρα πολὺ φαρδύ. Στενοχωρέθηκε γιὰτὶ δὲ βρῆκε τίποτα φαγώσιμο ἢ κάτι γιὰ νὰ πιοῦνε μέσα στὸν μπουφέ. Τὸ δίχως ἄλλο, ἐδῶ καὶ τρεῖς μέρες τώρα, πὺν ὁ Πεκὲ εἴταν κύριος ἐκεῖ μέσα, θὰ εἶχε σαρώσει καὶ τὰ μικρότερα ψυχουλάκια. Τὰ ἴδια καὶ μὲ τὸ φῶς. Δὲν εἶχε ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τὸ κομματάκι τὸ κερί. Μὰ στὸ κρεβάτι δὲν ἔχει κανεῖς ἀνάγκη νὰ βλέπει καθαρά. Καί, ζεσταμένη τώρα, ἀναμένη, στάθηκε στὴ μέση τῆς κάμαρας νὰ δεῖ ἂν ἔλειπε τίποτα.

Ὅστερα, καθὼς ξαφνιαζότανε γιὰτὶ ὁ Ζὰκ δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα, μιὰ σφυριξιά τὴν ἔκανε νὰ πάει σ' ἓνα ἀπ' τὰ δυὸ παράθυρα. Εἴτανε τὸ τραῖνο τῶν ἑντεκα καὶ

εἴκοσι, ἓνα κατ' εὐθεῖαν γιὰ τὴ Χάβρη, ποὺ ἔφειγε. Καὶ κεῖ κάτω, ἡ ἀπέραντη ἔκταση, καὶ τὸ χαράκωμα ποὺ πάει ἀπ' τὸ σταῖμὸ Ἰσαμὲ τὸ τουννέλι τοῦ Μπατινιόλ, εἶτανε σωστὸ τραπεζομάντηλο χιόνι, ὅπου διάκρινε κανεῖς μόνο τὴ βεντάγια ποὺ κάναν οἱ γραμμὲς μὲ τὰ μαῦρα μπράτσα. Οἱ μηχανές, τὰ βαγόνια τοῦ σταθμοῦ σχηματίζουν ἄσπρους ὄγκους, σὰ νὰ τὰ εἶχε πάρει ὕπνος μὲς στὰ γουνναρικά. Κι' ἀνάμεσα στὴν ὁλοκάθαρη ἱζαμαρία τῆς μεγάλης μαρκίζας καὶ στὶς σκαλωσιὲς τοῦ γεφυριοῦ τῆς Εὐρώπης, μὲ τὰ κρουσταλλένια κρόσια, τὰ σπίτια τῆς ὁδοῦ Ρώμης κατάντικρυ φαινόνταν, μ' ὅλη τὴ νύχτα, βρώμικα, κιτρινάρικα μέσα σ' ἐκείνη τὴν ἄσπριλα. Φάνηκε τὸ κατ' εὐθεῖαν γιὰ τὴ Χάβρη, σὰν ἔρπετὸ σκοτεινὸ, μὲ τὸ προστινὸ του φανάρι ποὺ σκορποῦσε τὸ σκοτάδι μὲ μιὰ ζωερὴ φλόγα. Καὶ τὸ κοίταξε νὰ χάνεται κάτω ἀπ' τὴ γέφυρα, ἐνῶ τὰ τρεῖα πισινὰ φῶτα λὲς κ' αἱματοκυλούσανε τὸ χιόνι. Σὰ βρέθηκε πάλι μὲς στὸ δωμάτιο, τὴν ξανάπιασε μιὰ μικρὴ ἀνατριχίλα. Εἶτανε ἄραγε πραγματικὰ μόνη; νόμισε πὼς ἔνιωσε μιὰ φλογερὴ ἀνάσα πίσω στὸ σῆροκο της. Σὰ ν' ἀκούμησε στὴ σάρκα της, μέσα ἀπ' τὰ ροῦχα της, μιὰ χτηνώδικη χειρονομία. Τὰ μάτια της ἀνοίξανε καὶ κοίταξε πάλι τὰ γύρω της. "Ὁχι... κανεῖς. Μὰ σὲ τί διασκέδαζε ὁ Ζὰν κι' ἀργοῦσε ἔτσι; Πέρασαν ἀκόμα ὀκτώ λεπτά. Ἐνα ἀλαφρὸ γρατσούνισμα, σὰ νὰ ξύνανε νύχια στὸ ξύλο, τὴν ἀνησύχησε. Ὑστερα κατάλαβε, ἔτρεξε κι' ἀνοιξε. Εἶταν ἐκεῖνος, μ' ἓνα μπουκάκι γλυκὸ κρασί, «μαλαγκά» καὶ μὲ γλυκίσματα.

Ἔσκανε στὰ γέλια καὶ μ' ἓνα χαϊδευτικὸ παλμὸ ρίχτηκε στὸ λαγμό του.

— "ὦ ! μικρούλη μου, τὸ σκέφθηκες κι' αὐτό ;

Μ' αὐτὸς ζωηρά, τὴν ἔκανε νὰ σωπάσει.

—Σούτ ! σούτ !

Τότες ἐκείνη χαμήλωσε τὴ φωνή της γιὰτὶ νόμιζε πὼς τὸν κυνηγοῦσε ἡ πορτιέρισσα. "Οχι, εἴταν τυχερός, τὴν ὥρα πού πήγαινε νὰ χτυπήσει, ἀνοιξε ἡ πόρτα καὶ βγήκε μιὰ κυρία μὲ τὴν κόρη της, πού κατέβαιναν ἀπ' τοὺς Ντοβέρν, τὸ δίχως ἄλλο, κι' ἀνέβηκε δίχως κανεὶς νὰ τὸν πάρει εἶδηση. Ἀλλὰ, ἐκεῖ στὸ διάδρομο, εἶχε πάρει τὸ μᾶτι του, ἀνάμεσα ἀπ' τὴ χαραμάδα τῆς πόρτας, τὴ γυναίκα πού πουλοῦσε ἐφημερίδες, κι' ἀπόσωνε μιὰ κουτσόπλυση μέσα σ' ἓνα μαστέλο.

—Θέλεις νὰ μὴν κάνουμε θόρυβο ; "Ελα νὰ κουβεντιάσουμε σιγά, ἀπάντησε σφίγγοντάς τον στὴν ἀγκαλιά της μ' ἓνα πεθιάρικο σφίξιμο καὶ γεμίζοντάς του τὸ πρόσωπο βουβὰ φιλιά.

Τὴ διασκέδαζε νὰ παίζει τὸ μυστηριώδικο ρόλο καὶ νὰ μιλάει σιγαλά.

—Ναί, ναί, θὰ δεῖς, δὲ θὰ μᾶς ἀκούσουν πιάτερο ἀπὸ ὅσο ἀκούονται δυὸ μικρὰ ποντικάκια.

Κ' ἔστρωσε τὸ τραπέζι μὲ πολλὰς προφυλάξεις, δυὸ πιάτα, δυὸ ποτήρια, δυὸ μαχαίρια, καὶ σταματοῦσε, θέλοντας νὰ ξεσπάσει στὰ γέλια, ὅταν χτυποῦσε κάτι γιὰτὶ τ' ἄφηνε μὲ ζωηρότητα.

—Σκέφθηκα πὼς θὰ πεινοῦσες.

—Μὰ πεθαίνω τῆς πείνας ! Φάγαμε τόσο ἄσχημα στὴ Ρουένη !

—Δὲ μοῦ λὲς τὸ λοιπόν ! ἂν ξανακατέβαινα νὰ πάρω κανένα κοτόπουλο ;

—"Α ! ὄχι... γιὰ νὰ μὴν μπορέσεις νὰ ξαναnéβεις ;
"Οχι... ὄχι, μᾶς φτάνει τὸ γλυκό.

Μάνι - μάνι καθίσανε πλάϊ - πλάϊ καὶ τὸ γλύκυσμα μοιράστηκε καὶ φαγώθηκε μὲ μιὰν ἐρωτιάριχη τσαχτινιά.

Παραπονιότανε πώς διψοῦσε· ἤπιε τὸνα πάνω στ' ἄλλο
δυὸ ποτήρια μαλαγκάκ' κ' ἔτσι πλημμύρησε τὸ αἷμα τὰ
μάγουλά της. Ἡ σόμπα κοκκίνιζε πίσω στὶς ράχες τους,
νιώθανε τὴ φλογερή της ἀνατριχίλα. Μὰ καθὼς ἐκεῖνος
τῆς ἔσκαζε πάρα πολὺ δουερά φιλιὰ πίσω στὸ λαιμό,
τώρα κι' αὐτὴ τονε σταμάτησε.

— Σούτ ! σούτ !

Τοῦγενεφε ν' ἀφουγκραστεῖ, καὶ μέσα στὴ σιωπὴ ἀ-
κούσαν καὶ πάλι νᾶρχεσαι ἀπ' τοὺς Ντοβέρν ἕναν ὑπό-
κωφο σεισμό, πού τονε ρύθμιζε ὁ ἦχος τῆς μουσικῆς.
Οἱ δεσποινίδες εἶχαν ὀργανώσει χοροὺδάκι. Στὸ πλάϊ ἢ
ἐφημεριδοπώλισσα ἔρριχνε στὸ νεροχύτη τοῦ διαδρόμου,
τὸ σαπουνόνερο τοῦ μαστέλου της. Ἐκλείσε τὴν πόρ-
τα της, ὁ χορὸς κάτω ἔπαιξε μιὰ στιγμὴ, κ' ἔξω, κάτω
ἀπ' τὸ παράθυρο, ἀκουγότανε μόνο τὸ ὑπόκωφο κατρα-
κύλισμα, τὸ φευγιὸ κάποιου τραίνου, πού λές κ' ἔκλειγε
ἀργοσφυρίζοντας.

— Ἐνα τραῖνο ἀπ' τὸ Ὠτέϊγ, μουρμούρισεν ἐκεῖνος.
Μεσάνυχτα παρὰ δέκα.

Ὑστερα μὲ χαϊδευτικὴ φωνή, ἀνάλαφρη σὰν ἀνάσα :

— Νάνι - νάνι, ἀγάπη μου, θέλεις ;

Δὲν ἀπάντησε, γιατί μέσα στὸν εὐτυχισμένο της τὸν
πυρετό τῆς ξαναῆρθαν σκέψεις γιὰ τὰ περασμένα, καὶ
δίχως νὰ τὸ θέλει ξανασυλλογίστηκε τὶς ὥρες πού πέ-
ρασε ἐκεῖ μαζί μὲ τὸν ἄντρα της. Δὲν εἶταν τὸ κολαπτό
τῆς περασμένης φορᾶς πού ἐξακολουθοῦσε μ' αὐτὸ τὸ
γλύκισμα, πού τὸ τρώγανε στὸ ἴδιο τραπέζι, ἀνάμεσα
στὸν ἴδιο θόρυβο ; Λές καὶ τὰ γύρω της ζωντάνευαν
ὅσο πῆγαιναν, τὸ μυαλό της εἶπαν γεμάτο ἀναμνήσεις.
Ποτὲ δὲν εἶχε νιώσει τόση φλόγερὴ ἐπιθυμία νὰ τὰ πεῖ
ὅλα τοῦ ἐραστῆ της, καὶ νὰ παραδοθεῖ ὁλόκληρη.

Λὰς κ' ἐνιωθε μιὰ φυσικὴ ἀνάγκη, πού δὲν τὴν ξε-

χώριζε πιά ἀπ' τὸ φιλήδονο πόθο της. Καὶ τῆς φαινόταν πὼς θὰ γινότανε πιότιερο δικιά του, πὼς θ'ἀνέωθε ὅλη τὴ χαρὰ παραδίνοντας τὸν ἑαυτὸ της, ἂν τοῦ ἑομολογίοντανε στ' αὐτὴν τοῦ σ' ἓνα φιλή. Ἀνακάλεσε στὴ μνήμη της τὰ γεγονότα, ὁ ἄντρας της εἶταν ἐκεῖ, ἅπλωνε νὰ πάρει τὸ μαχαίρι.

—Θέλεις, ἀγάπη μου, νάνι - νάνι ; ξαναεἶπε πάλι ὁ Ζάκ.

Ἀνατρίχιασε νιώθοντας τὰ χεῖλη τοῦ νέου ποὺ πιέζανε τὰ δικά της, σὰν ἀκόμη μιὰ φορὰ νὰ ἤθελε νὰ σφραγίσαι τὸ μυστικὸν της.

Καὶ βουβή, σηκώθηκε, γδύθηκε γρήγορα, γλύστρησε κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρτα, δίχως μάλιστα νὰ σηκώσει τίς φοῦστες της, ποὺ κυλιόντανε χάμω. Μήτε κι' αὐτὸς δὲν ἔσιαξε τίποτα. Τὸ τραπέζι ἔμεινε ἄνω - κάτω, ἐνῶ τὸ κομμάτι τὸ κερὶ ἄρχισε νὰ τσιτσιρίζει. Κι' ὅταν κι' αὐτὸς γδύθηκε καὶ πλάγιασε, ἀγκαλιαστήκανε κ' οἱ δύο τοὺς ἀπότομα, καὶ δόθηκε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον μὲ μιὰ ὁρμὴ ποὺ τοὺς ἔπνιξε καὶ τοὺς δὴλ καὶ τοὺς ἄφηκε ἀναίσθητους.

Στὸ νεκρὸ ἀέρα τῆς κάμαρας, ἐνῶ ἡ μουσικὴ ἐξακολουθοῦσε κάτω, δὲ βγῆκε φωνή, δὲν ἀκούστηκε κρότος, τίποτ' ἄλλο παρὰ ἓνα ἀπελπιστικὸν τράνταγμα, ἓνας βαθὺς σπασμὸς ποὺ ἔφθανε τὴ λιποθυμίαν.

Ὁ Ζάκ, δὲν ἀναγνώριζε πιά στὸ πρόσωπο τῆς Σεβερίνης τὴ γυναῖκα ποὺ ἐρχότανε στὶς πρώτες οἰνηντεύξεις, γυναῖκα τόσο γλυκεῖα, ποὺ ἔπαιζε πάντα τὸν παθητικὸ ῥόλο, μὲ τὰ καθαρὰ γαλάζια της μάτια. Λὲς καὶ κάθε μέρα τὴν κυρίεινε πρὸ πολὺ τὸ πάθος της κάτω ἀπ' τὴ σκοτεινὴ περικεφαλαία, τὰ μαῦρα της μαλλιά.

Καὶ τὴν ἐνιωθε, σιγὰ-σιγὰ, νὰ ξυπνᾷ μέσα στὰ μπράτσα του, ἀπὸ τὴν πολὺκαίρη, τὴν ψυχρὴ ἐκείνη παρθε-

— 55 —

νιά, πὺν μῆτε τὰ γεροντίστικα καμώματα τοῦ Γκρανμο-
ρεν, μῆτε οἱ συζυγικὲς χτηνωδίες τοῦ Ρουμπὼ κατώρ-
θωσαν ποτὲ νὰ τὴ βγάλουν. Τὸ ἐρωτιάριχο ἐκεῖνο πλᾶ-
σμα, πὺν ἄλλες φορὲς ὑπάκουε μόνο, ἀγαποῦσε αὐτὴ τὴ
στιγμὴ, δινότανε δίχως καμμιὰ ἐπιφύλαξη, κ' ἐνιωθε
μιὰ φλογερὴ ἡδονὴ κ' ἐπιθυμία. Εἶχε φθάσει σ' ἓνα βί-
αιο πάθος, σὲ μιὰ λατρεῖα γι' αὐτὸν τὸν ἄντρα, πὺν τῆς
ξύπνησε τὶς αἰσθήσεις. Αἰσθανότανε τὴν πιὸ μεγάλη εὐ-
τυχία, ἔτσι ὅπως τὸν κρατοῦσε δικό της πειά, ἐλεύθερα,
καὶ τὸν ἔσφιγγε πάνω στὰ στήθια της, δεμένο μὲ τὰ
δυὸ του τὰ μπράτσα, τὴν πὺν κι' αὐτὸς ἔσφιγγε τὰ
δόντια του γιὰ νὰ μὴν τοῦ ξεφύγει κανένας στεναγμός.

“Ὅταν ξανανοῖξαν τὰ μάτια τους, ἐκεῖνος πρῶτος ξα-
φνίστηκε.

—Τί ; ἔσβυσε τὸ κερί ;...

Κουνήθηκε λίγο, σὰ γιὰ νὰ πεῖ πὺς δὲν τὴν ἐνοιαζε.

“Ὑστερα μ' ἓνα πνιγμένο γέλιο :

—Εἰμωνα φρόνιμη, ἔ ;

—“ὦ ! ναί, κανεῖς δὲν ἄκουσε... δυὸ τέλεια ποντι-
νάκια !...

“Ὅταν ξαναπλαγιάσανε, τὸν ξαναπῆρε μάνι - μάνι
στὴν ἀγκαλιά της, στριμώχθηκε κοντά του, ἔχωσε τὴ
μύτη της στὸ λαιμό του. Καὶ ἀναστενάζοντας ἀπὸ ἄνεση:

—Θεέ μου ! Τί καλὰ πὺν εἶναι !

Δὲν ξαναμίλησαν πειά. Τὸ δωμάτιο εἶτανε μαῦρο, μό-
λις ξεχώριζε κανεῖς τὰ δυὸ χλωμὰ τετράγωνα, τὰ πα-
ράθυρα. Καὶ στὸ ταβάνι μιὰ ἀχτίδα ἀπὸ τὴ σόμπα, ἓνας
στρογγυλὸς ματωμένος λεκές.

Τὴν κοιτάζανε κ' οἱ δυὸ τους μὲ ὀρθάνοιχτα μάτια.
“Ἡ μουσικὴ εἶχε πάψει, οἱ πόρτες κλείνανε, κι' ὅλο τὸ
σπίτι ἔπεφτε μέσα στὴ βαρεῖα εἰρήνη τοῦ ὕπνου. Κάτω
τὸ τραῖνο τοῦ Καέν, πὺν ἐρχότανε, τράνταξε τοὺς σιδε-

ρένιους δίσκους, κι' ὁ ὑπόκωφος ἀντίλαλος τους μόλις ἔφτασε ὥς ἐκεῖ, σάν ἀπὸ πολὺ μακριά. Μὰ κρατώντας ἔτσι τὸν Ζάκ, σὲ λίγο ἡ Σεβερίνη ἀνέπνευσε καὶ πάλι. Καὶ μαζί μὲ τὴν ἐπιθυμία, ξύπνησε μέσα της κ' ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξομολόγησής. Βδομάδες τώρα τήνε βασάνιζε...

Ὁ λεκὲς στὸ ταβάνι ὅλο καὶ φάρδαινε, καὶ λὲς τώρα ἔμοιαζε σάν λεκὲς αἷμα. Τὰ μάτια της γητεύονταν ἔτσι ὅπως τὸν κοίταζε, τὰ πράματα γύρω στὸ κρεββάτι ξαναπαίρνανε φωνὴ καὶ λέγανε δυνατὰ τὴν ἱστορίαν. Ἐνιωθε τίς κουβέντες νὰ τῆς ἀνεβαίνουν στὸ στόμα, μαζί μὲ τὴ νευρικὴ ἀνατριχίλα πού ἀνασήκωνε τὴ σάρκα της!

—Δὲν ξαίρεις δά, ἀγάπη μου...

Ὁ Ζάκ, πού κι' αὐτὸς δὲν ἄφινε τὸ ματωμένο λεκὲ ἀπ' τὰ μάτια του, καταλάβαινε τό τί ἐτοιμαζότανε νὰ τοῦ πεῖ.

Πεσμένο πάνω του, τὸ λεπτὸ ἐκεῖνο κορμάκι πού εἶχε τυλιχτεῖ στὸ σῶμα του, τῶνιωθε πὼς παρὰδερνε μέσα σ' ἓνα κῦμα πελώριο, πού κ' οἱ δύο τους τὸ συλλογίζοντανε, ἂν καὶ δὲ μιλοῦσαν ποιὲς γι' αὐτό.

Ἰσαμε τότες, τὴν εἶχε κάμει νὰ σωπάσει, γιὰτὶ φερόταν τὴν ἀνατριχίλα, πού εἶταν ὁ πρόδρομος τῆς παλιάς του ἀρρώστιας. Ἐτρεμε μὴ κι' αὐτὸ τοὺς ἄλλαζε τὴ ζωὴ τους, ἂν καμμιά φορὰ μιλοῦσανε γιὰ αἷμα μετὰξὺ τους. Μὰ τὴ φορὰ τούτῃ, εἶταν πιά δίχως δύναμη, ἀκόμη καὶ γιὰ νὰ σκύψει νὰ τῆς κλείσει τὸ στόμα μ' ἓνα φιλί! Τέτοια εἶταν ἡ ἡδονικὴ κομάρια του μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ χλιαρὸ κρεββάτι, ἀνάμεσά στα λιγερά τὰ μπράτσα τῆς γυναίκας αὐτῆς. Νόμισε πὼς τελείωσε, πὼς θὰ τοῦ τᾶλεγε ὅλα.

Γιαυτὸ φάνηκε σάν ξαλαφρωμένος ἀπ' τὸ καρτέρι του τὸ στενόχωρο, ὅταν ἐκείνη λὲς καὶ ταράχτηκε, δέιλιασε, ὥστερα ὀπισθοχώρησε καὶ εἶπε.

—Δέν ξαίρεις, δά, ἀγάπη μου, ὁ ἄντρας μου τὰ μυ-
ρίστηκε πῶς πλαγιάζω μαζί σου.

Τὴν τελευταία στιγμή, ἄθελα ἔβγαινε ἀπ' τὸ σιόμα
τῆς ἡ ἀνάμνηση τῆς περασμένης νύχτας στὴ Χάβρη,
ἀντὶ νὰ βγεῖ ἡ ξομολόγηση.

—ὦ ! ἔτσι θοχορεῖς, μουρμούρισεν ἐκεῖνος. Μοῦ φέρε-
νεται τόσο καλά. Ἀκόμη σήμερα μοῦσφιξε τὸ χέρι.

—Σὲ βεβαιῶ τὰ ξαίρει ὅλα. Τὴ στιγμή αὐτὴ θὰ βά-
ζει μὲ τὸ νοῦ του, πῶς εἴμαστε ἔτσι ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλ-
λον κι' ἀγαπιόμαστε ! Ἐχῶ ἀποδείξεις.

Σώπασαν, τὸν ἔσφιξε ἀκόμα πιὸ δυνατὰ μ' ἓνα ἀγκά-
λισμα, ὅπου ἡ εὐτυχία τῆς ἡδονῆς ἐρεθιζότανε μὲ τὸ
μῖσος. Ὑστερα ἀπὸ μιὰν ἀνατριχιαστικὴ ὄνειροπόληση :

—ὦ ! τὸν μισῶ, τὸν μισῶ !

Ὁ Ζὰκ ξαφνίστηκε. Αὐτὸς δὲν τὸν μισοῦσε καθόλου
τὸν Ρουμπῶ. Τὸν ἔβρισκε πολὺ καλόβολο.

—Ἐ, καὶ γιατί λοιπόν ; ρώτησε. Δὲ μᾶς στενοχωρεῖ
καθόλου.

Δὲν ἀπάντησε, ξαναεῖπε μόνο :

—Τὸν μισῶ. . . . Τώρα, μόνο πὺν τρε νιώθω σιὸ
πλάϊ μου, εἶναι μαρτύριο γιὰ μένα. Ἀχ ! ἂν μποροῦσα,
πῶς θ'ἄφευγα, πῶς θ'ἄμενα μαζί σου ! . . .

Τώρα, κι' αὐτὸς συγκινημένος ἀπ' τὴν ὀριμὴ αὐτὴ τῆς
τρυφερότητας, τὴν ἔσφιξε παραπάνω, τὴν ἔνιωσε πάνω
στὴ σάρκα του, ἀπ' τὰ πόδια του ἴσαμε τὶς πλάτες, δι-
κιά του. Μὰ πάλι, ἔτσι, στριμωγμένη ἐκεῖνη, σχεδὸν δί-
χως νὰ παίρνει τὰ χεῖλη τῆς ἀπ' τὸ λαιμό του, ὅπου τὰ
εἶχε κολλημένα, εἶπε σιγὰ - σιγὰ :

—Δέν ξαίρεις, δά, ἀγάπη μου. . .

Ἐρχόταν πάλι ἡ ξομολόγησις, μοιραία, ἀναπόφευκτη.
Κι' αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ ἔνιωθε, τίποτα σιὸν κόσμον δὲ θὰ

μπορούσε νὰ τὴ σταματήσῃ, γιατί κόρωνε πάλι μέσα τῆς ἡ ἐπιθυμία νὰ ξαναπαρθεῖ, νὰ παραιοθεῖ.

Δὲν ἀκουγόταν πειὰ ἀνάσῃ, στὸ σπῖτι μέσα. Κι' αὐτὴ ἀκόμα ἡ ἐφημεριδοπώλισσα θὰ κοιμότανε βαθειά.

Ἐξω τὸ χιονοσκεπασμένο Παρίσι δὲν τὸ τάραζε πιὸ μῆτε κατοκύλισμα ἀμαξιοῦ, κ' εἴταν ἔτσι σαβανωμένο, τυλιγμένο μέσα στὴ σιωπῇ. Τὸ τελευταῖο τραῖνο, τῆς Χάδρης, πὺ εἶχε φύγει μεσάνυχτα καὶ εἴκοσι, λὲς καὶ εἶχε πάρει μαζί του τὴ ζωὴ τοῦ σταθμοῦ.

Ἡ σόμπζ δὲ ροχάλιζε πιά, ἡ φωτιά ἔλυκονε, κ' εἶχε μόνο ἀναμένα κάρθουνα πὺ ἀκί... πὺ πολὺ ζωνταῖνε τὸ λεκὲ στὸ ταβάνι, πὺ εἶχε στρογγυλέψει σὰν ἕνα φριχτὸ μάτι. Ἐκανε τέτοια ζέστη, πὺ μιὰ ομίχλη βαρειά, πνιγερή, λὲς καὶ θάραινε πάνω στὸ κρεβάτι, ὅπου κ' οἱ δύο τους λιγωμένοι μπλέκανε καὶ μπερδεύανε τὰ μέλη τους.

—'Αγάπη μου, δὲν ξαίρεις, δά...

Τότες μίλησε κ' ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ κρατηθεῖ.

—Ναί, ναί, ξαίρω...

—"Οχι, ἔχεις ὑποψίες ἴσως, μὰ δὲν μπορεῖς νὰ ξαίρεις...

—Ξαίρω πὺς τῶκανες αὐτὸ γιὰ τὴν κληρονομιά !

Ἄνατινάχτηκε καὶ γέλασε νευρικά, ἄθελα.

—"Α ! πὺς ! γιὰ τὴν κληρονομιά ;...

Καὶ σιγά, πολὺ σιγά, τόσο πὺν ἂν μιὰ μύγα πετοῦσε δίπλα στὸ τζάμι θ' ἀκουγότανε πὺ πολὺ, διηγῆθηκε τὰ παιδικὰ τῆς χρόνια στὸ σπῖτι τοῦ Γκρανμορέν, θέλησε νὰ πεῖ ψέματα, νὰ μὴν ὁμολογήσῃ τίς σχέσεις τῆς μαζί του, κ' ὕστερα ὑπόκρυψε στὴν ἀνάγκη νὰ πεῖ τὴν ἀλήθεια, καὶ σχεδὸν ἔνιωθε μιὰ εὐχαρίστηση λέγοντάς τα

ὅλα. 'Απ' ἐκεῖ καὶ πέρα τ' ἀνάλαφρο μουρμουρητό της κύλησε ἀστέρευτο.

—Φαντάσου πὼς εἶταν ἐδῶ, σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο, τὸν περασμένο Φλεβάρη, θυμᾶσαι, τὸν καιρὸ πού εἶχε ἐκείνη τὴν ὑπόθεσι μετὰ τὸν ὑπονομόρχη... Εἶχαμε κολατσίσει ὁμορφα καὶ καλά, ἔτσι ὅπως δειπνήσαμε τώρα, πάνω σ' αὐτὸ τὸ τραπέζι. Φυσικὰ δὲν ἤξαιρε τίποτα, δὲν εἶχα πάει νὰ τοῦ πῶ τὰ καθέκαστα... Καὶ πὼς τῷφερε ὁ λόγος γιὰ κάποιον δαχτυλίδι ! γιὰ ἓνα τίποτα, δὲν ξαίρω καὶ γὼ πὼς, ἔτσι ἤρθαν τὰ πράματα καὶ τὰ κατὰλαβε ὅλα... "Αχ ! ἀγάπη μου, δὲν μπορεῖς νὰ φανταστεῖς μετὰ τί τρόπο μετὰ χειρίστηκε.

Ἐκεῖνη ἀνατριχοῦσε, κι' αὐτὸς ἔνιωθε τὰ χερᾶκια της πού εἶχανε γραπώσει τὸ γυμνὸ του τὸ κρέας.

—Μὲ μιὰ γροθιά μετὰ ξάπλωσε χάμω... Κ' ὕστερὰ σήκωνε τὸ τακοῖνι του πάνω ἀπ' τὰ μοῦτρα μου, σὰν νὰ ἤθελε νὰ μετὰ σακίσει... "Οχι ! βλέπεις, ὅσο ζῶ θὰ τὸ θυμᾶμαι αὐτό... "Αν εἶτανε μόνο τὸ ξύλο, ἐπιτέλους ! Μὰ ἂν σοῦ ξανάλεγα τὸ τί με ρωτοῦσε, πού τέλος μ' ἀνάγκασε νὰ τοῦ τὰ πῶ ! Βλέπεις, εἶμαι εἰλικρινής, ἀφοῦ σοῦ τὰ λέω ὅλα, τὴ στιγμὴ πού τίποτα δὲ μ' ἀναγκάζει νὰ σοῦ τὰ πῶ... "Ε, λοιπόν ! Ποτὲ δὲ θὰ τολμήσω νὰ σοῦ δώσω ἔστω καὶ μιὰν ἀπλὴν ἰδέαν γιὰ τὶς βρώμικες ἐρωτήσεις, στίς ὁποῖες εἶμιον ὑποχρεωμένη ν' ἀπαντῶ, γιὰτὶ θὰ με σκοτόνε, αὐτὸ εἶναι βέβαιον... Βέβαιον, θὰ μ' ἀγαποῦσε, θὰ λυτῆθηκε πολὺ μαθαίνοντάς τα αὐτά, καὶ ὁμολογῶ πὼς θὰ εἶταν πιὸ τίμιον ἂν τὸν προειδοποιούσα πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο μας. Ἀλλά, βλέπεις, πρέπει καὶ νὰ καταλαβαίνει κανεὶς. Αὐτὴ εἶτανε πιά παλιὰ δουλειά, πάει πιά, πέρασε. Σωστός ἄγριος πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς γιὰ νὰ τρελλαίνεται ἔτσι ἀπὸ ζή-

λεια... Τώρα, ἐσὺ ἀγάπη μου, δὲ θὰ μ' ἀγαπᾷς πειά,
 πὺν τὰ ξαίρεις τώρα ;

Ὁ Ζὰκ, δὲν εἶχε κουνηθεῖ, ἔμενε σὰν ξύλο καὶ συλ-
 λογισμένος, μέσα σὲ κείνη τὴν γυναικεία ἀγκαλιά, πὺν
 τοῦσφιγγε ἀκόμα πὺν πολὺ τὸ λαιμὸ καὶ τὴ μέση, σὸ
 θελιά ζωντανῆς δεντρογαλιᾶς. Εἶχε ξαφνιαστεῖ πολὺ. Μιά
 τέτοια ἱστορία δὲν τὴν εἶχε ὑποψιαστεῖ καθόλου. Πῶς
 ὅλα αὐτὰ γινότανε περίπλοκα, ὅταν ἡ διαθήκη μόνο
 θ' ἀρκοῦσε νὰ ἐξηγήσει τὰ πράματα ἐπίσης καλὰ ! Ἐξ
 ἄλλου ὁμως τὸ προτιμοῦσε αὐτό, πῶς δηλαδή τὸ ἀνθρώ-
 γυνο δὲν εἶχε σκοτώσει γιὰ λεφτὰ· αὐτὸ τὸν ξαλάφρωνε
 ἀπὸ μιὰ περιφρόνηση πὺν ἔνιωθε συχνά, καὶ πολλὲς φο-
 ρὲς ἀκόμα πὺν τότε φιλοῦσε ἡ Σεβερίνη.

— Ἐγὼ νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ πιά ! καὶ γιατί ; Τὸ ἴδιο
 μοῦ κάνει γιὰ τὸ παρελθόν σου... Αὐτὰ δὲν εἶναι δι-
 κιὰ μου δουλειά... Εἶσαι ἡ γυναίκα τοῦ Ρουμπῶ καὶ
 δὲ βλέπω τὸ γιατί νὰ μὴν εἴσουν καὶ γυναίκα κάποιου
 ἄλλου.

Ἐγινε κάποια σιωπή. Σφιχτήκανε κ' οἱ δύο τους τό-
 σο, πὺν κόντευε νὰ πνίξει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, κ' ἔνιωθε
 τὰ στρογγυλὰ τῆς στήθειας φουσκωμένα καὶ σκληρὰ σὶ
 πλευρό του.

— Ἀ ! εἴσουν ἐρωμένη αὐτοῦ τοῦ γέρου, ἔ ; Ὡστόσο
 εἶναι ἀστεῖο αὐτό.

Μὰ κείνη σύρθηκε σύρριζα σὶ κορμί του, ἴσαμε τὸ
 στόμα του, κ' ἀνατριχώνοντας μ' ἕνα φιλί :

— Ἐσένα μονάχα ἀγαπῶ, ποτέ μου, δὲν ἀγάπησα ἄλ-
 λον ἀπὸ σένα... Ὡ, οἱ ἄλλοι, ἂν ἤξαιρες ! Μ' αὐτοὺς,
 βλέπεις, οὔτε καλὰ - καλὰ ἔμαθα τί πάει νὰ πεῖ αὐτό,
 ἐνῶ μ' ἔσένα, ἀγάπη μου, εἶμαι τόσο εὐτυχισμένη !

Τὸν φλόγιζε μὲ τὰ φιλιά, καὶ μὲ τὰ χάδια τῆς, προσ-
 φέροντας τὸ κορμί τῆς, ζητώντας τον, ξαναπιάνοντάς

τον μέσα στὰ μπράτσα της, πού δὲν ξαίρανε τοῦ θρισκόντανε. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ὑποχωρήσει, μάνι-μάνι, κι' αὐτὸς πού ἔκαιγε σὰν καὶ κείνην, ἀναγκάστηκε νὰ τὴν συγκρατήσῃ, βάζοντας ὅλη του τὴ δύναμη.

—“Ὁχι, ὄχι, περίμενε, σὲ λίγο... Κι' ὁ γέρος ;

Πολὺ σιγά, σὲ μιὰν ἀνατριχίλα τοῦ κορμιοῦ της, ὁμολόγησε :

—Ναί, τὸν σκοτώσαμε...

Ἡ ἀνατριχίλα τοῦ πόθου χανότανε μέσα στὴν ἄλλη τὴν ἀνατριχίλα τοῦ χάρου, πού τῆς ξαναρχότανε πάλι. Εἶταν ὅπως στὸ βάθος κάθε ἡδονῆς, μιὰ ἀγωνία πού ξαναρχίζει. Μιὰ στιγμή ἔμεινε σὰν πνιγμένη, νιώθοντας νὰ τὴν πιάνει ἄλγος. “Ὑστερ, ξαναχώνοντας πάλι τὴ μύτη της σὲς πτυχές τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἐρραστή της, εἶπε πάλι μὲ τὴν ἴδια ἀχνὴ ἀνάσα :

Μ' ἔβαλε νὰ γράψω τοῦ προέδρου νὰ φύγει μαζί μας, καὶ νὰ φανερωθεῖ μονάχα στὴ Ρουένη... Ἐγὼ ἔτρεμα στὴ γωνίτσα μου, βάζοντας μὲ τὸ νοῦ μου τὴ δυστυχία, πρὸς τὴν ὁποία βαδίσαμε. Καὶ ἀντίκρου μας κατόπτανε μιὰ γυναίκα στὰ μαῦρα· δὲν ἔβγαζε μιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα της, κ' ἐγὼ τὴ φοβόμουν πολὺ· δὲν τὴν ἔβλεπα κἀν. “Ἐλεγα πὼς θὰ διάβαζε καθαρὰ μέσ στα κεφάλια μας καὶ πὼς θ' ἄξαιρε πολὺ καλὰ τὸ τί πηγαίναμε νὰ κάνουμε... “Ἐτσι περάσανε οἱ δύο ὥρες ἀπ' τὸ Παρίσι στὴ Ρουένη. Δὲν ἔβγαλα μιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα μου, δὲν κουνήθηκα, κ' ἔκλεινα ὅλο τὰ μάτια μου, γιὰ νὰ νομίσουν πὼς κοιμόμουν. Στὸ πλάϊ μου τὸν ἔνωθα ἀκίνητον κι' αὐτόν, καὶ κείνο πού μὲ τρώμαζε, εἶταν πὼς ἔξαιρα τί φοβερὰ πράγματα ἔβαζε μὲ τοῦ νοῦ του, κι' ὅσο τόσο δὲν μπορούσα νὰ μαντέψω ἀκριβῶς τί εἶχε ἀποφασίσει νὰ κάνει... “Ἀχ, τί ταξίδι ! μ' ὅλον ἐκεῖνο τὸν

ἀνεμοστροβίλο τίς σκέψεις, μέσα στὶς σφυριξιές, στὰ τουννέλια, καὶ στὴ βρογιή πὺν κάνανε οἱ ρόδες...

Ὁ Ζὰκ, πὺν εἶχε τὸ στόμα του μέσα στὰ μαλλιά της, τὴ φιλοῦσε, σὲ κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα, μεγάλα φιλιὰ ἀσυναίσθητα.

—Μὰ ἀφοῦ δὲν εἴσαστε στὸ ἴδιο βαγόνι, πῶς κάματε γιὰ νὰ τὸν σκοτώσειε ;

—Στάσου, θὰ δεῖς... Εἴταν τὸ σχέδιο τοῦ ἀντρα μου. Εἶναι ἡ ἀλήθεια πῶς ἂν ἐπέτυχε, αὐτὸ νὰ τὸ χρωστῶ σὺν τύχη... Στὴ Ρουέν, εἶχε στάση δέκα λεπτά. Κατεβήκαμε. Μ' ἀνάγκασε νὰ πάω ἴσαμε τὸ ἰδιαίτερο βαγόνι τοῦ προέδρου, μὲ ὕφος ἀνθρώπου πὺν σουλατσάρει γιὰ νὰ ξεμουδιάσουν τὰ πόδια του. Ἐκεῖ καμώθηκε πῶς ξαφνίστηκε, βλέποντάς τον σὺν πορτίτσα, σὰ νὰ μὴν ἤξαιρε πῶς εἴτανε μέσα στὸ τραῖνο. Στὰ πεζοδρομία, χαλοῦσε ὁ κόσμος, ὠρμούσανε στὰ βαγόνια τῆς δευτέρης θέσης, γιὰ τὴ γιορτὴ τῆς Χάβρης, τὴν ἄλλο μῆρα. Ὅταν ἀρχίσανε νὰ κλείνουν οἱ πόρτες, ὁ πρόεδρος ὁ ἴδιος μᾶς προσκάλεσε ν' ἀνεβοῦμε στὸ βαγόνι του. Ἐγὼ τραύλισα... εἶπα γιὰ τὴ βαλίτσα μας, μὰ ἔκεῖνος εἶπε ὅχι, πῶς πολὺ πιθανὸ δὲ θὰ μᾶς τὴν κλέβανε καὶ πῶς ἔπειτα ἀπ' τὸ Μπαρραντὲν μπορούσαμε νὰ ξαπαῶμε στὸ βαγόνι μας, μὰ κι' αὐτὸς ἐκεῖ θὰ κατέβαινε. Μιὰ στιγμὴ ὁ ἀντρας μου, ἀνήσυχος, ἔκαμε νὰ πάει νὰ τὴν πάρει. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ ὁδηγὸς σφύριξε κ' ἔτσι πῆρε τὴν ἀπόφαση, μ' ἔσπρωξε στὸ βαγόνι κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ τὸ παράθυρο. Πῶς δὲ μᾶς εἶδαν ; Αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω ἀκόμα. Πολλοὶ τρέχανε, οἱ ὑπάλληλοι δὲν ξαίρανε τί νὰ πρωτοκάνουν, τέλος δὲ βρέθηκε ἓνας μάρτυρας πὺν νὰ εἶχε προσέξει καλά. Καὶ τὸ τραῖνο σιγὰ - σιγὰ ξεκίνησε.

Σώπασε μερικά δευτερόλεπτα, ξαναζωντανεύοντας στη φαντασία της μέσα αλάκερη τή σκηνή.

Δίχως νὰ τὸ καταλάβει, ἔτσι, ὅπως εἶχε τὰ μέλη της, ἓνα νευρικό «τίκ» τάραζε τὸ ἀριστερό της μπουτί, καὶ τὸτρίβε μὲ μιὰ ρυθμικὴ κίνηση σ' ἓνα γόνατο τοῦ νέου.

— Ἀχ, ἡ πρώτη στιγμή μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ θαγόνι, σὰν ἐνίωσα νὰ φεύγει τὸ ἔδαφος ! Εἴμουνα σὰ ζαλισμένη. Στὴν ἀρχὴ συλλογιζόμουνα τὴ βαλίτσα μας : Πῶς θὰ τὴν ξαναπαίρναμε ; δὲ θὰ μᾶς πρόδινε ἂν τὴν ἀφίναμε ἐκεῖ ; Ὅλ' αὐτὰ μοῦ φαινόνταν ἀδύνατα, ἡλίθια, ἓνα εἶδος φόνου πού τὸν βλέπει κανεὶς στὸν ἐφιάλη, φόνος, πού τονε φαντάστηκε κανένα μικρὸ παιδί, πού θάπρεπε νὰ εἶναι τρελλὸ γιὰ νὰ τὸν ἐπιχειρήσει. Ἀπ' τὴ δεύτερη μέρα θὰ μᾶς πιάνανε, φῶς φανερὸ πειά. Γιαυτὸ προσπαθοῦσα νὰ πείσω τὸν ἑαυτό μου, μὲ τὴν ἰδέα πὼς ὁ ἄντρας μου θὰ ὀπισθοχωροῦσε, πὼς αὐτὸ δὲ θὰ γινότανε, δὲν μπορούσε νὰ γίνει. Μὰ ὄχι, μόνο πού τὸν ἔβλεπα νὰ μιλάει μὲ τὸν πρόεδρο, καταλάβαινα πὼς ἡ ἀπόφασή του ἔμενε ἀκλόνητη καὶ ἀγριε. Ὅσοτοσο εἶπαν πολὺ ἥρεμος, μιλοῦσε μάλιστα εὐθυμα, μὲ τὸ συνηθισμένο του ὕφος. Καὶ μόνο στὴν καθαρὴ του ματιά, πού τότε - τότε τὴν ἔρριχνε πάνω μου, διάβαζα τὴν ἐπιμονὴ τῆς θέλησής του. Θὰ τὸν σκότανε, ὕστερα ἀπὸ ἓνα χιλιόμετρο, ἀπὸ δυὸ ἴσως, στὸ σημεῖο πού εἶχε διαλέξει πιά, καὶ πού ἐγὼ τὸ ἀγνοοῦσα. Αὐτὸ πειὰ εἶπανε βέβαιο, τὸ καταλάβαινες ἀκόμα κι' ἀπ' τὶς ἥσυχες ματιές πού τοῦ ἔρριχνε τοῦ ἀλλουνοῦ, πού σὲ λίγο δὲ θὰ ὑπῆρχε πιά... Δὲν ἔλεγα τίποτα, ἐνιωθα μιὰ μεγάλη ἐσωτερικὴ τρεμούλα, καὶ προσπαθοῦσα νὰ τὴν κρύψω : Ἐκίνα πὼς γελοῦσα μόλις μὲ κοίταζαν. Γιατί τότες μήτε κἂν ἐδοκίμασα νὰ τὰ ἐμποδίσω ὅλ' αὐτά ; Ἀργά, πιὸ ὕστερα μόνο, ὅταν θέλησα νὰ καταλάβω, τότες ξα-

φνιάστηκα γιατί δὲ βγήκα στο παράθυρο νὰ φωνάξω ἡ γιατί δὲν τράβηξα τὸ κουμπὶ τοῦ κινδύνου. Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ εἶμουν αὖν παρειαμένη, κ' ἐνιωθα τὸν ἐαυτὸ μου ἀνίκανο γιὰ κάθε τί. Βέβαια ὁ ἄντρας μου μοῦ φαινότανε πὼς εἶχε τὸ λόγο του, καί, ἀφοῦ σοῦ τὰ λέω ὅλα, ἀγάπη μου, πρέπει νὰ σοῦ τὸ ξομολογηθῶ κι' αὐτό. "Α-θελα κ' ἐγώ, μ' ὅλο μου τὸ εἶναι, εἶμουν με τὸ μέρος τοῦ ἄντρα μου, ἐνάντια στὸν ἄλλον· γιατί κ' οἱ δύο τους μ' ἀπολάφανε, ψέματα ; μὰ ὁ ἕνας εἶτανε νέος, ἐνῶ... ὦ ! ἐκεῖνα τὰ φιλιά καὶ τὰ χάρδια τοῦ γέρον !... Τέλος, ποιὸς ξαίρει ; Κάνει κανεῖς πράματα, πὺν νομίζει πὼς δὲ θὰ μπορούσε νὰ νᾶκανε ποτέ. Σὰ συλλογιόμμαι πὼς δὲ θὰ τολμοῦσα μήτε πούλι νὰ σφάξω ! "Αχ ! αἰσθημα τῆς τρικυμισμένης νύχτας, ἄχ ! αὐτὸ τὸ φοιχτὸ μαῦρο πρᾶμα πὺν βογγοῦσε μέσα μου !

Κι' αὐτὸ τὸ τόσο λεπτὸ καὶ τὸ τόσο ἀδύνατο πλασματάκι, ὁ Ζάκ, τὸ ξανάβρισκε τώρα, ἀδιαπέραστο, δίχως βιθό, μέσα σ' αὐτὸ τὸ μαῦρο βάθος γιὰ τὸ ἴσιό μιλοῦσε. Ὅσο σφιχτὰ καὶ νὰ τὴν ἐσφιγγε γύρω στὸ κορμί του, δὲν ἔμπαινε μέσα στὸ εἶναι τῆς. Τὸν ἔπιανε ἕνας πιρετὸς ἀκούγοντας αὐτὴ τὴν ἀφήγηση τοῦ φόνου, μουρμουριστὴ, μέσα σ' ἕνα ἀγκάλιασμα.

— Δέ μου λές, ἐσὺ τονε βοήθησες νὰ τὸν σκοτώσει τὸ γέρο ;

— Καθόμουν αὖ μιὰ γωνιά, ἐξακολούθησε δίχως ν' ἀπαντήσσει. Ὁ ἄντρας μου με χώριζε ἀπὸ τὸν πρόεδρο, πὺν καθότανε στὴν ἄλλη τὴ γωνιά. Μιλοῦσανε μαζί γιὰ τίς ἐρχόμενες ἐκλογές. Πότε - πότε ἔβλεπα τὸν ἄντρα μου νὰ σκύβει καὶ νὰ ρίχνει ἔξω μιὰ ματιὰ γιὰ νὰ βεβαιωθεί πὺν βρισκόμαστε, λές καὶ τὸν εἶχε πιάσει ἀνυπομονησία... Κάθε φορὰ ἀκολουθοῦσα τὰ μάτια του, καὶ ἀντιλαμβανόμουν κ' ἐγώ τὸ δρόμο πὺν εἶχαμε κάνει.

Ἡ νύχτα εἵτανε γλωμή. Οἱ μαῦροι ὄγκοι, τὰ δέντρα τρέχανε σὰν τρελλά. Κι' ὅλη ἐκείνη ἡ βροντή, οἱ ρόδες· ποτέ μου δὲν τὴν εἶχα ξανακούσει ἔτσι φοβερὴ ἀναμπραμπούλα, λυσσασμένα ξεφωνητὰ καὶ κλόματα, πένθιμα παρὰ πονα ζώων, πὺν οὐρλιάζανε πρὸς τὸ θάνατο.... Τὸ τραῖνο ἔτρεχε μ' ὅλη του τὴ δύναμη... Ξαφνικὰ καὶ ἀναλαμπές, κάτι ἀντίλαλοι τοῦ τραίνου πὺν περνᾷ ἀπὸ κάποιο σταθμὸ. Εἴμαστε κιόλας στὸ Μαρόμ, δυόμιση χιλιόμετρα ἀπ' τὴ Ρουέννη. Ἀκόμη τὸ Μαλονέ, κ' ὕστερα τὸ Μπαρραντέν. Ποῦ θὰ γινότανε λοιπὸν τὸ πρᾶμα; Θὰ περίμενε τὴν τελευταία στιγμή; Ἐγὼ πειὰ δὲν εἶχα ἰδεῖν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, κι' ἄφησα τὸν ἑαυτὰ μου σὰν τὴν πέτρα πὺν πέφτει μὲ τὸ ξεκουφαντικὸ ἐκεῖνο πέσιμο μέσ στα σκατάδια, ὅταν, περνώντας ἀπ' τὸ Μαλονέ, ξαφνικὰ κατάλαβα: στὸ τουννέλι μέσα, ἓνα χιλιόμετρο πῶ ἐκεῖ... Γύρισα πρὸς τὸν ἄντρα μου, τὰ μάτια μας ἀνταμωθήκανε: ναί, στὸ τουννέλι, ἀκόμη δυὸ λεπτά... Τὸ τραῖνο ἔτρεχε, προσπεράσαμε τὴ διασταύρωση τῆς Ντιέπτης, εἶδα τὸν κλειδοῦχο στὴ θέση του. Ἐχει ἐκεῖ κάτι βουναλάκια, καὶ νόμισα πὺς εἵτανε γεμάτα ἀνθρώπους, πὺν σηκώνοντας τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ μᾶς βλαστημούσανε. Ὑστερα σφύριξε πολλὴν ὥρα ἡ μηχανή, εἵτανε τὸ τουννέλι... Καὶ ὅταν τὸ τραῖνο χώθηκε, οὐ! τὸ ἀντίλαλος κάτω ἀπ' ἐκεῖνον τὸ θόλο! Ξαίρεις, ὁ θόρυβος πὺν κάνανε τὰ σίδερα λὲς κ' ἔμοιαζε σὰν τὸν κρότο πὺν κάνει τὸ σφυρὶ σὰν πέφτει στ' ἀμόνι, κ' ἔγὼ ἐκείνη τὴ στιγμή νόμιζα πὺς εἵτανε βροντές...

Τουρτούριζε, κοντοστάθηκε γιὰ νὰ πεῖ μ' ἀλλαγμένη φωνή, σχεδὸν γελαστή:

— Μὰ δὲν εἶναι ἀνόητο πρᾶμα, ἔ, ἀγάπη μου, νὰ κρυώνουν τὰ κόκκαλά μου; Ὡστόσο κάνει τόση ζέστη, ἐδῶ μαζί σου. Εἶμαι τόσο εὐχαριστημένη!.... Κ' ὕστερα,

ξαίρεις, δὲν ἔχουμε πιά νὰ φοβηθοῦμε τίποτα. Ἡ ὕψωση μπῆκε στὴν πάντα, δίχως νὰ λογαριάσουμε πὺ μεγαλομούτσουνοι τῆς ἐξουσίας ἐπιθυμοῦν ἀκόμη λιγτερο ἀπὸ μᾶς νὰ τὰ βγάλουν αὐτὰ στὴ φόρα... Ὡς κατάλαβα, εἶμαι ἡσυχη...

Ὑστερα πρόσθεσε, ξεσπώντας στὰ γέλια :

—Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἐσὺ λόγου χάρη, μπορεῖς νὰ παινευτεῖς πὺς μᾶς φόβισες στὰ καλά ! Καὶ πές μοι λοιπόν, μὲ τὰ σωστά σου, καλὰ - καλὰ, τί εἶδες ;

—Μά, αὐτὸ πὺ εἶπα καὶ τοῦ ἀνακριτῆ, τίποτα παρὰ πάνω. Ἐναν ἄνθρωπο πὺ ἔσφαξε ἕναν ἄλλο... Ἰσα φερθήκατε τόσο παρὰξένα μαζί μου, πὺ στὸ τέλος ποψιάστηκα. Μιὰ στιγμή, εἶχα μάλιστα ἀναγνωρίσει τὸν ἄντρα σου... Ὡστόσο, ἀργά, πὺ ὕστερα, εἶμουν ἀπὺ λυτα βέβαιος...

Τὸν ἀντίκοψε μὲ γέλια :

—Ναί, στὸ πάροκο, τὴ μέρα πὺ εἶπα ὅχι, θυμᾶσαι τὴν πρώτη φορά πὺν βρεθήκαμε μόνοι στὸ Παρίσι. Παρὰξένα πράματα ! Σοῦ ἔλεγα πὺς δὲν εἶμαστε ἐμεῖ καὶ ἡξαιρα πολὺ καλὰ πὺς ἐννοοῦσες τὸ ἀντίθετο. Ψέματα ; Εἶναι σὰ νὰ σοῦ τὰ εἶχα πεῖ ὅλα, ἔ;... Ὡς γάπη μου, ἀπὸ τότες, συχνὰ τὸ συλλογιόμουνα καὶ, βλῆσαι, θαρρῶ, πὺς ἀπ' ἐκείνη τὴ μέρα σ' ἀγαπῶ.

Σφιχτήκανε μ' ὁρμή, καὶ λὲς ὁ ἕνας ἔλυωσε μὲς στὸν ἄλλον.

Ξαναεῖπε :

—Στὸ τουννέλι, τὸ τραῖνο ἔτρεχε... Εἶναι πολὺ μεγάλο τὸ τουννέλι. Μένει κανεῖς τρία λεπτά ἀπ' ἐκεῖ ἀπὺ κάτω. Ἐγὼ νόμισα πὺς τρέχαμε μιὰν ὥρα... Ὁ πρόεδρος δὲ μιλοῦσε πειά, γιὰτὶ μᾶς ξεκούφαινε ἡ βουή πὺν κᾶνανε τὰ σιδερικά. Καὶ ὁ ἄντρας μου τὴν τελευταία ἐκείνη στιγμή, θὰ εἶχε κάποια λιποψυχία, γιὰτὶ

δὲν κουνιότανε καθόλου. Ἐβλεπα μονάχα, ἐνῶ χοροπη-
δοῦσεν ἡ φλογίτσα στὴ λάμπα, πὼς τ' αἰτία του εἶχανε
μελανιάσει. . . . Θὰ περίμενε λοιπὸν νὰ ξαναβγοῦμε στ' ἀ-
νοιχτά ; Τὸ πρᾶμα, ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, εἶταν πειὰ, κατὰ
τὴ γνώμη μου, τόσο μοιραῖο, τόσο ἀναπόφευχτο, πού
ἓνα μόνο ποθοῦσα : νὰ μὴν ὑποφέρω πειὰ σὲ τόσο βαθ-
μὸ ἀπ' τὴν ἀναμονή, καὶ νὰ τὴν ξεφορτωθῶ μιὰ ὥρα
ἀρχήτερα. Γιατί λοιπὸν δὲν τὸν σκότωνε, ἀφοῦ ἔτσι ἔ-
πρεπε νὰ γίνει ; Θὰ τῷ παιρνα ἐγὼ τὸ μαχαίρι γιὰ νὰ
ξεμπερδεύω, τόσο μὲ νεύριζε ὁ φόβος κ' ὁ πόνος.
Μὲ κοίταζε. Θὰ τὴν εἶδε στὸ πρόσωπό μου αὐτὴ τὴ
σκέψη. Καὶ ξαφνικὰ ὥρμησε καὶ γράπωσε ἀπὸ τὴς πλά-
τες τὸν πρόεδρο, πού εἶχε γυρίσει πρὸς τὸ παράθυρο.
Αὐτὸς τὰ εἶχε χάσει, τινάχτηκε μὲ μιὰ ψυχόρμητη κί-
νηση, ἄπλωσε τὸ μπράτσο πρὸς τὸ κουμπὶ τοῦ κινδύνου,
ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Τὸ ἄγγιξε, μὰ ὁ ἄλ-
λος τὸν ἔπιασε καὶ τὸν ἔρριξε στὸν πάγκο μ' ἓνα τέτοιο
σπρώξιμο, πὺν λὲς καὶ τονε δίπλωσε σὲ δύο. Τὸ στόμα
του ἀνοιχτὸ ἀπὸ ἐκπληξη κ' ἀπὸ τρόμο, ἄφινε συγχυ-
σμένες φωνές, πὺν τὴς ἔπνιγε ἡ βουή, ἐνῶ ἄκουα καθα-
ρὰ τὸν ἄντρα μου νὰ λέει. «Γουρούνι ! γουρούνι ! γου-
ρούνι !» μὲ μιὰ τέτοια σφυριχτὴ φωνή, πὺν λὲς κ' εἶτα-
νε λυσσασμένος. Μὰ ἡ βουή κόπασε, τὸ τραῖνο ἔβγαине
ἀπ' τὸ τουννέλι, φάνηκε ἡ χλωμὴ ἐξοχὴ μὲ τὰ μαῦρα
τὰ δέντρα πὺν τρέχανε. . . Ἐγὼ εἶχα μείνει στὴ γωνιά
μου, ξυλιασμένη, κολλημένη στὴν τσόχα τῆς πολυθρόνας,
ὅσο μποροῦσα πιὸ μακριά. Πόσο βάσταξε τὸ πάλαμα ;
Μόλις ἀμπερὰ δευτερόλεπτα. Καὶ μένα μοῦ φαινόταν πὼς
δὲν τέλειωνε, πὼς ὅλοι οἱ ταξιδιώτες τώρα ἀκούγανε
τὰ ξεφωνητὰ καὶ πὼς τὰ δέντρα μᾶς βλέπανε. Ὁ
ἄντρας μου, πὺν βαστοῦσε ἀνοιχτὸ τὸ σουγιά, δὲν μπο-
ροῦσε νὰ χτυπήσει, γιατί ὁ ἄλλος τὸν ἀπόσπρωχνε μὲ

κλωτσιές, κι' αὐτὸς τρικόλιζε μιὰ καὶ τὸ πάτωμα ὅλο καὶ τράνταζε. Κόντεψε νὰ πέσει στὰ γόνατα, καὶ τὸ τραῖνο ἔτρεχε καὶ μᾶς ἔπαιρνε μαζί του, μ' ὅλη του τὴ γρηγοράδα, ἐνῶ ἡ μηχανὴ σφύριζε ὅσο σμιώναμε στὸ πέρασμα τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά.. Τότες, δίχως νὰ μπορῶ καλὰ - καλὰ ὕστερα νὰ θυμηθῶ πῶς εἶχε γίνει αὐτό, ἐγὼ ρίχτηκα πάνω στὰ γόνατα τοῦ ἀνθρώπου που παρὰδερνε. Naί, ἄφησα τὸν ἑαυτό μου, κ' ἔπεσα σὰν ἓνα πακέτο, τσακίζοντάς του τὶς γάμπες μ' ὅλο μου τὸ βάρος, γιὰ νὰ μὴν τὶς κουνάει πιά. Καὶ δὲν εἶδα τίποτα, μὰ τὰ αἰστάνθηκα ὅλα. Τὸ πέσιμο τοῦ μαχαιριοῦ στὸ λαρύγγι, τὸ τίναγμα τοῦ κορμιοῦ, τὸ χάρο πού ἦρθε μ' ἓνα εἶδος ξεκούρντισμα ρολογιοῦ πού τσακίζεται... Ὡ, αἰτὴ ἡ ἀνατριχίλα τῆς ἀγωνίας πού νιώθω ἀκόμα τὸν ἀντίλαλό της στὰ μέλη μου...

Ὁ Ζάκ, ἀχόρταγος, θέλησε νὰ τὴν ἀντικόψει γιὰ νὰ τὴ ρωτήσῃ. Μὰ τώρα αὐτὴ βιαζότανε νὰ τελειώσει.

— Ὅχι, περίμενε... Τὴν ὥρα πού σηκώθηκα περνοῦσαμε τρεχάτα ἀπὸ τὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά. Εἶδα καθαρὰ τὴν πρόσοψη τοῦ σπιτιοῦ μὲ τὰ κλειστὰ παράθυρα, κ' ὕστερα τὸ φυλάκιο τοῦ φύλακα. Ἀκόμη τέσσερα χιλιόμετρα, πέντε λεπτὰ τὸ πολὺ - πολὺ γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ Μπαρραντέν... Τὸ σῶμα εἶτανε διπλωμένο στὸν πάγκο, τὸ αἷμα ἔτρεχε πηχτὸ καὶ πλημμύριζε τὸν κόσμο. Καὶ ὁ ἄντρας μου ὀρθίος, ἀπολιθωμένος, τρικόλιζοντας ἀπὸ τὸ τράνταγμα τοῦ τραίνου, κοίταζε σκουπίζοντας τὸ σουγιὰ μὲ τὸ μαντήλι του. Αὐτὸ βάσταξε ἓνα λεπτό τῆς ὥρας, δίχως μὴτε ὁ ἓνας μὴτε ὁ ἄλλος νὰ κάνουμε τίποτα γιὰ νὰ γλυτώσουμε... Ἄν τὸ φυλάγαμε αὐτὸ τὸ σῶμα μαζί μας, ἂν μέναμε ἐκεῖ, θὰ τὰ ἀνακαλύπτανε ὅλα, ἴσως στὴ στάση τοῦ Μπαρραντέν... Μὰ εἶχε βάλει τὸ σουγιὰ στὴν τσέπη του καὶ λές καὶ ξυπνοῦσε. Τὸν εἶδα

καὶ σκάλιζε τὸ σῶμα, παίρνοντάς τὸ ρολοί, τὰ λεφτά,
ὅ,τι ἔλειπε, κι' ἀφοῦ ἀνοίξε τὸ πορτάκι, προσπαθοῦσε
νὰ τὸν ρίξει στὴ γραμμὴ, δίχως νὰ τὸν πιάσει στὴν
ἀγκυαλιά του, γιατί φοβοτάνε μὴ ματωθεῖ. «Βοήθησέ με,
λοιπόν ! σπρώξε καὶ σὺ μαζί μου. . . » Μῆτε καὶ δοκίμα-
σα, δὲν ἐνιωθα πειὰ τὰ μέλη μου. «Τὸ Θεό σου ! Θὰ
σπρώξεις καὶ σὺ μαζί μου !» Πρῶτα βγῆκε τὸ κεφάλι
καὶ κρεμότανε στὸ κατώφλι, ἐνῶ τὸ κορμί, κουβαρια-
σμένο σὰν μπάλα, δὲν ἔλεγε νὰ περάσει. Καὶ τὸ τραῖνο
ἔτρεχε. . . Τέλος, μὲ μιὰ πιὸ γερὴ σπρωξιὰ τὸ πτώμα
ταλαντεύτηκε καὶ χάθηκε μὲς στὴ θροντὴ πού κάμανε οἱ
ρόδες. «Ἄ, τὸ γουρούνι !, πάει πειὰ, λοιπόν !» Ὑστε-
ρα πῆρε τὴν βελέντζα καὶ τὴν πέταξε κι' αὐτήν. Μεί-
νουμε μονάχα ἐμεῖς, ὄρθιοι, μὲ τὴ λίμνη τὸ αἷμα στὸν
πάγκο, ὅπου δὲν τολμοῦσαμε νὰ καθίσουμε. . . . Τὸ πορ-
τάκι ἀνοιγόκλεινε καὶ χτυποῦσε, καὶ στὴν ἀρχὴ δὲν κα-
τάλαβα, γιατί τὰ εἶχα χάσει, εἶμουνα σὰν τρελλή, ὅταν
εἶδα τὸν ἄντρα μου καὶ κατέβαινε καὶ χανότανε κι' αὐ-
τός. «Ἐλα γρήγορα, ἀκολούθησέ με, ἂν δὲ θέλεις νὰ
μας κόψουν τὸ λαϊμό !» Δὲν κουνιόμουν, ἀνυπομονοῦσε.
«Ἐλα λοιπόν, τὸ Θεό σου !. . . Τὸ διαμέρισμά μας εἶ-
ναι ἀδειανό, ξαναπᾶμε ἐκεῖ». Ἄδειο τὸ διαμέρισμά μας !
Εἶχε πάει λοιπόν ὥς ἐκεῖ ; Ἡ γυναῖκα μὲ τὰ μαῦρα ;
αὐτὴ πού δὲ μιλοῦσε καὶ πού δὲν τὴ βλέπανε, εἶτανε βέ-
βαιος πὼς δὲν εἶχε μείνει σὲ καμμιά γωνιά ;. . . «Θάρ-
θεῖς, ἢ σὲ γκρεμοτσακίζω στὴ γραμμὴ, σὰν τὸν ἄλλο ; »
Εἶχε ξανανέβει καὶ μ' ἔσπρωχνε σὰ χτήνος, σὰν τρελλός.
Καὶ βρέθηκε ὅξω, στὸ κατώφλι πάνω, βαστώντας μὲ τὰ
δυὸ χέρια τὸ μπρούντσινο κάγκελο. Ἐκεῖνος κατέβηκε
ὑστερα ἀπὸ μένα, ἀφοῦ πρῶτα ἔκλεισε ὁμορφα - ὁμορφα
τὸ πορτάκι. «Περπάτα, λοιπόν, περπάτα !» Μὰ δὲν τολ-
μοῦσα, γιατί μ' ἔπαιρνε ὁ ἱλιγγος τῆς τρεχάλας, καὶ μὲ

καμπτοίκωνε ὁ ἀέρας τῆς μπόρας, πού φυσοῦσε. Τὰ μαλ-
 λὶ μου λυθήκανε καὶ νόμιζα πὼς θὰ ξυλιάζανε τὰ δά-
 χυλά μου καὶ θ' ἄφηνε τὸ κάγκελο. «Περπάτα, λοιπόν,
 τὸ Θεό σου !» Ὅλο μ' ἔσπρωχνε, ἀναγκάστηκα νὰ περ-
 πατήσω, ἀφίνοντας τὸ ἓνα χέρι ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλο, καὶ
 κολλώντας στὰ βαγόνια, ἐνῶ ὁ ἀνεμοστρόβιλος τῆς φού-
 στας μου μοῦ χτυποῦσε καὶ μοῦδενε τίς γάμπες. Τώρα
 μακρυνά, ὕστερ' ἀπὸ μιὰ καμπύλη, φαινόταν τὰ φῶτα
 τοῦ σταθμοῦ τοῦ Μπαρραντέν. Ἡ μηχανὴ ἄρχισε νὰ σφυ-
 ρίζει. «Περπάτα, λοιπόν, τὸ Θεό σου ! ὦ, ἐκείνη ἡ βουὴ
 τῆς κόλασης, τὸ βίαιο ἐκεῖνο τράνταγμα ὅταν περπατοῦ-
 σα ! Μοῦ φαινόταν πὼς μὲ εἶχε πιάσει μπόρα καὶ μὲ
 στριφογύριζε σὰν ἄχυρο, γιὰ νὰ μὲ πᾶει ἐκεῖ κάτω νὰ
 μὲ σκάσει πάνω στὸν τοῖχο. Πίσω ἀπ' τὴ ράχη μου ἔ-
 φευγε ἡ ἐξοχή, τὰ δέντρα μ' ἀκολουθοῦσαν σὲ μιὰ τρελ-
 λὴ φευγάλα, στριφογυρνώντας γύρω στὸν ἑαυτό τους,
 κ' ἔρριχνε τὸ καθένα τους κ' ἓνα παράπονο στὸ διάβα
 μας.. Στὴν ἄκρη τοῦ βαγονιοῦ, ἅπαν ἔπρεπε νὰ διασκε-
 λίσω γιὰ νὰ πατήσω στὸ κατώφλι τοῦ ἄλλου βαγονιοῦ
 καὶ νὰ πιάσω τὸ ἄλλο κάγκελο, στάθηκα, γιὰτὶ δὲν εἶ-
 χα πιά θάρρος. Ποτὲς δὲ θὰ εἶχα τόση δύναμη. «Περ-
 πάτα, λοιπόν, τὸ Θεό σου !» Εἴταν ἀπάνω μου, μ' ἔσπρω-
 χνε, κ' ἔκλεινε τὰ μάτια καὶ δὲν ξαίρω πὼς προχώρησα,
 ἀπὸ μόνῃ τῇ δύναμει τοῦ ἔνστικτου, σὰ ζωὸ πού ἔχωσε
 τὰ νύχια του καὶ δὲ θέλει πειὰ νὰ τὰ ξεκολλήρῃ. Πῶς
 δὲ μᾶς εἶδαν ; Περάσαμε μπρὸς ἀπὸ τρία βαγόνια, πού
 τὸ ἓνα, τῆς δεύτερης θέσης, εἴταν γεμάτο κόσμος. Θυμᾶ-
 μαι τ' ἀραδιασμένα κεφάλια, γραμμὴ, στὴ λάμψη ἐκείνῃ
 τῆς λάμπας. Θαρρῶ πὼς θὰ τὰ ξαναγνώριζα ἂν τὰ συ-
 ναντοῦσα μιὰ μέρα. Τὸ κεφάλι κάποιου χοντροῦ μὲ κόκ-
 κινες φαβορίτες, τὸ κεφάλι πρὸ πάντων δυὸ κοριτσιῶν, πού
 σκύψανε γελώντας. «Περπάτα, λοιπόν, τὸ Θεό σου ! Περ-

«...τά, λοιπόν, τὸ Θεό σου ! » Καὶ δὲν ξαίρω πιά τί-
 οῦν, τὰ φῶτα τοῦ Μπαραντέν πλησιάζανε, ἡ μηχανὴ
 ῥύριξε, καὶ τὸ τελευταῖο πού ἔνωσα εἴταν πῶς μὲ σύ-
 ανε, μὲ κυλήσανε, μὲ τράβηξαν ἀπ' τὰ μαλλιά. Θὰ εἴ-
 αν ὁ ἀντρας μου πού θὰ μὲ εἶχε ἀρπάξει, ἐκεῖνος θ' ἄ-
 ριξε τὸ πορτάκι πάνω ἀπ' τὶς πλάτες μου καὶ θὰ μ' ἔρ'-
 ιξε ἀπὸ διαμέρισμα, στὸ βάθος. Λαχανιασμένη, μισο-
 ιποθυμισμένη, σὲ μιὰ γωνιά, ὅταν σταματήσαμε. Καὶ
 ὄν ἀκουσα, δίχως νὰ κουνηθῶ, πού ἔλεγε ἓνα δυὸ κου-
 έντες στὸ σταθμάρχη τοῦ Μπαραντέν. Ὑστερὰ τὸ τραί-
 ο ξανάφυγε, κι' ἀποσταμένος ἔπεσε κι' αὐτὸς πάνω στὸν
 τάγκο. Ὡς σιτὴ Χάβρη δὲν ἀνοίξαμε τὸ στόμα μας....
 Ὡ, τὸν μισῶ, τὸν μισῶ βλέπεις, γιὰ ὅλες αὐτὲς ἡμέ-
 ρικαλεότητες πού μ' ἔκαμε νὰ ὑποφέρω ! Καὶ σένα
 σ' ἀγαπῶ, ἀγάπη μου, ἐσὺ πού μὲ κάνεις τόσο εὐτυ-
 χισμένη...

Γιὰ τὴ Σεβερίνη, ὕστερ' ἀπ' τὴ φλόγα τῆς μακροῦς
 αἰτῆς ἀφήγησης, ἡ φωνὴ πού ἔβγαλε, εἴταν τὸ κορύ-
 φωμα τῆς ἀνάγκης τῆς χαρᾶς πού ἔνωθε, ξεδάφτοντας
 τὶς ἀναμνήσεις της. Μὰ ὁ Ζάκ, πού τὸν εἶχε ἀναστα-
 τώσει καὶ πού φλογιζότανε σὰν κι' αὐτήν, τὴ συγκράτη-
 σε ἀκόμη.

— Ὁχι, ὄχι, περίμενε... Καὶ εἰσუნά ριχμένη στίς
 γάμπες του, καὶ τὸν ἔνωσες νὰ πεθαίνει ;...

Μέσα του ξυπνοῦσε τὸ ἄγνωστο, ἓνα ἄγριο κῆμα ἀνέ-
 βαινε μέσα ἀπ' τὰ σπλάχνα του, σὰν ἓνα κόκκινο φάν-
 τασμα. Τὸν εἶχε ξαναπιάσει ἡ περιέργεια τοῦ φόνου.

— Καί, τὸ λοιπόν, τὸ μαχαίρι τῶνισες, τὸ μαχαίρι
 πού ἔμπαινε ;

— Ναί, ἓνα βουβὸ χτύπημα.

— Ἀ, ἓνα βουβὸ χτύπημα... Ὁχι σκίσιμο... Εἰσαι
 βέβαιη ;

—“Οχι, ὄχι, μόνο ἓνα χτύπημα.

—Καὶ ὕστερα ; Τραντάχτηκε, ἔ;...

—Ναί, τρία τραντάγματα, ὦ, ἀπ’ τῇ μιᾷ ἄκρῃ τοῦ κορμιοῦ του στὴν ἄλλῃ, τόσο μεγάλη, πού τάνιωσα στὴν ἄκρῃ τῶν ποδαριῶν του.

—Τραντάγματα πού τὸν ξυλιάζανε, ἔ;...

—Τὸ πρῶτο εἶταν πολὺ δυνατὸ, τὰ δυὸ τ’ ἄλλα πιὸ αδύνατα.

—Καὶ πέθανε. Καὶ σὺ τὸ κατάλαβες ἔτσι πού τὸν ἐνιωθες νὰ πεθαίνει μὲ μιὰ μαχαιριά ;

—Ἐγὼ ; “Ω ! δὲν ξαίρω...

—Δὲν ξαίρεις ; Γιατί λὲς ψέματα ; Πές μου, πές μου τί αἰσθάνθηκες ; Εἰλικρινά !... Θλίψη ;

—“Οχι, ὄχι, θλίψη !

—Χαρά ;

—Χαρά ; Ἄ, ὄχι ! μήτε καὶ χαρά !

—Μὰ τί λοιπὸν ἀγαπημένη μου ; Σὲ παρακαλῶ, πές μου τα ὅλα... Ἄν ἤξαιρες... Πές μου τί αἰσθάνεται κανεὶς ;...

—Θέ μου ! Μήπως λέγεται αὐτό ;... Εἶναι φορικαλέο, σ’ ἀρπάζει ὁλόκληρο καὶ σὲ πάει, ὦ ! τόσο μακριά!... Σ’ ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ μέσα ἔζησα πιότερο ἀπὸ ὅ,τι ἔζησα σ’ ὅλη τὴν ἄλλη μου ζωή...

Μὲ τὰ δόντια σφιγμένα, ὁ Ζάκ, τραυλίζοντας μόνο τὴν ἄρπαξε αὐτὸς τούτῃ τῇ φορᾷ. Μὰ κ’ ἡ Σεβερίνη τὸν εἶχε ἀρπάξει.

Δόθηκε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, βρίσκοντας τὸν ἔρωτα στὸ βάθος τοῦ χάρου, στὴν ἴδια ὀδυνηρῇ ἡδυπάθειᾳ πού αἰσθάνονται τὰ χτήνη ὅταν ξεκοιλιάζονται κατὰ τὴ συνουσία. Μόνο ἡ βραχνή τους ἀνάσα ἀκουγότανε.

Στὸ ταβάνι, ἡ ματωμένη ἀντιφεγγιὰ εἶχε χαθεῖ, κι’ ἄμα ἔσβυσε ἡ σόμπα, τὸ δωμάτιο ἀρχισε νὰ παγώνει

μές στο μεγάλο κρού που έκανε όξω. Μήτε μιὰ φωνή δὲν ἀνέβαινε ἀπ' τὸ Παρίσι, πὺ λὲς κ' εἴταν παραχωμένο μέσ στὰ μπαμπάκια, ἔτσι χιονισμένο.

Γιὰ μιὰ στιγμή ἀκουστήκανε ροχαλητὰ ἀπὸ δίπλα, ἀπ' τῆς ἐφημεριδοπώλισσας, κ' ὕστερα ὅλα ριχτήκανε στὸ μαῦρο χάος τοῦ κοιμισμένου σπιτιοῦ.

Ὁ Ζάκ, πὺ εἶχε κρατήσει τὴ Σεβερίνη μέσα στὴν ἀγκαλιά του, τὴν ἔνωσε νὰ παραδίνεται γρήγορα σ' ἔναν ἀκατανίκητο ὕπνο, σὰ νὰ τὴν εἶχε χτυπήσει ἀστροπελέκι. Τὸ ταξίδι, ἡ πολύωρη ἀναμονὴ στοὺς Μιζάρ, ἡ φλογερὴ ἐκείνη νύχτα, τὴν εἶχαν καταβάλει. Τραύλισε ἓνα παιδικίσιο καληνύχτα καὶ κοιμόταν κιόλας μὲ ρυθμικὴ ἀνάσα.

Τὸ ρολοὶ χτύπησε τρεῖς.

Καὶ σχεδὸν μιὰν ὥρα ἀκόμη ὁ Ζάκ τὴν κράτησε πάνω στ' ἀριστερό του μπράτσο, πὺ σιγὰ σιγὰ μούδιαζε. Αὐτὸς δὲν μπορούσε νὰ κλείσει τὰ μάτια του, λὲς καὶ πεισματάρικα μέσ στὸ σκοτάδι ἓνα ἀόρατο χέρι ὅλο καὶ τοῦ τὰ ξανάνοιγε.

Τώρα, δὲν ξεχώριζε πιά τίποτα στὸ δωμάτιο, πὺ τὸ εἶχε πνίξει ἡ νύχτα, ὅπου ὅλα εἶχαν ναυαγήσει, ἡ σόμπα, τὰ ἔπιπλα, τὰ ντουβάρια. Κ' ἔπρεπε νὰ γυρίσει γιὰ νὰ διακρίνει τὰ δυὸ χλωρὰ τετράγωνα, τὰ παράθυρα, ἀκίνητα κι' ἀνάλαφρα σὰν ὄνειρο.

Μ' ὅλη τὴν ἐξαντλητικὴ του κούραση, μιὰ μεγάλῃ ἐγκεφαλικὴ δραστηριότητα, ἔκανε νὰ χτυπᾷ ὅλο του τὸ εἶναι ξετυλίγοντας ἀδιάκοπα τὸ ἴδιο ἀδράχτι τὶς ἰδέες.

Κάθε φορὰ μὲ μιὰ προσπάθεια τῆς θέλησῆς του, νόμιζε πὺς γλυστροῦσε στὸν ὕπνο, μὰ ξανάρχιζε πάλι τὸ ἴδιο ὄραμα, οἱ ἴδιες εἰκόνες, πὺ ξυπνοῦσαν μέσα του τὶς ἴδιες αἰσθήσεις.

Καὶ κεῖνο πὺ ξετυλιγόταν ἔτσι μὲ μιὰ μηχανικὴ ἀ-

κρίβεια, ἐνῶ τὰ μάτια του καρφωμένα καὶ γουρλωμένα γεμίζανε σκοτάδι, εἴταν ὁ φόνος, μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Τὸν ἔνιωθε νὰ ξαναγεννιέται, πάντα ὁμοιο, κι' ἀδιάκοπα τὸν κυρίευε καὶ τὸν ξετρούλλαινε.

Τὸ μαχαίρι χανόταν μὲ τὸ βουβὸ τὸ χτύπημα, τὸ πτώμα τρανταζότανε δυνατὰ τρεῖς φορές, ἡ ζωὴ ἔφευγε σὰν αὐλάκι μὲ τὸ ζεστὸ τὸ αἷμα, κ' ἓνα κόκκινο ρέμα πὺ λές καὶ τὸ αἰσθανότανε, κυλοῦσε μὲς στὰ χέρια τοῦ. Εἴκοσι φορές, τριάντα φορές, χώθηκε τὸ μαχαίρι καὶ τραντάχτηκε τὸ πτώμα. Αὐτὸ γινόταν ὑπέρογκο, τὸν ἔπνιγε, ξεχειλοῦσε ἀπὸ μέσα του, τὸν ἔκαμε νὰ σκάσει ὅλη τὴ νύχτα. ὦ ! νὰ δώσει μιὰ τέτοια μαχαιριά, νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτὴ τὴν παλιὰ ἐπιθυμίαν, νὰ ξαίρει τί νιώθει κανεὶς, νὰ δοκιμάσῃ ἐκεῖνη τὴ στιγμή, ὅπου ζεῖ κανεὶς πιότερο ἀπ' ὅλη τὴν ἄλλη του ζωὴ !...

Καθὼς τὸ πνίξιμό του ὅλο καὶ δυνάμωνε, ὁ Ζὰκ σκέφθηκε πὼς τὸ βάρος τῆς Σεβερίνης πάνω στὸ μπράτσο του, αὐτὸ καὶ μόνο τὸν ἐμπόδιζε νὰ κοιμηθεῖ. Σιγά-σιγά τ' ἀποτροβήξε, κ' ὕστερα τὴν ἔβαλε κοντά του, δίχως νὰ τὴν ξυπνήσῃ.

Στὴν ἀρχὴ, ξαλάφρωσε κι' ἀνάσανε μὲ πιότερη εὐκολία, νομίζοντας πὼς θὰ τὸν εὑρίσκε τέλος ὁ ὕπνος. Μὰ μ' ὅλη τὴν προσπάθειά του, τὰ ἀόρατα δάχτυλα τοῦ ξανανοίξανε τὰ βλέφαρα, καὶ μέσα στὸ σκοτάδι ξανάφάνηκε ὁ φόνος μὲ τὰ μαποκυλισμένα χαρακτηριστικά του, τὸ μαχαίρι χώθηκε, τὸ κορμὶ τραντάχτηκε.

Μιὰ κόκκινη βροχὴ ἔπεφτε μὲς στὸ σκοτάδι, ἡ πληγὴ τοῦ λάρυγγα, μεγαλωμένη, εἴταν ὀρθάνοιχτη σὰ νὰ τὴν εἶχαν σκίσει μὲ τὸ τσεκούρι.

Τότε κι' αὐτὸς δὲν ἀντιπάλαιψε πιά, κ' ἔμεινε ἀνάσκελα ξαπλωμένος, μὲ τὸ ἐπίμονο αὐτὸ ὄραμα. Ἀκουε μέσα του τὴ δεκαπλασιασμένη ἐργασία τοῦ μυαλοῦ του,

ιά βροντή ἀλάκερης μηχανῆς. Αὐτὸ τοῦ ἐρχότανε ἀπὸ τὸν μακρὰ, ἀπ' τὰ νειάτα τοῦ ἀκόμη.

Ὡστόσο εἶχε νομίσει πὼς γιατρεύτηκε, γιατί αὐτὴ ἡ πιθυμία εἶχε πεθάνει ἐδῶ καὶ μῆνες τώρα, μὲ τὴν ἀλόγητη αὐτῆς τῆς γυναικας. Καὶ νά, πὺ ποτὲ δὲν τὴν εἶχε νιώσει τόσο θεριεμένη, ὅσο ὅταν θυμόταν τὸ φόβο, τοῦ πρὸ ὀλίγου τοῦ μουρμούρισε αὐτὴ στριμωγμένη πάνω στη σάρκα τοῦ καὶ δεμένη στὰ μέλη τοῦ. Εἶχε ἀποτραβηχτεῖ, ἀπόφευγε νὰ τὸν ἀγγίξει, γιατί θὰ τὸν ἐκαιγε, ἂν καὶ λίγο τὸν ἀκουμποῦσε ἡ σάρκα τῆς. Ἐνιωθε μιὰν ἀνυπόφορη ζέστη στὸ ραχοκόκκαλο τοῦ, σὰν κάτω ἀπὸ τοὺς γοφούς τοῦ νὰ εἶχε πυρώσει τὸ στῶμα. Ἐνιωθε στὸ σῆρο τοῦ ἓνα εἶδος τσιμπήματα πὺ τὸν καίγανε. Μιὰ στιγμή προσπάθησε νὰ βγάλει τὰ χέρια τοῦ πάνω ἀπὸ τὸ πάπλωμα, μὰ στὴ στιγμή παγώνανε καὶ τὸν κάνανε ν' ἀνατριχιάζει. Φοβόταν τὰ χέρια τοῦ, τὰ ξανάχωσε, ἀφοῦ πρῶτα τᾶδεσε πάνω στὴν κοιλιά τοῦ, καὶ ὕστερα τᾶχωσε καὶ τᾶσφιξε κάτω ἀπὸ τοὺς γλουτούς τοῦ. Τὰ φυλάκισε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, σὰ νὰ φοβότανε μὴν κάμουν καμμιὰ ἀπαίσια πράξη πὺ δὲ θὰ τὴν ἤθελε καὶ πὺ ὡστόσο θὰ τὴν ἔκανε.

Κάθε φορὰ πὺ χτυποῦσε τὸ ρολοῖ, ὁ Ζὰκ μετροῦσε τὰ χτυπήματα. Τέσσερις ἡ ὥρα, πέντε, ἕξη... Λαχταροῦσε τὴν ἡμέρα καὶ ἔλπιζε πὼς ἡ αὐγὴ θὰ τοῦ ἔδιωχνε τὸν ἐφιάλτη. Γιατὸ τώρα γυρνοῦσε πρὸς τὰ παράθυρα καὶ παραμόνευε τὸ γλυκοχάραμα. Μὰ δὲν ἔβλεπε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀόριστη ἀντιφεγγιὰ τοῦ χιονιοῦ. Στὶς πέντε παρὰ τέταρτο, μὲ μιὰν ἀργοπορία σαράντα λεπτά μόνον, ἀκουσε νᾶρχεται τὸ κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴ Χάβρη, πρᾶμα πὺ ἀπόδειχνε πὼς ἡ κυκλοφορία εἶχε ξαναρχίσει. Καὶ δὲν εἶδε, παρὰ σὰν χτύπησαν ἑφτά, ν' ἀσπρίζουνε τὰ παράθυρα μὲ μιὰ γαλατερὴ γλωμάδα, σιγά-

σιγά. Τέλος τὸ δωμάτιο φωτίστηκε μὲ τὸ μπερδεμένο ἐκεῖνο φῶς, ὅπου λὲς καὶ πλέανε τὰ ἔπιπλα. Φάνηκε ἡ σόμπα, ὕστερα τὸ ἐρμάρι, ὁ μπουφές. Ἀκόμα δὲν μποροῦσε νὰ κλείσει μάτι. Ἀπεναντίας τὰ μάτια του ἐρεθίζονταν, γιατί νιώθανε τὴν ἀνάγκη νὰ δοῦνε.

Μάνι - μάνι, πρὶν ἀκόμῃ καλοφέξει, εἶχε δεῖ πάνω στὸ τραπέζι τὸ μαχαίρι πὺν ἀποβοραδὶς εἶχε κόψει τὸ γλύκισμα. Τώρα, μόνο αὐτὸ τὸ μαχαίρι ἔβλεπε, ἓνα μικρὸ μαχαίρι, μυτερό.

Ἡ μέρα προχωροῦσε καὶ τὸ φῶς ἔμπαινε ἀπ' τὰ δυὸ παράθυρα μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ φωτίζει ἐκεῖνο τὸ στενὸ λεπίδι. Κ' ἡ τρεμούλα τῶν χειρῶν του τὸν ἔκαμε νὰ τὰ χῶσει ἀκόμα πιότερο, κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα του, γιατί τὰνιωθε πὼς ταραζόντανε κ' ἐπαναστατοῦσαν, πιὸ δυνατὰ ἀκόμα κ' ἀπ' τὴ θέλησή του. Θάπαυαν ἄραγε νὰ εἶναι δικὰ του ; Θὰ εἶταν ἄραγε χέρια κάποιου ἄλλου, χέρια πὺν τοῦ κληροδότησε κάποιος πρόγονός του, ἀπὸ τὸν καιρὸ πὺν ὁ ἄνθρωπος μέσ στα βουνὰ στραγγάλιζε τὰ ζῶα ;

Γιὰ νὰ μὴ βλέπει πιά τὸ μαχαίρι ὁ Ζὰκ γύρισε πρὸς τὴ Σεβερίνη. Αὐτὴ κοιμόταν πολὺ ἤρεμη, μὲ μιὰ παιδιακίσια ἀνάσα μέσα στὴν κούρασή της. Τὰ βαρειά της μαῦρα μαλλιά, ξέμπλεχα, τῆς ἔκαναν ἓνα σκούρο μαξιλάρι, πὺν γλυστροῦσε ὡς στὶς πλάτες της. Καὶ κάτω ἀπ' τὸ πηγούνι, ἀνάμεσα στὶς μπουκλές, φαινόταν τὰ στήθια της, ἀπαλὰ σὰ γάλα, τριανταφυλλένια.

Τὴν κοίταξε, σὰ νὰ μὴν τὴν ἤξαιρε. Ὡστόσο τὴν ἐλάτρευε. Ἡ εἰκόνα της τὸν ἀκολουθοῦσε παντοῦ μαζί μὲ τὴν ἐπιθυμία, καὶ συχνὰ τὸν συγκινοῦσε, προπάντων σὰν ὁδηγοῦσε τὴ μηχανή του. σὲ τέτοιο βαθμὸ μάλιστα, πὺν μιὰ μέρα, εἶχε ξυπνήσει σὰν ἀπὸ κάποιο ὄνειρο, τὴ

στιγμή πού προσπερνούσε κάποια στάση, μ' ὅλα τὰ σι-
νιάλα.

Μὰ ἡ θεά αὐτοῦ τοῦ στήθους τονε μάγευε ξαφνικά,
ἀπότομα, κ' ἐνιωθε μέσα του τὴν ἐπιταχτική ἀνάγκη
ν' ἀρπάξει τὸ μαχαίρι ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ τραπέζι καὶ νὰ
πάει νὰ τὸ χώσει ὥς στὸ μανίκι σ' ἐκείνη τῇ γυναίκῃ
σάρκα. Ἄκουε τὸ βουβὸ χτύπημα τοῦ μαχαριοῦ πού
χωνότανε, ἔβλεπε τὸ κορμὶ ν' ἀναπηδᾷ τρεῖς φορές, ὅ-
στερα νὰ τὸ ξυλιάζει ὁ χάρος, ἐνῶ πλημμυροῦσε τὸ
κόκκινο αἷμα...

Παλεύοντας, θέλοντας ν' ἀποτραβήξει ἀπὸ μπρὸς του
αὐτὸ τὸ ὄραμα, ἔχανε κάθε λίγο καὶ λίγη θέληση, σὰ
νὰ τὸν ἐπνιγε ἡ ἐπίμονη σκέψη στὸ ἀνώτατο ἄκρο, ὅ-
που, νικημένος πιά κανεὶς, ὑποχωρεῖ μπρὸς στὴν πίεση
τοῦ ἔνστικτου. Ὅλα μπερδευτήκανε, τὰ χέρια του ἐπα-
ναστατημένα, νίκησανε τὴν προσπάθεια πού κατάβαλε
νὰ τὰ κρύψει : Ξεμπλέχτηκαν καὶ τοῦ ξέφυγαν.... Καὶ
κατάλαβε τόσο καλὰ πὼς ἀπ' ἐδῶ κ' ἐμπρὸς δὲν εἶπαν
πιά ἀφέντης τους, καὶ πὼς μὲ χτηνώδικο τρόπο θὰ ἱκα-
νοποιούσαν τὸ θέλημά τους ἂν ἐξακολουθοῦσε νὰ κοιτά-
ζει τὴ Σεβερίνη, τὸ κατάλαβε σὲ τέτοιο βαθμὸ, πού ἔ-
βαλε ὅλες του τίς προσπάθειες γιὰ νὰ πιναχτεῖ ὅξω ἀπ'
τὸ κρεβάτι, πέφτοντας σὰ μεθυσμένους.

Ἐκεῖ, ἀνασηκώθηκε, κόντεψε νὰ ξαναπέσει πάλι σκα-
λώνοντας στὰ φουστάνια πού μείνανε χάμω. Τρίλιζε
ζητοῦσε τὰ ροῦχα του σὰ χαμένος, μὲ τὴ μόνη σκέψη
νὰ ντυθεῖ γρήγορα, νὰ πάρει τὸ μαχαίρι καὶ νὰ κατέβει
νὰ σκοτώσει μιὰν ἄλλη γυναίκα στὸ δρόμο. Αὐτὴ τὴ
φορὰ ἡ ἐπιθυμία του τονε βασάνιζε πάρα πολύ, ἔπρεπε
νὰ σκοτώσει μιὰ. Δὲν εὔρισκε πιά τὸ πανταλόνι του,
τῶπιασε τρεῖς φορές πρὶν καταλάβει πὼς εἶπαν αὐτό.
Πόνεσε πολὺ γιὰ νὰ βάλει τὰ παπούτσιά του. Ἄν καὶ

εἶχε ξημερώσει πειά, τὸ δωμάτιο τοῦ φαινότανε γεμ-
ζεστὸ καπνὸ, παγωμένη ὀμίχλη, ποὺ τᾶπνιγε δλα. Το-
τούριζε ἀπ' τὸν πυρετὸ καὶ τέλος νιύθηκε, πῆρε τὸ μ-
χαίρι, κρύβοντάς το στὸ μανίκι του, βέβκιος πὼς
σκότωνε τὴν πρώτη ποὺ θᾶβρισκε στὴν πεζούλα, δ-
ῆνα μουρμουρητὸ τοῦ σεντιονιοῦ, ἕνας μακρόσυρτος σ-
ναγμός, ποὺ ἐρχότανε ἀπ' τὸ κρεβάτι, τονε σταμάτη-
καρφωμένο κοντὰ στὸ τραπέζι καὶ χλωρό.

Εἶταν ἡ Σεβερίνη ποὺ ξυπνοῦσε.

— Πῶς λοιπόν, ἀγάπη μου, θγαίνεις κιόλας ;

Δὲν ἀπάντησε, δὲν τὴν κοίταξε, ἐλπίζοντας πὼς
ξανακοιμότανε.

— Μὰ ποῦ πᾶς, ἀγάπη μου ;

— Τίποτα, μουρμούρισε, κάποια ὑπόθεση τῆς ὑπερ-
σίας. Κοιμήσου, θὰ ξαναγυρίσω...

Τότες ἐκείνη εἶπε κάμποσα μπερδεμένα λόγια. Τ-
ξανάπιανε ἡ ἀποχαίνωση καὶ τὰ μάτια της κλείνα-
κιόλας.

— ὦ ! νυστάζω, νυστάζω... Ἐλα, φίλησέ με, ἀγ-
πη μου.

Μ' αὐτὸς δὲν κουνιότανε γιατί ἤξαιρε πὼς ἂν γυρνο-
σε πίσω μ' αὐτὸ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι, ἂν τὴν ξανακο-
ταξε μόνο, τόσο λεπτή, τόσο ὁμορφη μέσ στὴ γύμν-
της καὶ στὴν ἀκαταστασία της, θᾶχανε πειὰ ὅλη τὴ θ-
ληση ποὺ τὸν συγκροτοῦσε ἀκόμα, ἐκεῖ κοντὰ της.

Ἄθελα θὰ σήκωνε τὸ χέρι του καὶ θὰ τῆς ἔχωνε τ-
μαχαίρι στὸ λαμπό.

— Ἀγάπη μου, ἔλα νὰ μὲ φιλήσεις...

Ἡ φωνή της ἔσβηνε. Ξανακοιμήθηκε σιγά - σιγά μ' ἕ-
να μουρμουρητὸ φιλιοῦ. Κι' αὐτὸς ἀνοιξε τὴν πόρτ-
κ' ἔφυγε.

Εἶταν ὀχτὼ ἡ ὥρα ὅταν ὁ Ζὰκ βρέθηκε στὴν πεζούλα.

τῆς ὁδοῦ "Αρστερονταμ. Τὸ χιόνι δὲν τὸ εἶχαν ἀκόμα σαρώσει καὶ μόλις ἀκουγόντανε οἱ περπατησιῆς ἀπ' τοὺς διαβάτες. Μάνι - μάνι, εἶχε δεῖ μιὰ γριὰ γυναῖκα, μὰ αὐτὴ γυρνοῦσε τῇ γωνιά τῆς ὁδοῦ Λονδίνου καὶ δὲν τὴν ἀκολούθησε. "Αντρες πέρασαν ἀπ' τὸ πλαῖ του, κατέβηκε πρὸς τὴν πλατεία τῆς Χάβρης, σφίγγοντας τὸ μαχαίρι, πού ἡ μύτη του χανότανε κάτω ἀπ' τὸ μανίκι του.

"Ενα κοριτσάκι κάπου δεκατεσσάρω χρονῶ ἔβγαινε ἀπὸ κάποιο ἀντικρινὸ σπίτι, προσπέρασε τὸ δρόμο καὶ πρόφταξε καὶ μπῆκε σ' ἓνα ψωμάδικο. Τέτοια εἶταν ἡ ἀνυπομονησία του, πού δὲν περίμενε, κ' ἐξακολούθησε νὰ κατεβαίνει.

"Απ' τὴν ὥρα πού ἄφησε τὸ δωμάτιο μὲ τὸ μαχαίρι του, δὲν εἶταν πειὰ αὐτὸς μὰ ὁ ἄλλος, αὐτὸς πού τὸν εἶχε νιώσει τόσο συχνὰ μέσα στὸ εἶναι του, αὐτὸς ὁ ἄγνωστος πού ἦρθε ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ τὸν ἔκαιγε μὲ τὴ δίψα τοῦ φόνου. Εἶχε σκοτώσει μιὰ φορὰ, ἤθελε νὰ ξανασκοτώσει πάλι. Καὶ τὰ πράματα, γύρω στὸ Ζάκ, τοῦ φαινότανε σὰν σὲ ὄνειρο, γιὰτὶ τὰβλεπε ἀνάμεσα ἀπ' τὴν ἐπίμονη σκέψη του. "Η καθημερινὴ ζωὴ του λές καὶ εἶχε σταματήσει, περπατοῦσε σὰν ὑπνοβάτης, δίχως νὰ θυμᾶται τὸ παρελθόν, δίχως νὰ διαβλέπει στὸ μέλλον, γιὰτὶ ὁλόκληρον τονε πίεζε ἡ ἀνάγκη του. Στὸ κορμί του μέσα, πού βάδιζε, ἡ προσωπικότη του ἔλειπε. Δυὸ γυναῖκες πού πέρασαν ἀπὸ πλαῖ του καὶ τὸν προσπεράσανε, ἔγιναν αἰτία νὰ γληγορέψει τὸ βῆμα του. Καὶ τὶς πρόφτασε, ὅταν κάποιος ἄντρας τὶς σταμάτησε. Κι' οἱ τρεῖς τοὺς γελοῦσαν καὶ κουβέντιαζαν. "Ο ἄντρας αὐτὸς τὸν στενοχωροῦσε, κι' ἄρχισε ν' ἀκολουθεῖ μιὰν ἄλλη γυναῖκα πού περνοῦσε, ἀδύνατη καὶ μελαψή, φτωχοντυμένη μὲ τὸ μαῦρο τῆς τὸ σάλι. Προχωροῦσε ἀργά,

για καμμιὰ δουλειὰ πού πιθανὸ νὰ τὴ συχαινότανε, δουλειὰ δύσκολη καὶ κακοπληρωμένη, γιατί δὲ διαζόταν κα-
θόλου καὶ τὸ πρόσωπό της εἶταν ἀπελπιστικὰ θλιμμένο.

Μὰ κι' αὐτὸς, τώρα πού βαστοῦσε μιὰ στὸ χέρι, δὲ διαζόταν καὶ περίμενε τὸ κατάλληλο μέρος γιὰ νὰ τὴ χτυπήσει μὲ τὸ κέφι του. Βέβαια, θὰ πρόσεξε κι' αὐτὴ πὼς τὴν ἀκολουθοῦσε ὁ νέος, καὶ τὰ μάτια της στρα-
φήκανε ἀπάνω του μὲ μιὰν ἀνείπωτη στενοχώρια. Εἶταν ξαφνισμένη πού βρέθηκε ἄνθρωπος νὰ τὴν τραβήξει ἡ καρδιά του. Τὸν εἶχε πάει κιόλας στὰ μισὰ τῆς ὁδοῦ Χάβρης, γύρισε δυὸ φορὲς ἀκόμα κ' ἔτσι τὸν ἐμπόδιζε κάθε φορὰ νὰ τῆς χάσει στὸ λαρύγγι τὸ μαχαίρι πού τὸβγαζε ἀπ' τὸ μανίκι του. Εἶχε μάτια γεμάτα ἀθλιό-
τητα, τόσο ἱκετευτικά!

Ἐκεῖ κάτω, ὅταν θὰ κατέβαινε αὐτὴ, ἀπ' τὴν πεζού-
λα, θὰ χτυποῦσε.

Καὶ ξαφνικά, ἔστριψε, κυνηγώντας μιὰν ἄλλη πού περ-
πατοῦσε στὴν ἀντίθετη διεύθυνση.

Ὅλα αὐτὰ, δίχως λογικὸ, δίχως θέληση, μόνο καὶ μόνο γιατί αὐτὴ περνοῦσε ἐκείνη τὴν ὥρα, κ' ἤρθανε ἔτσι τὰ πράγματα.

Ὁ Ζὰκ, ἀκολουθώντας τὴν, ἔφτασε ὡς στὸ σταθμό. Αὐτὴ, πολὺ ζωηρὴ, χτυποῦσε τὰ πόδια της, καὶ εἶταν ὑπέροχη στὴν ὁμορφιά της, εἴκοσι χρονῶν τὸ πολὺ, παχουλούτσικη, ξανθιά, μὲ ὁμορφα εὐθύμα μάτια πού γελοῦσαν στὴ ζωὴ. Δὲν εἶδε καν πὼς τὴν ἀκολουθοῦσε κάποιος. Θὰ εἶτανε βιαστικὴ, γιατί ἀνέβηκε γρήγορα γρήγορα τὰ σκαλοπάτια τῆς αὐλῆς τῆς Χάβρης, μπῆκε στὴ μεγάλη σάλλα, τὴν πέρασε τρεχάτη γιὰ νὰ πάει στὴ θυρίδα τῆς γραμμῆς τῆς «Ζώνης». Καί, καθὼς ζη-
τοῦσε ἓνα εἰσιτήριο γιὰ τὴν πρώτη θέση γιὰ τὸ Ὠτέιγ, ὁ Ζὰκ πῆρε κι' αὐτὸς ἓνα, τὴ συνόδεψε ἀνάμεσα στίς

σάλλες τῆς ἀναμονῆς, ὅστερα στὸ πεζοδρόμιο, ὥς στὸ διαμέρισμα, ὅπου πῆγε καὶ κάθισε πλάϊ της. •

Τὸ τραῖνο ἔφυγε κείνη τὴν ὥρα.

— Ἐχω καιρό, συλλογιζόταν αὐτός. Θὰ τὴ σκοτώσω κάτω ἀπὸ κανένα τουννέλι.

Μὰ ἀντίκρου τους, μιὰ ἡλικιωμένη κυρία, τὸ μόνο πρόσωπο πού εἶχε ἀνέβει, εἶχε ἀναγνωρίσει τὴ νέα.

— Πῶς ; Ἐσεῖς εἴστε ; Μὰ ποῦ πηγαίνετε τόσο νωρίς ;

Ἡ ἄλλη ἔβαλε τὰ γέλια, μὲ μιὰ κομικὴ ἀπελπιστικὴ χειρονομία.

— Μὰ δὲν μπορεῖ πειὰ κανεὶς νὰ κάνει τίποτα δίχως νὰ τὸν τσακώσουν στὸ δρόμο ! Ἐλπίζω πὼς δὲ θὰ μὲ προδώσετε... Αὔριο εἶναι ἡ γιορτὴ τοῦ συζύγου μου, καὶ, μόλις βγῆκε γιὰ τίς ὑποθέσεις του, τῶρα κ' ἐγὼ στὰ πόδια πηγαίνω στὸ Ὠτέιγ, σὲ κάποιον ἀνθοκόμο, ὅπου ὁ ἄντρας μου εἶδε κάτι ἄνθη καὶ ξετρελλάθηκε μ' αὐτά... Μιὰ ἐκπληξη, ἐννοεῖτε ;

Ἡ γριὰ κουνούσε τὸ κεφάλι μὲ κλόκαρδη τρυφεράδα.

— Καὶ τὸ μωρό, καλὰ εἶναι ;

— Ἡ μικρὴ ; ὦ ! κουφετάκι... Ξαίρετε πὼς τὴν ἀποκοψα ἔδω κι' ὀχτὼ μέρες. Πρέπει νὰ τὴ δεῖτε τώρα πῶς τρώει τὴ σουπίτσα της. Εἴμαστε ὅλοι μας πάρα πολὺ καλὰ, τόσο, πὺν θὰ γίνει σκάνδαλο...

Γελοῦσε ἀκόμα πιὸ δυνατὰ, δείχνοντας τ' ἄσπρα της τὰ δόντια, ἀνάμεσα στ' ὀλοκάθαρο αἷμα πὺν εἶχε στὰ χεῖλια της.

Κι' ὁ Ζάκ, πὺν εἶχε καθίσει στὰ δεξιὰ της, μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι, κρυμμένο πίσω ἀπ' τὸ μπούτι του, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του πὼς εἶχε πολὺ καλὴ θέση γιὰ νὰ χτυπήσει. Δὲν εἶχε, παρὰ νὰ σηκώσει τὸ χέρι καὶ νὰ γυρίσει λίγο γιὰ νὰ τὴ βρεῖ. Μὰ κάτω ἀπὸ τὸ τουννέλι

52
τῆς Μπατινιόλ τὸν σταμάτησε ἡ σκέψη πὼς τὸ κατέ-
της εἶχε δυὸ κορδέλλες ποὺ δένανε στὸ λαιμό.

—Υπάρχει ἐκεῖ δά, συλλογίστηκε, ἕνας φιόγκος π
θὰ μ' ἐμποδίσει. Θέλω νὰ εἶμαι βέβαιος.

Οἱ δυὸ γυναῖκες ἐξακολουθοῦσαν νὰ μιλοῦν εὐθυμῶς.

—Λοιπόν, βλέπω πὼς εἰστε εὐτυχισμένη.

—Εὐτυχισμένη; ᾄ, ναί! αὐτὸ μονάχα! "Ονειρο εἶναι
αὐτὸ ποὺ βλέπω... Ἐδῶ, καὶ δυὸ χρόνια εἴμουν ἕνα π
ποτα. Θυμᾶστε; Δὲν περνοῦσαμε καλὰ στῆς θείας μο
Καὶ μῆτε μιὰ πεντάρα προίκα... "Όταν ἐρχόταν ἐκε
νος, ἐγὼ ἔτρεμα, τόσο ἄρχισα νὰ τὸν ἀγαπῶ. Μὰ εἶτα
καὶ τόσο ὁμορφος, τόσο πλούσιος... Καὶ εἶναι δικό
μου, εἶναι ἄντρας μου, ἔχουμε ἕνα μωρό, δικό μας, ο
δυὸ μας. Σᾶς λέω, εἶναι πάρα πολλὰ ὅλ' αὐτά!...

Ἐξετάζοντας τὸ φιόγκο τῆς ὁ Ζάκ, παρατήρησε
πὼς ἀπὸ κάτω, δεμένο μ' ἕνα μαῦρο βελούδο, εἶταν ἕν
χοντροὺ χρυσὸ μενταγιό.

Καὶ τὰ λογάριαζε ὅλα.

—Θὰ τὴ γραπώσω ἀπ' τὸ λαιμό μὲ τ' ἀριστερὸ τ
χέρι, καὶ θ' ἀποσπρώξω τὸ μενταγιὸ ρίχνοντάς τῆς π
σω τὸ κεφάλι, γιὰ νάχω γυμνὸ τὸ λαιμό.

Τὸ τραῖνο σταματοῦσε καὶ ξανάφευγε κάθε λίγο.
Περνοῦσε ἀπὸ μικρὰ τουννέλια, τὸ ἕνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο.
στὸ Κουρσέλ, στὸ Νεγί. Σὲ λιγάκι, ἕνα δευτερόλεπτο
θ' ἀρκοῦσε.

—Πήγατε στὰ περιθαλάσσια, τὸ καλοκαίρι; Ξαναεἴπα
ἢ γοιᾶ.

—Ναί, στὴ Βρετάνη, ἔξη βδομάδες, σὲ μιὰν ἀπόμεινον
τρυπούλα, σωστὸς παράδεισος. Ὑστερα περάσαμε τὸ
Σεπτέμβρη στὸ Πουατού, στοῦ πεθεροῦ μου, ποὺ ἔχει
σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη βουγὰ ἀλάκερα δικὰ του.

—Καὶ δὲ θὰ πᾶτε στὰ μεσημβρινὰ μέρη γιὰ τὸ χει-
μῶνα ;

—Βέβαια, θὰ εἴμαστε στὶς Κάν κατὰ τὶς δεκαπέντε
τοῦ μηνός... Τὸ σπῖτι νοικιάστηκε. Ἐνα χαριτωμένο
παξεδάκι, κ' ἡ θάλασσα κατάντικου. Στείλαμε κάποιον
νὰ τὰ ταχτοποιήσει ὅλα καὶ νὰ μᾶς ὑποδεχτεῖ... Ὅχι
ὡς φοβόμαστε τὸ κρύο, κανεῖς ἀπ' τοὺς διό μας, μὰ
ἔναι τόσο ὁμορφο πρᾶμα ὁ ἥλιος ! Ὑστερα θὰ ξαναγυ-
ρίσουμε τὸ Μάρτη. Τοῦ χρόνου θὰ μείνουμε στὸ Πα-
ρίσι, καὶ τὸν ἄλλο χρόνο, πού θὰ εἶναι πειὰ κοπέλλα ἡ
περλέκα, θὰ ταξιδέψουμε. Μήπως ξαίρω κ' ἐγώ ! Κάθε
τέρα γιορτὴ ἔχουμε !

Ἐσχείλιζε ἀπ' τὸ στόμα της μιὰ τέτοια εὐτυχία, πού
ὑποχωρῶντας στὴν ἀνάγκη πού εἶχε νὰ διαλαλήσει τὴ
μαρὰ της, γύρισε πρὸς τὸν Ζάκ, πρὸς αὐτὸν τὸν ἄγνωστο,
καὶ τοῦ χαμογέλασε. Σ' αὐτὴν τὴν κίνηση, τὸ μενταγιὸ
ἀποτραβήχτηκε, φάνηκε ὁ λαϊκός, σὰ φίλντισι, μ' ἓνα
μικρὸ λακκάκι πού τὸ χρύσιζε ἡ σκιά.

Τὰ δάχτυλα τοῦ Ζάκ ξυλιάσανε στὸ μανίκι τοῦ μα-
χαίριου, ἐνῶ ἔπαιρνε μιὰ τελευταία ἀπόφαση.

—Ἐκεῖ, σ' αὐτὴν τὴ θέση, θὰ χτυπήσω. Ναί, σὲ
λιγάκι, σιὸ τουννέλι πρὶν ἀπ' τὸ Ποσύ.

Μὰ στὴ στάση τοῦ Τροικαντερὸ ἀνέθηκε ἓνας ὑπάλλη-
λος πού τὸν γινώριζε κι' ἄρχισε νὰ τοῦ μιλᾷ γιὰ τὴν ὑ-
πηρεσία, γιὰ μιὰ κλοπὴ κάρβουνου, γιὰ τὴν ὁποίαν εἶχαν
πιάσει κάποιο μηχανικὸ μαζί με τὸ θερμαστή του. Καὶ
ἀπ' τὴ στιγμή ἐκείνη, ὅλα μπερδεύτηκαν στὸ μυαλό του,
δὲν μπόρεσε ποτὲς ἀργότερα νὰ βάλει τὰ πράματα ἀ-
κριβῶς στὴ θέση τους. Τὰ γέλοια ἐξακολούθησαν, μιὰ
τέτοια ἀναλαμπὴ εὐτυχίας, πού λὲς καὶ τὸ
καὶ τὸν ἀποχαύνωνε. Ἴσως νὰ πῆγε ὡς στὸ Ὠτέιγ μαζί

μ' αὐτὲς τὶς δυὸ γυναῖκες, μὰ δὲ θυμότανε νὰ τὶς νὰ κατεβήκανε.

Κι' αὐτὸς βρέθηκε τέλος στὴν ὄχθη τοῦ Σηκου δίχως νὰ μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει τὸ πῶς. Ἐκεῖνο πού μοτάν πολὺ καλά, εἶναι πὼς εἶχε ρίξει στὸν ποταμὸ μαχαίρι, πὺν εἶχε μείνει στὸ μανίκι του, στὴ χεῖρ του. Ὑστερα, σὰν ἡλίθιος, δὲν ἤξαίρε πειὰ τίποτα, νὰ μὴν εἶτανε μέσα στὸ εἶναι του, ἀπ' ὅπου ἔφυγε ἄλλος μαζί μὲ τὸ μαχαίρι.

Θὰ εἶχε, ὡς φαίνεται, περπατήσῃ ὥρες ἀλάκε δρόμους καὶ πλατεῖες, δίχως νὰ ξαίρει ποῦ πάει, τὴν τύχη, ὅπου τὸν ἔσερνε τὸ κορμὶ του. Ἀνθρωποὶ σπίτια περνούσαν ἀπὸ μπρὸς του πολὺ χλωμά. Τὸ χῶς ἄλλο θὰ εἶχε μπεῖ κάπου, θὰ εἶχε φάει σὲ κάπ σάλλα γεμάτη κόσμο, γιὰτὶ τώρα ἔβλεπε καθαρὰ μὲ στὰ του ἄσπρα πιάτα. Εἶχε κιόλας μπρὸς στὰ μάτια καὶ τὴν ἐπίμονη εἰκόνα μιᾶς κόκκινης διαφήμισης, εἶταν κολλημένη σὲ κάποιο κλειστὸ μαγαζὶ. Κι' ὅλα τὰ κιζόνταν ὕστερα σ' ἓνα μαῦρο βάραθρο, σ' ἓνα μὴν ὅπου δὲν ὑπῆρχε μήτε χρόνος, μήτε τόπος, ὅπου κοίτανε ἀκίνητος, ἐδῶ καὶ αἰῶνες ἴσως.

Ὅταν ἦρθε σιὸν ἑαυτοῦ τοῦ ὁ Ζὰκ βρέθηκε στὸ σιὸν τοῦ δωματιάκι τῆς ὁδοῦ Καρντινέ, ξαπλωμένος κρεβάτι του μὲ τὰ ροῦχα. Τὸ ἐνστικτο τὸν εἶχε ὀδηγήσει ἐκεῖ, σὰ μαδημένος σκύλος, πὺν σέρνεται στὴν λύβα του. Δὲ θυμότανε ὅμως μήτε πὼς ἀνέβηκε τὴ σκάλα, μήτε πὼς κοιμήθηκε. Ξυπνοῦσε ἀπὸ ἓνα βαρὺ ληθαργό, σαστισμένος πὺν ἔγινε τόσο ἀπότομα κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, ὕστερα ἀπὸ βαθειὰ λιποθυμία. Ἰσως εἶχε κοιμηθεῖ τρεῖς ὥρες, ἴσως τρεῖς μέρες. Καὶ ἔφυγε τοῦ ἦρθε ἡ μνήμη : Ἡ νύχτα πὺν πέρασε μὲ τὴ Σεβερίνη, ἡ ἐξομολόγησι τοῦ ἐγκλήματος,

ξεκίνησε σὰ σαρκοφάγο ζῶο, ζητώντας αἷμα. Ξανά-
θηκε τὸν ἑαυτὸ του μὲ τὴν ἐκπληξη γιὰ τὸ κάθε τι
ἔκανε ἔξω ἀπ' τὴ θέλησή του.

Υστερὰ ἡ θύμηση τῆς γυναίκας πού τὸν περίμενε,
ἔκανε νὰ τιναχθεῖ ὁλόρθως. Κοίταξε τὸ ρολοῖ του καὶ
πὼς εἶτανε κιόλας τέσσερις ἡ ὥρα. Καὶ μὲ τὸ κε-
ἄδειο, πολὺ ἥρεμος, σὰ νὰ τοῦ εἶχανε πάρει αἷμα,
πῆγε νὰ γυρίσει στὸ στενὸ τῆς ὁδοῦ Ἀμστερνταμ.

Ὡς τὸ μεσημέρι ἡ Σεβερίνη εἶχε κοιμηθεῖ βαθειά.
Τετα ξύπνησε, ξαφνίστηκε πὺ δὲν τὸν εἶδε ἀκόμα
γυρίσει, ἀναψε τὴ σόμπα, καὶ τέλος ντύθηκε καὶ,
ἀμὲν τῆς πείνας, ἀποφάσισε κατὰ τὶς δύο νὰ κατέ-
νὰ φάει σ' ἓνα γειτονικὸ ἐστιατόριο.

Ὅταν φάνηκε ὁ Ζάκ, μόλις εἶχε γυρίσει κ' αὐτὴ ἀπὸ
τὴ ψώνια.

—ὦ, ἀγάπη μου, πόσο ἀνήσυχη εἴμουν! !

Εἶχε κρεμαστεῖ στὸ λαιμὸ του καὶ πολὺ κοντὰ τὸν κοί-
τε μὲς στὰ μάτια.

—Τί συνέβη λοιπόν ;

Αὐτὸς ἀποκαμωμένος, ἐνῶ τὸ σῶμα του εἶπαν ψυχρό,
ἡσύχαζε δίχως νὰ ταραχθεῖ.

—Μὰ τίποτα, μιὰ παλιοαγγαρεία. Ὅταν σὲ πιάσουν,
σὲ παρατοῦν πειά.

Γόττες ἐκείνη, χαμηλώνοντας τὴ φωνή, τοῦ εἶπε τα-
νὰ καὶ χαϊδευτικά :

—Φαντάσου πὼς ἔβαζα μὲ τὸ νοῦ μου... ὦ πει-
αὶ σκέψη, πὺ μὲ στενοχώρεσε !... Ναί, ἔλεγα πὼς
τερὰ ἀπὸ κεῖνα πὺ σοῦ εἶπα ἴσως νὰ μὴ μὲ ἤθελες
ἀ... Καὶ νὰ πὺ νόμισα πὼς εἶχες φύγει γιὰ νὰ μὴν
ἀγυρίσεις πειά, ποτέ, ποτέ !

Τῆς ἤρθαν δάκρυα, ξέσπασε σ' ἀναφυλλητά καὶ εἰς
ἐλλὴ τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της.

—“Αχ ! ἀγάπη μου, ἂν ἤξαιρες πόσο ἔχω ἀνάγκη τῆς καλοσύνης σου ! Ἀγάπα με, ἀγάπα με πολύ, γιατί βλέπεις, μονάχα ὁ ἔρωτάς σου μπορεῖ νὰ μὲ κάνει λησμονήσω.... Τώρα πού σοῦ τοὺς εἶπα ὅλους μοι τοὺς καημούς, ψέμματα ; Δὲν πρέπει νὰ μ' ἀφίσεις.”

“ὦ, σὲ ἱκετεύω !
Τὸν Ζὰκ τότε συγκίνησε αὐτὴ ἡ τρυφερότητα. Σιγα-
σιγὰ μαλάκωνε. Μουρμούρισε :

—“Ὅχι, ὄχι, σ' ἀγαπῶ, μὴ φοβᾶσαι.

Καὶ μὲ καρδιὰ ξεχειλισμένη, ἔκλαψε κι' αὐτὸς γιὰ τὴ μοιραία αὐτὴ ἀπαίσια ἀρρώστια, πού τὸν εἶχε ξανα-
βοεῖ καὶ δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὴνε γιατρέψει ποτέ.

Εἶτانه αἶσχος, ἀπέραντη ἀπελπισία.

—“ὦ, ἀγάπα με, ἀγάπα με καὶ σύ, μ' ὅλη σου τὴ δύνα-
μη, γιατί κ' ἐγὼ ἔχω ἀνάγκη σὰν καὶ σένα !

Ἄνατρίχιασε ἐκείνη, καὶ θέλησε νὰ μάθει.

—“Ἐχεις βάσανα, πρέπει νὰ μοῦ τὰ πεῖς.

—“Ὅχι, ὄχι βάσανα, πράγματα πού δὲν ὑπάρχουνε.
θλίψες πού μὲ κάνουνε φριχτὰ δυστυχισμένο, χωρὶς νὰ
νὰ μπορῶ νὰ μιλήσω γι' αὐτές.

Κ' οἱ δύο τοὺς ἀγκαλιάστηκαν κ' ἐνώσκανε τὴ φριχτὴ
μελαγχολία τοῦ πόνου τοὺς. Εἶταν ἓνας ἀπέραντος πό-
νος, δίχως λησμονιά, δίχως συγγνώμη. Κλαίανε, καὶ
νιώθανε ἀπάνω τοὺς τίς τυφλὲς δυνάμεις τῆς ζωῆς, τὸν
ἀγῶνα καὶ τὸ Χάρο.

—Πᾶμε, εἶπε ὁ Ζὰκ, εἶναι ὥρα νὰ σκεφθοῦμε γιὰ
τὸ φευγιό... Ἀπόψε θὰ εἰσὶ στὴ Χάβρη.

Ἡ Σεβερίνη, σκανθρωπὴ, μὲ τὰ βλέμματα ἀκίνητα,
μουρμούρισε ὕστερα ἀπὸ μιὰ σιωπὴ.

—Πάλι, ἂν εἴμουνα ἐλεύθερη, ἂν ὁ ἄντρας μου δὲν
εἶταν πειὰ ἐκεῖ !... ἄχ ! πῶς θὰ ξεχνοῦσαμε γλή-
γορα !.....

Ἐκεῖνος ἔκαμε μιὰ βίαιη χειρονομία. Εἶπε δυνατὰ τῇ
κέφῃ του :

— Ὡστόσο δὲν μποροῦμε καὶ νὰ τὸν σκοτώσουμε !

Τὸν κοίταξε κατάματα.

Ἀνατρίχιασε κι' αὐτός, ξαφνισμένος γιατί εἶχε πεί
να τέτοιο πράγμα ποὺ ποτέ του δὲν τὸ εἶχε συλλογιστεῖ.

Ἀφοῦ ἤθελε νὰ σκοτώσει, γιατί λοιπὸν δὲ σκότωνε
τὸν τὸν ἄνθρωπο ποὺ τοὺς στενοχωροῦσε ;

Καὶ καθὼς τέλος τὴν ἄφινε γιὰ νὰ τρέξει στὴν ἀπο-
τήκη, τὸν ξανάπιζε πάλι αὐτὴ στὴν ἀγκαλιά της καὶ
ὄνε γέμισε φιλία...

— ὦ ἀγάπη μου, νὰ μ' ἀγαπᾷς πολύ. Ἐγὼ θὰ σ' ἀ-
γαπῶ μὲ πῶς πολλὴ δύναμη, μὲ πῶς πολλὴ δύναμη ἀκό-
μα... Ἀἴντε ! Θὰ εὐτυχήσουμε μιὰ μέρα....

IX

Στὴ Χάβρη, τὶς μέρες π' ἀκολουθήσανε, κι' ὁ Ζάκ,
κι' ἡ Σεβερίνη, φανήκανε πολὺ φρόνιμοι, γιατί τοὺς εἶ-
χε πιάσει ἀνησυχία. Ἀφοῦ ὁ Ρουμπῶ τὰ ἤξαιρε ὅλα,
δὲ θὰ τοὺς παραμόνευε ἄραγε, γιὰ νὰ τοὺς τσακώσει καὶ
νὰ τοὺς ἐκδικηθεῖ σ' ἓνα ξέσπασμα τοῦ θυμοῦ του ; Θυ-
μόντανε τὶς παλιές του ζήλειες, τὶς χτηνωδίες του, σὺν
ἔδινε γροθιὲς μὲ τὰ γερὰ ἐργατικά του χέρια.

Καὶ ἀκριβῶς, βλέποντας τὸν τόσο κουφὸ καὶ τόσο
βουδὸ μὲ τὰ θολὰ του τὰ μάτια, λέγανε α' οἱ δύο τους
πὼς κάτι θὰ κατὰστρωνε, καμμιὰν ἄγρια πονηράδα,
καμμιὰ παγίδα ὅπου θὰ τοὺς ἔπιανε στὰ χέρια του.

Κ' ἔτσι κατὰ τὸν πρῶτο μῆνα, εἶδαν ὁ ἓνας τὸν ἄλ-
λο τοὺς μὲ χίλιες προφυλάξεις καὶ πάντα βιαστικοὶ καὶ
φοβισμένοι.

Ὡστόσο, ὁ Ρουμπῶ, ἔλειπε ὅλο καὶ πῶς πολὺ ἀπὸ τὸ

σπίτι του. Ἴσως νὰ χανότανε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, γιὰ νὰ πέσει ἀναπάντεχος καμμιὰ μέρα καὶ νὰ τοὺς βρεῖ τὸν ἕνα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου. Μὰ αὐτὸς ὁ φόβος δὲν πραγματοποιήθηκε. Ἀπ' ἐναντίας, οἱ ἀπουσίες τοῦ εἶχανε φτάσει σὲ τέτοιο σημεῖο, πού δὲν εἶτανε σχεδὸν ποτὲ σπíti του, ξεφεύγοντας μόλις εἶταν ἐλεύθερος καὶ γυρνώντας ἀκριβῶς τῇ στιγμῇ πού εἶτανε νὰ πάει νὰ πιάσει δουλειά.

Τὶς βδομάδες πού εἶτανε τῆς μέρας, τὰ κατάφερνε νὰ τρῶει σὲ πέντε λεπτά τῆς ὥρας, κ' ὕστερα νὰ μὴν ξαναφαίνεται πρὶν τῆς ἑντεκα καὶ μισῇ. Καί τὸ βράδυ, ὅταν ὁ συνάδελφός του κατέβαινε νὰ τὸν ἀντικαταστήσει, τῷ στριβε, συχνὰ γιὰ ὀλάκερη τῇ νύχτᾳ. Μόλις κοιμότανε ἕνα δυὸ ὥρες.

Τὸ ἴδιο καὶ τῆς βδομάδες τῆς νύχτας. Ἐλεύθερος τότε, ἀπὸ τῆς πέντε τῇ πρωῒ, θάτρωγε καὶ θὰ κοιμόταν ἕξω τὸ δίχως ἄλλο, γιατί, ὅπως κι' ἂν εἶχε τὸ προᾶμα, γυρνοῦσε μόνο στῆς πέντε τὸ βράδυ.

Πολὺν καιρό, σ' αὐτὴ τὴν ἀκαταστασία του, εἶχε μείνει ταχτικὸς, σὰν καλὸς ὑπάλληλος, στῆς ὥρες τῆς δουλειᾶς του, παρὼν τῇ στιγμῇ πού ἔπρεπε, τόσο κατὰ κόπος καμμιὰ φορά, πού ἂν καὶ δὲν κρατιότανε στὰ πόδια του, στεκόταν στὴ δουλειά του, μὲ τὴ συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος. Ὑστερα, τώρα δηλαδή, ἄρχισαν νὰ γίνονται χάσματα. Δυὸ φορές ὡς τώρα ἄλλος ὑποσταθμάρχης, ὁ Μουλέν, ἀναγκάστηκε νὰ τὸν περιμένει μιὰ ὥρα. Μάλιστα ἕνα πρωῒ, ὕστερα ἀπὸ τὸ πρόγευμα, μαθαίνοντας πὼς δὲν εἶχε ξαναφανεῖ, πῆγε νὰ τὸν ἀντικαταστήσει σὰν καλὸς ἄνθρωπος, γιὰ νὰ τὸν γλυτώσει ἀπ' τῆς παρατηρήσεις. Καὶ ὅλη ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ρουμπῶ ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὸν ἀντίχτυπο ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀταξία. Τὴν ἡμέρα δὲν εἶταν πιά ὁ δραστήριος ἄντρας,

πού ξαπόστελνε κ' υποδεχότανε μιάν άμαξοστοιχία, άρου πρῶτα τὰ εἶχε ἐξετάσει ὅλα ὁ ἴδιος, ἀναφέροντας καὶ τὰ ἐλάχιστα στὴν ἀναφορά του στὸ σταθμάρχη, ὁ ἄντρας τέλος ὁ αὐστηρὸς στοὺς ἄλλους καὶ στὸν ἑαυτό του. Τὴ νύχτα, ἔπεφτε σὲ λήθαργο μέσα στὴ μεγάλη πολυθρόνα τοῦ γραφείου του.

Ξυπνοῦσε, καὶ λὲς καὶ κοιμόταν ἀκόμα. Πηγαινορχότανε στὸ πεζοδρόμιο, μὲ τὰ χέρια πίσω, δίνοντας μὲ ξεθωριασμένη φωνὴ διαταγές, πού δὲν πήγαινε νὰ δεῖ ἂν τὶς εἶχαν ἐκτελέσει.

Κι' ὥστόσο ἡ δουλειὰ πήγαινε ἀρκετὰ καλὰ, ἀπὸ συνήθεια, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα τρακάρισμα ἀπὸ ἀμέλειά του ἓνα ἐπιβατικὸ τραῖνο, πού τ' ἄφησε νὰ μπεῖ στὴς γραμμὲς τῆς ἀποθήκης.

Οἱ συνάδερφοί του, γελοῦσαν μόνο λέγοντας πὼς γλεντάει.

Ἡ ἀλήθεια εἶταν, πὼς τώρα ὁ Ρουμπὼ ζοῦσε στὸ πρῶτο πάτωμα τοῦ καφενεῖου τοῦ «Ἐμπορίου» στὴ μικρὴ ἀπόμερη καμαρίτσα, πού σιγὰ - σιγὰ εἶχε καταντήσει χαρτοπαίγνιο.

Τὰ στόματα λέγανε πὼς πηγαίνανε γυναῖκες κάθε νύχτα, μὰ πραγματικὰ μιὰ καὶ μόνη θὰ βρίσκανε τὴν ἐρωμένη κάποιου ἀπόταχτου ἀξιωματικοῦ, τοῦλάχιστον καμμιά σαράνταριά χρονῶ, λυσσασμένη χαρτοπαίχτρα κι' αὕτη, κ' ἔκφυλη.

Ὁ ὑποσταθμάρχης ἱκανοποιοῦσε ἐκεῖ μόνο τὸ σκοτεινὸ πάθος τοῦ παιχνιδιοῦ, πού εἶχε ξυπνήσει μέσα του, ὕστερ' ἀπ' τὸ φόνο, γιὰτὶ ἔτυχε νὰ παίξει μιὰ παρτίδα πικέτο. Καὶ τὸ πάθος αὐτὸ εἶχε μεγαλώσει ὕστερα καὶ εἶχε γίνεи μιὰ ἐπιταχτικὴ συνήθεια γιὰ τὴν ἀπόλυτὴ λησμονιά, γιὰ τὴ νέκρωσι πού τοῦ προξενοῦσε. Τὸν εἶχε κυριέψει, σὲ βαθμὴ πού ἔδιωξε ἀπὸ μέσα του,

ἀπὸ ἑναν τέτοιο βίαιο ἄντρα, τὸν πόθο τῆς γυναίκας. Τὸν εἶχε ὁλόκληρο στὴν ἐξουσία του, καὶ εἶτανε γι' αὐτὸν τὸ μόνο ναρκωτικό, ὅπου εὗρισκε εὐχαρίστηση.

Ὅχι γιατί ποτὲ τονε βασάνισε ἡ μετάνοια μὲ τὴν ἀνάγκη τῆς λησμονιάς, μὰ γιατί μέσα στὸ τρανταγμα ποὺ τσακίζόταν τὸ σπινικό του, μέσα στὴν κατασπραμένη του ὑπαρξή, εἶχε βρεῖ τὴν παρηγοριά, τὴ ζάλη τῆς ἐγωϊστικῆς εὐτυχίας, ποὺ μόνος μπορούσε καὶ τὴν ἀπολαμβάνει. Καὶ ὅλα ναυαγούσαν τώρα, μὲς στὰ κατάβαθα τοῦ πάθους ἐκείνου, ποὺ ἀποτελείωνε τὴν ἀποσύνθεσή του. Τὸ ἀλκοὺλ δὲ θὰ τοῦ ἔδινε ὥρες πιο ἀνάλαφρες, πιο γρήγορες καὶ ἐλεύθερες σὲ τέτοιο βαθμό.

Δὲ σκοτιζότανε κανὴν μήτε γιὰ τὴ ζωὴ, τοῦ φαινόταν πὼς ζοῦσε μὲ μιὰ ξεχωριστὴ ἑντάση. Δὲν ἔδινε πιά πεντάρα γιὰ τὸ σπίτι του, γιὰ τὰ βάσανα τὰ παλιά ποὺ τὸν κάνανε καὶ γελοῦσε ἄλλες φορές.

Καὶ εἶπαν πολὺ καλὰ στὴν ὑγεία του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κούραση ποὺ τοῦ δίνανε οἱ ἀγρόπνιες.

Μάλιστα πάχαινε κιόλας, ἕνα πάχος βαρὺ, κιτρινιάρι-κο, καὶ τὰ βλέφαρά του βαραίνανε πάνω στὰ θολὰ μάτια του. Ὅταν γυρνοῦσε σπίτι του, σιγά - σιγά, νυσταγμένος, τὰ κοίταζε ὅλα μὲ μιὰν ὑπέρτατη ἀδιαφορία.

Τὴ νύχτα ποὺ ὁ Ρουμπὼ ἦρθε καὶ πῆρε τὰ τρακόσια φράγκα, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ σανίδα, ἤθελε νὰ πληρώσει τὸν κύριο Κῶς, τὸν ἀστυνόμο τῆς ἐπιβλέψεως, γιατί εἶχε χάσει πολλὰς φορές, ἀπανωτά. Αὐτός, παλιὸς παίχτης, εἶχε μιὰ ψυχραιμία, ποὺ τὸν ἔκανε φοβερὸ στὸ παίχνιδι του. Ἐξ ἄλλου, ἔλεγε πὼς ἔπαιζε γιὰ τὸ κέφι του. Σὰν ἄνθρωπος τῆς ἐξουσίας, ἔπρεπε νὰ κρατεῖ τοὺς τύπους, τύπους παλιοῦ στρατιωτικοῦ, ποὺ ἔμεινε γεροντοπαλλήκαρο, ποὺ ζεῖ στὸ καφενεῖο, ἥσυχος παλιὸς πελάτης, πρῶμα ποὺ δὲν τὸν ἐμπόδιζε καθόλου, ν' ἀνακα-

τεύει τὰ χαρτιά ἀλάκρη νύχτα καὶ νὰ μαζεύει ὅσα λεφτὰ εἶχαν οἱ ἄλλοι.

Μιλούσαν καὶ γι' αὐτὸν τὰ στόματα, λέγανε μάλιστα πὼς τὸν κατηγοροῦσανε ὅτι εἶπαν τόσο ἀταχτος στὴν ὑπηρεσία του, πὺν θὰ τὸν ἀνάγκαζαν νὰ παραιτηθεῖ.

Μὰ τὰ πράματα ἀργοῦσαν, κι' αὐτὸς εἶχε τόσο λίγη δουλειά· γιατί εἶχαν ἀπαιτήσεις νὰ δείχνει τόσο πολὺ ζήλο ; Κ' ἔτσι τοῦ ἔφτανε νὰ φέρνει μιὰ βολτίτσα στὰ πεζοδρομία τοῦ σταθμοῦ, ὅπου ὅλοι τοῦ βγάζανε τὸ καπέλλο.

Τρεῖς ἑβδομάδες ἀργότερα ὁ Ρουμπὼ χρωστοῦσε ἄλλα τετρακόσια φράγκα στὸν κ. Κῶς. Τοὺς εἶχε πεῖ, πὼς ἡ κληρονομιά πὺν πῆρε ἡ γυναίκα του τοὺς εὐκόλυνε πολὺ. Μὰ πρόσθετε γελώντας πὼς αὐτὴ κρατοῦσε τὰ κλειδιά τοῦ ταμείου, πρᾶμα πὺν συχωροῦσε τὶς ἀργοπορίες νὰ πληρώσει τὰ χρῆή του. Ὑστερα, ἕνα πρωὶ πὺν εἶτανε μόνος, στενοχωρεμένος, σήκωσε πάλι τὴ σανίδα καὶ πῆρε ἀπ' τὴν κορυφὴν ἕνα χιλιάριο. Ἐτρεμε χεροπόδαρα· τέτοια συγκίνηση δὲν τὴν εἶχε νιώσει τὴ νύχτα πὺν πῆρε τὰ χουσὰ τὰ φράγκα. Πιθανὸ νὰ σχεπτότανε πὼς τὴν πρώτη φορὰ ἔτσι τὰ εἶχε φέρει ἡ τύχη, ἐνῶ τώρα, μ' αὐτὸ τὸ χιλιάριο, ἄρχιζε ἡ κλεψιά. Τοῦ σηκωνότανε τὸ πετσοῖ ἀπ' τὴ στενοχώρια, ὅταν συλλογιζόταν πὼς τὰ λεφτὰ αὐτὰ εἶταν ἱερὰ καὶ πὼς εἶχε ὑποσχεθεῖ στὸν ἑαυτοῦ του νὰ μὴν τ' ἀγγίξει ποτέ.

Ἄλλη φορὰ, ὀρκιζότανε, νὰ πεθάνει καλλίτερα τῆς πείνας, καὶ τώρα ἔβαζε χέρι, καὶ μήτε κι' αὐτὸς μποροῦσε νὰ ἐξηγήσει τί εἶχε γίνεи ἡ τύχη τῆς συνείδησής του, πὺν βέβαια θὰ εἶχε φύγει, κάθε μέρα καὶ λίγο, μέσα στη ζύμωση τοῦ φόνου.

Στὸ βάθος τῆς τρύπας νόμιζε πὼς ἔνιωθε κάποια ὑγρασία, κάτι μαλακὸ πὺν βρωμοῦσε, καὶ τρώμαξε. Μάνι-

μάνι ξανάβαλε τὴ σανίδα κι' ὀρκίστηκε νὰ κόψει πειὰ τὸ χέρι του, παρὰ νὰ τὴν ξαναπειράξει. Ἡ γυναίκα του, δὲν τὸν εἶχε δεῖ. Πῆρε τὴν ἀνάσα του, ξαλάφρωσε, καὶ ἤπιε ἓνα ποτήρι νερὸ γιὰ νὰ ρθεῖ στὸν ἑαυτὸ του. Τώρα κ' ἡ καρδιά του χτυποῦσε ἀπὸ χαρὰ στὴ σκέψη πὼς θὰ πλήρωνε τὸ χρέος του καὶ θὰ τοῦμενε ὅλο τὸ ἄλλο ποσὸ γιὰ νὰ τὸ παῖξει.

Μὰ ὅταν θέλησε νὰ χαλάσει τὸ χιλιάρικο, ξανάρχισε πάλι ἡ στενοχώρια τοῦ.

Τότες εἶπανε γενναϊόφυχος, θὰ εἶχε παραδοθεῖ ἂν δὲν εἶχε ἀνακατέψει καὶ τὴ γυναίκα του στὴν ὅλη ὑπόθεση, ἐνῶ τώρα, μόνο σὰν ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του χωροφύλακα τὸν περεχοῦσε κρύος ἰδρὸς.

“Ὅσο βέβαιος κι' ἂν εἶταν πὼς ἡ δικαιοσύνη δὲν ἤ-ξαιρε τοὺς ἀριθμοὺς τῶν χαρτόνομισμάτων πού χάθηκαν καὶ πὼς ἡ ὑπόθεση κοιμόταν γιὰ πάντα θαμμένη ἀνάμε-σα στὰ δυὸ χαρτόνια τοῦ φακέλλου, ὥστόσο τὸν ἔπιανε τρόμος, μόλις σχεδίαζε νὰ μπεῖ κάπου καὶ νὰ ζητήσει νὰ τοῦ τὸ χαλάσουν. Πέντε μέρες τὸ κράτησε πάνω του τὸ χιλιάρικο, κ' ἐνιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ πασπατεύει ὅλη τὴν ὥρα, νὰ τὸ βγάζει ἀπὸ ἓνα μέρος νὰ τὸ βάζει σ' ἄλλο καὶ νὰ μὴν τ' ἀφίνει ἀπὸ πάνω του μήτε καὶ τὴ νύχτα ἀκόμη.

Σχεδίαζε πολὺ περίπλοκα σχέδια κι' ὅλο βρισκότανε μπρὸς σὲ νέους φόβους. Στὴν ἀρχὴ εἶχε ζητήσει μέσα στὸ σταθμό. Γιατὶ κάποιος συνάδερος πού θὰ εἶχε ἀπάνω του τὴν εἰσπραξὴ νὰ μὴν τοῦ τὸ ἄλλαζε ; Ὑστερα αὐτὸ τοῦ φάνηκε πολὺ επικίνδυνον καὶ τοῦ κατέ-βηκε νὰ πάει στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς Χάβρης δίχως τὸ κασκέττο του, ν' ἀγοράσει κάτι, ὅ,τι τύχει. Μὰ δὲ θὰ ξαφνιζόταν ὁ πωλητής, βλέποντας γιὰ ἓνα τόσο μικρὸ πρᾶμα νάχει στὰ χέρια του ἓνα τέτοιο ποσὸ ; Καὶ πῆρε

πιά τὴν ἀπόφαση νὰ δώσῃ τὸ χιλιάρικο στὸ καπνοπω-
λεῖο τῆς πλατείας Ναπολέον, ὅπου ἔμπαινε κάθε μέρα.
Δὲ θὰ εἶταν τὸ ἀπλούστερο ; Τὸ ξαίρανε πού πῆρε κλη-
ρονομιά, ἡ καπνοπώλισσα δὲ θὰ ξαφνιαζότανε. Πῆγε
ὡς στὴν πόρτα, ὕστερα ἔνωσε πὼς ἔχανε τὸν κόσμο καὶ
κατέβηκε στὸ λιμάνι Βωμπάν γιὰ νὰ δώσῃ ὁ ἴδιος θάρ-
ρος τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐπειτα ἀπὸ μισὴ ὥρα περίπατο,
γύρισε πάλι δίχως νάχει πάρει ἀπόφαση. Καὶ τὸ βράδυ,
στὸ καφενεῖο τοῦ Ἐμπορίου, ἐπειδὴ εἶταν ἐκεῖ ὁ κ.
Κῶς, μιὰ ἀπότομη παλληκαριά τὸν ἔκαμε νὰ βγάλῃ τὸ
χιλιάρικο ἀπ' τὴν τσέπη του, παρακαλώντας τὴ νοικο-
κυρά νὰ τοῦ τ' ἀλλάξῃ. Μὰ κι' αὕτῃ δὲν εἶχε ψιλὰ κ' ἔ-
στειλε ἓνα γκαρσόνι νὰ τὸ πᾶι στὸ καπνοπωλεῖο. Μά-
λιστα χωρατέψανε κιόλας πάνω στὸ χιλιάρικο πού φαι-
νόταν ὀλοκαίνουργιο, ἂν καὶ ἔφερνε ἡμερομηνία δέκα
χρονῶν. Ὁ ἀστυνόμος τῆς ἐπιβλέψεως τὸ εἶχε πάρει
στὰ χέρια του καὶ τὸ στριφογυρνοῦσε λέγοντας πὼς
σίγουρα θὰ εἶχε κοιμηθεῖ στὸ βάθος καμμιᾶς τρύπας.
Αὐτὸ ἔγινε ἀφορμὴ ν' ἀρχίσει ἡ ἐρωμένη τοῦ ἀπότη-
χτου ἀξιωματικοῦ μιὰν ἀτέλειωτη ἱστορία γιὰ κάποια
περιουσία πού χάθηκε καὶ ξαναβρέθηκε ὕστερα κάτω
ἀπ' τὸ μάρμαρο τοῦ κομποῦ.

Περάσανε βδομάδες καὶ τὰ λεφτὰ αὐτὰ πού εἶχε ὁ
Ρουμπῶ στὰ χέρια του φλόγιζαν ἀκόμα παραπάνω τὸ
πάθος του. Ὅχι πὼς ἔπαιζε μεγάλα ποσά, μὰ τὸν κυ-
νηγοῦσε μιὰ γκίνια, τόσο ἐπίμονη, τόσο μαύρη, πού οἱ
μικρὲς χασοῦρες κάθε μέρα, ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη, φθάναν-
ε σὲ μεγάλα ποσά. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς βρέθηκε
δίχως πεντάρα καὶ χρωστοῦσε κιόλας κάμποσα εἰκοσό-
φραγκα. Εἶταν ἄρρωστος γιατί δὲν τολμοῦσε νὰ παίξῃ
ἄλλο. Ὅσοσο ἀντιπάλαιψε, κόντεψε νὰ πέσει στὸ κρεβ-
βάτι. Ἡ σκέψη πὼς ἐννιά χιλιάρικο κοιμόντανε ἐκεῖ,

βουβοί, λίγο φαί πού είχε μείνει, ἕνας νέος θυμὸς τὴν ἀναστατώσῃ, βλέποντάς τον νὰ ρίχνει ἄθελες ματιὰς στὴ γωνιά, στὸ πάτωμα.

— Ἐναπῆρες πάλι, ἔ ; ρώτησε ἀπότομα.

Ἐκεῖνος ξαφνισμένος σήκωσε τὸ κεφάλι.

— Τί πρᾶμα ;

— "Ω ! μὴ μοῦ κάνεις τώρα τὸν κακόμοιρο, καταλαβαίνεις τί θέλω νὰ πῶ . . . Μὰ ἄκουσε : δὲ θέλω νὰ ξαναπάθῃς, γιατί μὴτε δικά σου εἶναι μὴτε δικά μου. Καὶ μοῦ κάνει κακὸ σὰ νιώθω καὶ τ' ἀγγίζεις.

Αὐτὸς συνήθιζε ν' ἀποφεύγει τοὺς καυγάδες. Ἡ κοινὴ ζωὴ δὲν εἶταν πειὰ τίποτ' ἄλλο, παρὰ μόνο τὸ ἀναγκαστικὸ πλησίονισμα δυὸ ἀνθρώπων πού εἶναι δεμένοι ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο καὶ περνᾶνε μέρες ἀλάκρετες δίχως νὰ βγάλουνε μιλιὰ ἀπὸ τὸ στόμα τους. Πᾶνε κ' ἔρχονται ὁ ἕνας πλάϊ στὸν ἄλλο κ' εἶναι πιά ξένοι μεταξὺ τους, ἀδιάφοροι καὶ ἀπομονωμένοι. Γιαυτὸ καὶ ἀνασέκωσε τὶς πλάτες του, ἀποφεύγοντας κάθε ἐξήγηση.

Μὰ ἐκεῖνη, πολὺ ἐρεθισμένη, ἤθελε νὰ τελειώσῃ μιὰ γιὰ πάντα μὲ τὸ ζήτημα αὐτό, τὰ κρυμμένα λεφτά, πού τὴν ἔκανε νὰ ὑποφέρει ἀπὸ τὴν ἡμέρα τοῦ φόνου.

— Θέλω νὰ μοῦ ἀπαντήσεις ! Τόλμησε νὰ μοῦ πεῖς πὼς δὲν τ' ἀγγίξεις.

— Καὶ τί σὲ νοιάζει ἐσένα ;

— Μὲ νοιάζει, πού μοῦ κάνει κακὸ. Σήμερα ἀκόμα φοβήθηκα, δὲν μπόρεσα νὰ μείνω ἐδῶ. Κάθε φορὰ πού σκαλίζεις αὐτό, τρεῖς νύχτες μὲ πιάνει ἐφιάλτης . . . Δὲ μιλάμε πιά ποτὲ γι' αὐτό. Τὸ λοιπὸν κάθησε ἡσυχὰ καὶ μὴ μ' ἀναγκάζεις νὰ μιλῶ ἐγὼ.

Τὴν καμάρωνε μὲ τὰ χοντρά του ἀκίνητα μάτια, καὶ ἀποκριθὲν βαρειά :

κάτω ἀπὸ τὸ πάτωμα τῆς τραπεζαρίας, γυρνοῦσε ἐπίμονα κάθε λεπτὸ μὲς στὸ κεφάλι του. Τάβλεπε ἀνάμεσα ἀπ' τὰ σανίδια καὶ τάνιωθε πού τοῦ φλογίζανε τὰ πόδια. Καί, βέβαια, ἂν ἤθελε θάπαιρνε ἀκόμα ἓνα ! Μὰ εἶχε ὀρκισθεῖ γιὰ καλὰ τούτη τὴ φορὰ καὶ θὰ προτιμοῦσε νάβαζε τὸ χέρι του στὴ φωτιά παρὰ νὰ ξανασκαλίξει. Κ' ἓνα βράδυ, καθὼς ἡ Σεβερίνη εἶχε ἀποκοιμηθεῖ νωρίς, ἀνασῆκωσε τὸ σανίδι, ὑποχωρώντας σὰ λυσσασμένος καὶ μὲ μιὰ τέτοια θλίψη, πού τὰ μάτια του εἶχανε βουρκώσει. Τί νὰ ἀντιστέκεται ἔτσι ; Εἴταν ἀνώφελος πόνος, γιὰτὶ καταλάβαινε ὥρα πὼς θὰ τάπαιρνε ὅλα, ὥς τὸ τελευταῖο.

Τῇ δεύτερῃ μέρᾳ τὸ πρωῒ, ἡ Σεβερίνη παρατήρησε ἓνα φρέσκο ξέγδαρμα στὴν ἄκρη τοῦ σανιδιοῦ. Ἐσκυψε καὶ εἶδε τὰ ἴχνη τῆς σπρωξιᾶς. Φανερὸ πὼς ὁ ἄντρας τῆς θὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ παίρνει λεφτά. Καὶ ξαφνιάστηκε μὲ τὸ θυμὸ πού τὴν κυρίευε γιὰτὶ τὸ πιότερο δὲν ἐνδιαφερότανε γιὰ λεφτά, δίχως μάλιστα νὰ λογαριάζουμε πὼς κι' αὕτὴ ἔλεγε νὰ πεθάνει τῆς πείνας καὶ νὰ μὴν ἀγγίξει τὰ χιλιάδικα πού εἶτανε λεκιασμένα μὲ αἷμα. Ἀλλὰ δὲν εἶτανε καὶ δικὰ τῆς ὅσο εἶταν καὶ δικὰ του ; Γιὰτί τὰ ξόδευε στὰ κρυφά, κι' ἀπόφευγε κιόλας νὰ ἐρωτήσει ; Ὡς τὸ μεσημέρι τὴν βασιάνιζε ἡ σκέψη, γιὰτί ἤθελε καὶ καλὰ νὰ μάθει τὴν ἀλήθειαν, καὶ θὰ τὸβγαζε κι' αὕτὴ τὸ σανίδι γιὰ νὰ δεῖ, ἂν δὲν ἔνιωθε μιὰ κρούα ἀνάσα στὰ μαλλιά τῆς, μόνο πού σκέφθηκε νὰ σκαλίξει αὐτοῦ ὁλομόναχην. Μήπως θὰ σηκωνόταν ὁ πεθαμένος μέσα ἀπὸ κεῖνη τὴν τρύπα ; Αὐτὸς ὁ παιδιάτικος φόβος τὴν ἔκαμε νὰ συχαίνεται τόσο τὴν τραπεζαρίαν, πού πῆρε τὸ ἐργόχειρό της καὶ κλείστηκε μέσα στὴν κρεββατοκάμαρά της.

Ὑστερα, τὸ βράδυ, καθὼς κ' οἱ δύο τοὺς τρώγανε

—Τί σὲ νοιάζει ἐσένα, ἀφοῦ δὲ σ' ἀναγκάζω νὰ τ' ἀγγίξεις ; Δίκός μου λογαριασμός.

Ἐκείνη ἔκανε μιὰν ἀπόκτημν χειρονομία, καὶ ὥστε τὴν ἀποτράβηξε. Ὑστερα πάλι συγχισμένη, μὲ πρόσπο γεμάτο πόνο καὶ ἀηδία :

—“Α ! βέβαια, δὲ σὲ καταλαβαίνω... Εἴσουν ὥς τὸσο τίμιος ἄνθρωπος. Ναί, ποτὲ δὲ θάπαιρνες μιὰ πεντάρα ἀπὸ κανένα... Κι' αὐτὸ πού ἔκανες μπορούσε νὰ τὸ συχωρέσει κανεὶς γιατί εἴσουννα τρελλός, καθὼς μὲ εἶχε ξετρελλάνει καὶ μένα... Μὰ αὐτὰ τὰ λεφτά !... ὅχι ! αὐτὰ τὰ ἀπαίσια λεφτά πού γιὰ σένα δὲν ἔπρεπε πειὰ νὰ ὑπάρχουν, καὶ πού τὰ κλέβεις πεντάρα πεντάρα γιὰ τὸ γλέντι σου... Τί ἔπαθες λοιπόν ; πῶς ξέπεσες τόσο ;...

Τὴν ἄκουε σὲ μιὰ στιγμή πού εἶτανε στὰ καλά του, καὶ ξαφνιζόταν κι' ὁ ἴδιος πῶς εἶχε φτάσει στὴν κλεψιά. Οἱ μορφὲς τῆς σιγανῆς διαφθορᾶς σβήνανε πειὰ καὶ δὲν μπορούσε νὰ ξανασυνδέσει μέσα στὸ μυαλό του τὸ τί εἶχε κάνει ὁ φόνος τριγύρω του. Δὲν καταλάβαινε πῶς μιὰ ἄλλη ὑπαρξη, σχεδὸν ἕνας νέος ἄνθρωπος, εἶχε ἀρχίσει, ἐνῶ καταστρεφόταν τὸ σπίτι του καὶ ἀπομακρυσσότανε μ' ἔχθρα ἢ γυναίκα του. Μάνι - μάνι ὁμῶς τὸν ἔπιασε τὸ ἀνεπανόρθωτο καὶ ἔκανε μιὰ χειρονομία, σὰ γιὰ νὰ διώξει τίς στενόχωρες σκέψεις.

—“Ὅταν στενοχωριέται κανεὶς σπίτι του, μούγκρισε, πάει νὰ ξεσκάσει ἔξω. Ἀφοῦ δὲ μ' ἀγαπᾷς πειὰ...

—“ὦ ! ὅχι, δὲ σ' ἀγαπῶ πειὰ !

Τὴν κοίταξε, ἔδωσε μιὰ γροθιά στὸ τραπέζι μὲ πρόσπο κόκκινο ἀπ' τὸ αἷμα πού εἶχε ἀνέβει.

—“Ε, τότε, αἰ στοὺς διάβολο ! Μήπως ἐγὼ σ' ἐμποδίζω νὰ διασκεδάξεις ; Μήπως σὲ κρίνω ;... Εἶναι τόσα πράγματα πού ἕνας τίμιος ἄνθρωπος θὰ τᾶκανε ἂν εἶτανε

τῇ θέσῃ μου, καὶ ὅμως ἐγὼ δὲν τὰ κάνω. Πρῶτα-πρῶτα πρεπε νὰ σὲ γνώξω μὲ τὶς κλωτσιές. Ὑστερα ἴσως νὰ ᾔν ἐκλεφτα.

Ἐκεῖνῃ εἶχε χλωριάσει, γιὰτὶ ἢ ἴδια συχνὰ εἶχε κεφθεῖ πῶς, ὅταν ἓνας ἄντρας, ἓνας ζηλιάρης, νύφθει τὸν τρώει ἓνας ἐσωτερικὸς πόνος, σὲ βαθμὸ πού νὰ ἐνέχεται νάχει ἢ γυναῖκα του ἐραστή, ὑπάρχει τότε μιὰ ἰνδιδειξὴ γάγγραινας ἡθικῆς, πού καλπάζει, σκοτώνει τὶς εὐφειas καὶ ἀποσυνθέτει τὴ συνείδηση. Μὰ αὐτὴ στενοχωριόταν καὶ δὲν ἤθελε νὰ εἶναι ἢ ὑπεύθυνη.

Μὲ τρεμουλιαστὴ φωνὴ ξεφώνησε :

—Σοῦ ἀπαγορεύω νὰ τ' ἀγγίζεις αὐτὰ τὰ λεφτά.

Ἐκεῖνος τελείωσε τὸ φαῖ του. Ἦσυχα-ἦσυχα, διέπλωσε τὴν πετσέτα του, ὕστερα σηκώθηκε, λέγοντας προκλητικά :

—Ἀν εἶναι αὐτὸ πού θέλεις, κάνουμε τὴ μοιρασιά.

Ἔσκυβε κιόλας καὶ καμωνόταν πῶς θ' ἀνασήκωνε τὸ κανίδι.

Ἐκεῖνῃ ἀναγκάστηκε νὰ ὀρμήσει καὶ νὰ βάλει τὸ πόδι της στὸ πάτωμα.

—Ὅχι, ὄχι, ξαίρεις πῶς θὰ προτιμοῦσα νὰ πεθάνω... Μὴν τ' ἀνοίγεις αὐτό. Ὅχι, ὄχι, μπροστά μου.

Ἡ Σεβερίνη ἐκεῖνο τὸ βράδυ εἶχε συνέντευξιν μὲ τὸν Ζάκ, πίσω ἀπ' τὸ σταθμὸ ὅπου πᾶνε τὰ ἐμπορικὰ τραῖνα. Ὅταν ξαναγύρισε, ὕστερα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, ἢ βραδυνὴ σκηνὴ ἦρθε ξανά στὸ μυαλό της καὶ κλειδώθηκε στὸ δωμάτιό της μέσα. Ὁ Ρουμπὼ εἶτανε στὴν ὑπηρεσία του καὶ δὲν ὑπῆρχε φόβος νὰ τὸν δεῖ καν νὰ γυρνᾷ γιὰ νὰ κοιμηθεῖ, ὅπως συνέβαινε σπάνια.

Μὰ σκεπασμένη μὲ τὸ πάπλωμα ὥς στὸ πηγούνι, καὶ ἀ-

φοῦ χαμήλωσε τὴ λάμπα της, προσπάθησε νὰ κοιμηθῇ, μὰ δὲ μπόρεσε νὰ τὴν πάρει ὕπνος.

Γιατί δὲ θέλησε νὰ κάνουν τὴ μοιρασιά ; Καὶ δὲν ξανάβρισκε πειὰ τόσο ζωηρὴ τὴν ἐπανάστασι τῆς τιμιάς της, κάνοντας τὴ σκέψη πὼς μπορούσε ἐπιτέλει καὶ αὐτὴ νὰ ὠφεληθεῖ ἀπὸ κεῖνα τὰ λεφτά. Μήπως δέχθηκε τὸ κληροδότημα τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά ; Ὑστερὰ τὴν ξανάπιανε ἡ ἀνατριχίλα. "Ὁχι, ὄχι, ποτέ ! Λεφτά ! θὰ τὰ εἶχε πάρει μὰ κεῖνο πού δὲν τολμοῦν ν' ἀγγίξει, δίχως φόβο νὰ κάψει τὰ δάχτυλά της, εἴτε τὰ λεφτά τὰ κλεμένα πάνω ἀπὸ ἓναν πευθαμένο, τὰ ἀπασια αὐτὰ λεφτά τοῦ φόνου. Ξανάβρισκε πάλι τὴν ἡρμία της, συλλογιζότανε : Δὲ θὰ τᾶπαιρνε βέβαια γιὰ τὰ ξοδέψει. Ἀπεναντίας θὰ τᾶπαιρνε γιὰ νὰ τὰ κρύψῃ ἄλλου....

Ἡ θέληση, πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴν ἀντίστασίν της, ὅλγαι καὶ αὖξαινε μέσα στ' ἀσυνείδητα καπάδα τοῦ εἴναι της. Δὲν ἤθελε, καὶ πήδηξε κάτω ἀπ' τὸ κρεβάτι γιὰ δὲν μπορούσε νὰ κάνει ἄλλιῶς. Σήκωσε τὸ φυτίλι τῆς λάμπας καὶ πῆγε στὴν τραπεζαρία.

Ἀπ' τὴ στιγμή ἐκείνη ἡ Σεβερίνη δὲν ἔτρεμε πειὸ ἔκανε σιγὰ - σιγὰ ὅ,τι εἶχε νὰ κάνει μὲ κινήματα ἀργὰ καὶ σωστὰ σὰν ὑπνοβάτης. Ἐψαξε νὰ βρεῖ τὴν τσιμπιδάκι γιὰ ν' ἀνασηκώσῃ τὸ σανίδι. Ὅταν ἀνοιξε ἡ τρύπα ἐπειδὴ δὲν μπορούσε νὰ δεῖ καλὰ, πλησίασε τὴ λάμπα. Μὰ ξαφνίστηκε τόσο, πού ἔμεινε στὸν τόπο. Ἡ τρύπα εἴτανε ἀδειανή. Φανερό πιά, πὼς ὅταν εἶχε πάει στὴ συνέντευξή της, ὁ Ρουμπὼ εἶχε ἀνέβει, εἶχε ψάξει πρὶν ἀπ' αὐτήν, μὲ τὴν ἴδια ἐπιθυμία. Νὰ τὰ πάρει ὅλα, ὅλα, νὰ τὰ κρατήσῃ. Καὶ μὲ μιᾶς τσέπωσε τὰ χιλιάρικα καὶ δὲν ἔμενε πιά μήτε ἓνα. Γονάτισε, στὸ βάθος ἔβλεπε μόνο τὸ ρολοῖ καὶ τὴν ἀλυσίδα, πού τὸ μάλαμα τους γυά-

ξε μέσα στη σκόνη. Μιά ψυχραμένη λύσσα τὴν κράτησε εἰ κάμποσιν ὥρα, ξυλιασμένη, μισόγυμνη, λέγοντας ματὰ καρμιά εἰκοσασριά φορές :

—Κλέφτη, κλέφτη, κλέφτη !...

Ὑστερα, μὲ μιὰ κίνηση γεμάτη θυμό, ἄρπαξε τὸ ρολοῖ, ἐνῶ μιὰ χοντρή μαύρη ἀράχνη πού τὴν ἀνησυχῆ-
ανε, ἔφευγε πάνω στὸ γύψο. Μὲ τὸ τακούνι τῆς ξανά-
αλε πάλι τὸ σανίδι στὴ θέση του καὶ ξαναπῆγε νὰ πλα-
ιάσει βάζοντας τὴ λάμπα πάνω στὸ τραπέζακι. Ὅταν
εἰστάθηκε, κοίταξε τὸ ρολοῖ πού τὸ κρατοῦσε μέσα στὴ
ούφτα τῆς· τὸ γύρισε καὶ τὸ ἐξέτασε πολλὴν ὥρα. Στὸ
ἀπάκι τῆς κίνησαν τὴν περιέργεια τὰ δυὸ μπλεγμένα
ρχικά τοῦ προέδρου. Στὸ μέσα, διάβασε τὸν ἀριθμὸ
516, ἀριθμὸ τῆς κατασκευῆς. Εἶτανε κόσμημα πολὺ ἐ-
κικίνδινο νὰ τὸ φυλάξει κανεὶς, γιὰτὶ ἡ δικαιοσύνη
γνώριζε τὸν ἀριθμὸ. Μὰ τόσο εἶταν θυμωμένη γιὰτὶ μπό-
ρεσε καὶ γλύτωσε μόνο αὐτό, πού δὲ φοβοῦτανε πειὰ κα-
τόλου. Ἀκόμη αἰσθανότανε πὼς περάσανε πιά κ' οἱ ἐφι-
άλτες, τῶρα πού δὲν ὑπῆρχε πιά πῶμα στὸ πάτωμα.
Γέλος θὰ περπατοῦσε πειὰ ἡσυχὴ σπίτι τῆς καὶ θὰ πῆ-
γαινε ὅπου ἤθελε. Ἐχωσε τὸ ρολοῖ κάτω ἀπὸ τὸ μαξι-
γάρι τῆς, ἔσβησε τὴ λάμπα καὶ κοιμήθηκε.

Τῇ δεύτερῃ μέρᾳ, ὁ Ζὰκ πού εἶχε σκόλη, περίμενε
νὰ φύγει ὁ Ρουμπὼ νὰ πάει στὸ καφενεῖο τοῦ Ἐμπορίου,
κατὰ τὴ συνήθεια του, καὶ ν' ἀνέβει τότες κι' αὐτὸς
νὰ φᾶνε μαζί. Καρμιά φορὰ, ὅταν εἶχαν τὴν τόλμη, τὸ
κάνανε κι' αὐτὸ τὸ γλέντι. Καὶ κείνη τὴ μέρᾳ, στὸ φαῖ
ἀπάνω, τρέμοντας ἀκόμα αὐτὴ, τοῦ μίλησε γιὰ τὰ λεφτὰ
καὶ τοῦ εἶπε πὼς βρῆκε ἄδεια τὴν τρύπα. Τὸ μῖσος γιὰ
τὸν ἀντρα τῆς δὲν ἡσύχασε. Ἡ ἴδια φωνὴ τῆς ἔφευγε
ἀδιάκοπα :

—Κλέφτη, κλέφτη, κλέφτη !...

“Υστερα ἔφερε τὸ ρολόϊ, ἐπέμεινε νὰ τὸ δώσει σὺ Ζάκ, μ’ ὅλη τὴν ἀηδία, πού αἰσθανόταν αὐτός.

—Κατάλαβε λοιπόν, ἀγάπη μου, σίτι κανεῖς δὲ εἰς πᾶσι νὰ τὸ ζητήσῃ. Ἄν τὸ κρατήσω ἐγὼ θὰ μοῦ τὸ ἐκνεύσῃ πάλι. Καὶ τί τὰ θέλεις, προτιμῶ καλλίτερα νὰ μοῦ βγάλῃ κομμάτι ἀπὸ τὸ κρέας μου... Ὅχι, πῆρε πάρα πολλά. Δὲν τὰ ἤθελα αὐτὰ τὰ λεφτὰ ἐγώ. Τὰ σὺ χαινόμουν, ποτέ μου δὲ θὰ ξόδευα πεντάρα. Μὰ μήπως εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὰ πάρῃ αὐτός; ὦ! τὸν μισῶ.

Ἐκλαιγε καὶ ἐπίμενε μὲ τέτοια παρακάλια, πού ὁ νεὸς ἔβαλε τέλος τὸ ρολόϊ στὴν τσέπη τοῦ γιλέκου του.

Πέρασε μιὰ ὥρα, καὶ ὁ Ζάκ κρατοῦσε τὴ Σεβερίν στα γόνατά του, ἀκόμα μισόγυμνη. Εἶταν ἀκουμπισμένη στὴν πλάτη του, τὸ ἓνα μπράτσο της τὸ εἶχε στὸ λαμπρὸ καὶ τονε χεῖρα ἡδονικά, ὅταν ἄξαφνα ὁ Ρουμπὰς πού εἶχε κλειδί, μπῆκε μέσα.

Μ’ ἓνα ἀπότομο πήδημα, βρέθηκε ὁλόρθη. Μὰ τοῦ τσάκωνε στὴ φάκα, ἀνώφελη εἶταν ἡ ἄρνηση. Ὁ σύζυγος εἶχε μείνει στὸν τόπο, γιατί δὲν μποροῦσε καὶ νὰ παραβλέψῃ, ἐνῶ ξαφνισμένος καὶ ὁ ἐραστὴς εἶχε μείνει στὴν καρέκλα.

Τότες ἐκείνη μήτε καὶ σκοτίστηκε νὰ δώσει ἐξηγήσεις προχώρησε, φωνάζοντας πολλὰς φορὲς :

—Κλέφτη, κλέφτη, κλέφτη!...

Γιὰ μιὰ στιγμή ὁ Ρουμπὰς κοντοστάθηκε. Ὑστερα σήκωσε τὴν πλάτη, σὰ νὰ τ’ ἀπόσπρωχνε ὅλα τὰ ὅρα, μπῆκε στὸ δωμάτιο, πῆρε ἓνα σημειωματάριο τῆς ὑπηρεσίας του.

Μὰ αὐτὴ ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν βρίζει :

—Σκάλιξες ἐκεῖ μέσα... τόλμα νὰ πεῖς πὼς δὲ σκάλιξες ἐκεῖ μέσα!... καὶ τὰ πῆρες ὅλα, κλέφτη! κλέφτη! κλέφτη!...

Δίχως νὰ πεῖ λέξη, προσπέρασε αὐτὸς τὴν τραπεζα-
α. Στὴν πόρτα μόνο γύρισε, τὴν κοίταξε μετὰ τὸ στεγνὸ
τὸ μάτι :

— Ξεφορτώσου με, κατάλαβες ;

Κ' ἔφυγε, χωρὶς νὰ βροντήσῃ τὴν πόρτα. Λὲς καὶ δὲν
χε δεῖ τίποτα, δὲν ἔκανε τὸν παρρηλικὸ ὑπαινιγμὸ γιὰ
τὴν ἐραστὴν, ποὺ στεκόταν αὐτοῦ.

Ὑστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη σιωπὴ ἡ Σεβερὶνὴ γύρισε
πρὸς τὸν Ζάκ.

— Τὰ βλέπεις ;

Αὐτὸς ποὺ δὲν εἶχε πεῖ λέξη, σηκώθηκε ἐπιτέλους.
καὶ εἶπε τὴ γνώμη του :

— Πάει πειὰ, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος.

Συμφωνήσανε κ' οἱ δύο τους. Πρῶτα εἶχαν ξαφνια-
στεῖ γιὰ τὸν καλόγνωμο σύζυγο, ποὺ ἀνεχόταν ἕναν ἐ-
ραστὴν, ἀφοῦ πρῶτα εἶχε σκοτώσει τὸν ἄλλο· τὴν τὸν
υπαχαινότανε. Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος φτάνει σ' αὐτὸ τὸ
σημεῖο, εἶναι πιά μέσα στὴ λάσπη, μπορεῖ νὰ κυλιστεῖ μέ-
σα σ' ὅλες τὶς λάσπες.

Ἀπὸ τὴ μέρα ἐκείνη ἡ Σεβερὶνὴ κι' ὁ Ζάκ εἶχαν ἀ-
πόλυτη ἐλευθερίαν, καὶ τὴ χρησιμοποιοῦσανε δίχως νὰ
κοιτιστοῦν γιὰ τὸ Ρουμπὼ. Μὰ τὴν ποὺ δὲν τοὺς ἀ-
νησυχῶσε ὁ Ρουμπὼ, ὅλη τους ἡ φροντίδα στράφηκε
εἰς τὴν ματιὰν. Δεμπλέ, τὴ γειτόνισσά τους, ποὺ τοὺς πα-
ραμόνευε.

Φανερὸ πιά πὼς κάτι θὰ μυρίστηκε. Ὅσο κι' ἂν ἔ-
φυγε ὁ Ζάκ τὴ βοῇ τῶν παπουτσιῶν του, σὲ κάθε του
πίσκειψη, ἔβλεπε τὴν ἀντικρινὴν πόρτα ν' ἀνοίγοκλείνει
πολὺ λίγο, ἐνῶ ἀπὸ τὴ χαρμαῖα ἕνα μάτι εἶταν καρφω-
μένο ἀπάνω του.

Αὐτὸ καταντοῦσε ἀνυπόφορο, δὲν τολμοῦσε πειὰ ν' ἀ-
νέβει, γιὰτὶ ἂν τῷ κάμνε, μάθαιναν πὼς εἶταν ἐκεῖ κ' ἔγα-

καὶ εἶτ' ἔπειτα πάντα κολλημένο στὴν κλειδαρότρυπα. "Τσι, μήτε νὰ φιληθοῦνε μπορούσανε, μήτε καὶ νὰ μιλοῦσαν ἐλεύθερα.

Καὶ τότες πειὰ ἡ Σεβερίνη, ἀγανακτησμένη γι' αὐτὸ τὸ νέο ἐμπόδιο στὸ πάθος της, ξανάρχισε μὲ τοὺς Λερμπὸν παλιό της καιγᾶ γιὰ νὰ πάρει τὸ διαμέρισμά τους. 'Ανάγκη νὰ ποῦμε, πὼς ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια σ' αὐτὸ διαμέρισμα αὐτὸ κοινοικοῦσε ὁ ὑποσταθμάρχης.

Μὰ ἡ Σεβερίνη τὸ ἐπιθυμοῦσε, ὄχι γιὰ τὴν ὑπέροχὴ θέα του, μήτε γιὰ τὰ παράθυρά του βλέπανε στὴν ἀλήθειαν τοῦ σταθμοῦ καὶ στὰ βουναλάκια τῆς 'Ιγκονβίλ. Ὁ μόνος λόγος τῆς ἐπιθυμίας της ποὺ δὲ τὸν ξεστόμιζε εἶτ' ἔπειτα γιὰ τὸ διαμέρισμα αὐτὸ εἶχε μιὰ δεύτερη εἰσοδο, μιὰ πορτίτσα ἀπ' τὴ σκάλα τῆς ὑπηρεσίας. 'Ο Ζακ θὰ μπορούσε νὰ μπαμβογαίνει ἀπ' ἐκεῖ, δίχως νὰ μπερδεύει νὰ ὑπομιαστεῖ καὶ νὰ ἐπισκέψεις του ἡ μαντὰ Λερμπλέ. Τέλος θὰ εἶταν ἐλεύθεροι. Φοβερὴ καὶ τρομερὴ ἔγινε ἡ μάχη. Τὸ ζήτημα αὐτό, ποὺ εἶχε ἀνάψει πρὶν τὴν πάθη σ' ὅλο τὸ διάδρομο, ξεσηκώθηκε πάλι, ὅλο καὶ πλεονάζοντο φλογερὰ.

Ἡ μαντὰ Λερμπλέ, ποὺ τὴν ἀπειλοῦσε ἕνας τέτοιος κίνδυνος, κρατοῦσε μιὰν ἀπελπισμένη ἄμυνα, γιὰ τὸ εἶτα σίγουρη πὼς θὰ πέθαινε ἂν τὴν κλείνανε στὸ σκοτεινὸ διαμέρισμα, πίσω, ποὺ ἡ σκεπὴ τῆς μαρκίζας ἔκλεινε τὸ ἄερά καὶ σκορποῦσε τὴ θλίψη, σὰ νὰ εἴσουν αὐτὴν ἐν ὑπόγειο.

Πὼς θέλανε νὰ ζήσει μέσα σ' ἐκείνη τὴν τρύπα, αὐτὴν ποὺ εἶτ' ἔπειτα συνηθισμένη στὸ δωμάτιό της τὸ τόσον φωτερό στὸν ἀνοιχτὸ ὁρίζοντα, καὶ ποὺ τὴν διασκέδαζε ἡ ἀδιάκοπη κίνηση τοῦ κόσμου ; Τὰ πόδια της δὲν τὴν ἐπιτρέπανε νὰ πάει περίπατο. Θὰ εἶχε τὸ λοιπὸν ὁλοέναντον μπρὸς στὰ μάτια της τὴν τανακιδένια σκεπὴ, πλεονάζοντο καὶ

τὴ σκοτώνανε μάνι - μάνι. Ἀλίμονο, αὐτὰ ὅλα εἶτ' ἔ-
νο αἰσθηματικοὶ λόγοι καὶ ἡ ἀνάγκη τὴν ἔκανε νὰ ὀ-
λογοῖ πὼς τὸ διαμέρισμα αὐτὸ τὸ εἶχε πάρει ἀπ' τὸν
ρώην ὑποσταθμάρχη, τὸν προκάτοχο τοῦ Ρουμπῶ, πού,
κατ' εἶταν ἐργένης, τῆς τὸ εἶχε παραχωρήσει γιὰ νὰ
ῆς κάνει τὸ γαλαντόμο. Μάλιστα θὰ ὑπῆρχε καὶ μιὰ
πιστολή τοῦ ἄντρα της, ὅπου ἔπαιρνε ἀπάνω του αὐτὸς
τὸ ἐπιστρέψει ἂν τὸ ζητοῦσε κανένας νέος ὑποσταθ-
μάρχης.

Καθὼς δὲν εἶχανε βρεῖ ἀκόμη τὴν ἐπιστολή, αὐτὴ τὴν
ὀνότανε. Ὅσο οἱ δουλειές της πηγαίνανε πρὸ ἄσχημα,
ὅσο καὶ πιότερο βίαη καὶ πιότερο ἐπιθετικὴ γινότανε.
Ἰὰ μιὰ στιγμή προσπάθησε νὰ τὴν πάρει μὲ τὸ μέρος
της καὶ ἐνοχοποίησε τὴ γυναῖκα τοῦ Μουλέν, τοῦ ἄλλου
υποσταθμάρχη, πὼς εἶχε πεῖ τάχατες, ὅτι εἶδε στὴ σκά-
λα ἄντρες πού φιλούσανε τὴ Μαντὰμ Ρουμπῶ. Καὶ ὁ
Μουλέν εἶχε θυμώσει, γιατί' ἡ γυναῖκα του, ἓνα ἥσυχο
καὶ ἀσήμαντο πλάσμα, πού δὲν τὴν ἔβλεπε κανεὶς ποτέ,
φουρκιζότανε μὲ κλάματα πὼς μήτε εἶδε μήτε εἶπε καμμιὰ
φορὰ τίποτα.

Ὅχιτὼ μέρες τὰ κοτσομπόλια αὐτὰ σπρώσανε τὸν κό-
μο στὸ πόδι καὶ εἶτ' ἔκανε σωστὴ μπόρα ἀπ' τὴ μιὰν ἄκρη
τοῦ διάδρομου στὴν ἄλλη.

Μὰ τὸ μεγάλο σφάλμα τῆς μαντὰμ Λεμπλέ, αὐτὸ πού
ἀποτέλειωσε τὴν καταστροφὴ της, εἶταν πὺν ἑξακολου-
θοῦσε ἀκόμα νὰ φουρκίζει τὴ μαντεμουαζέλ Γκισόν, τὴ
γραμματέα, μὲ τὴν ἐπίμονη κατασκοπεῖα της. Τῆς εἶχε
μπεῖ μανία, σωστὴ λόξα, πὼς αὐτὴ πῆγαινε κάθε νύχτα
καὶ ἔβρισκε τὸ σταθμάρχη. Αἰσθανότανε μιὰν ἀρρωστιά-
κα ἀνάγκη νὰ τοὺς τσακώσει, γιατί' πίστευε πὼς σμί-
γανε κάθε νύχτα, καὶ γι' αὐτὸ τοὺς παραμόνευε, δίχως
νὰ μπορέσει ποτέ νὰ πιάσει τίποτα, μήτε καὶ μιὰν ἀ-

ναπνοή τους. Καὶ εἶτανε σίγουρη πὼς κοιμόντανε μαζί
κι' αὐτὸ τὴν ξετρούλλαινε. Γί' αὐτὸ κ' ἡ μαντεμοναζέ
Γκισόν, φουρκισμένη γιατί δὲν μπορούσε μήτε νὰ μπλ
μήτε νὰ βγεῖ δίχως νὰ τὴν παραμονέψουν, ἔσπρωχν
τώρα κι' αὐτὴ τὰ πράματα γιὰ νὰ τὴ στείλουν στὰ ὁπ
σθια. Θὰ τοὺς χώριζε ἀλάκερο ἓνα διαμέρισμα κ' ἔτσ
τοῦλάχιστο, δὲ θὰ τὴν εἶχε πιά ἀντίκρου της καὶ δὲ θ
εἶταν ὑποχρεωμένη νὰ περνᾷ μπρὸς ἀπ' τὴν πόρτα της.

Εἶτανε φανερὸ πιά, πὼς ὁ κ. Νταμπαντί, ὁ σταθμάρ
χης, πού ὥς σιὴ στιγμή ἐκεῖνὴ εἶταν ἀδιάφορος στὸν ἄ
γῶνα, μέρα μὲ τὴ μέρα πήγαινε πιότερο ἐνάντια στοῦ
Λεμπλέ. Ἀσχημὴ δουλειά.

Κι' ἄλλοι καυγάδες μπερδεύανε ἀκόμα πιότερο τὴ
κατάσταση. Ἡ Φιλομένη τῶρα, πού πήγαινε τὰ φρέσκ
της τ' αὐγὰ στὴ Σεβερίνη, φερνότανε μὲ μεγάλη ἀντί
δεια κάθε φορὰ πού ἀντάμωνε τὴ μαντάμ Λεμπλέ. Κα
καθὼς αὐτὴ ἄφινε ἐπίτηδες ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα της γιὰ
νὰ φουρκίζει τὸν κόσμον, ἀδιάκοπα σὲ κάθε πέρασμα λο
γοφέρνανε μετὰξὺ τους.

Ἡ φιλία αὐτὴ τῆς Σεβερίνης καὶ τῆς Φιλομένης εἶχε
καταλήξει σὲ ἐκμισστηρεύσεις, καὶ τέλος ἡ Φιλομένη ἔ
φτασε νὰ κάνει παραγγελιὲς τοῦ Ζὰκ στὴ μαιτρέσσα
του, ὅσες φορές δὲν πολμοῦσε ν' ἀνέβει ὁ ἴδιος. Αὐτὴ
κατάφθανε μαζί μὲ τ' αὐγὰ της, ἀντάλλαζε τὰ «ραντε
βού», ἐξηγοῦσε τὸ γιατί αὐτὸς ἀναγκάστηκε νὰ προφυ
λαχτεῖ τὴν παραμονή, ἱστοροῦσε πόσο κἀθισε σπíti του
καὶ κουβεντιάσανε οἱ δύο τους.

Ὁ Ζὰκ καμμιά φορὰ, σὰν τὸν ἐμπόδιζε τίποτα στὶς
ἐρωτοδουλιές του, ξεχνιότανε μ' εὐχαρίστηση στὸ σπι
τάκι τοῦ Σωβανιά, τοῦ προϊστάμενου τῆς ἀποθήκης.

Ἀκολουθοῦσε τὸ θερμαστή του τὸν Πεκέ, σὰν ἀπὸ

κάποια ἀνάγκη, γιὰ νὰ ζαλιστεῖ, σὰ νὰ φοβότανε λὲς νὰ μείνει μόνος, ἀλάκερη μιὰ βραδιά.

Ἀκόμα κι' ὅταν ἔχανε ἀπὸ μπρὸς του τὸ θερμαστή, ποὺ πήγαινε νὰ φέρει βόλτα τὰ νευτικά καπηλειά, ἀκόμα καὶ τότες ἔμπαινε στὸ σπίτι τῆς Φιλομένης, τῆς ἔδινε καμμιὰ παραγγελιὰ καὶ καθότανε δίχως νὰ θγάξει μιλιὰ. Κι' αὐτὴ, σιγά - σιγά, μπλεγμένη σ' αὐτὸν τὸν ἔρωτα, γινόταν ὅλο καὶ πιὸ τρυφερή, γιὰτὶ ὥς τότες μονάχα βάρβαρους ἑραστὲς εἶχε γνωρίσει.

Τὰ μικρὰ χεράκια, τὰ εὐγενικά φερσίματα τοῦ θλιμμένου ἐκείνου ἀγοριοῦ, τῆς φαινότανε ἡχαρωτὰ ποὺ δὲν τὰ εἶχε τραχανήσει ὥς τότε. Μὲ τὸν Πεκὲ μαζὶ τὸ πρᾶμα εἶχε καταντήσει τώρα σὰν ἓνα εἶδος ἀνθρώγυνο, καὶ δεχόταν πιὸ πολλές γροθιὲς παρὰ χάδια. Ἐνῶ, ὅταν ἔφερνε ἓναν καλὸ λόγο στὴ γυναῖκα τοῦ ὑποσταθμάρχη, γευόταν καὶ κείνη τὴ λεπτὴ νοστιμάδα τοῦ ἀπαγορευμένου καρποῦ. Μιὰ μέρα' τοῦ εἶπε τὰ παράπονά της, τοῦ κλαύτηκε γιὰ τὰ φερσίματα τοῦ θερμαστῆ : ἄνθρωπος παμπόνηρος — ἔτσι ἔλεγε — κι' ἄς φαινότανε ἀνοιχτόκαρδος, ἱκανὸς νὰ κάνει καμμιὰ βρωμοδουλειὰ τὴ μέρα ποὺ εἶτανε μεθυσμένος.

Ἐκεῖνος παρατήρησε πὼς αὐτὴ περιποιοῦταν περισσότερο τὸ ψηλὸ κορμί της, λιγνὸ, ἥλιοκαμένο κορμὶ ἀλόγας, λαχταριστὸ ὅμως, μὲ τὰ μεγάλα μάτια τὰ γεμάτα πάθος. Τώρα ἔπινε λιγώτερο, καὶ σιγύριζε κάπως τὸ σπίτι της. Ὁ ἀδερφός της, ὁ Σωβανιά, ἀκούγοντας ἓνα βράδυ μιὰν ἀντρίκια φωνή, εἶχε μπεῖ μὲ σηκωμένο χέρι γιὰ νὰ τὴ στρώσει στὸ ξύλο. Μὰ βλέποντας τὸ παλλικάρι ποὺ κουδέντιαζε μαζὶ της, κέρασε ἀπλούστατα ἓνα μπουκάλι μηλίτη.

Ὁ Ζάκ, ποὺ τὸ καλοδεχότανε, λὲς κ' εἶχε γιатреу-

τεῖ ἐκεῖ ἀπ' τὴν ἀνατριχίλα του, φαίνότανε σὰ νὰ τοῦ καλάρεσε ἡ παρέα.

Ἔτσι κ' ἡ Φιλομένη ἔδειχνε στὴ Σεβερίνη μιὰ φιλία μέρα μὲ τὴ μέρα πιδ ζωνοῦ, φουρκίζότανε μὲ τὴ μαντὰν. Λεμπλέ, τὴ σκυλόβοριζε παντοῦ.

Μιὰ νύχτα πού εἶχε ἀνταμώσει τοὺς δυὸ τοὺς ἐραστές πίσω ἀπ' τὸ μπαξεδάκι της, τοὺς πῆρε τὸ κατόπι μέσα στὴ σκιά ὡς στὴ ρεμίζα, ὅπου συνήθιζαν νὰ κρύβονται.

— Ἀ ! βέβαια, σᾶς βοῦνε καλὴ καὶ σᾶς παίζει, ἀφοῦ τὸ διαμέρισμα εἶναι δικό σας. Ἐγὼ θὰ τὴν τραβοῦσα ἀπ' τὰ μαλλιά νὰ τὴν πετάξω ἔξω. Στρώστε τὴν στὸ ξύλο !

Μὰ ὁ Ζὰκ δὲν ἤθελε νὰ ξεσπάσει κανγὰς.

— Ὅχι, ὄχι, ὁ κύριος Νταμπαντί ἀσχολεῖται γι' αὐτό. Καλλίτερα νὰ περιμένουμε νὰ γίνουν κανονικὰ τὰ πράματα.

— Πρὶν τελειώσει ὁ μῆνας, εἶπε ἡ Σεβερίνη, θὰ πλαγιάσω στὸ δωμάτιό της, κ' ἔτσι θὰ μπορούμε νὰ βλέπουμε κάθε στιγμή.

Ἄν καὶ σκοτάδι, ἡ Φιλομένη τὴν εἶχε νιώσει νὰ σφίγγει τρυφερὰ τὸ μπράτσο τοῦ ἐραστοῦ της. Καὶ τοὺς ἄφησε γιὰ νὰ γυρίσει σπῖτι της. Μὰ κουρμένη μὲς στὸ σκοτάδι, καμμιὰ τριανταριά βήματα πιδ πέρα, σταμάτησε καὶ γύρισε τὸ κεφάλι της. Τὴ συγκινοῦσε πολὺ πού τοὺς ἔξαιρε καὶ τοὺς δυὸ μαζί. Ὡστόσο δὲ ζήλευε. Ἐνιωθε τὴν ἀνάγκη ν' ἀγαπήσει καὶ ν' ἀγαπηθεῖ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο.

Ὁ Ζὰκ κάθε μέρα καὶ πιότερο κατσούφιαζε. Δυὸ φορές, ἂν καὶ μπορούσε νὰ δεῖ τὴ Σεβερίνη, εἶχε βρεῖ πρόφασιν· καὶ ἂν πότε-πότε ἀργοποροῦσε στὸ σπῖτι τοῦ Σωδανιά, τῶκανε κι' αὐτὸ γιὰ νὰ τὴν ἀποφύγει. Ὡστόσο

τὴν ἀγαποῦσε ἀκόμα μὲ πόθο φλογερό, πού μεγάλως ἀκόμα πιότερο. Μὰ τώρα, σὰ βρισκότανε μέσα στὴν ἀγκαλιά της, τὸν ξανάπιανε πάλι ἡ φοβερὴ ἀρρώστεια, μιὰ τέτοια ἀνατριχίλα, πού, μόλις τὴν ἔνιωθε, ξεπετιόταν μάνι-μάνι, κρύος, τρομαγμένος, γιατί δὲν εἶταν πιά ὁ ἴδιος, γιατί ἔνιωθε τὸ χτῆνος ἔτοιμο νὰ δαγκάσει.

Εἶχε προσπαθήσει νὰ ξαναδαμάσει πάλι τὰ νεῦρα του στὶς μεγάλες κοῦρσες, ζητώντας κι' ἄλλες ἀγκαριές ἔξω ἀπὸ τίς ὥρες τῆς δουλειᾶς του, περνώντας δώδεκα ἀλάκερες ὥρες ὁρθίος στὴ μηχανή του, σακατεμένος ἀπ' τ' ἀδύσκοπο τράνταγμα, νιώθοντας τὰ πλεμόνια του σὰν τσουρουφλισμένα ἀπ' τὸν αἆρα. Οἱ συνάδελφοί του παραπονιόντανε γιὰ τὴν τραχειὰ δουλειὰ πού ἔπεφτε στὸ μηχανικό, δουλειὰ πού, καθὼς λέγανε, σὲ εἴκοσι χρόνια μέσα, τρώει τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὸς ἤθελε νὰ τὸν εἶχε φάει μάνι-μάνι, ποτές του δὲν ἔβρισκε ἀρετὴ τὴν κούρασή του, καὶ εἶταν εὐτυχισμένος μονάχα σὰν τὸν ἄρπαζε ἡ Λιζούλα καὶ μῆτε συλλογιζόταν πιά, μῆτε εἶχε μάτια ἔξδν γιὰ νὰ βλέπει τὰ σινιάλα. Σὰν ἔφτανε στὸ τέρμα, ὁ ὕπνος τὸν κεραύνωνε δίχως νὰ βρίσκει καιρὸ νὰ γδυθεῖ καὶ νὰ πλυθεῖ. Ἀλλὰ μόλις ξυπνοῦσε, τὸν ξανάπιανε πάλι ἡ ἱζάλη τῆς μονομανίας του. Προσπάθησε ἀκόμα νὰ ξαναγαπήσει πάλι τὴ Λιζούλα του καὶ περνοῦσε ὥρες ἀλάκερες νὰ τὴν πλένει, ὑποχρεώνοντας τὸν Πεκὲ νὰ γυαλίζει τ' αἰσάλε, πού ἄστραφτε σὰν ἀσῆμι. Οἱ ἐπιθεωρητὲς πού ἀνεβαίνανε στὴ μηχανή του, τοῦδιναν ὅλοι τὰ συχαρίκια τους. Ἐκεῖνος κοινοῦσε τὸ κεφάλι, δὲν εἶταν εὐχαριστημένος, γιατί ἤξαιρε πὼς ἡ μηχανή του, ἀπὸ τότες πού σταμάτησε μὲς στὸ χιόνι, δὲν εἶταν πιά στὰ καλά της, δὲν εἶχε πιά τὴν παλιά της παλληκαριά.

Σὰν ἐπιδιορθώσανε τὰ πιστόνια της καὶ τοὺς ρουφηχτῆρες της, εἶχε τὸ δίχως ἄλλο χάσει σ' αὐτὴν τὴν ἐπι-

διώρθωση κάτι ἅπ' τὴν ψυχὴ της, τὴ μυστηριώδικα ἰσορροπία τῆς ζωῆς, πού τὴ χρωστοῦσε στὴν καλὴ τὴ μοίρα, πού τὴ μοίρανε τὸν καιρὸ τῆς ἐφαρμογῆς. Κι' ὁ Ζὰκ πονοῦσε γι' αὐτό. Μπρὸς σ' ἓναν τέτοιον ξεπεσμὸν τὸν ἔπιανε μιὰ θλιμμένη πίκρα σὲ βαθμὸ πού γινότανε τσιμποῦρι στοὺς προΐσταμένους του, κ' ἔκανε ὅλο ἄδικα παράπονα, ζητώντας ἀνώφελες ἐπιδιορθώσεις καὶ ἀποαγματοποιήτες τελειοποιήσεις. Τοῦ τίς ἀρνιόντανε, κ' ἔτσι κατσούφιαζε ἀκόμα πιότερο, σίγουρος πὼς ἡ Λιζούλα εἶτανε πολὺ ἄρρωστη, καὶ πὼς ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς δὲν μποροῦσε πειὰ νὰ κάνει παστρικά δουλειά. Τί τ' ὄφελος ν' ἀγαπᾷ, ἀφοῦ εἶτανε γραφτό του νὰ σκοτώνει τὸ κάθε τί πού ἀγαποῦσε ;

Κ' ἔτσι ἔφερε στὴν ἐρωμένη του τὴ λύσσα αὐτὴ τοῦ ἀτελπισμένου ἔρωτα, πού δὲν μποροῦσε νὰ τὴν καταβάλει μήτε ὁ πόνος μήτε ἡ κούραση.

Ἡ Σεβερίνη τὸν ἔνωσε πὼς ἄλλαξε καὶ πλάνταξε κι' αὐτὴ, γιὰτὶ θαρροῦσε πὼς θλιβότανε γιὰ κείνην ἅπ' τὸν καιρὸ πού εἶχε μάθει τὰ καθέκαστα. Σὰν τὸν ἔβλεπε ν' ἀνατοιχᾷ στὴν ἀγκαλιά της, ν' ἀποφεύγει τὸ φιλί της, μ' ἓνα ἀπότομο ξετίναγμα, δὲν τῷκανε ἄραγε γιὰτὶ τοῦ ἐρχότανε ἡ θύμηση καὶ τὸ σύχαμα ; Ποτές της δὲν τόλμησε νὰ ξανακάνει πειὰ λόγο γι' αὐτά. Τώρα μετάνιωνε γιὰτὶ τὰ εἶχε ξεστομίσει καὶ τὴν ξάφνιζε καὶ τὴν ἴδια ἡ ὁρμή της νὰ τὰ ἑομολογηθεῖ μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ ξένο κρεβάτι, ὅπου τσουρουφλιστήκανε κ' οἱ δύο τους, καὶ δὲ θυμότανε κἂν τὴ μακροσμένη πιά ἀνάγκη γιὰ τὸ ἑομολόγημά της, γιὰτὶ σήμερα πειὰ εἶταν ἱκανοποιημένη πού τὸν εἶχε μαζί της, στὸ βάθος τοῦ μυστικοῦ της. Καὶ τὸν ἀγαποῦσε, καὶ τὸ δίχως ἄλλο τονε λαχταροῦσε πιότερο ἀπὸ τότες πού αὐτὸς δὲν ἀγνοοῦσε πιά τίποτα.

Εἶταν ἓνα ἀχώρταγο πάθος. Ἡ γυναῖκα τέλος εἶχε ξυπνήσει μέσα της κ' εἶτανε τώρα ἓνα πλάσμα φτιαγμένο μονάχα γιὰ τὸ χᾶδι, ἐρωμένη ψυχὴ καὶ σὰρκα, ποὺ δὲν εἶχε ἀκόμη γίνει μητέρα. Ζοῦσε μονάχα χάρη στὸ Ζάκ καὶ δὲν ἔλεγε ψέματα· σὰν ξεμολογιότανε τὴν προσπάθειά της νὰ λυώσει μέσα του, γιατί ἓνα καὶ μόνο εἶταν τ' ὄνειρό της, ποὺ τὴνε συνέπαιρνε, νὰ τὴν κρατήσῃ αὐτὸς μέσα στὴ σάρκα του.

Πάντα γλυκειὰ καὶ τεμπέλα, τὴν ὅλη της εὐχαρίστηση τὴν ἐξαγοῦσε ἀπ' αὐτὸν, κι' ὀνειρευότανε νὰ κοιμᾶται σὰ γατάκι πάνω στὰ γόνατά του, ἀπ' τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ. Ἀπὸ τὸ φοβερὸ τὸ δρᾶμα τῆς ἔμενε μονάχα ἡ ἐκπληξη, πὼς εἶχε ἀντακαυτεῖ σ' αὐτὴ τὴ δουλειά, ἀπαράλλαχτα ὅπως εἶχε μείνει παρθένα κι' ἀθώα ὕστερα ἀπ' τὴς βρωμιῆς στὰ νειάτα της.

Ὅλα αὐτὰ εἶτανε πειὰ μακρυνά, χαμογελοῦσε κ' ἡ ἴδια, καὶ δὲ θὰ τοῦ βαστοῦσε πειὰ καμμιὰ κᾶκία τοῦ ἀντρα της ἂν δὲν τοὺς στενοχωροῦσε. Μὰ τὸ σύχμα ποὺ ἐνιωθε γι' αὐτὸν αὐξαινέ τὸ πάθος της καὶ τὴν ἀνάγκη ποὺ ἐνιωθε γιὰ τὸν ἄλλο. Τώρα ποὺ ὁ ἄλλος τὰ εἶχε μάθει καὶ τὴν εἶχε συχωρέσει, τώρα αὐτὸς εἶταν ὁ κύριος, αὐτόν· θ' ἀκολουθοῦσε, αὐτὸς μπορούσε νὰ τὴ μεταχειρισθεῖ σὰν ἓνα πρᾶμα δικό του.

Τοῦ εἶχε πεῖ νὰ τῆς δώσει τὴ φωτογραφία του, μιὰ κάρτα, καὶ κοιμόταν τώρα μαζί μ' αὐτήν, κολλώντας τὸ στόμα της πάνω στὴν εἰκόνα, θλιμμένη γιατί τὸν ἔβλεπε δυστυχισμένο καὶ δὲν κατάφερνε νὰ μαντέψῃ ἀκριβῶς τί τὸν ἔκανε νὰ ὑποφέρει τόσο.

Ὡστόσο ἐξακολουθοῦσαν ἔξω τὰ ραντεβού, περιμένοντας νὰ σμίγουν ἡσυχά - ἡσυχά σπιτάκι της, στὸ νέο διαμέρισμα ποὺ θὰ κατοικοῦσε. Ὁ χειμώνας τέλειωνε. Ὁ Φλεβάρης ἔκανε καλὸ καιρό. Μακραίνανε τὸν περίπατό

τους, περπατούσαν ὥρες ἀλάκερες μέσα στὰ χέρσα ρουμάνια τοῦ σταθμοῦ. Γιατὶ ἐκεῖνος ἀπόφευγε νὰ σταματήσει κι' ὅταν αὐτὴ κρεμιότανε στοὺς ὤμους του καὶ τὸν ὑποχρέωνε νὰ καθίσει καὶ νὰ τοῦ παραδοθεῖ. Αὐτὸς δὲν πατοῦσε στὰ σκοτεινά, γιατί τρώμαζε μὴν τυχόν παραφερθεῖ καὶ χτυπήσει ἂν ἔβλεπε γυμνὴ σάρκα. Ὅσο δὲν ἔβλεπε, θὰ μπορούσε ἴσως ν' ἀντισταθεῖ. Στὸ Παρίσι, ὅπου τὸν ἀκολουθοῦσε πάντα κάθε Παρασκευή, ἔκλεινε μὲ φροντίδα τὶς κουρτίνες, λέγοντας πὼς τὸ πολὺ φῶς τὸν πείραζε. Αὐτὸ τὸ βδομαδιάτικο ταξίδι τὸ ἔκανε ἐκείνη τώρα δίχως καὶ νὰ δίνει ἐξήγηση στὸν ἄντρα της. Γιὰ τοὺς γειτόνους, ἡ παλιά της πρόφαση, ἡ ἀρρώστεια στὸ γόνατο, ἔπιανε ἀκόμα. Ἐλεγε κιόλας πὼς πήγαινε νὰ φιλήσει τὴν παραμάνα της, τὴν κυρὰ Βικτουάρ, πού ἡ ἀνάρρωσή της κρατοῦσε ἀκόμα στὸ νοσοκομεῖο.

Κ' οἱ δύο τους, ἐξακολουθοῦσαν ἀκόμα νὰ βρίσκουνε μεγάλη εὐχαρίστηση, ἐκεῖνος πολὺ προσεχτικὸς ἐκείνη τὴ μέρα στὸ νὰ ὀδηγεῖ τὴ μηχανή του, αὐτὴ μαγεμένη πού τὸν ἔβλεπε λιγώτερο κατσουφιασμένο καὶ διασκεδάζε κιόλας μὲ τὸ ταξίδι, ἂν καὶ τώρα ἄρχιζε νὰ γνωρίζει καὶ τὶς πιὸ μικρὲς τοῦφες τὰ δέντρα πού ἀπαντοῦσαν στὸ δρόμο.

Ἀπὸ τὴ Χάβρη στὸ Μοτεβίλ, εἴταν τὰ ρουμάνια, οἱ ὁλοῖσιοι κάμποι, πού τοὺς κόβανε ἀπότομα φράχτες καὶ μέσα μηλιές. Ὑστερα, ὡς στὴ Ρουέν, τὸ ἔδαφος εἴταν ἔρημο κι' ὅλο καμποῦρες. Μετὰ τὴ Ρουέν ξετυλιγόταν ὁ Σηκουάνας. Τὸν διαπερνοῦσαν στὸ Σοτεβίλ, στὸ Οὐαζέλ, στὸ Πόν—ντε—λ' Ἀρς. Ὑστερα, μέσα σ' ἀπέραντους κάμπους, φαίνόταν πιά ὁ ποταμὸς, φαρδὺς-πλατὺς ξαπλωμένος. Ἀπ' τὸ Γκαγιὸν καὶ πέρα δὲν ξεμακρυνόταν ἀπ' αὐτόν. Κυλοῦσε στ' ἀριστερὰ, κ' ἔκοβε τὴ φόρμα του μέσα στὶς χαμηλὰς ρεματιές, γεμάτες πλατάνια καὶ

ἰτιές. Τρέχανε σιὰ πλάγια τοῦ λόφου, ἀφίνανε τὸν πο-
ταμὸ κοντὰ στὸ Μπουνιέρες καὶ τὸν βρῖσκανε ὕστερα ξα-
φνικὰ στὸ Ροσνῆ, βγαίνοντας ἀπ' τὸ τουρνέλι τοῦ Ρολ-
λεμπονάξ. Τοὺς κρατοῦσε λὲς παρῆα στὸ ταξίδι. Πρὶν
φτάσουν, τονε διασκελίζανε ἀκόμα τρεῖς φορές. Καὶ ξε-
πρόβαλλε ἡ Νάντη καὶ τὸ καμπαναριό της μέσ στὰ δέν-
τρα, ἡ Τριέλ μὲ τοὺς ἄσπρους λεκέδες της, τὰ γυνωρυ-
χεῖα της, τὸ Πουασσύ πού τὸ κόβανε μέσ στὰ φυλλοκάρ-
δια του, οἱ δυὸ πράσινοι τοῖχοι στὸ δάσος τοῦ Σαίν-
Ζερμαίν, ὁ φράχτης τοῦ Κολόμπ, γεμάτος βιόλες, τέλος
τὰ προάστεια, τὸ Παρίσι, πού τὸ μανιεύανε καὶ τὸ βλέ-
πανε ἀπ' τὸ Πόν-νι' Ἀκέρ, τὸ ἀπόμετρο Ἀρκ—νιέ—
Τριόμφ, πάνω ἀπ' τὰ λεπροχτυπημένα χτίρια μὲ τὶς ὀ-
λόρθες καμινάδες. Ἡ μηχανὴ κυλοῦσε κάτω ἀπ' τὴ Μπα-
τινιόλ καὶ ξεμπαρκαράνε στὸ βουερό τὸ σταθμὸ μέσα.
Καὶ ὥς στὸ βράδυ εἴταν ὁ ἕνας τ' ἄλλου, εἴταν κ' οἱ
δυὸ τους λεύτεροι. Στὸ γυρισμὸ εἴτανε νύχτα, ἔκλεινε τὰ
μάτια της καὶ ξαναζοῦσε πάλι τὴν εὐτυχία της. Μὰ πρωὶ
καὶ βράδυ, κάθε φορὰ πού περνοῦσε ἀπ' τὴν Κρουά ντέ
Μοφρά, ξεπρόβαλε τὸ κεφάλι της, ἔρριχνε μιὰ ματιά μὲ
προφύλαξη, δίχως νὰ φαίνεται σίγουρη πὼς θ' ἄβρισκε
ἐκεῖ πρὸς τὴν ἀλυσίδα τὴ Φλώρα ὀλόρθη νὰ παρουσιάζ-
ει τὴ σημαία της μέσα στὴ θήκη καὶ νὰ τυλίγει ἀλά-
κερο τὸ τραῖνο μὲ τὴ φλογισμένη της ματιά.

Ἀπ' τὴ μέρα πού αὐτὸ τὸ κορίτσι, τὴ μέρα πού χιό-
νιζε, τοὺς εἶχε δεῖ νὰ φιλοῦνται, ὁ Ζὰκ εἰδοποίησε τὴ
Σεβερίνη νὰ φυλάγεται ἀπ' αὐτήν. Δὲν τὸ ἀγνοοῦσε πειὰ
μὲ τί πάθος, σὰν ἀγριόπαιδο, τὸν κυνηγοῦσε, ἀπὸ τό-
τες, ἀπ' τὰ νειάτα της ἀκόμα, καὶ τὴν αἰσθανότανε ζη-
λιάρα, μὲ τὴν ἀντρίκια της ἐνεργητικότητά καὶ μὲ τὴν
ἀφηνιασμένη καὶ θανατηφόρα της ἔχθρα.

Ἐξ ἄλλου αὐτὴ θὰ γνῶριζε πάρα πολλὰ πράματα,

την κοπέλλα. Είχε μυριστεῖ τὶς σχέσεις μὲ τὸ μηχανικό, ἔλεγε πὼς θάρχότανε μιὰ μέρα ἴσως κ' ἡ σειρά του. Στὴν ἀναχώρηση ἀπὸ τὴ Χάβρη, τὸ πρωῒ πού εἶτανε τῆς ὑπηρεσίας ὁ Ρουμπὼ, μουρμούριζε, τόσο οἱ τσιριμόνιες τοῦ Ἀνρί γινόντανε πιά ὀλοφάνερες. Κρατοῦσε ἀλάεργο διαμέρισμα γι' αὐτήν, τὴν πῆγαινε στὴ θέση της καὶ τασπάτευε τὴ σόμπα. Μιὰ μέρα μάλιστα, πού ὁ ἄντρας ἐξακολουθοῦσε ἥσυχα - ἥσυχα νὰ κουβεντιάξει μὲ τὸ Ζάκ, τοῦ τὴν ἔδειξε κάνοντας τὸ μάτι, σὰν γιὰ νὰ τονε ρωτήσῃ ἂν τὰ ἀνεχότανε τέτοια πράγματα. Ἐξ' ἄλλου στοὺς καυγάδες τὴν κατηγοροῦσε πὼς πλάγιαζε καὶ μὲ τοὺς δυό. Αὐτὴ, σὲ μιὰ στιγμή, εἶχε φανταστεῖ πὼς ὁ Ζάκ τὸ πίστευε αὐτό, καὶ πὼς ὅπ' αὐτὸ ἐρχότανε ἡ θλίψη του. Μὲ δάκρυα καὶ μ' ἀναφυλλητὰ εἶχε διαμαρτυρηθεῖ γιὰ τὴν ἀθωότητά της, λέγοντάς του νὰ τὴ σκοτώσῃ ἂν τοῦ ἔκαμε ἀπιστίες. Τότες ἐκεῖνος, πολὺ χλωμός, τὴν ἐφίλησε λέγοντάς της πὼς τὴν πίστευε καὶ πὼς ἔλπιζε νὰ μὴ σκοτώσῃ ποτὲ κανένα.

Μὰ οἱ πρώτες βραδιὲς τοῦ Μάρτη εἶτανε φριχτές. Ἀναγκάστηκαν νὰ κόψουν τὰ ραντεβού τους καὶ τὰ ταξίδια στὸ Παρίσι· οἱ κάμποσες ἐλεύθερες ὥρες πού πηγαίναν νὰ ζητήσουν τόσο μακρυνά, δὲν ἔφθαναν πιά στὴ Σεβερίνη. Εἶχε μέσα της μιὰν ἀνάγκη, πού ὅλο καὶ αὖξαινε, ἀνάγκη νάχει πάντα κοντά της τὸν Ζάκ, ὅλο δικό της, νὰ ζεῖ μαζί του μέρα καὶ νύχτα, δίχως νὰ τὸν ἀφήνῃ ποτέ.

Τὸ σύχαμα πού εἶχε γιὰ τὸν ἄντρα της ὅλο καὶ μεγάλωνε. Ἡ παρουσία μόνο τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τὴ νεύριαζε καὶ τὴν ἐρριχνε σὲ μιὰν ἀνυπόφορη κατάσταση. Αὐτὴ ἡ τόσο ὑποταχτικὴ στὰ γυναικεῖα χατήρια, ξεσηκωνότανε μόλις ἐπρόκειτο γι' αὐτόν, καὶ γινότανε ἔξω φρενῶν στὸ παροαιμικὸ ἐμπόδιο πού τῆς ἔφερνε στὰ γοῦστα της.

νιασμένη, καὶ εἶπε πὼς περνώντας μπρὸς ἀπὸ μιὰ μηχανή λίγο ἀκόμη καὶ νὰ σκοτωνότανε, ἐκεῖνη συλλογίστηκε πὼς ἂν αὐτὸς πέθαινε, θὰ τὴν ἀφίνε ἐπιτέλους ἐλεύθερη. Τὸν κοίταξε μὲ τὰ μεγάλα τῆς ὀρθάνοικτα μάτια. Μὰ γιατί λοιπὸν δὲν πέθαινε; ἀφοῦ δὲν τὸν ἀγαποῦσε πειὰ; ἀφοῦ τώρα τοὺς στενοχωροῦσε;

Ἀπὸ τότες τὸ ὄνειρο τῆς Σεβερίνης ἄλλαξε. Ὁ Ρουμπὺ εἶχε σκοτωθεῖ κι' αὐτὴ ἔφευγε μὲ τὸ Ζάκ στὴν Ἀμερικὴ. Μὰ εἶταν παντρεμμένοι, εἶχαν πουλήσει τὴν Κρουάντέ Μοφρὰ καὶ βαστούσανε στὰ χέρια τοὺς ἀλάκερη περιουσία.

Πίσω τοὺς δὲν ἀφίνανε κανένα φόβο. Ἄν ξενιτευόνταν, τὸ κάνανε γιὰ νὰ ξαναγεννηθοῦν ὁ ἕνας στὴν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου.

Ἐκεῖ πέρα δὲ θὰ βρισκόταν πιά τίποτα ἀπ' ὅ,τι ἤθελε νὰ ξεχάσει. Θὰ μπορούσε νὰ πιστέψει πὼς ἡ ζωὴ ξανάρχιζε. Ἀφοῦ εἶχε ξεγελαστεῖ μιὰ φορά, θά'ρχιζε πάλι ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸ πείραμα τῆς εὐτυχίας. Ἐκεῖνος θά'βρισκε καμμιά δουλειά, κ' ἡ ἴδια κάτι θά'βαζε στὸ σκαρί, κ' ἔτσι θὰ κάνανε τὴν τύχη τοὺς· παιδιὰ βέβαια, καὶ θά'ρχιζε μιὰ καινούρια ζωὴ μὲ τὴ δουλειὰ καὶ μὲ τὴν εὐτυχία.

Μόλις εἶτανε μόνη, τὸ πρωῒ στὸ κρεβάτι, τὴ μέρα ὅταν κεντοῦσε, ἔφερνε στὸ νοῦ της αὐτὴ τὴ φαντασμαγορία, τὴ διώρθωνε, τὴ μεγάλωνε, ὅλο καὶ πρόσθετε εὐτυχισμένες λεπτομέρειες, καὶ στὸ τέλος πίστευε μὲ τὰ σωστά της πὼς εἶταν ὅλο χαρὰ καὶ πλοῦτη.

Αὐτὴ, πού ἄλλη φορά ἔβγαινε τόσο σπάνια, τώρα εἶχε τὴ μανία νὰ πηγαίνει νὰ βλέπει τὰ βαπόρια πού φεύγανε. Κατέβαινε στὴν προκυμαία, ἀκουμποῦσε στὸν τοῖχο, παρακολουθοῦσε τὸν καπνὸ τοῦ βαποριοῦ ὡς πού τὸν ἔβλεπε νὰ γίνεται ἕνα μὲ τὰ σύννεφα. Καὶ σὰ νὰ γι-

ἐγὼ θὰ σιγύριζα ἓνα σπιτάκι, ὅπου θ' ἀγαπιόμαστε μὲ ὅλη μας τὴ δύναμη... "ὦ ! θὰ εἶταν ὁμορφα, θὰ εἶταν τόσο ὁμορφα !

Πρόσθεσε σιγά :

—Μακριὰ ἀπὸ κάθε θύμηση μονάχα ὁμορφες μέρες μπροστά μας !

Τοὺς εἶχε κυριέψει μιὰ μεγάλη γλύκα, τὰ χέρια τοὺς μπλεχτήκανε, σφίξανε ψυχόρμητα καὶ μήτε ὁ ἓνας μήτε ὁ ἄλλος τοὺς μιλούσανε πειά, γιατί κ' οἱ δύο τοὺς εἶτανε βυθισμένοι σ' αὐτὴν τὴ σκέψη.

"Υστερα ἐκείνη πρωτομίλησε :

—Θάπρεπε ὥστόσο νὰ τὸν ἔβλεπες τὸ φίλο σου πρὶν φύγει καὶ νὰ τὸν παρακαλέσεις νὰ μὴν ἔπαιρνε συνέταιρο δίχως νὰ σὲ εἰδοποιήσει.

Ξαφνιασθηκε πάλι.

—Μὰ γιατί ;

—Θέ μου ! Ποιὸς ξαίρει ; Τὶς περασμένες, μ' ἐκείνη τὴ μηχανή, ἀκόμη ἓνα δευτερόλεπτο καὶ γινόμουν ἐλεύθερη... Ζεῖ κανεῖς τὸ πρωῒ, ψέμματα ; τὸ βράδυ πεθαίνει...

Τὸν κοίταξε κατάματα, καὶ ξαναεἶπε :

—"Αχ, ἂν πέθαινε !

—Δὲ θέλεις βέβαια νὰ τὸν σκοτώσω ; ρώτησε ἐκεῖνος προσπαθώντας νὰ χαμογελάσει.

Τρεῖς φορὲς εἶπε ὄχι, μὰ τὰ μάτια της λέγανε ναί. Τὰ μάτια της, μάτια γυναίκας τρυφερῆς ποὺ τὴν κάνει ἀλύπητα σκληρὴ τὸ πάθος της. Ἀφοῦ σκοτώσε ἄλλον, γιατί νὰ μὴ σκοτάνανε κι' αὐτόν ; Αὐτὸ τῆς εἶχε μπεῖ, ἔτσι ξαφνικά, σὰν ἓνα ἀποτέλεσμα, ἓνα ἀναγκαῖο τέλος. Νὰ τὸν σκοτώσει καὶ νὰ φύγει, τίποτα τὸ ἀπλούστερο. Σὰν πέθαινε αὐτός, ὅλα θὰ τελειώνανε καὶ θὰ μπορούσε νὰ ξαναρχίσει τὸ πᾶν. Ἀλλὴ διέξοδο δὲν εὑρίσκει, καὶ

στιγμή πού τὸ στόμα της ἔλεγε ὅχι. Βέβαια, ἐκείνη ἤθελε νὰ τὸν σκοτώσει τὸν ἄλλο. Αὐτὸς ταράχτηκε. Τί θᾶκανε ;

Γύρισε στὴν ὁδὸ Φρανσουὰ Μαζελίν, πλάγιασε κοντὰ στὸν Πεκὲ πού ροχάλιζε, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ κοιμηθεῖ. Δίχως νὰ τὸ θέλει, τὸ μυαλό του δούλευε πάνω σ' αὐτὴ τὴ σκέψη τοῦ φόνου πού ἐτοιμαζότανε καὶ πού λογάριζε τὰ πιὸ ἀπόμακρα ἀποτελέσματα του.

Ἐψαχνε, συζητοῦσε τοὺς λόγους τοὺς ὑπὲρ καὶ τοὺς κατὰ. Τέλος, μὲ τὴν ψυχρὴ τὴ σκέψη, δίχως κανένα πυρετό, βρῆκε πὼς ὅλοι οἱ λόγοι εἴτανε ὑπὲρ. Μήπως ὁ Ρουμπὼ δὲν εἴταν τὸ μόνο ἐμπόδιο στὴν εὐτυχία του ; Ἄν πέθαινε αὐτός, θὰ παντρευόταν τὴ Σεβερίνη πού τινε λάτρευε, δὲ θὰ κρυβόταν πιά, θὰ τὴν εἶχε πάντα δικιά του, ἀλάκερη. Ὑστερα εἴταν καὶ τὰ λεφτά, ἀλάκερη περιουσία. Ἄφινε τὸ τραχύ του ἐπάγγελμα, γινόταν κι' αὐτὸς ἀφεντικό, σ' αὐτὴν τὴν Ἀμερική, ὅπου, καθὼς ἄκουε νὰ λένε οἱ φίλοι του, οἱ μηχανικοὶ λυχνίζανε τὸ χρυσάφι μὲ τὸ φτιάρι.

Ἡ καινούρια του ἡ ζωὴ ἐκεῖ κάτω περνοῦσε πρὸς ἀπ' τὰ μάτια του σὰν ὄνειρο. Γυναίκα πού τὸν ἀγαποῦσε μὲ πάθος, μάνι - μάνι ἑκατομμύρια, ζωὴ πλουσιοπάροχη, φιλοδοξία ἀπεριόριστη, αὐτὸ ἤθελε. Καὶ γιὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσει αὐτὸ τὸ ὄνειρο, ἔφτανε μόνο νὰ κάνει μιὰ χειρονομία, νὰ σκοτώσει μονάχα ἓναν ἄνθρωπο, τὸ ζῶο, τὸ βλαστάρι πού ἐμποδίζει τὸ δρόμο καὶ τὸ τσακάει κανεῖς. Δὲν εἴταν καὶ ἄξιος αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μὴτε καὶ νὰ ἐνδιαφερθεῖ κανεῖς γι' αὐτόν, ἔτσι ὅπως εἴταν, παχύς, βαρὺς, βυθισμένος στὸν ἀνόητο ἔρωτα τοῦ παιχνιδιοῦ, ὅπου τσακίζε ὅλη τὴν παλιά του δραστηριότητα. Γιατὶ νὰ τὸν λυπηθεῖ ; Καμμιὰ περίπτωση, ὅπως διόλου καμμιὰ, δὲ συνηγοροῦσε γι' αὐτόν. Ὅλα τὸν καταδίκαζαν, ἀφοῦ

αγμα τὸν ξεσήκωσε καὶ τὸν ἔκαμε νὰ κάτσει στὸ κρεβάτι του, πνιγμένος. Νὰ σκοτώσει αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ! θεέ μου ! Εἶχε τὸ δικαίωμα ; Ὅταν μιὰ μύγχα τὸν στεροχωροῦσε, τὴν τσάκιζε μὲ μιὰ καρπαζιά. Μιὰ μέρα πού ἂν γάτα εἶχε μπλέξει στὰ πόδια του, τὴν εἶχε κουτσοεσιάζει μὲ μιὰ κλωτσιά, δίχως νὰ τὸ θέλει, εἰν' ἡ ἀήθεια. Μὰ αὐτόν, τὸν ἄνθρωπο ! τὸν ὅμοιό του ! Ἐγὶν' ἀνάγκη νὰ ξαναρχίσει ὅλο τὸ συλλογισμό του, γιὰ ἀποδείξει στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του πὼς εἶχε δικαίωμα νὰ κάνει τὸ φόνον, τὸ δικαίωμα πὺν ἔχουν οἱ δυνατοὶ ἐάνω πρὸς τοὺς ἀδύνατους, καὶ τοὺς καταβροχθίζουν. Τώρα ἡ γυναίκα τοῦ ἄλλου, αὐτὸν ἀγαποῦσε, κι' αὐτὴ ἡ ἴδια ἤθελε νὰ λευτερωθεῖ, νὰ τὸν πάρει, νὰ τοῦ δώσει τὰ καλά της. Ἀπλούστατα, ἔσπρωχνε ἀπὸ μπρὸς του τὸ ἐμμέδιο.

Μήπως στὰ βουνὰ μέσα, σὰν ἀνταμώνονται δυὸ λύκοι, ὅταν μιὰ λύκαινα εἶναι μπροστά, μήπως ὁ πιὸ γερός δὲν ξεμπερδεύει τὸν ἄλλον μὲ μιὰ δαγκωματιά ; Καὶ τὸν παλιὸ καρό, ἰότες πὺν οἱ ἄνθρωποι ζοῦσανε σὰν τοὺς λύκους μέσα στὶς γοῦβες, μήπως ἡ ποδοῦμενη γυναίκα δὲν εἶταν ἐκεῖνου πὺν μποροῦσε νὰ τὴν καταχτήσῃ μὲ τὸ αἷμα τῶν ἀνιπάλων του ; Λοιπόν, ἀφοῦ ἔτσι εἶταν ὁ νόμος τῆς ζωῆς, ἔπρεπε νὰ τὸν ὑπακούει κανεὶς ἔξω ἀπὸ τίς τύψεις τῆς συνείδησης, πὺν βρῆκαν ὕστερα οἱ ἄνθρωποι, ὅταν θέλανε νὰ ζήσουνε ὅλοι μαζί.

Σιγά - σιγά, τὸ δικαίωμά του τοῦ φάνηκε ἀπόλυτο. Ξανάβωσε μέσα του ἀλάεση τὴν ἀπόφασή του. Ἀπ' τὴ δεύτερη μέρα θὰ διάλεγε τὸν τόπο καὶ τὴν ὥρα, καὶ θὰ ἐτοίμαζε τὸ τί εἶχε νὰ κάνει.

Τὸ δίχως ἄλλο, πιὸ καλὰ θὰ εἶτανε νὰ μαχαίρωνε τὸ Ρουμπὰ τὴ νύχτα σὺν σταθμό, ὅταν αὐτὸς θάκανε τὴν ἐ-

νανταμώνει, καὶ, καθὼς τὸ φοβότανε, τὰ μεγάλα της
λάζια μάτια, τόσο γλυκά, τόσο βαθειά, τὸν συγκινή-
νε. Ἐκείνη δὲν τοῦ μίλησε γι' αὐτό, δὲν ἔκαμε μῆτε
χειρονομία, μῆτε ἔβγαλε λόγο ἀπ' τὸ στόμα της γιὰ
τὸν σπρώξει. Μὰ τὰ μάτια της εἶταν γεμάτα ἀπ' αὐ-
μονάχα τὸν ρωτούσανε, τὸν παρακαλοῦσανε.

Αὐτὸς δὲν ἤξαιρε πῶς ν' ἀποφύγει τὴν ἀνυπομονη-
α τους καὶ τὸ μάλλωμά τους. Τάβλεπε πάντα καρφω-
να πάνω στὰ δικά του μάτια, ξαφνισμένα γιὰ τὸ πῶς
τῶρθωνε καὶ δείλιαζε μπρὸς στὴν εὐτυχία του. Ὅταν
οριστήκανε, τὴ φίλησε καὶ τὴν ἔσφιξε ἀπότομα στὴν
καλιά του, γιὰ νὰ τῆς δώσει νὰ καταλάβει πῶς τὸ
χε πάρει πιά ἀπόφαση.

Πραγματικά, εἶταν ἀποφασισμένος ὥς στὴ σκάλα,
κατ' ὕστερα ξανάπεσε πάλι στὸν ἀγῶνα τῆς συνείδησής
του. Ὅταν τὴν ξαναεἶδε, ὕστερα ἀπὸ δυὸ μέρες, εἶχε
τὴν ὄψη του τὴ συγκινυμένη χλωμάδα, τὴ δειλὴ ματιὰ
τοῦ ἀνδρου, πὺ τραβιέται μπρὸς πίσω σὲ μιὰν ἀναγ-
αία πράξη. Ἐκείνη ξέσπασε σ' ἀναφυλλητά, δίχως νὰ
γάλει μιλιὰ, ἔκλαιγε κρεμασμένη στὸ λαιμό του, φοβε-
ὰ δυστυχισμένη. Κ' ἐκεῖνος, ταραγμένος, εἶταν ὅλο πε-
φρόνηση γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἐπρεπε νὰ τελειώνει.

— Τὴν Πέμτη ἐκεῖ κάτω, θέλεις; ρώτησε κείνη χα-
ηλά.

— Ναι, τὴν Πέμτη θὰ σὲ περιμένω.

Τὴν Πέμτη ἐκείνη ἢ νύχτα εἶταν πολὺ σκοτεινὴ, ὁ οὐ-
ρανὸς δίχως ἄστρα, θαμπὸς καὶ βουβός, φορτωμένος ὁ-
ίχλη τῆς θάλασσας.

Κατὰ τὴ συνήθειαν, ὁ Ζὰκ πὺ πῆγε πρῶτος, ὀρθίος
πίσω ἀπ' τὸ σπῖτι τοῦ Σωβανιά, καστεροῦσε τὴ Σεβε-
ρίνη.

Μὰ τὸ σκοτάδι εἶταν τόσο πηχτό, καὶ κείνη ἔτρεχε

Προτήτερα είχε ανέβει, δὲν ἤξαιρα γιατί... Ὑ-
α τὸν εἶδα νὰ παίρνει τὸ πιστόλι του πὺ τὸ εἶχε
σει. Φανερὸ πὺς θὰ κάνει τὸ γύρο του.

κινάγινε σιωπὴ, καὶ μόνο καμμιὰ εἰκοσαριά θήματα
κάτω, εἶπε κι' αὐτός :

-Χιὲς τὴ νύχτα, ἤρθαν ἀπ' ἐδῶ ἀλλήτες καὶ σηκώ-
τὰ μολύβια... Θᾶρθαι σὲ λίγο, αὐτὸ πειὰ εἶναι
υρο...

ότες ἐκείνη ἀνατρίχιασε καὶ ξανασύπασαν κ' οἱ δύο
, περπατώντας ἀργά. Τῆς ἤρθε μιὰ ἀμφιβολία :
ν ἄραγε ὁ σουγιάς αὐτὸ πὺ εἶχε στὴν τσέπη του ;
Δυὸ φορὲς τὸν φίλησε γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ. Ὑστερα
ὡς, ἔτσι ὅπως τριβότανε πάνω στὸ μπουτί του, ἔμεινε
τὴν ἀμφιβολία της, κρέμασε τὸ χέρι της καὶ πρσπά-
φιλῶντας τὸν ἀκόμα. Βέβαια, εἶπαν ὁ σουγιάς. Μὰ
ὡς, πὺ κατάλαβε, τὴν ἔσφιξε ἀπότομα πάνω στὸ στῆ-
του καὶ τραύλισε μέσα στ' αὐτὴ της :

-Θᾶρθαι, θὰ εἶσαι λεύτερη...

Ο φόνος ἀποφασίστηκε. Νομίζανε, πὺς δὲν περπα-
σαν πειὰ, πὺς μιὰ ξωτικιὰ δύναμη τοὺς σήκωνε πὺ
ἀπ' τὴ γῆ. Οἱ αἰσθήσεις τους πῆραν ξαφνικὰ μιὰν
ακτη ὀξύτητα, πρὸ πάντων ἡ ἀφή, γιατί τὰ χέρια
ς τὸ ἓνα μέσα στὸ ἄλλο πονούσανε. Τὸ παραμικρὸ
γίγμα στὰ χεῖλια τους γινότανε σὰν τσαγκρουνιά.

Ακούανε κιόλας τὸ θόρυβο, πὺς χανόταν προτήτερα,
κατρακύλισμα καὶ τὴν ἀπόμακρη ἀνάσα τῶν μηχανῶν,
ὑπόκοφες καραμπόλες καὶ τὰ σονλάτσα μέσα στὸ
τάδι.

Καὶ βλέπανε μέσα στὴ νύχτα, ξεδιάλυναν τοὺς μαύ-
ς λεκέδες πὺς ἀφίνανε τὰ πράματα, σὰν κάποια ὀ-
λὴ νὰ εἶχε φύγει ἀπὸ τὰ μάτια τους.

λύ ἀδύνατο, χρειαζόταν ἀντρίκια γροθιά. Κι' αὐτὸ τὸ
λί πού δὲν εἶχε τελειωμό, εἶταν ὅ,τι μποροῦσε νὰ τοῦ
ταδῶσει ἀπὸ τὸ θάρρος της, ἢ ὑπόσχεση πὼς θὰ τὴν
τακτοῦσε ἀλάκερη ἢ κοινωνία τοῦ κορμιοῦ της. Στὰ
μακρὰ σφύριξε μιὰ μηχανή, ρίχνοντας μέσα στὴ νύχτα
αὐτὴν παράπονο μελαγχολικῆς ἀπόγνωσης.

Μὲ κανονικὲς χτυπιὲς, ἀκουγότανε ἡ βροντὴ κάποιου
γάντιου σφυριοῦ, πού ἐρχόταν ποῖος ξαίρει ἀπὸ πού.
Ὡς οἱ ὀμίχλες πού ἀνέβαιναν ἀπ' τὴ θάλασσα λὲς κ' εἶ-
χανε χιόνι πού ξετυλιγόντανε στὸν οὐρανὸ καὶ οἱ πλανό-
γιες σκισμάδες τοὺς σβήγανε πότε - πότε, τὶς ἀναμένε-
ς πίθες, τὰ φῶτα τοῦ γκαζιοῦ. Ὅταν τέλος ξεκόλλησε
τὸ στόμα της, δὲν εἶχε πειὰ τίποτα δικό της, καὶ νόμιζε
ὅς εἶχε μεταδοθεῖ μέσα σ' αὐτόν.

Μὲ μιὰ γλήγορη χειρονομία εἶχε κιόλας ἀνοίξει τὸ
μουγιᾶ. Μὰ τοῦ ξέφυγε μιὰ πνιγμένη βλαστήμια.

—Τὸ Θεό του ! Πάει πάλι. Φεύγει !

Ἀλήθεια. Ἡ κουνητὴ σκιά, ἀφοῦ πρῶτα σίμωσε κον-
τὰ τοὺς, σὲ ἀπόσταση καμμιά πενηνταριά βήματα, εἶχε
στρίψει στ' ἀριστερά κ' ἔφευγε μακρὰ μὲ τὸ κανονικὸ
βῆμα πού ἔχουν οἱ ἐπιστάτες τῆς νύχτας, ὅταν τίποτα
δὲν τοὺς ἀνησυχεῖ.

—Πήγαινε, πήγαινε λοιπόν !

Καὶ φύγανε κ' οἱ δύο τοὺς, αὐτὸς μπροστὰ, ἐκείνη
καταπόδι του, καὶ γλυστρήσανε κ' οἱ δύο τοὺς πίσω ἀπ'
τὸν ἄνθρωπο πού κυνηγοῦσανε, ἀποφεύγοντας νὰ κά-
νουν θόρυβο.

Μιὰ στιγμή, στὴ γωνιά τοῦ ἐργαστηριοῦ πού κάνανε
τὶς ἐπιδιορθώσεις, τὸν χάσανε ἀπ' τὰ μάτια τοὺς. Ὑ-
στερα, καθὼς ἔκοβε δρόμο προσπερνώντας τὴ γραμμὴ
τῆς ἀποθήκης, τὸν ξαναβρῆκανε καμμιά εἰκοσαριά βή-
ματα πιο κάτω.

ράχη του, νὰ εἶχε νιώσει ἀβρισταί τοὺς φονιάδες πού
κυνηγούσανε.

Ὅσποσο ἐξακολουθοῦσε τὸ δρόμο του ἤσυχα ἤσυχα,
ἐν εὐσυνειδήτος φύλακας πού δὲ θέλει νὰ γυρίσει πίσω
νὰ ρίξει παντοῦ μιὰ ματιά.

Σταμάτησαν ἀπότομα τὴν τρεχάλα τους ὁ Ζὰκ κ' ἡ
εβερίνη καὶ δὲν κουνιόντανε πειὰ. Ἡ τύχη τοῦ εἶχε
αματήσῃ στὴ γωνιά, ἀκριβῶς, πού εἶταν ἡ στίβα τὰ
ἀρβουνα. Ἀκουμπήσανε, λὲς καὶ χωθήκανε μέσα στὴ
στίβα, γιὰ τὸ ραχοκόκκαλό τους εἶταν κολλημένο στὸ
κουβάρι τὸ μαῦρο, κ' ἔτσι σμίγανε καὶ χανόντανε μέσα
ἐκείνη τὴ θάλασσα τὸ μελάνι. Δὲν παίρνανε μήτε τὴν
νόσσο τους.

Καὶ ὁ Ζὰκ κοίταζε τὸν Ρουμπὼ πού ἐρχόταν κατευ-
εῖαν ἀπάνω τους. Μόλις καμμιὰ τριανταριά μέτρα τοὺς
ὠρίζανε. Κάθε βῆμα μίκραινε καὶ τὴν ἀπόστασιν, κανο-
νικά, σὰν τὴν ἀδυσώπητη ζυγαριά τῆς μοίρας. Ἀκόμη
ἑκοσι βήματα, ἀκόμη δέκα βήματα : θὰ τὸν εἶχε μπρο-
στά του, θὰ σήκωνε ἔτσι τὸ χέρι του, θὰ τοῦ ἔμπηγε τὸ
κουγιά στὸ λαρύγγι, τραβώντας ἀπ' τὰ δεξιὰ στ' ἀρι-
στερά, γιὰ νὰ πνίξει τὸ ξεφωνητό.

Τὰ δευτερόλεπτα τοῦ φαινόντανε ἀτέλειωτα, τέτοιο
εἶταν τὸ κύμα οἱ στοχασμοὶ πού περνοῦσαν ἐντός ἀπ' τὸ
ἄδαιο κρανίον του, πού τὸ μέτρο τοῦ χρόνου εἶχε πειὰ
καταλυθεῖ.

Ὅλοι οἱ λόγοι πού τὸν εἶχαν κάνει νὰ πάρει τὴν ἀ-
πόφασιν, ξαναπέρασαν ἀκόμα μιὰ φορὰ ἀπ' τὸ μυαλό του
καὶ μὲ μεγάλη εἰσρόνεια ξανάζησε τίς στιγμὲς τοῦ φό-
νου, τίς αἰτίες του καὶ τίς συνέπειές του.

Ἀκόμα πέντε βήματα.

Ἡ ἀπόφασίς του, ἐντεταμένη σὲ βαθμὸ πού πήγαινε

της πού γλυστροῦσε μέσα ἅπ' τὰ δάχτυλά του. Κι' οὐσε μονάχα τὴν ἀνάλαφρη φευγάλα της.

Μάταια τὴν κυνήγησε μιὰ στιγμή, γιατί ἡ ἀπότομη τῇ ἐξαφάνισή στο τέλος τὸν τάρραξε. Εἴτανε λοιπὸν τόθυμαμένη γιὰ τὴν ἀδυναμία του ; Τὸν περιφρονοῦσε αὖγε ;

Ἀπὸ προφύλαξή τὸν ἔκαμε νὰ μὴ τὴν πλησιάσει. Μὰ ὅταν ξαναβρέθηκε ὁλομόναχος, μέσα στὸν κάμπο πού γε λεκιάζανε σὰ μικρὰ κίτρινα δάκρυα τὰ γκαζοφάνια, τὸν ἔπιασε μιὰ φριχτὴ ἀπελπισία, βιάστηκε νὰ φύγῃ καὶ νὰ πάει νὰ γκρεμίσει τὸ κεφάλι του σιὸ βάθος τοῦ μαξιλαριοῦ του, γιὰ νὰ ἐκμηδενίσει τὴν ἀπαίσια ὀργή του.

Καμμιά δεκαριά μέρες πρὶ ὕστερα, κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους, οἱ Ρουμπῶ θροισμέψανε ἐπιτέλους ἐναντίον τῶν ἐμπλέ.

Ἡ διοίκησις εἶχε ἀναγνωρίσει ὡς δίκαιο τὸ αἴτημά τους, πού τὸ εἶχε ὑποστηρίξει καὶ ὁ κ. Νταμπαντί. Ἐπὶ πλέον εἶχε βρεθεῖ τὸ περίφημο γράμμα τοῦ ταμία πού ἔπαιρνε ἀπάνω του νὰ δώσει πίσω τὸ διαμέρισμα ἂν κατένας νέος ὑποσταθμάρχης τὸ ζητοῦσε. Τὸ βροῖκε ἡ ἀντεμουαζέλ Γκισάν, ψάχνοντας γιὰ κάτι παλιὸς λογαριασμοὺς στὰ ἀρχεῖα τοῦ σταθμοῦ. Καὶ μάνι - μάνι, ἡ μαντάμ Λεμπλέ, φουρκισμένη ἀπὸ τὴν ἡττά της, ἔκαψε κουβένια γιὰ κουβαλήματα : Μιὰ καὶ θέλανε τὸ θάνατό της, καλλίτερα νὰ μὴν περίμενε παραπάνω. Τρεῖς ἀνάκερες μέρες ἀναστάτωσε τὸ διάδρομο ἢ ἀξιωματικὸν ἐντετὴ ἐκείνη μετακόμισή.

Ὡς κι' αὐτὴ ἀκόμα ἡ κοντούτσικα ἡ μαντάμ Μουλέν, τόσο ἀσήμαντη, πού μῆτε τὴν ἔπαιρνε κανεὶς εἶδῃ, σὺν ὅσων μπαινόβαινε, ὡς κι' αὐτὴ ἀνακατεύτηκε κουβαλώνοντας τὸ τραπεζάκι τῆς δουλειᾶς τῆς Σεβερίνης

ἃ μπουμπούκια στὰ μεγάλα τὰ δέντρα, δίπλα στὶς πε-
οῦλες καὶ πέρα, μακριὰ τὰ βουναλάκια τῆς Ἰγκουβίλ
ἀπ' ἄννε τὰ καμπουριαστὰ τοὺς πλάγια, πού τὰ σιο-
ίζανε, ἄσπροι λεκέδες, ἐξοχικὰ σπιτάκια.

Μὰ ξαφνιαζότανε, γιατί τόσο λίγη μονάχα εἶταν ἡ εὐ-
χαρίστησή της, ὅσορα ἀπ' τὴν πραγματοποίηση τοῦ
ὄνειρου αὐτοῦ, νὰ κἀθεται δηλαδή ἐκεῖ, σ' ἐκεῖνο τὸ
διαμέρισμα τὸ ζηλευτό, καὶ νάχει ἐμπρός της τίς ἀπο-
στάσεις, τὴ μέρα καὶ τὸν ἥλιο.

Ἀκόμα κι' ὅταν ἡ ὑπηρετριά της, ἡ κυρὰ Σιμόνη,
γκρίνιαζε φουρκισμένη γιατί δὲν ξανάβρισκε τίς συνή-
θειες της, νοσταλγοῦσε καμμιά φορὰ τὴν παλιά της
τρύπα, ὅπως ἔλεγε, ὅπου φαινότανε πολὺ πιὸ λίγο ἡ
βροῦμα.

Ὁ Ρουμπὼ, ἀπλούστατα, τὴν εἶχε ἀφίσει νὰ κάνει
τοῦ κεφαλιοῦ της. Ἐλεγε καὶ δὲν εἶχε μάθει πὼς ὄλ-
λαξε σπίτι. Συχνὰ ἔκαμνε λάθος καὶ τὸβλεπε μόνο ὅταν
τὸ καινούριο κλειδί δὲν ἔμπαινε στὴν κλειδαρότρυπα.

Ἐξ ἄλλου, ἀκόμα περισσότερο τώρα ἔλειπε ἀπὸ τὸ
σπίτι του. Ἡ ἀποσύνθεση ἐξακολουθοῦσε. Ὡστόσο σὲ
μιὰ στιγμή φάνηκε νὰ πῆρε ἀπάνω του ζωὴ, σὰν ξυ-
πνήσανε οἱ πολιτικές του ιδέες. Ὅχι πὼς εἶχε ξεκαθα-
ρισμένες ιδέες καὶ φλογερές, μὰ φύλλαγε μέσα του τὴν
ὑπόθεση τοῦ ὑπονομάρχη, πού κόντευε νὰ τοῦ στοιχί-
σει τὴ θέση του. Ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἡ Αὐτοκρατορία
κλονιζότανε μὲ τίς γενικὲς ἐκλογές, καὶ περνοῦσε μιὰ
φοβερὴ κρίση, αὐτὸς χαροῦναι καὶ ξανάλεγε πὼς αὐτοὶ
οἱ ἄνθρωποι δὲ θὰ εἶναι πάντα οἱ ἀφέντες. Ἐπειτα ὁ-
μως, μιὰ φιλικὴ σύσταση ἀπὸ μέρος τοῦ κυρίου Ντα-
μπαντί πού τὸν εἰδοποίησε ἡ μανιεμουαζέλ Γρισόν, γιατί
μπροστά της ὁ Ρουμπὼ εἶπε τίς ἐπαναστατικὲς κουβέν-
τες, ἔφτασε νὰ τὸν ἡσυχάσει.

Εἶχε ξανακλάψει μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, μὰ κεῖνος τὴν ἡσύχαζε μ' ἓνα φιλί. Ἐνῶ πάρα τὴν ἔνωθε πάνω στὴν καρδιά του, ρημαγμένη ἀπὸ μιὰν ἀπελπισία, ποὺ ὅλο καὶ μεγάλωνε ὅσο αὐτὸς τὴν ἔσφιγγε ἀπάνω του.

Ταραχτήκε, καὶ τέλος πῆρε τὸ κεφάλι της στὰ χέρια του. Κοιτάζοντάς τὴν ἀπὸ πολὺ κοντὰ μέσα σ' αὐὰ πνιγμένα της μάτια, ὀρκίστηκε, γιατί εἶχε καταλάβει πὼς ἐκεῖνο ποὺ τὴν ἀπέλιξε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο εἴταν' τὸ ὅτι, μιὰ ποὺ βρέθηκε νὰ εἶναι γυναῖκα, μὲ τὴν παθητικὰ της τὴ γλῦκα, δὲν τολμοῦσε νὰ χτυπήσει ἡ ἴδια.

— Συγχάρεσέ με, περιμένε ἀκόμα... Σ' ὀρκίζομαι, σὲ λίγο, μόλις μπορέσω.

Εὐθὺς ἀμέσως, εἶχε κολλήσει τὸ στόμα του πάνω στὸ δικό της, σὰ γιὰ νὰ σφραγίσει αὐτὸν τὸν ὄγκο καὶ φιλήθηκαν, ἓνα ἀπὸ κεῖνα τὰ βαθειὰ φιλιὰ, ὅπου ἀνακατευόταν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο στὸ σμίξιμο τῆς σάρκα τους.

X

Ἡ θεὰ Φασία εἶχε πεθάνει τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ, σὲ ἑννιά ἢ ὅρα, μ' ἓναν τελευταῖο σπασμό, καὶ μάταια ὁ Μιζάρ, ποὺ περιμένε δίπλα στὸ κρεβάτι της, εἶχε προσπαθήσει νὰ τῆς κλείσει τὰ βλέφαρα. Τὰ πεισματάρικα μάτια μένανε ἀνοιχτά, τὸ κεφάλι εἴταν' ξυσμασμένο, κάπως γερμένο λίγο στὸν ὦμο, σὰν γιὰ νὰ κοιτάξει μέσα στὸ δωμάτιο, ἐνῶ τὰ χεῖλια τραβηγμένα, σὰν ἀνασχομπωμένα, γελούσαν ἓνα κοροϊδευτικὸ γέλιο.

Ἐνα μονάχο κακτῆλι ἔκαιγε στὴν ἄκρη τοῦ τραπέζιου, δίπλα της. Καὶ τὰ τραῖνα, ποὺ ἀπ' τὶς ἑννιά περνούσαν ἀπ' ἐκεῖ μ' ὅλη τους τὴ γληγοράδα, ἀγνοώντας αὐτὴ τὴν πεθαμένη, ποὺ εἴταν' ἀκόμα χλιαρή, τὴν κου-

να θάψει τὸν ἄλλο, δίχως νὰ θέλουνε ν' ἀνγκατέψουν
ὁν κόσμο, πρέπει τότες ν' ἀνοίγουνε τὰ μάτια τους.

Εἴτανε περήφανος, μουρμούριζε σὰ νὰ ἐπρόκειτο
γιὰ καμμιά ἀστειοότητα, μὲ τὸ φάρμακο ἐκεῖνο πὺν ἔτσι
ἀθῶα τὸ εἶχε καταπιεῖ ἀπὸ κάτω, τῇ στιγμῇ πὺν αὐτὴ
μὲ τόση φροντίδα πρόσεχε τὸ τί ἔβαζε ἀπὸ πάνω.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ πέρασε ἓνα ἐξπρὲς καὶ σκέπασε
τὸ σπιτάκι μὲ μιὰ τέτοιαν ἀνάσα μπόρας, πὺν παρὰ τῇ
συνήθειᾳ του, γύρισε αὐτὸς πρὸς τὸ παράθυρο κι' ἀνα-
τρίχιασε. "Α! βέβαια αὐτὸ τ' ἀδιάκοπο κύμα, αὐτὸς ὁ
κόσμος πὺν ἐρχότανε ἀπὸ παντοῦ, δὲν ἤξιζε καθόλου
τὸ τί τσάκιζε στὸ δρόμο του, δὲν ἔδινε πεντάρα, τόσο
εἴτανε διασπικὸς νὰ πάει στὸ διάβολο! Κ' ὕστερα ἀπὸ
τὸ τραῖνο, στὴ βαρεῖὰ σιωπῇ, ἀντάμωσε τὰ ὀρθάνοι-
χτα μάτια τῆς πεθαμένης, πὺν τὰ βλέφαρά της τὰ καρ-
φωμένα λὲς καὶ παρακολουθοῦσαν τὴν κάθε του κίνηση,
ἐνῶ ἡ γωνιά τὰ χεῖλη της γελοῦσε.

Ὁ Μιζὰρ ὁ τόσο μαλκὸς σὰ νὰ θύμωσε τώρα. "Α-
κουε καλά. Τοῦ ἔλεγε: Ψάχνε! ψάχνε! Μὰ, σίγουρα,
δὲ θὰ τάμπαινε μαζί της τὰ χίλια φράγκα της, καὶ τώ-
ρα πὺν δὲν ὑπῆρχε πειὰ θὰ τάβρισκε ἐπιτέλους.

Μήπως δὲ θὰ εἴταν καλλίτερο νὰ τᾶδινε μὲ τὴν καρ-
διά της; Θὰ τὸν εἶχε ἀπαλλάξει ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τίς
στενοχωρίες.

Τὰ μάτια της τὸν ἀκολουθοῦσαν παντοῦ: Ψάχνε!
Ψάχνε!...

Τὸ δωμάτιο αὐτό, ὅπου δὲν εἶχε τολμήσει νὰ ψάξει
ὅσο ζοῦσε ἐκείνῃ, τὴν φέρνε τώρα βόλτα μὲ τὸ μάτι του.

Στὸ ἐριμάρι πρῶτα: Πῆρε τὰ κλειδιά ἀπὸ κάτω ἀπὸ
τὸ μαξιλάρι, ἀναποδογύρισε τὰ ράφια γεμάτα ἀσπρό-
ρουχα, ἄδειασε τὰ συρτάρια, τᾶβγαλε μάλιστα γιὰ νὰ
δεῖ μὴν εἶχανε κρυφάνα, "Ὀχι, τίποτα! "Ὑστερα συλ-

ονε κοίταζε ακόμα μέ τὰ κοροϊδευτικά της ματόκλαδα.

Τὴν ὥρα πού ὁ Μιζάρ, θυμωμένος καὶ ὅλο τρεμούλα, τολεμοῦσε νὰ σιάξει τὸ κρεβάτι, μπήκε ἡ Φλώρα, πού εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸ Ντουανβίλ.

—Θὰ γίνει μεθαύριο, τὸ Σάββατο, στίς ἑντεκα, εἶπε.

Μιλοῦσε γιά τὴν κηδεία. Μὰ μέ μιὰ ματιά, εἶχε καταλάβει σὲ τί δουλειὰ εἴταν ἀπασχολημένος ὁ Μιζάρ καὶ εἶχε λαχανιάσει.

—Δὲν τὰ παραιῶτε λοιπόν ! Δὲ θὰ τὰ βρῆτε...

Φαντάστηκε πὼς κι' αὐτὴ τὸν προκαλοῦσε. Καὶ προχάρησε μέ σφιγμένα δόντια :

—Σοῦ τᾶχει δώσει, ξαίρεις ποῦ εἶναι...

—Τί λές καλέ ! μοῦ τᾶδωσε... Τᾶδωσε στή γῆ, μάλιστα ! Νά, εἶναι κεῖ, μπορεῖτε νὰ ψάξετε...

Καὶ μέ μιὰ φαρδιά χειρονομία ἔδειξε ἀλάκερο τὸ σπίτι, τὸν μπαξέ μέ τὸ πηγάδι, τὴ σιδερένια γραμμὴ κι' ὅλη τὴν ἐξοχή. Ναί, ἐκεῖ, σιὸ βάθος καμμιᾶς τρύπας, ὅπου κανεὶς ποτὲ δὲ θὰ τὰ ξαναβρεῖ.

Ὑστερα, ἐνῶ, ἔξω φρενῶν, συγχυσμένος, ξανάρχισε πάλι ν' ἀναποδογυρνᾷ τὰ ἐπιπλά, νὰ χτυπᾷ τοὺς τοίχους, δίχως νὰ πειράζεται ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς νέας, ἐκείνη, ὀρθία δίπλα στοῦ παράθυρο, ἐξακολούθησε μέ σιγανὴ φωνή :

—ὦ, κάνει ὁμορφο καιρὸ ἔξω. Ὅμορφη νύχτα !.. Περπάτησα γλήγορα. Τᾶστρα φέγγανε σὰ νὰ εἴτανε μέρα... Αὔριο τί ὁμορφος καιρὸς στοῦ χάραμα !

Μιὰ στιγμή ἡ Φλώρα ἔμεινε μπρὸς στοῦ παράθυρο κα' ἔβλεπε τὴν ἡρεμὴ ἐξοχή, πού τήνε μαλάκωνε ἡ πρώτη ζεστασιά τ' Ἀπρίλη. Ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐξοχὴ ἐρχότανε συλλογισμένη, πονεμένη, γιατί πονοῦσε πιότερο ἀπ' τὴ ζωντανὴ τὴν πληγὴ τοῦ μαρτυρίου της.

Μὰ ὅταν ἀκούσε τὸ Μιζάρ, πού ἄφινε τὸ δωμάτιο

ραμμένη, τόσο χλωμή, δίχως νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι πιὸ
πρῆν, ἂν καὶ προσπαθοῦσε γι' αὐτό. Νὰ φωνάξει τοὺς
προφύλακες, νὰ καταγγεῖλει τὸ Μιζάρ, τί τ' ὄφελος,
ποῦ ὅλα θὰ γκρεμιζόντανε ; Καὶ σιγὰ σιγὰ, ἀκατανίκη-
τῶς ἂν καὶ τὸ βλέμμα της ἔμενε καρφομένο πάνω στὴν
θαμμένη ἔπαψε αὐτὴ νὰ τὸν κοιτάζει, ξαναθυθίστηκε
τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ της, σὰν νὰ τῆς ξαναῆρθε ἡ σκέψη
ὅς τῆς καρφόσανε τὸ καρφὶ στὸ κεφάλι καὶ σὰν νὰ
ἦν ἑνωθε παρὰ μόνο τὸ βαθὺ τράνταγμα τοῦ τραίνου,
οὐ ἢ διάβα του γι' αὐτὴν εἶτανε σωστό ρολοῖ.

Ἀπὸ κάμποσα λεπτά στὰ μακριὰ βροντοῦσε κάποιο
κνίμπους ἀπ' τὸ Παρίσι, ποὺ πλησίαζε. Ὅταν τέλος ἡ
πηγανὴ πέρασε μπρὸς ἀπ' τὸ παράθυρο, μὲ τὸ φανάρι
της, φέγγρισε μὲς στὴν κάμαρα μιὰν ἀστραπή, σὰν
πυρκαϊά.

— Ἡ ὥρα μιὰ καὶ δεκαοχτὼ λεπτά, συλλογίστηκε. Ἄ-
όρη ἑφτά ὥρες.

Τὸ πρωὶ στὶς ὀχτὼ καὶ δεκάξη θὰ περάσουνε.

Κάθε βδομάδα, μῆνες τώρα, βασανίζοτανε μ' αὐτὸ τὸ
καρτερί. Ἡξαιοε πὼς τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωὶ, μέσα
στὸ ἔξπρες ποὺ ὀδηγοῦσε ὁ Ζάκ, βρισκόταν κ' ἡ Σεβε-
ρίνη καὶ πήγαινε γιὰ τὸ Παρίσι. Καὶ μέσα στὸ μαρτύ-
ριο τῆς ζήλειας της, ζοῦσε μονάχα γιὰ νὰ τοὺς παρα-
κινεῖ, νὰ τοὺς βλέπει, νὰ λέει μέσα της πὼς πηγαί-
νανε καὶ κάτω γιὰ νὰ παραδοθοῦν ἐλεύθεροι ὁ ἕνας στὸν
ἄλλο.

ὦ ! αὐτὸ τὸ τραῖνο ποὺ ἔφευγε ! αὐτὴ ἡ ἀπαίσια
συγκίνηση, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ πιαστεῖ στὸ τελευταῖο
βαγόνι, γιὰ νὰ τὴν πάρει κι' αὐτὴ μαζί του !

Τῆς φαινόταν πὼς ὅλες του οἱ ρόδες τῆς σχίζανε τὴν
γροδιά.

Εἶχε τόσο πονέσει, ποὺ ἓνα βράδυ εἶχε κρυφτεῖ καὶ

χωνότανε στο κρέας, τὸ ξερρίζωνε. Θάκοβε μάλιστα τὸ δάχτυλό της ἀκόμα.

Νὰ τοὺς σκοτώσει, νὰ τοὺς σκοτώσει μὲ τὴν πρώτη θὰ περνούσανε, καὶ γιὰ νὰ τὸ καταφέρει αὐτὸ νὰ ροχιάσει τὸ τραῖνο, νὰ σύρει πάνω στὴ γραμμὴ καὶ κοτρόνι ἢ νὰ ξερρίζῶσει καμμιὰ γραμμὴ, τέλος νὰ τσακίσει ὅλα, ὅλους νὰ τοὺς καταχαλιάσει.

Εκεῖνος, τὸ δίχως ἄλλο, μιὰ καὶ θάτανε πάνω στὴ ἀνὴ του, θὰ πήγαινε χαμένος, θὰ γινόταν πῆττα, τὰ ἱα του καὶ τὰ πόδια του. Ἡ γυναίκα, πὺ καθόταν τα στὸ πρῶτο βαγόνι, γιὰ νὰ εἶναι πιὸ κοντιὰ, δὲ θὰ ῥοῦσε νὰ γλιτώσει.

Ὅσο γιὰ τοὺς ἄλλους, τ' ἀδιάκοπο αὐτὸ ἀνθρώπινο μα, αὐτοὺς μήτε καὶ τοὺς ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ της. Δὲν ἤρχε κανεὶς γι' αὐτήν. Μήπως τοὺς ἤξαιρε ; Κι' αὐτὸ τσάκισμα τοῦ τραίνου, αὐτὴ ἡ θυσία, ἀπὸ τόσες ἑς, βασάνιζαν κάθε στιγμὴ τὸ μυαλό της. Εἴταν ἡ μό- καταστροφή, ἀρκετὰ διάπλατη, ἀρκετὰ βαθειὰ σὲ α' καὶ σὲ ἀνθρώπινο πόνο γιὰ νὰ λούσει τὴν τεράστια ρδιά της πὺ τὴν εἶχαν φουσκώσει τὰ δάκρυα.

Ὅσoίσο τὴν Παρασκευὴ τὸ πρωῒ, εἶχε κλονιστεῖ, γιατί ν εἶχε ἀκόμα ἀποφασίσει σὲ ποιο μέρος μήτε καὶ μὲ τρόπο θὰ ξερρίζωνε τὴ γραμμὴ.

Μὰ τὸ βράδυ, μὴν ἔχοντας πιά ὑπηρεσία, τῆς ἤρθε ἀ σκέψη. Πῆγε ἀπ' τὸ τουρνέλι κ' ἔφτασε ὡς στὴ ασταύρωση τῆς Ντιέπτης.

Εἴταν ἕνας ἀπ' τοὺς περιπάτους της, ἀπὸ τὸ ὑπό- ειο, μισὴ λεύγα μάρκος, αὐτὴ ἡ λεωφόρος πὺ τῆνε κέπαζε ὁ θόλος, ὁλότσια, ὅπου ἔνιωθε τὴ συγκίνηση τοῦ τραίνου πὺ κατακυκλοῦσε ἀπὸ πάνω της μὲ τὸ αμπατικὸ φανάρι του.

Κάθε φορὰ κόντευε νὰ γίνεῖ κομμάτια καὶ βέβαια αὐ-

ἔκαμε λάθος, πὼς θὰ σκοτωνότανε ἀπ' τὸ μέρος
ἔφευγε, τὴν ἔκανε μ' ἓνα σάλτο ν' ἀλλάξει κατεύ-
λωση,

Ἐτρεχε ἔτρεχε, ὅταν μπροστά της, στὰ μακρινά, εἶχε
νεῖ ἕνα ἄστρο, ἓνα φλογερὸ στρογγυλὸ μάτι πὺν ὅλο
μεγάλωνε. Μὰ αὐτὴ ἀντιστάθηκε στὴν ἀκατανίκητη
θυμιά πὺν εἶχε νὰ γυρίσει πάλι ξοπίσω. Τὸ μάτι γι-
τανε φωτιά ἀναμένη, στόμα φούρνου, πὺν πάει νὰ
ταχωνιάσει ὅλο τὸν κόσμο.

Σκοτισμένη, εἶχε πηδήξει στ' ἀριστερά, δίχως νὰ
ἴσκει. Καὶ τὸ τραῖνο περνοῦσε σὰ βροντὴ, χτυπώντας
ν μονάχα μὲ τὸν ἄγριο ἀέρα του.

Πέντε λεπτὰ πιὸ ὕστερα ἔβγαινε πρὸς τὸ μέρος τοῦ
αλωναῖ, ζωντανὴ καὶ γερὴ.

Εἴταν ἐννιά ἡ ὥρα, ἀκόμα μερικὰ λεπτὰ καὶ θὰ περνοῦσε
ἔξπρὲς ἀπ' τὸ Παρίσι. Μάνι μάνι ἔξακολούθησε τὸν
ὀρίπατό της ὡς στὴ διασταύρωση τῆς Ντιέπτης, δια-
σφαλίζοντα μέτρα πιὸ ἐκεῖ, κι' ὅλο ἐξέταζε τὸ δρόμο ψάχνον-
τας νὰ βρεῖ ἂν εἶτανε καμμιά περίσταση πὺν θὰ τὴν
φρελοῦσε.

Ἀκριβῶς πάνω στὸ δρόμο τῆς Ντιέπτης στεκόταν ἓνα
ορτηγὸ τραῖνο γιὰ ἐπιδιόρθωση, πὺν μόλις ὁ φίλος
της Ὁζὶλ τὸ εἶχε μπάσει στὴ γραμμὴ. Σὲ μιὰ ξαφνικὴ
πνευση, βρῆκε κείνο πὺν ζητοῦσε, κατάστρωσε τὸ σχέ-
ό της. Νὰ ἐμποδίσει ἀπλούστατα τὸν κλειδοῦχο νὰ
εἰσεῖ τὸ κλειδὶ πρὸς τὴ γραμμὴ τῆς Χάβρης, σὲ τρό-
ο πὺν νὰ πάει τὸ ἔξπρὲς νὰ τσακιστεῖ πάνω στὸ φορ-
ηγὸ τραῖνο.

Ἀπ' τὴν ἡμέρα πὺν ὁ Ὁζὶλ τῆς εἶχε ριχτεῖ, μεθυ-
μένος ἀπ' τὸ πάθος του, κι' αὐτὴ τοῦ εἶχε μισοσπάσει
τὸ κεφάλι μὲ μιὰ μαγκούρα, ἀπ' τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἡ
οπέλλα εἶχε πιάσει φιλίες μαζί του καὶ τῆς ἄρεσε νὰ

μεταθέσει, είχε έρθει νά τήν αποχαιρετήσῃ δίχως νά υποψιάζεται τίποτα. Τήν παρακαλοῦσε μονάχα νά πάει νά τόν βρεῖ μόλις θάκανε τή μητέρα της.

“Ας εἶναι ! Ἡ δουλειά ἀπότυχε, ἔπρεπε νά βρεθεῖ τίποτ' ἄλλο.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ πού θυμήθηκε αὐτά, ἡ ὁμίχλη τοῦ ὀνείρου πού σκοτεῖνιαζε τή ματιά τῆς Φλώρας, ἔφυγε μονομᾶς.

Καί ξανά, πῆρε τὸ μάτι της τὴν πεθαμένη, πού τήνε φώτιζε ἡ κίτρινη φλόγα τῆς καντήλας.

Ἡ μητέρα της εἶχε πεθάνει. Ἐπρεπε λοιπὸν νά φύγει, νά πάει νά πωντρευτεῖ τὸν Ὁζίλ, πού τήν ἤθελε, πού, ἴσως νά τήν ἔκανε εὐτυχισμένη ;

Ὀλόκληρο τὸ εἶναι της ἀναστατώθηκε. Ἄν εἶταν τόσο ἄνδρην νά τοὺς ἀφίσει νά ζήσουνε ἐκείνους τοὺς δυὸ καὶ νά ζήσει καὶ ἡ ἴδια... Θὰ προτιμοῦσε νά τρέχει στοὺς δρόμους, παρὰ νά δοθεῖ σ' ἓναν ἄντρα πού δὲν τὸν ἀγαποῦσε. Κ' ἓνας ἀσυνήθιστος κρότος, κάμνοντάς τήν ν' ἀφουγκρασιεῖ, κατάλαβε πὼς ὁ Μιζάρ μ' ἓνα φτιάρι σκάλιζε τὸ χωματένιο πάτωμα τῆς κουζίνας. Ἀυσοοῦσε, ζητώντας τὸ κομπόδεμα, θὰ ξεκοίλιαζε ὁλόκληρο τὸ σπῆτι. Ὡστόσο μήτε καὶ μ' αὐτὸν μαζί ἤθελε νά μείνει. Τί θάκανε ;

Φύσηξε ἄερας, ὁ τοῖχος ἔτριξε, καὶ πάνω σι' ἄσπρο πρόσωπο τῆς πεθαμένης πέρασε μιὰ φλογερὴ ἀντιφωγιά ματάνοντας τ' ἀνοιχτά τὰ μάτια καὶ τὸν εἰρωνικὸ σαρκασμὸ στὰ χεῖλη.

Εἶταν τὸ τελευταῖο ὄμνιμπους ἀπ' τὸ Παρίσι, μὲ τὴ βαρειά καὶ σιγανὴ μηχανή του.

Ἡ Φλώρα γύρισε τὸ κεφάλι καὶ κοίταξε τ' ἄστρο πού μέσῃ στὴν ἡρεμία τῆς ἀνοιξιάνικης νύχτας τῆς λέγανε :

Ἐκεῖ ἡ ἐκτροχίαση εἵτανε σίγουρη. Ἡ κατοκύλα θὰ εἵτανε φοβερή.

Μὰ ὕστερα, περνώντας τις ὥρες της, λογαριάζοντας δὲ αὐτὰ, συγκινήθηκε. Πάνω στὴν ἀνηφόρα, πρὶν ἀπ' τὸ ἐξπρὲς τῆς Χάβρης πού περνοῦσε στίς ὁχτὼ καὶ δεκάξη, περνοῦσε μόνο ἓνα ὄνυμπους στίς ἑπτὰ καὶ πενηνταπέντε. Εἶχε λοιπὸν εἴκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας γιὰ νὰ κάνει τὴ δουλειά της, κι' αὐτὸ ἔφτανε. Μόνο ἀνάμεσα σιὰ ταχτικά τὰ τραῖνα, ρίχνανε καμμιά φορὰ ἀπρόοπτα τραῖνα φορτηγὰ πρὸ πάντων στίς ἐποχὲς πού ἐρχόνταν ἐμπορεύματα ἀπ' τὸ ἐξωτερικόν. Καὶ τί ἀνάφελο, ἐπικίνδυνο πρᾶμα τότες ! Πῶς νὰ ξαίρει ἀπὸ πρὶν ἂν πραγματικά τὸ ἐξπρὲς θάρχότανε νὰ τσακιστεῖ ἐκεῖ πάνω ;

Πολλὴν ὥρα μελέτησε ὅλες τις πιθανότητες μέσα στὸ κεφάλι της.

Εἶταν ἀκόμα σκοτεινά, ἓνα κανιήλι ἔκαιγε ἀκόμα πνιγμένο μέσα στὴν καπνιά, μ' ἓνα μακρὸ καρβουνιασμένο φυτίλι, πού δὲν ἔπεφτε.

Καθὼς ἀκριβῶς κείνη τὴν ὥρα κατάφθινε ἓνα ἐμπορικὸ τραῖνο ἀπὸ τὴ Ρουένη, ὁ Μιζάρ γύρισε ξοπίσω. Τὰ χέρια του εἵτανε μαῦρα ἀπ' τὸ χῶμα, γιὰ εἶχε σκαλίξει μέσα στὴν ξυλαποθήκη. Κ' εἵτανε λαχανιασμένος, ἀποκαμωμένος ἀπ' τις μάταιες ἀνασκαφές του. Τέτοιος εἶταν ὁ πυρετὸς πού τοῦ ἔδινε ἡ ἀνίκανη λύσσα του, πού ξανάρχισε νὰ ψάχνει κάτω ἀπὸ τὰ ἐπιπλά, στὸ τζάκι, παντοῦ.

Τὸ τραῖνο, ἀτέλειωτο, δὲ σωνότανε, μήτε καὶ ὁ κανονικὸς κρότος πού κάνανε οἱ χοντρές του ρόδες πού τὸ κάθε τους τράνταγμα τάραιζε τὴ νεκρὴ μέσα στὸ κρεβαί της. Κι' αὐτός, ἀπλάνωντας τὸ χέρι γιὰ νὰ ξεκρεμάσει μιὰ ζουγραφιά κρεμασμένη στὸ ντουβάρι, ξανα-

Τὴν παραμονὴ τὸ βράδυ, δὲν εἶχε ξεγελαστεῖ. Τὸ εἶπε
ὅς θᾶκανε ὁμορφο καιρὸ ἐκεῖνο τὸ πρωῒ. Καλοκαιριά.
μάτη νειάτα καὶ ζωή.

Σ' αὐτὴν τὴν ἔρημῃ τῇ χώρᾳ, ἀνάμεσα στὶς ράχες
τὰ βουνά, ποὺ τ' ἀποσχίζανε στενές λαγκαδιές, τί ὁ-
μορφα εἶτανε νὰ πῆγαινε ἔτσι, ὅπως πᾶνε τὰ κατσίκια
ἐξ' ἀπ' τ' ἀπάτητα μονοπάτια, ὅπου κι' ἂν τὸν σπρώ-
ξει ἡ φαντασία !

Σὰ γύρισε στὸ δωμάτιο, ξαφνίστηκε σὰν εἶδε τὸ καν-
αλι νὰ ξεψυχᾷ, νὰ μὴ λεικιάζει πιά τὴ μέρα παρὰ μο-
λάχα μ' ἓνα κισρινιάρικο δάκρυο.

Τώρα λὲς κ' ἡ πεθαμένη κοίταζε ἔξω, τὴ γραμμὴ,
τοῦ ἐξακολουθοῦσαν νὰ πηγαινόρχουνται τὰ τραῖνα, δί-
ως κὰν νὰ προσέξουν αὐτὴ τὴ χλωμὴ ἀναλαμπὴ τῆς
αντήλας δίπλα σ' ἐκεῖνο τὸ σῶμα.

Μόνο σὰν ξημέρωνε ξανάπιανε ἡ Φλώρα δουλειά. Κι'
ἔφησε τὸ δωμάτιο γιὰ νὰ πάει γιὰ τὸ ὄρνιμπους ἀπ' τὸ
Ιερόσι στὶς ἔξη καὶ δώδεκα.

Κι' ὁ Μιζάρ στὶς ἔξη εἶχε ἀντικαταστήσει τὸ συνά-
ελφό του, ποὺ ἔκανε τὴ βάρδια τῆς νύχτας.

Σὰ σφίριξε αὐτὸς μὲ τὴν τρουμπέττα, πῆγε ἐκεῖνη
καὶ κερφώθηκε μπρὸς στὴν ἀλυσίδα μὲ τὴ σημαία στὸ
ἔρι. Μιά στιγμὴ παρακολούθησε τὸ τραῖνο μὲ τὸ μάτι
τῆς.

— Ἀκόμα δυὸ ὥρες.

Παραμίλησε δυνατά. Ἀπ' ἐδῶ καὶ μπρὸς συχαινότανε
τὰ ξαναμπεῖ στὸ δωμάτιο.

Πάει πειά, τὴν εἶχε φιλήσει, καὶ τώρα μπορούσε νὰ
κανονίσει τὴ ζωὴ τῆς καὶ τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων. Τὶς ἄλλες
μορφές, ὡς ποὺ νὰ περάσει τὸ δεύτερο τραῖνο, ξέφευγε,
σανότανε.

Μὰ τὸ πρωῒ ἐκεῖνο, λὲς καὶ κάποιο ἐξαιρετικὸ ἐνδια-

χαράκιμα καὶ θὰ ξερρίζωνε ἓνα κορμιάτι ἀπὸ τῆ
ραμμῆ.

Εἶταν πολὺ ἥρεμη, καὶ μονάχα τὸ στήθος τῆς τῆς
ἐνευε, σὰ νὰ τὸ βάραινε ἀλάκερο τὸ ὑπέρογκο βάρος
τῆς πράξης τῆς.

Ἐξ ἄλλου, σ' αὐτὴν τὴν τελευταία στιγμή, ἡ σκέψη
μονάχα, πὼς ὁ Ζὰκ κ' ἡ Σεβερίνη πλησιάζανε, πὼς θὰ
ἐρνοῦσαν ἀπὸ κεῖ πάλι νὰ πᾶνε πρὸς τὸν ἔρωτα ἂν δὲν
οὐς σταματοῦσε, αὐτὴ μονάχα ἡ σκέψη ἔφτανε νὰ τὴν
νασιατώσει, καὶ νὰ τὴν κάνει στραβὴ καὶ κουφὴ μπρὸς
τὴν ἀπόφασί της, δίχως κἂν νὰ ξαναρχίσει μέσα της
ἀγάνας. Εἶταν τελειωμένη ἡ ἀπόφασις, εἶταν ἡ κλω-
σιὰ πού δίνει ἡ λύκαινα στὴν ἀντίπαλὴ της, τὴν ὥρα
οὐ περνᾷ.

Μέσα στὸν ἐγωϊσμό τῆς ἐκδίκησής της, δὲν ἔβλεπε
ἄλλο, παρὰ μόνο τὰ δυὸ τοὺς ἀκρωτηριασμένα σώματα,
δίχως νὰ συλλογιστεῖ τὸν ὄχλο, τὸ καίμα τοῦ κόσμου πού
ἐρνοῦσε ἀπὸ μπροστά της ἐδῶ καὶ χρόνια τώρα καὶ
τοῦ τὸ ἀγνοοῦσε.

Πεθαμένοι, αἵματα, ἴσως κ' ὁ ἥλιος νὰ κρυβότανε,
αὐτὸς ὁ ἥλιος, πού ἡ τρυφερότης του χαρὰ τὴ φούρκιζε.

Ἀκόμα δυὸ λεπτά, ἀκόμα ἓνα, καὶ σηκώνότανε νὰ φύ-
γει, ἔφευγε, ὅταν μιὰ ὑπόκοφη βοὴ στὸ δρόμο τοῦ
Μπενκουρ τὴνε σταμάτησε.

Κανένα κάρρο μὲ πέτρες, τὸ δίχως ἄλλο. Θὰ τῆς ζη-
τοῦσαν ν' ἀνοίξει τὸ δρόμο, κ' ἔπρεπε νὰ σηκώσει τὴν
ἀλυσίδα, νὰ κουβεντιάσει, νὰ μείνει ἐκεῖ. Ἀδύνατο νὰ
κάνει κείνο πού εἶχε στὸ νοῦ της. Τὸ σχέδιο θ' αποτύ-
χαινε. Κ' ἔκανε μιὰ χειρονομία γεμάτῃ λύσσα κ' ἄξε-
νοιασιὰ καὶ τῷβαλε στὰ πόδια, παρτάντας τὴ θέσιν
τῆς κ' ἀφίνοντας τὸ κάρρο καὶ τὸν ἀμαξῶ νὰ τὰ ξεμπερ-
δέψει μόνος του.

— Πέθανε ἡ μητέρα μου χθὲς τὸ βράδυ.

Τοῦ ξέφυγε μιὰ πονετικιά φωνή, σὰ φίλος πὺν εἶτανε, φισε τὸ καμπούκι του κ' ἔσφιξε τὰ χέρια της μὲς στὰ ἄ του.

— ὦ, φτωχιά μου Φλώρα ! Ἐπρεπε νὰ τὸ περιμέ-
ς αὐτό, ἀπὸ καιρὸ τώρα, μὰ ὥστόσο, εἶναι τόσο σκλη-
!... Λοιπόν, βρίσκεται καί; Θέλω νὰ τὴ δῶ γιατί στο
ος θὰ μονιάζουμε καὶ μαζί, ἂν δὲ συνέβαινε τὸ δυ-
χνημα.

Σιγὰ - σιγὰ πῆγε μαζί της ὥς σιὸ σπίτι. Ὅστόσο,
ρὸς στὸ κατώφλι ἔρριξε μιὰ ματιά στ' ἄλογα.

Ἐκείνη τὸν ἡσύχασε μὲ μιὰ κουβέντα.

— Μὴ φοβᾶσαι, δὲν κουνιοῦνται ἀπ' τὸν τόπο τους !
ὕστερα τὸ ἔξπρὲς εἶναι μακριά.

Ἐλεγε ψέματα. Τὸ μαθημένο της αὐτὴ, στὴ χλιαρὴ
ατριχίλα τῆς ἐσοχῆς, εἶχε ἀκούσει τὸ ἔξπρὲς πὺν ἄ-
γνε τὸ σταθμὸ τοῦ Μπαρραντέν.

Ἀκόμα πέντε λεπτά, καὶ θὰ εἶταν ἐκεῖ, θὰ ξεπρό-
λλε ἀπ' τὸ χαράκωμα, ἐκαστὸ μέτρο πρὶν ἀπ' τὸ πέ-
σμα.

Ἐνῶ ὁ πετράς, ὄρθιος μέσα στὸ δωμάτιο τῆς πεθα-
νης εἶχε ξεχαστεῖ, καὶ πολὺ συγκινημένος συλλογιζό-
ν τὴ Λουίζέττα, ἐκείνη εἶχε μείνει ἔξω, μὲρὸς σιὸ
ράθυρο, καὶ ἑακολουθοῦσε ν' ἀκούει στὰ μακριὰ τὴν
νονικὴ ἀνάσα τῆς μηχανῆς πὺν ὄλο καὶ σίμωνε. Ἐαφ-
κὰ τῆς ἦρθε στὴ σκέψη ὁ Μιζάρ. Θὰ τὴν ἔβλεπε, θὰ
ν ἐμπόδιζε, κ' ἐνίωσε σὰ μιὰ μαχαιριά στὰ στήθεις,
αν γυρνώντας δὲν τὸν εἶδε στὴ θέση του.

Τὸν ξαναβρῆκε πάλι ἀπ' τὰ πισινὰ τοῦ σπιτιοῦ, κ' ἔ-
χνε ἐκεῖ γύρω στὸ πηγάδι, γιατί δὲν μπορούσε ν' ἀν-
σταθεῖ στήν τρέλλα νὰ ψάξει, καὶ θὰ τοῦ κατέβηκε
αφνικὰ πὺς ἐκεῖ βρισκόταν τὸ κομπόδεμα.

Ἰὲ τὰ στραφευρά της χαλκώματα, μὲ τὰ γυαλιστερά
ἀτσάλια, γλυστροῦσε ἡ μηχανή, καὶ μὲς στὴ χρυσή
χῆ τοῦ ὁμορφου πρωῒνου προχωροῦσε μὲ τὴν πετα-
καὶ κεραυνοβόλα περπατησιά της.

Ὁ ἀνὰπόφειχτο εἶταν ἐκεῖ. Τίποτα πιά στὸν κόσμο
θὰ μποροῦσε νὰ ἐμποδίσαι τὴν καταστροφή.

Καὶ ἡ ἀναμονὴ ἐξακολουθοῦσε.

Ὁ Μιζάο, μ' ἓνα σάλτο ξαναγύρισε στὴ θέση του,
ἔβλεπε μὲ τὰ μπράτσα τεντωμένα κουνώντας τὶς γρο-
ύς του, μὲ τὴν τρελλή τὴ θέληση νὰ εἰδοποιήσει, νὰ
ἐκτελέσῃ τὸ τραῖνο.

Μὲ τὴ βοὴ πού κάμανε οἱ ρόδες καὶ τὸ χλιμίντρι-
σμα τῶν ἀλόγων, ὁ Καμπὺς εἶχε βγεῖ ἀπ' τὸ σπῆι κι'
ἔβλεπε οὐρλιάζοντας κι' αὐτὸς γιὰ νὰ κάνει τ' ἄλογα νὰ
ἐκβῇ μπρός. Μὰ ἡ Φλώρα, πού μόλις εἶχε ριχτεῖ
πλά, τὸν κράτησε, κ' ἔτσι τονε γλύτωσε.

Αὐτὸς νόμισε πὼς δὲν εἶχε κείνη τὴ δύναμη νὰ συγ-
κρίνῃ τ' ἄλογα, καὶ πὼς αὐτὰ τὴν εἶχανε παρασύρει.

Καὶ κατηγοροῦσε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, ἔκλαιγε
ἓνα φριχτὸ, ἀπελπισμένο ρόγχο. Ἐνῶ ἐκείνη ἀκίνητη,
ψηλὴ ἀκόμα, μὲ τὰ βλέφαρα ὀρθάνοιχτα καὶ φλογι-
νὰ, κοίταζε.

Ἐνῆ στιγμή ἀκριβῶς πού τὸ στῆθος τῆς μηχανῆς κόν-
ε ν' ἀγγίξει τοὺς βόλους, κανένα μέτρο ἀπόστασι,
σα σ' αὐτὸ τὸ ἀνεπαίσθητο χρονικὸ διάστημα, εἶδε
τὸ καθαρὰ τὸ Ζὰκ μὲ τὸ χέρι στὸ κλειδὶ πού ἀλλάζει
τὸν δρόμο. Εἶχε στρέψει τὸ κεφάλι του καὶ τὰ μάτια
αὐτοῦ συναντηθῆκανε σ' ἓνα βλέμμα, πού αὐτὴ τὸ βρῆκε
ἐκβολικὰ μακρόχρονο.

Ὁ πρωῒ ἐκεῖνο ὁ Ζὰκ εἶχε χαμογελάσει στὴ Σεβερίνη,
ὅταν τὴν εἶδε νὰ κατεβαίνει στὸ σταθμό, στὴ Χάβρη,
καὶ νὰ πάρει τὸ ἑξπρές, ὅπως κάθε βδομάδα. Τί νὰ χα-

οὐ εἶπαν ἀπάνω στὴ γραμμὴ. Τὸ μπροστινὸ βαγόνι εἶ-
εν γεμάιο μπρούλα, γιατί τὸ τραῖνο, παραφορτωμένο,
συβαλοῦσε ἀλάκερο ἀσκέρι ταξιδιωτές, πού εἶχανε ξε-
παρκάρει τὴν παρκιονὴ ἀπὸ κάποιο βατόρι.

Σιενόχωρα, ἀνάμεσα στὰ στιβαγμένα μπρούλα καὶ
τὶς βελίτσες, πού χορεύανε ἀπ' τὸ τραντάγμα, ὁ ἀρχι-
δηγὸς στεκόταν ὀρθίος μπρὸς στὸ γραφεῖο τοῦ βάζον-
ας φύλλα χαρτιά σὲ τάξη, ἐνῶ τὸ μπουκαλάκι ἢ μελά-
τη, κρεμασμένο ἀπὸ ἓνα καρφί, πηγαινορχότανε κι' αὐ-
τὸ ἀδιάκοπα. Ὑστερα ἀπ' τοὺς σταθμοὺς ὅπου ἄφινε
ελίτσες, εἶχε νὰ πάρει σημειώσεις, γιὰ τέσσερα πέντε
επτὰ τῆς ὥρας.

Δυὸ παξειδιῶτες εἶχαν κατέβει στὸ Μπαραντέν, κι'
αὐτὸς ἔβαζε σὲ τάξη τὰ χαρτιά τους, ὅταν ὕστερα, ἀ-
εβαίνοντας νὰ καθίσει στὴ σκοπιὰ του, ἔρριξε μπρὸς
αὐτὸ πίσω, κατὰ τὴ συνήθειά του, μὴ ματιά στὴ γραμμὴ.
Ἐμενε κεῖ, καθισμένος σ' ἐκεῖνο τὸ φυλάκιο μὲ τὴ τζα-
αρία, ὅλες τὶς ἐλεύθερες ὥρες του, καὶ πρόσεχε.

Ἡ καρβουναποθήκη τοῦ ἔκρυβε τὸ μηχανικόν, μὰ χάρι
τὸ ὕψος τῆς σκοπιᾶς του ἔβλεπε συχνά, πὺ μακρινά
αὐτὸ πὺ γλήγορα ἀπ' αὐτόν. Κ' ἔτσι τὸ τραῖνο, μόλις
κόμα ἔστριβε μέσα σὺ χαράκωμα, εἶδε κιόλας ἐκεῖ
ἀτὼ τὸ ἐμπόδιο. Τέτοια εἶταν ἡ ἐκπληξή του, πού γιὰ
αὐτὴ στιγμὴ ἀμφέβαλλε, τρομαγμένος, σὰ νὰ εἶχε παρα-
ύσει ἰδιόσημος. Ἐχασε κόμπωσα δευτερόλεπτα. Τὸ
ραῖνο ἔτρεχε κιόλας ἔξω ἀπ' τὸ χαράκωμα, κ' ἓνα με-
άλο ξεφωνητὸ ἔβγαине ἀπὸ τὴ μηχανή, ὅταν πῆρε τὴν
πόφαση νὰ τραβήξει τὸ σκοινὶ γιὰ νὰ χτυπήσει τὸ
μπανέλι τοῦ κινδύνου. Ἡ ἄκρη τοῦ σκοινοῦ κρεμό-
ανε μπροστά του.

Ὁ Ζάκ, τὴν ὑπέρτατὴ ἐκείνη στιγμὴ εἶχε τὸ χέρι στὸ
λειδί, παρατηροῦσε δίχως νὰ βλέπει, εἶταν ἀφηρημέ-

ένο κι' αὐτὸ, πᾶνκὸ στὸ κλειδί, καὶ τ' ἄλλο στὴ σφυ-
γτρα, δὲν ἤξαισε πιά τί ἔκανε καὶ περιέμενε.

Κ' ἡ Λιζούλα, λαχανιασμένη, γεμάτη καπνὸ, σ' αὐτὸν
λυσσασμένο βρυχηθμὸ ποὺ δὲν ἔπαινε, πῆγε κ' ἔπεσε
πῶ στὸ κάροο μὲ τὸ τεράστιο βάρος τῶν δεκατριῶν
γονιῶν ποὺ ἔσερνε πίσω της.

Γότες, καμμιὰ εἰκοσαριὰ μέτρα ἀλάργα, δίπλα στὴ
καμμή, στὴ θέση ποὺ τοὺς εἶχε καρφώσει ὁ φόβος, ὁ
ζὰρ κι' ὁ Καμπύς, μὲ τὰ μπράτσα στὸν ἄέρα, κ' ἡ
ώρα μὲ τὰ μάτια γουρλωμένα, εἶδαν τὸ φοιχτὸ ἐκεῖνο
μα. Τὸ τραῖνο σηκώθηκε ὁλόρθο, ἑφτά βαγόνια
πάνω στ' ἄλλο, ὅσπερα ξαναπέσανε μὲ μιὰν ἀπαί-
σθη βουή σ' ἓνα ἄμορφο ρημάδι.

Τὰ τρία προῖτα εἶχανε γίνει θρύμματα, τὰ τέσσερα
εἶχανε γίνει μιὰ μάζα, ἓνα βουνό. Πλεγμένες σκε-
πασμένες ρόδες, πορτίτσες, ἀλυσσίδες, ταμπόνια,
ἀμέσες σὲ σπασμένα τζάμια. Καὶ πιὸ πολὺ ἀκούστηκε
τοσάκισμα τῆς μηχανῆς πάνω στὶς πέτρες. Ἐνα τσά-
κιμα ὑπόκοφο, ποὺ κατασιάλανε σὲ μιὰ κραυγὴ ἀ-
νίας.

Ἡ Λιζούλα, ξεκοιλασμένη, τρίκλιζε πρὸς τ' ἀριστε-
ρά, πάνω ἀπὸ τὸ κάροο, ἐνῶ οἱ πέτρες, σπασμένες, πε-
ρῶσανε κομμάτια κομμάτια, σὰ νὰ τίς εἶχαν τινάξει μὲ
ναμίτη, κι' ἀπὸ τὰ πέντε ἄλογα τὰ τέσσερα κυλιόν-
ε φόβια.

Ἡ οὐρὰ τοῦ τραίνου, ἔξη βαγόνια ἀκόμα, δίχως νὰ
θουν τίποτα, εἶχανε σταματήσει δίχως νὰ βγοῦνε κἂν
τὴ γραμμὴ.

Μὰ ἀκουστήκανε ξεφωνητά, ξεφωνητὰ ποὺ τὰ λόγια
νόντανε μέσα στὰ οὐρλιάσματα, ἀσυνάρτητα οὐρλιά-
ματα ζώων.

— Βοήθεια ! ὦ, Θεέ μου ! Πεθαίνω, βοήθεια !

Μέσα σ' εκείνη τὴν ξεκουφανικὴ βουή, σ' ἐκεῖνο τὸν
καπνὸ πού θάμπωνε τὰ μάτια, εἶχαν ἀνοίξει οἱ πορτί-
σες τῶν βαγονιῶν πού δὲν εἶχαν πάθει τίποτα κι' ἀλά-
κερο κύμα ταξιδιωτὲς χύθηκε ὄξω. Πέφτανε στὴ γρομ-
μὴ, ξανασηκωνόντανε, καὶ πολεμούσανε νὰ ξεμπλέξουν,
ρίνοντας κλωτσιὲς καὶ γροθιὲς τριγύρω τους. Ὑστερα,
μόλις νιώθανε πὼς πατούσανε σὲ στερεὸ ἔδαφος καὶ βλέ-
πανε τὴν ἐλεύθερη ἐξοχὴ μπροστά τους, φεύγανε τρεχά-
λα, πηδούσανε τὴ ρεματιά καὶ διασχίζανε τὸ ρουμάνι,
ὑποχωρώντας μόνο στὸ ἔνστικτο, πὼς νὰ φύγουνε μα-
κριὰ ἀπ' τὸν κίνδυνο, μακριὰ, πολὺ μακριὰ. Γυναῖκες
κι' ἄντρες οὐρλιάζανε καὶ χανόντανε μέσα στὸ δάσος.

Τσαλαπατημένη, μὲ ξέμπλεγα μαλλιά καὶ μὲ κουρελια-
σμένη φούστα ἡ Σεβερίνη τὰ εἶχε καταφέρει νὰ ξεμπλε-
χτεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔφευγε, ἔτρεχε πρὸς τὴ μηχανὴ πού βογ-
γοῦσε, ὅταν βρέθηκε κατάντικρο στὸν Πεκέ.

— Ὁ Ζάκ, ὁ Ζάκ!... γλύτωσε, δὲν εἶν' ἔτσι;

Ὁ θερμαστής, πού σὰν ἀπὸ θάμα δὲν εἶχε βγαλμένο
κανένα πόδι του, ἔτρεμε κι' αὐτός. Ἡ καρδιά του σφιγ-
γότανε ἀπὸ κάποια μετάνοια, στὴ σκέψη πὼς ὁ μηχανι-
κὸς του βρισκότανε ἀπὸ κεῖ κάτω. Εἶχανε ταξιδέψει τό-
σο, εἶχαν κοπιάσει τόσο μαζὶ στὴν ἀδιάκοπη κούραση
τοῦ βίαιου ἀέρα! Καὶ ἡ μηχανή τους, ἡ κακομοίρα τους
ἡ μηχανή, ἡ καλὴ φίλη, ἡ ἀγαπημένη μέσα στὸ νοικο-
κυριό τους, εἶταν κι' αὐτὴ ἐκεῖ, ἀνάσκελα, καὶ ξεψυ-
γοῦσε τὴν ἀνάσα της μέσ' ἀπ' τὰ ξεσκισμένα της πλε-
υρόνια.

— Ἐγὼ πήδηξα, τραύλισε, δὲν ξαίρω τίποτα, τίποτα,
καθόλου... Νὰ τρέξουμε, νὰ τρέξουμε γλήγορα!...

Στὸ πεζοδρόμιο ἀνταμάσανε μὲ τὴ Φλώρα, πού τοὺς
κοίταξε νὰ τρέχουνε. Αὐτὴ δὲν εἶχε κουνηθεῖ ἀκόμα,

ὁν Ἀνρί, τὸν ἀρχιοδηγό, πού στήν τελευταία στιγμή
εἶχε πηδήξει κι' αὐτός ! Εἶχε βγάλει τὸ πόδι του. Τὸν
καθίστανε κατὰ γῆς, δίπλα στή ρεματιά, κι' ἀπὸ κεῖ, σὰν
ἀποβλακωμένος, δίχως νὰ βγάζει μιλιὰ, κοίταζε πῶς
γλυτώνανε τοὺς ἄλλους, δίχως νὰ φαίνεται νὰ πονεῖ ὁ
δικός.

— Καμπύς, ἔλα λοιπὸν νὰ μὲ βοηθήσεις, σοῦ λέγω
τὼς ὁ Ζάκ εἶναι ἀπὸ κεῖ πέρα κάτω !

Ὁ πετρώς δὲν ἄκουε, ἔτρεχε σ' ἄλλους πληγωμένους,
σῆκωνε μιὰ γυναῖκα πού τὰ πόδια της κρεμόντανε γιατί
εἶχανε σπάσει ἀπὸ τὰ μπούτια.

Καὶ μόνο ἡ Σεβερίνη ἔτρεξε στήν κραυγὴ τῆς
Φλώρας.

— Ὁ Ζάκ, ὁ Ζάκ ! ποῦ λοιπόν;.. Θὰ σᾶς βοηθήσω.

— Καλά, βοηθήστε με σεῖς...

Τὰ χέρια τους μπλέκτηκαν, τραβούσαν κ' οἱ δυὸ μαζί
μιὰ ρόδα πού εἶχε σπάσει. Μὰ τὰ λεπτὰ δαχτυλάκια
τῆς μιᾶς δὲν κατάφεραν τίποτα, ἐνῶ ἡ ἄλλη, μὲ τὴ
γεροῇ της τὴ γροθιά, γκρεμοτσακοῦσε τὰ ἐμπόδια.

— Προσέξτε ! εἶπε ὁ Πεκέ, πού ἔπιασε κι' αὐτὸς νὰ
τίς βοηθήσει.

Μὲ μιὰν ἀπότομη κίνηση εἶχε σταματήσει τὴ Σεβε-
ρίνη, τὴ στιγμή πού κόντευε αὐτὴ νὰ πατήσῃ πάνω
σ' ἓνα μπράτσο, πού εἶχε ἀποκοπεῖ ἀπὸ κάποιαν ὤμο-
πλάτη καὶ πού φοροῦσε ἀκόμα ἓνα μανίκι ἀπὸ γαλάζια
τσόχα.

Τῆς ἤρθε φρίκη κ' ἔκανε νὰ πάει πίσω. Ὅσοτοσο δὲν
τὸ γνώριζε ἐκεῖνο τὸ μανίκι, εἴταν ἀπὸ κάποιο κορμί,
πού τὸ δίχως ἄλλο θὰ τὸ βρῖσκανε κάπου ἄλλου.

Καὶ τὴν ἔπιασε τέτοια τρομουῖα, πού λές καὶ παρὰ-

ώθανε τὸν πόνο τους. Κλαίγανε καὶ φωνάζανε τὸ κο-
τσάκι τους πὺν εἶχε χαθεῖ μὲς στὰ ρημάδια, μιὰ ξαν-
θὺλὰ μόλις τριῶ χρονῶ, πὺν τηνε βρήκανε κάτω ἀπὸ
ἃ σπασμένη σκεπὴ, ζωντανὴ καὶ γερὴ μὲ μουτράκι
χορὺμένο καὶ γελαστό. Ἐνα ἄλλο κοριτσάκι μὲς στὰ
ματὰ, μὲ τσακισμένα χερῶκια, τὸ εἶχανε παραμερίσει
καὶ ψάχνανε νὰ βροῦν τοὺς γονιοὺς του. Καθότανε σὲ
ἃ γωνίσα, μονάχο, ἄγνωστο, μισοπνιγμένο σὲ βαθμὸ
οὐ δὲν ἔβγαζε μιλιὰ. Μόνο στὸ προσωπάκι του φαινό-
ταν ἕνας σπασμὸς ἀνείπωτης φρίκης, μόλις τὸ πλησίαζε
ἀνείς.

Δὲν μπορούσαν ν' ἀνοίξουνε τὰ πορτάκια γιατί τὸ
καρτάρισμα, εἶχε λυγίσει τὰ σίδερά τους. Ἀναγκαζόν-
ταν νὰ μπαίνουν στὰ βαγόνια μέσα ἀπὸ τὰ σπασμένα
αὐράθυρα. Τέσσερα πιόματα κοιτόντανε κιόλας ἀρα-
χισμένα πλάι - πλάι στὴν ἄκρια τῆς γραμμῆς. Καμμιὰ
ἐκκαρὶὰ πληγωμένοι, ξαπλωμένοι καταγῆς, δίπλα στοὺς
εὐχαμένους, περιμέναν ἐκεῖ δίχως γιαντὸ καὶ δίχως καμ-
μιὰ βοήθεια. Καὶ τὸ ξεκαθάρισμα μόλις ἄρχιζε. Σηκώ-
σανε κ' ἕνα νέο θῦμα κάτω ἀπ' τὸ κάθε ρημάδι. Ὁ σω-
τὸς δὲ φαινότανε νὰ λιγότευε, κι' ἀλάκερος ἔσταζε
ἕμα καὶ σπαρταροῦσε ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινο
κακeliό.

— Ὅταν σᾶς λέγω ἐγὼ πὼς ὁ Ζᾶν εἶναι ἀπ' ἐδῶ
ἀπὸ κάτω ! ξανάλεγε ἡ Φλώρα καὶ σὰ νὰ ξαλάφρωνε
αὐτὴ τὴν κραυγὴ πὺν τὴν ἔρριχνε δίχως λόγο, σὰν
ταράπονο τῆς ἀπελπισιᾶς της. — Φωνάζει. . . νά ! νά !
ἀκούστε !

Ἡ μαρβουναποθήκη βρισκόταν κάτω ἀπ' τὰ βαγόνια
τοῦ εἶχαν καθαλλικέψει τὸ ἕνα τ' ἄλλο τους, κ' ὕστερα
εἶχανε γροθεμιστεῖ ἀπάνω της. Καὶ πραγματικά, ἀπ' τὴν

μνηση κάποιου πλήθους πού τὸ φέρνει καὶ τὸ παίρνει μαζί της μιὰ ἀστραπή.

Ὁχι ! ἐξακολουθοῦσανε νὰ βλέπουν ἀκόμα τὸ ἄγνωστο κύμα τοῦ κόσμου πού περπατοῦσε κ' ἔφευγε. Ὁ ἀπότομος θάνατος, πού τὸν ἔφερε κάποιο δυστύχημα, ἔμοιαζε σὰν τῇ διασπικτῇ ζωῇ πού περνοῦσε ἀπ' ἐκεῖ τρεχάτη γιὰ νὰ πάει πρὸς τὸ μέλλον. Κιὰ δὲν μπορούσανε νὰ ποῦνε κανένα ὄνομα, νὰ δώσουν καμμιά σωστή πληροφορία, ἐξετάζοντας τὰ κεφάλια ἐκεῖνα τῶν ἀθλίων πού τὰ εἶχε ὀργώσει ἡ φρίκη, τὰ κεφάλια πού πέσανε στὸ δρόμο, πού τσαλαπατήθηκαν, πού γίνανε κομμάτια, σὰν καὶ τοὺς στρατιῶτες πού τὰ πτώματά τους στομπώνουνε τίς τρύπες μπρὸς στὸ σιχαπὸ πού κάνει ἔφοδο. Ὡστόσο, ἡ Φλώρα πίστεψε πὼς βρῆκε κάποιον, πού τοῦ εἶχε μιλῆσει κάποτε, τῇ μέρᾳ πού τὸ τραῖνο εἶχε χυθεῖ μέσα στὸ χιόνι. Εἴταν ὁ Ἀμερικανός, αὐτὸς πού εἶχε συνηθίσει πιά τὸ προφίλ του, ἂν καὶ ποτὲ δὲν εἶχε μάθει τ' ὄνομά του μήτε τίποτα σχετικὸ μ' αὐτὸν ἢ τοὺς δικούς του.

Ὁ Μιζάρ τὸν σήκωσε μαζί μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς πεθαμένους, πού εἶχαν ἔρθει ποίος ξαίρει ἀπὸ ποῦ καὶ πήγαιναν ποίος ξαίρει ποῦ, κ' εἶχανε σταματήσει σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Ὑστερὰ φάνηκε ἓνα σπαραχτικὸ θέαμα. Κάτω ἀπὸ ἓνα ἀναποδογυρισμένον θαγόνι τῆς πρώτης, εἶχαν ξεθάψει ἓνα νεαρὸ ἀντρώγινον, νιάπαντροι τὸ δίχως ἄλλο, ριχθέντοι ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλο, ἔτσι πού ἡ γυναῖκα τσάκιζε ἀπὸ κάτω της τὸν ἄνδρα, δίχως νὰ μπορεῖ νὰ κάνει τὴν παραικτορὴ κίνηση γιὰ νὰ τὸν ξελαφρώσει. Ἐκεῖνος πνιγὸς, καὶ βογγομαχοῦσε πειρὰ, ἐνῶ αὐτὴ, ἐ-

συλαγμένος κι' αὐτὸς κάτω ἀπὸ κάτι κωδρόνια, μπλεγμένα στὶς ρόδες.

Ἐξ ἄλλου δὲν ἄκουε πιά τίποτα, τόσο τὴν εἶχε συνεισφέρει ἡ ὁρμή της. Τσάκιζε τὰ ξύλα, κ' ἡ κάθε τσεκουριά της ἔρριχνε κ' ἓνα ἐμπόδιο. Ἔτσι μὲ τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά πού τὰ εἶχε πάρει ὁ ἄέρας, μὲ τὸ ξεσχισμένο της πουκαμισάκι καὶ τὰ γυμνά της μπράτσα ἔμοιαζε σὰ μιὰ φοβερὴ γυναῖκα, πού μὲ τὸ δρεπάνι στὸ χέρι ἀνοίγει μπροστά της τὸ δρόμο.

Μιὰ τελευταία τσεκουριά πού ἔπεσε πάνω σ' ἓναν ἄξονα, ἔσπασε σὲ δυὸ τὸ σίδερο τοῦ τσεκουριοῦ.

Οἱ ἄλλοι τὴ βοηθήσανε, ἀποτράβηξε τὶς ρόδες πού προφυλάγανε τὸ νέο καὶ δὲν τὸν ἄφισαν νὰ τσακιστεῖ. Ὑστερα, αὐτὴ πρώτη, τὸν ἔπιασε, τὸν πῆρε στὴν ἀγκυλιά της κ' ἔφυγε.

— Ζάκ ! Ζάκ !... Ἀναπνέει, ζεῖ. Ἀχ, Θέ μου ! ζεῖ. Τὸν εἶχα δεῖ τὴν ὥρα πού ἔπεφτε, ἤξιαιρα πὼς βρισκόταν αὐτοῦ...

Ἡ Σεβερίνη, ξετρελλαμένη, τὴν ἀκολουθοῦσε. Κ' οἱ δυὸ μαζί τὸν ξαπλώσανε δίπλα στὴ ρεματιά, κοντὰ στὸν Ἀνρί, πού σαστισμένος κοίταζε ἀκόμα τριγύρω του κ' ἔλεγε πὼς δὲν καταλάβαινε ποῦ βρισκότανε καὶ τί κάνανε οἱ ἄλλοι ὁλόγυρά του.

Ὁ Πεκέ, πού εἶχε πλησιάσει, ἔμεινε ὀρθὸς μπρὸς στὸ μηχανικό του, ταραγμένος πού τὸν ἔβλεπε σὲ τέτοια ἄθλια κατάσταση, ἐνῶ κ' οἱ δυὸ γυναῖκες, γονατιστὲς πῶρα, ἡ μιὰ δεξιά κ' ἡ ἄλλη στ' ἀριστερά, ἀνυπερβάνε τὸ κεφάλι τοῦ δυστυχημένου καὶ συγκινημένες παραμονεύανε καὶ τὶς μικρότερες ἀνατριχίλες τοῦ προσώπου του.

Τέλος ὁ Ζάκ ἀνοίξε τὰ μάτια του. Τὰ θολὰ του τὰ μάτια πέσανε ἀπὸ πάνω στὴ μιὰ ἴσπερα στὴν ἄλλη μὰ δί-

λέβες. Μὰ σὰ χέρια πὺν τᾶδεονε ὁ σπασμός, οἱ μπιέλες
όνου πὺν ἀνατριχούσαν τώρα μὲ τὴν τελευταία ἀναλαμπή
τῆς ζωῆς τους.

Κ' ἡ ψυχὴ τῆς ἔφευγε μαζὶ μὲ τὴ δύναμή της, ἡ ζωὴ
τῆς ἀλάκερη, ἔφευγε κι' αὐτὴ μὲ τὴν ἀπέραντη ἐκείνη
ἐλπίδα, πὺν λὲς καὶ δὲν εἶχε τελειωμό.

Ἡ ξεκοιλιασμένη γιγάντισσα ἠσύχασε ἀκόμα πιότερο,
κοιμήθηκε σιγὰ - σιγὰ ἕναν ὕπνο πολὺ γλυκό, καὶ τέλος
κόπασε.

Καὶ ἡ μάζα τὸ σίδερο, τ' ἀτσάλι, ὁ χαλκός, πὺν ἄφινε
κεῖ ὁ τσακισμένος αὐτὸς κολοσσὸς μὲ τὸ σπασμένο του
στῆθος καὶ τὰ σκόρπια μέλη του, τὰ σακατεμένα του ὄρ-
γανα πὺν ξεμπουκάρανε ἔξω, ἔπαιρνε τὴ φοριχτὴ θλίψη
τοῦ ἔχει τ' ἀνθρώπινο πτωμα. Κ' εἶτανε πελώριο τὸ πτω-
μα ἐκεῖνο, ἀλάκερος κόσμος εἶχε ζήσει μέσα του καὶ μέ-
σα στὸν πόνο εἶχε ξεψυχήσει ἡ ζωὴ του.

Τότες ὁ Ζὰκ κατάλαβε πὼς ἡ Λιζούλα δὲ ζοῦσε πιά,
ξανάκλεισε τὰ μάτια του μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ πεθάνει κι'
αὐτός. Εἶταν τόσο ἐξασθενημένος, πὺν πίστευε πὼς θὰ
ξεψυχοῦσε κι' ὁ ἴδιος μὲ τὴν τελευταία ἐλπίδα τῆς μηχαν-
ῆς του. Ἀπ' τὰ κλειστά του μάτια τρέχανε τώρα σιγανὰ
δάκρυα καὶ πλημμυρούσανε τὰ μάγουλά του. Αὐτὸ εἶταν
πέρα πολὺ γιὰ τὸν Πεκέ, πὺν εἶχε μείνει ἐκεῖ, ὄρθιος, ἀ-
κίνητος, μὲ στεγνὸ λαγύγγι.

Ἡ φιληνάδα τους πέθαινε, καὶ νὰ πὺν τώρα κι' ὁ μη-
χανικός του ἤθελε νὰ τὴν ἀκολουθήσει.

Πάει πιά λοιπὸν τ' ἀνθρώγυνό τους ; Πᾶνε πιά τὰ τα-
ξίδια τους, τότες πὺν τὴν καθαλλούσανε καὶ τρέχανε
μαζὶ ἑκατοντάδες λεῦγες, δίχως νὰ βγάζουνε μιλιὰ ἀπὸ
τὸ στόμα τους ; Καὶ ὅμως, ἀναμεταξύ τους κ' οἱ τρεῖς
καταλάβαινε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο δίχως νὰ νάχουνε ἀνάγκη
νὰ γνευτοῦνε ! Ἄχ ! ἡ καὶμένη ἡ Λιζούλα, τόσο γλυ-

πέσει στ' αριστερά, κ' ἔτσι τὸ ξεκαθάρισμα τῆς γραμμῆς γιὰ τὰ τραῦνα ποὺ κατέβαιναν, δὲ θὰ βαστοῦσε παραπάνω ἀπὸ μερικὲς ὥρες. Ἐνα τραῖνο μὲ τρεῖς βαγόνια, ποὺ τόσερνε μιὰ «μηχανή — πιλότος», εἶχε μεταφέρει ἀπ' τὴ Ρουέν τὸ διευθυντὴ τῆς Νομαρχίας, τὸν αὐτοκρατορικὸ ἐπίτροπο, καθὼς καὶ μηχανικοὺς καὶ γιατροὺς τῆς ἐταιρείας, ἀλάκερο κόσμο ξαφνισμένους καὶ πρόθυμους ἀνθρώπους. Ὁ σταθμάρχης τοῦ Μπαριαντὲν εἶχε φτάσει προτῆτερα μ' ἀρκετοὺς ἐργάτες κ' εἶχε ἀρχίσει κιόλας τὴ δουλειά. Μιὰ ταραχή, μιὰ ἔκτακτη νευρικότητα βασίλευε στὴ γωνιά αὐτὴ τῆς ἔρημης χώρας, ποὺ εἴταν τόσο βουβὴ καὶ δίχως ἄνθρωπο τὶς πιότερες φορές.

Οἱ ταξιδιώτες ποὺ γλυτώσανε, ὕστερα ἀπ' τὸν τρολλὸ τὸν πανικό τους, λὲς καὶ νιώθανε κάποια ἀνάγκη νὰ βρίσκονται σὲ κίνηση. Ἄλλοι ψάχνανε νὰ βροῦνε ἀμάξια, γιὰτὶ τρέμανε χειροπόδαρά στὴ σκέψη τοῦ νὰ ξανανεβοῦνε πάλι σὲ βαγόνι.

Ἄλλοι, βλέποντας πὼς δὲν καταφέρνανε νὰ βροῦνε μῆτε καροτσάκι τοῦ χειροῦ, ἀρχίσανε πιά ν' ἀνησυχοῦν, μὴν ξαίροντας ποῦ θὰ τρώγανε καὶ ποῦ θὰ πλαγιάζανε. Κι' ὅλοι θέλανε νὰ τηλεγραφήσουν. Πολλοὶ φεύγανε περπατώντας γιὰ τὸ Μπαριαντὲν, κρατώντας τηλεγραφήματα στὸ χέρι.

Ενῶ οἱ ἀρχὲς μὲ τὴ βοήθεια τῆς διοίκησης ἀρχίζανε τὴν ἔρευνα, οἱ γιατροὶ γρήγορα δένανε τὶς πληγὲς τῶν πληγωμένων.

Πολλοὶ εἶχανε λιποθυμήσει μέσα σὲ λίμνες ἀλάκερες αἷμα. Ἄλλοι, νιώθοντας τὸ θελόνι καὶ τὶς τομπίδες τοῦ γιατροῦ, παραπονιόντανε μὲ σιγανὴ φωνή. Εἴταν ὅλο κι' ὅλο, δεκαπέντε οἱ σκοτωμένοι κ' οἱ πληγωμένοι βαρεῖα τριανταδύο.

Ὡς ποὺ νὰ βροῦνε τὴν ταυτότητά τους, οἱ πεθαμένοι

Ξε τὰ μάτια του. Τούτη τὴ φροῶ γνῶρισε τὴ Σεβερίνη μέσζ στὴ ζάλη του μουρμουρίζε :

— Πάρε με καὶ φεύγα ! πάρε με καὶ φεύγα !

Ἡ Φλώρα εἶχε σκύψει. Μὰ κεῖνος, γυρνώντας τὸ κε-
λι τὴ γνῶρισε κι' αὐτήν. Ἡ ματιά του πῆρε μιὰν ἔκ-
αση παιδιάστικου τρόμου καὶ στριμώχτηκε κοντὰ στὴ
σεβρίνη μὲ μιὰ κίνηση γεμάτη μίσος καὶ φρίκη.

— Πάρε με καὶ φεύγα ἀμέσως ! ἀμέσως !

Γόττες ἐκείνη τονε ρώτησε στὸν ἐνικό, ἀφοῦ εἶτανε μό-
, γιὰτὶ κεῖνο τὸ κορίτσι δὲν τὸ λογάριζε πειὰ κα-
λου.

— Στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, θέλεις ; ... Ἄν δὲν σὲ πει-
ζει, εἶναι ἐδῶ ἀντίκρυ, θὰ εἴμαστε σπίτι μας.

Καὶ δέχτηκε τρεμουλιαστός, κοιτάζοντας τὴν ἄλλη.

— Ὅπου θέλεις, τώρα, ἀμέσως !

Δίχως νὰ κουνηθεῖ καθόλου, ἡ Φλώρα, εἶχε χλωμιάσει
τὸ βλέμμα αὐτὸ τῆς τρομαγμένης σιχαμάρας.

Ἔτσι λοιπόν, μέσα σ' αὐτὴ τὴ σφαγὴ τῶν ἀγνώστων
τῶν ἀθῶων δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ τοὺς σκοτώσει, μή-
τὸν ἕνα μήτε τὴν ἄλλη. Ἡ γυναῖκα γλύτωσε δίχως
αγκρουνιά, κι' αὐτὸς τώρα μπορεῖ νὰ γλύτωνα, κ' ἔτσι
μόνο ποὺ κατώρθωσε εἶταν νὰ τοὺς ρίξει μαζί, ὁλομό-
χους, μέσα στὸ μοναχικὸ ἐκεῖνο σπίτι. Τοὺς φαντάστη-
ἐγκαταστημένους ἐκεῖ νὰ μακραίνουνε κ' οἱ δύο τους,
μιὰν ἀπόλυτη ἐλευθερία, τὴ σελήνη τοῦ μέλιτος, ποὺ
πρόβαλε ἀπ' τὴν καταστροφή. Εἶχε παγώσει ἀλάκερη
καίταζε τοὺς πεθαμένους ποὺ σκότωσε δίχως ἀποτέ-
σμα.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἡ Φλώρα κοίταξε τὸ Μιζάρ καὶ τὸν
μπὺς ποὺ τοὺς ἐξέταζαν κάτι κύριοι· ἡ Δικαιοσύνη τὸ
ἄλλο.

Παρατηρῶντες τὸν ἀποκατασκευαστὴν ἐπί τῶν ποταμῶν καὶ τὸν διευ-

ἀπὸ νευρική ταραχή, καὶ εἶπεν ἀποβλακωμένος. Θὰ τὸν μεταφέρανε ὕστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο.

Καὶ καθὼς ἡ Σεβερίνη ἔσκυβε νὰ ξεκουμπώσει τὸ γιὰ τὸ τοῦ Ζάα, πού τὸν στενοχωροῦσε, τὸν φίλησε στὰ μάτια μπρὸς στὸν κόσμο, θέλοντας νὰ τοῦ δώσει κουράγιο νὰ βαστάξει στὴ μεταφορά.

—Μὴ φοβάσαι, θὰ εἴμαστε εὐτυχημένοι.

Χαμογέλασε καὶ κείνος καὶ τὴ φίλησε. Κι' αὐτὸ εἶπεν γιὰ τὴ Φλώρα τὸ μεγάλο σκίσιμο, πού τονε χώριζε πιά γιὰ πάντα ἀπὸ κοντά της.

Τῆς φάνηκε πῶς καὶ τὸ δικό της τὸ αἷμα ἔτρεχε σὰ βρύση τώρα ἀπὸ κάποια ἀγιάτρευτη πληγή.

Ὅταν τὸν σηκώσανε, κείνη τῶβαλε στὰ πόδια. Μὰ περνώντας κάτω ἀπὸ τὸ σπιτάκι, εἶδε ἀπὸ τὰ τζάμια τοῦ παραθυριοῦ τὴν πένθιμη κάμαρα μὲ τὸ χλωμὸ λεκέ, τὸ καντήλι πού ἔκαιγε μέρα μεσημέρι, δίπλα στὸ κορμὶ τῆς μητέρας της.

Κατὰ τὸ δυστύχημα ἡ πεθαμένη εἶχε μείνει ὀλομόναχη, μὲ τὸ κεφάλι μισογυρισμένο, γουρλωμένα μάτια, στραγγαλισμένα χεῖλη, σὰ νὰ τὸ εἶχε δεῖ νὰ τσακίζεται καὶ νὰ πεθαίνει ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος πού δὲν τὸ γινώριζε.

Ἡ Φλώρα ἔτρεξε, κ' ἔστριψε ἀμέσως στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου πού πάει γιὰ τὴ Ντουανβίλ. Ὑστερὰ τράβηξε ἀριστέρα, πρὸς τὰ χαμόκλαδα.

Ἦξαιρε καὶ τὴν παραμικρὴ γωνίτσα σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ κεῖ μέσα ἄς προσπαθοῦσε νὰ τὴν πιάσει ὅποιος χωροφύλακας κι' ἂν ἤθελε. Γι' αὐτὸ, ἀπότομα ἔπαψε νὰ τρέχει, κ' ἔστακοιούθησε ἀργὰ τὸ δρόμο της, τραβώντας γιὰ μιὰ κρυψώνα πού πήγαινε κι' ἀποτραβιότανε τίς μέρες πού εἶπανε θλιμμένη. Εἶπανε μιὰ γούβια πάνω ἀπ' τὸ τουρνέλι. Σήκωσε τὰ μάτια της, καὶ κατάλαβε ἀπ' τὸν ἄλλο πὺρ ὅτι ποὺ μεσημέρι. Ὅταν μὲν ἔπαυσε ἔσπευδεν

μὲ τὸν ἄλλο. Αποκοιμήθηκε ἕναν ὕπνο μαῦρο, δίχως ὄνειρον.

Ὅταν ἡ Φλώρα ξύπνησε, εἶταν πιά νύχτα βαθειά. Ζαλισμένη, ἔψαξε τριγύρω της καὶ ξαφνικά θυμήθηκε, μὴδὲν ἔνιωθε τὸ γυμνὸ θώρακο ὅπου εἶταν ξαπλωμένη.

Καὶ σὰν ἀστροπελέκι, ἡ ἀδυσώπητη ἀνάγκη : Νὰ πεθάνει...

Λὲς καὶ ἡ ἀνάνδρη κείνη γλύκα, ἡ ἀδυναμία μπρὸς στήν πιθανή ἀκόμα ζωὴ, εἶχανε χαθεῖ μαζί μὲ τὴν κούρασή της.

Ὁχι ! ὄχι ! μονάχα ὁ χάρος εἶταν καλός. Δὲν εἶταν δυνατό νὰ ζήσει μέσα σὲ τόσο αἶμα, μὲ τὴν καρδιά ξεριζωμένη, ἐνῶ ὁ μόνος ἄντρας ποὺ λαχτάρησε τὴ συχαϊνότανε καὶ τὸν εἶχε τώρα μιὰ ἄλλη. Τώρα ποὺ εἶχε τὴ δύναμη ἔπρεπε νὰ πεθάνει.

Ἡ Φλώρα σηκώθηκε καὶ βγῆκε ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴ γούβα. Δὲ δείλιασε, γιατί ἀπὸ ἐνστικτο βρῆκε ποῦ ἔπρεπε νὰ πάει.

Κοίταξε πάλι τὸν οὐρανό, τ' ἄστρα, καὶ κατάλαβε πὼς εἶταν ἐννιά ἡ ὥρα. Τὴ στιγμή ποὺ ἔφτανε κοντὰ στὴ γραμμή, πέρασε ἕνα τραῖνο μ' ὅλη του τὴ γληγοράδα, τραβώντας τὸν κατήφορο. Λὲς κι' αὐτὸ τὴν εὐχαρίστησε. Τὰ πράγματα θὰ πήγαιναν καλά. Φανερό πειὰ πὼς εἶχανε ξεκαθαρίσει αὐτὴ τὴ γραμμή, ἐνῶ ἡ ἄλλη θὰ εἶχε ἀκόμα ἐμπόδια μιὰ καὶ δε φαινόταν νὰ εἶχε ξεναρχίσει ἡ συγκοινωνία. Ἀπ' τὴ στιγμή ἐκείνη πῆρε σύρριζα τὴ ρεματιά, μέσα στὴ σιωπὴ τῆς ἄγριας ἐκείνης κακοτοπιᾶς. Τίποτα δὲν τὴ βίαζε. Δὲν εἶχε ἄλλο τραῖνο πρὶν τὸ ἔξπρες ἀπ' τὸ Παρίσι, ποὺ θὰ περνοῦσε στίς ἐννιά κ' εἰκοσιπέντε μόνο. Κι' αὐτὴ περπατοῦσε ἀκόμα σιγά-σιγά, μέσα στὴν πνέουσα σιγή κ' εἶχε μετέψει σὲ βαθιὸ ποῦ δὲ

πλησε μέσα της ἡ ἐνεργητικότητα καὶ μιὰ νέα ὁρμή
τὴν ἐσπρώδε μπροστά. Τὸ τραῖνο δὲν εἶταν ἀκόμα κάτω
τὸ τὸ θόλο, καρμιά βουή δὲν τὸ μαρτυροῦσε, δὲν ἔ-
πετες παρὰ μόνο τὴ φωτιά ἐκείνη, τόσο ζωνερὴ καὶ τόσο
φλούμενη, πού ὄλο καὶ μεγάλωνε.

Ξεσηκώθηκε ὁλόρθη, καὶ λιγερὴ σὰν ἄγαλμα, καὶ κου-
ώντας τοὺς γεμάτους γοφούς της, προχώρησε μὲ με-
γάλα βήματα, μὰ δίχως νὰ τρέχει, σὰ νὰ πήγαινε ν' ἀν-
τιμέψει καρμιά φιληνάδα κ' ἤθελε νὰ μὴν τὴν ἀφίσει
καὶ περπατήσει πιότερο.

Μὰ τὸ τραῖνο εἶχε μπεῖ μέσα στὸ τουνέλι, ἡ φοιχτὴ
θροντὴ ὄλο καὶ σίμωνε κ' ἔσεινε τὴ γῆ σὰ νάτανε μπόρα,
ὡ τὸ ἄστρο εἶχε γίνει μάτι πελώριο πού ὄλο καὶ μεγά-
λωνε, ὄλο καὶ γούρλωνε μέσα στὴ σκοτεινὴ του κόχη.

Τότες τὴν κυρίεψε κάποιο ἀνεξήγητο λαῖσθημα κ' ἴσως
νὰ πεθάνει ὁλομόναχη, ἄδειασε τὶς τσέπες της, δίχως
νὰ κόψει τὴν ἀντρίκια περπατησιά της. Ἀφίσε δίπλα
τὴ γραμμὴ ἀλάκερο πακέτο, ἓνα μαντῆλι, κάτι κλειδιά,
πάγγους, καὶ δυὸ σουγιάδες. Ἐβγαλε μάλιστα καὶ τὸ
μαντῆλι πού εἶτανε δεμένο στὸ λακμό της κ' ἄφισε μισο-
εκούμπωτο καὶ ξεσκισμένο τὸ κορσάκι της.

Τώρα τὸ μάτι γινότανε φωτιά ἀναμμένη, στόμα φούρνου
πού ξερνοῦσε φλόγες. Ἐφτανε ἡ ἄχνα τοῦ θεριοῦ, ὀγρὴ
καὶ θολή, μὲς στὴ βουή τῆς θροντῆς πού ὄλο καὶ ξεκού-
αινε. Κι' αὐτὴ ὄλο καὶ περπατοῦσε, πήγαινε κατ' εὐθεία
τὸ φουρνέλο, μὴν τυχόν καὶ δὲν προκάνει τὴ μηχανή.
Ὁ νυχτιάτικο ἔντομο πού τὸ τραβάει κάποια φλόγα...

Καὶ μέσα στὸ φοιχτὸ τρακάρισμα, στ' ἀγκάλιασμα ἔ-
εινε ἀνασηκώθηκε κ' ἄλλο ἀκόμα, σὰ νὰ τὴ συνέπαιρ-
ε μιὰ στερνὴ ἐπανάσταση πολεμιστράς, σὰ νάθελε νὰ

Εἶχανε στρώσει χάμω ἓνα στρωμάτισο κ' εἶχαν ἀνάψει ἀνάμεσζ στὶς δυὸ τοὺς ἓνα καντήλι.

Ἡ Φασία, ἀκόμα μὲ τὸ κεφάλι γερμένο, μὲ τὸ φριχτὸ τὸ γέλιο στὸ στραγγαλισμένο στόμα, λὲς τώρα καὶ κοίταζε τὴν κόρη τῆς γουρλώνοντας τ' ἀκίνητά τῆς μάτια, ἐνῶ ὀλοτρόγυρο ἀκουγότανε ἡ ὑπόκωφη δουλειά, ἡ λαχνασιασμένη προσπάθεια τοῦ Μιζάρ πού εἶχε ξαναρχίσει τὶς ἀνασκαφές του.

Καὶ στὰ κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα, τὰ τραῖνα περνούσανε κι' ἀνταγωνόντανε στὶς δυὸ γραμμές.

Ἡ συγκοινωνία εἶχε ταχτοποιηθεῖ. Περνοῦσανε σκληρά, μὲ τὴ μηχανικὴ τοὺς παντοδυναμία, ἀδιάφορα, ἀνῆξαιρα γιὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ δράματα, γιὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακουργήματα. Τί ἐνδιέφεραν οἱ ἄγνωστοι τοῦ ὄχλου, πού πέφτανε στὸ δρόμο καὶ τσακίζόνταν κάτω ἀπὸ τὶς ρόδες;

Τοὺς πεθαρμένους τοὺς εἶχανε σηκώσει, εἶχανε πλύνει τὸ αἷμα, τώρα τὰ τραῖνα φεύγανε, τραβώντας γραμμὴ πρὸς τὸ μέλλον.

XI

Εἶτανε στὴ μεγάλη κρεββατοκάμαρα τοῦ Κρουὰ ντὲ Μωφρά, στὴν κάμαρα τὴ στρωμένη μὲ κόκκινη δαμασκηνὴ ταπετσαρία, πού τὰ ψηλά τῆς τὰ παράθυρα βλέπανε στὴ γραμμὴ, κάμποσα μέτρα μακρὰ. Ἀπ' τὸ κρεβάτι, ἓνα γέριζο κρεβάτι μὲ κολῶνες, ἀντίκρου στὰ παράθυρα, φαινότανε τὰ τραῖνα πού περνοῦσαν.

Καὶ χρόνια τώρα πού κανεὶς δὲν εἶχε πειράξει τίποτα ἐκεῖ μέσα, κανεὶς δὲν εἶχε σηκώσει ἐπιπλο.

Ἡ Σεβερίνη εἶπε κι' ἀνέβασανε σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο

ηρώσει τὸ κεφάλι του ἔβλεπε τὰ τραῖνα πὺν περνούσαν,
ὡ ἀπότομα κουνιόνταν ἀλάκερο τὸ σπίτι.

Καὶ τὸ σπίτι αὐτὸ τὸ ἔνιωθε ὁλοτρόγυρά του, ἔτσι ὅ-
πως τὸ εἶχε δεῖ τόσο συχνὰ ὅταν κι' ὁ ἴδιος περνοῦσε ἀπ'
κεῖ, σὰν τὸν ἔσερνε ἡ μηχανή του.

Τὸ ξανάβαζε μὲ τὸ νοῦ του, λοξοστημένο στὴν ἄκρη
τῆς γραμμῆς, μέσα στὴ μαναξιά του καὶ στὴν ἐγκατά-
λειψη, μὲ τὰ κλειστά του τὰ ποντζούρια καὶ πὺν ἀπ' τὸν
καιρὸ πὺν εἶτανε γιὰ πούλημα εἶχε καταντήσει ἀκόμα πιὸ
ἐξιοθρήνητο, μὲ τὴν πελώρια ἐπιγραφή του πὺν αὖξαινε
ἡ μελαγχολία τοῦ κήπου, ὅλο ἀγκάδια.

Θυμόταν τὴ φοριχτὴ θλίψη πὺν ἔνιωθε κάθε φορά, τὴ
στενοχώρια πὺν τονε βάριανε σὰ νὰ εἶταν στημένο ἐκεῖ
ἐνῶς τὸ σπίτι αὐτὸ γιὰ νὰ τοῦ φέρει γρουσουζιά στὴ
ωή του.

Σήμερα, ξαπλωμένος σ' ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο, ἔτσι ἀδύ-
ατος, νόμιζε πὺς καταλάβαινε τὸ προαίσθημά του : Τὸ
ὅπως ἄλλο θὰ πέθαινε ἐκεῖ μέσα.

Μόλις εἶδε πὺς μπορούσε νὰ τὴν ἀκούσει, ἡ Σεβερίνη
ιάστηκε νὰ τὸν ἡσυχάσει λέγοντάς του στ' αὐτὴ τὴν ὥρα
τοῦ τοῦσιαζε τὸ πάπλωμα :

—Μὴν ἀνησυχεῖς, ἀδειασὰ τίς τσέπες σου, τὸ πῆρα τὸ
ρολόϊ.

Τὴν κοίταξε μὲ γουρλωμένα μάτια καὶ προσπάθησε νὰ
θυμηθεῖ.

—Τὸ ρολοῖ... "Αχ ! ναι, τὸ ρολοῖ...

—Πιθανὸν νὰ σὲ ψάχνανε, καὶ τῶκουσα μέσα στὰ δι-
ά μου πράματα. Μὴ φοβᾶσαι.

Τὴν εὐχαρίστησε σφίγγοντας τὸ χέρι της. Καὶ γυρ-
ῶντας τὸ κεφάλι εἶπε δεῖ πάνω στὸ τοαπέϊ τὸ σουγιά

—Τί τρέχει ; Ποιός είναι ;... Δὲν εἴμαστε τὸ λοιπὸν ὄντοι ;

—“Ε, λοιπὸν, ὄχι ἀγάπη μου, εἶναι κάτω, ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸ δωμάτιό σου, ἕνας ἄλλος πληγωμένος, πού ὄν περιμάζωξα κι’ αὐτόν.

—“Α !... Ποιός λοιπὸν ;

—‘Ο ’Ανρί, ξαίρεις, ὁ ἀρχιοδηγός...

—‘Ο ’Ανρί... “Α !...

—Καὶ σήμερον τὸ πρωῒ ἦρθαν οἱ ἀδελφές του. Αὐτὲς εἶναι πού τις ἀκοῦς. Γελοῦνε μ’ ὅ,τι κι’ ἂν γίνει... “Ε-
ιδῇ πάει πολὺ καλλίτερα, θὰ φύγουν ἀπόψε, ἐξαιτίας
οὔ πατέρα τους πού δὲν μπορεῖ νὰ κάνει δίχως αὐτές. Καὶ
’Ανρί θὰ μείνει ἀκόμα δυὸ τρεῖς μέρες γιὰ νὰ πάρει
ἀπάνω του καλά... Φαντάσου, αὐτὸς εἶχε πηδήξει καὶ
ἐν ἔσπασε τίποτα. Μόνο εἶτανε σὰ βλάκας, ἀλλὰ ἦρθε
τὰ καλά του.

‘Ο Ζὰκ δὲν ἔλεγε τίποτα. Τὴν κοίταζε μόνο τὴσιν ὥρα
οὐ αὐτὴ πρόσθεσε :

—Καταλαβαίνεις ; “Αν δὲν εἶτανε αὐτὸς ἐδῶ, ὁ κό-
μος θ’ ἄλεγε τὰ δικὰ του γιὰ μᾶς τοὺς δυό... “Ὅσο δὲν
ἔμεινε μόνη μαζί σου, ὁ ἄντρας μου δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ τί-
ποτα, ἔχω αἰτία γιὰ νὰ μείνω ἐδῶ.. Καταλαβαίνεις ;

—Ναί, ναί, καλά...

Καὶ ὥς στὸ βράδυ ὁ Ζὰκ ἄκουε τις μικροῦλες Ντοβέρν
οὐ γελοῦσανε, καὶ θυμότανε πού τις εἶχε ἀκούσει στὸ
Παρίσι, τότες πού ἀνέβαιναν ἔτσι τὰ γέλια τους ἀπ’ τὸ
κάτω πάτωμα στὸ δωμάτιο, ὅπου ἡ Σεβερίνη εἶχε ξομο-
ιωθῇ μὲς στὴν ἀγκαλιά του.

“Υστερα ἔγινε σιωπὴ, δὲν ἄκουσε πιά τίποτα, παρὰ μο-
νάχα τὴν ἀνάλαφρη περπατησιὰ τῆς Σεβερίνης, πού πῆ-
γανε στὸν ἄλλο πληγωμένον.

πὺν τῶρα στὸ παράθυρο ἢ μόνῃ του δουλειά εἶτανε νὰ ψάχνει νὰ βροῖσκει τὰ ἔχνη καὶ νὰ παρὰμονεύει τοὺς δράστες τῆς καταστροφῆς. Γιατί λοιπὸν δὲν τὴν ἔβλεπε πιά ἐκείνη στὴ θέσῃ της, δίπλα στὴν ἀλυσσίδα, μὲ τὴ σημαία στὸ χέρι ; Δὲν τολμοῦσε νὰ ρωτήσῃ, γιατί ἀκόμα πιό-τερο κι' αὖξαινε ἡ στενοχώρια πὺν τοῦ προξενοῦσε τὸ πένθιμο ἐκεῖνο σπῖτι, πὺν λὲς καὶ εἶτανε γεμάτο φαντάσματα.

Ὅστοςὸ ἔνζ πρῶτῃ, τὴν ὥρα πὺν ὁ Καμπὺς εἶτανε προστά καὶ βοηθοῦσε τὴ Σεβερίνη σὲ κάποια δουλειά, πῆρε τέλος τὴν ἀπόφασῃ.

—Κ' ἡ Φλώρα ; "Αρρωστη εἶναι ;

Μὰ κι' ὁ πετράς δὲν κατάλαβε τὸ γνέψιμο τῆς γυναί-
κας, καὶ θάρρεψε πὺς μ' αὐτὸ τοῦλεγε νὰ μιλήσῃ.

—Ἡ κακομοῖρα ἡ Φλώρα, πέθανε !

Ὁ Ζὰκ τοὺς κοίταζε κι' ἀνατοίχιαζε, καὶ τότες ἀναγ-
κάστηκαν νὰ τοῦ τὰ ποῦν ὅλα. Κ' οἱ δυὸ μαζὶ τοῦ διη-
γήθησαν τὴν αὐτοχτονία τῆς κόρης, πὺς τὴν ἔκοψε ὁ
σιδερόδρομος μέσα στὸ τουννέλι.

Εἶχανε ἀργοπορήσῃ τὴν κηδεία τῆς μητέρας ὡς τὸ
βράδυ, γιὰ νὰ κηδεύουνε μαζὶ καὶ τὴν κόρη. Καὶ κοιμόν-
τανε πλαί - πλαί στὸ μικρὸ νεκροταφεῖο τῆς Ντουανβίε,
ὅπου εἶχανε πάει ν' ἀνταμῶσουνε τὴ γλυκειὰν ἐκείνη ἄ-
μοιρη Λουίζέττα, πὺν τὴν πῆρε κι' αὐτὴν ἀπότομα ὁ
χάρος, λεκιασμένη μὲ αἷμα καὶ μὲ βόρβορο. Τρεῖς ἀπ'
τῖς ἄθλιες ἐκεῖνες γυναῖκες, πὺν πέφτουνε στὸ δρόμο,
πὺν γκρεμοτοσχιζοῦνται καὶ πὺν χάνονται σὰ νὰ τῖς σα-
ρῶναι ὁ τρομερὸς ὁ ἀνεμος τῶν τρελνῶν πὺν περνοῦνε.

—Πέθανε ! Θέ μου ! εἶπε χαμηλὰ ὁ Ζὰκ. Κ' ἡ κακο-
μοῖρα μου ἡ θεὰ Φασία, κ' ἡ Φλώρα, κ' ἡ Λουίζέττα !

Σὰν εἶπε τ' ὄνομα τῆς τελευταίας αὐτῆς, ὁ Καμπὺς
πὺν βοηθοῦσε τὴ Σεβερίνη νὰ σπῶξῃ τὸ κορβανάκι σὴν

ὕπηρεσίᾳ εἶταν ὅπως ἔπρεπε, καὶ ὥς πὺν νὰ ξαναπα-
ρευτεῖ τοῦ εἶχε ἐπιτρέψει νὰ πάρει μαζί του, γιὰ νὰ φυ-
λάει τὴν ἀλυσίδα, μιὰ γριὰ γυναίκα ἀπ' τὰ γύρω, τὴν
Τυγλοῦ, μιὰ παλιὰ ὑπηρετρία κάποιου χανιοῦ, πὺν ζοῦ-
ε ἀπὸ κάτι ὑποπτα κέρδη, μαζεμένα ἀπ' τὰ παλιὰ τὰ
ρόνια. Ὅταν ὁ Κομπὺς ἄφισε τὸ δωμάτιο, ὁ Ζὰκ ἔκαμε
ὄημα τῆς Σεβερίνης μὲ τὸ μάτι του νὰ περιμένει.

Εἶταν πολὺ χλωμός.

—Ξαίρεις πὼς ἡ Φλώρα τράβηξε τ' ἄλογα κ' ἔφραξε
ἡ γραμμὴ μὲ τίς πέτρες....

Χλώμιασε κ' ἡ Σεβερίνη.

—'Αγάπη μου, τί μοῦ λές !... Ἐχεις πυρετὸ, πρέ-
ει νὰ ξαναπλᾶγιασῇς.

—Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶναι ἐφιάλτης... Καταλαβαίνεις ;
ἦν εἶδα, ὅπως σὲ βλέπω. Βαστοῦσε τ' ἄλογα μὲ τὸ
ερό της χέρι, κ' ἐμπόδιζε τὸ κάρρο νὰ προχωρήσει.

Τότες ἡ γυναίκα ἔχασε τὸν κόσμο κ' ἔπεσε σὲ μιὰ κα-
ἐλά. Τὰ πόδια της εἶταν κορμμένα.

—Θέ μου ! Θέ μου ! φοβᾶμαι... Εἶναι τρομερὸ αὐτό,
ὅτι θὰ μπορέσω πιά νὰ ξανακοιμηθῶ.

—Διάβολε ! ἐξακολούθησε νὰ λέει αὐτός. Θέλησε νὰ
αἷς σκοτώσει καὶ τοὺς δυὸ μας μέσα στὸ σωρό... Ἀπὸ
αὐτὸ μὲ κατάρτεχε καὶ μὲ ζήλευε. Ὅστερα λογάριε
οὐ καὶ τὰ μυαλά της δὲν εἶτανε στὸν τόπο τους, κ' εἶχε
να σωρὸ ἀλλόκοτες ιδέες... Τόσοι φόνοι μονομιᾶς ! Τό-
σο αἷμα ! Ἄχ ! ἡ διαβολογυναίκα !

Τὰ μάτια του φαρδαίνανε. Ἐνα νευρικὸ τὶν τραβοῦσε
τὸ χεῖλιά της κ' ἀλάεργο λεπτὸ ἐξακολουθοῦσαν νὰ κοι-
άζουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο.

Ὅστερα, τραβώντας ἀπὸ μπρὸς του τ' ἀπαίσια ὀρά-
ατα, ξαναεἶπε σιγανά :

—Ἄ ! πέθανε ! Γι' αὐτὸ λοιπὸν ξανάρχεται ! Ἀπ' τὸν

ήσεις που είχανε γίνει συνήθειες του κορμιού του που φυ-
λάωσέ.

Ἀγρόματος, χοντροκέφαλος, δὲ διάβαζε ποτέ, καθό-
ανε μ' ἀδειανὰ χέρια καὶ μὲ βλέμμα ἀόριστο καὶ χαμέ-
ο ἀνάμεσα σὲ δυὸ προσκλήσεις τοῦ κουδουνιοῦ. Εἴτανε
χεδὸν πάντα καθιστὸς μέσα στὸ φυλάκιό του, κ' ἡ μονα-
κὴ του δισχέδαση εἴτανε νὰ τρώει ὅσο τὸ δυνατό πιό-
ερη ὥρα. Ὑστερα ἀποβλακωνότανε πάλι, μὲ τὸ κεφάλι
δειο, δίχως σκέψεις, πού τὸδερχε μιὰ φοβερὴ νυστάλα
αὶ κοιμόταν κχιμιὰ φορὰ μ' ὀρθάνοιχτα μάτια.

Τὴ νύχτα, σὰ δὲν ἤθελε νὰ τὸν κυριέψει αὐτὸ τὸ μού-
ισμα, ἀναγκάζότανε νὰ σηκωθεί, νὰ περπατήσῃ, τρι-
λίζοντας σὰ μεθυσμένος ἄνθρωπος. Κ' ἔτσι, ἀλάκερους
ήνες, μέσα στὸ μουνδιασμένο καὶ μονόχρωτο αὐτὸ μυαλὸ
ταν πάντα ἡ ἴδια σκέψη, ἡ πάλι μὲ τὴ γυνίκα του,
κλεφτοπόλεμος αὐτὸς γιὰ τὰ κρυμμένα χίλια φράγκα
καὶ γιὰ τὸ ποιὸς θὰ τὰ πάρει σὰν πεθάνει ὁ ἄλλος. Σὰ
χοῦσε τὴν τρουμπέτα του, σὰν ἄλλαζε τὰ σινιάλα, ἄ-
ρυπτο νευρόσπαστο πού πρόσεχε τὴ ζωὴ τόσοι ἀνθρώ-
ον, συλλογιζότανε τὸ δηλητήριο. Καὶ ὅταν περιμένε μὲ
υλίαςμένα χέρια, μὲ μάτια πού τὰ βάρινε ἡ νυστάλα,
κόμα αὐτὸ συλλογιζότανε.

Τίποτα πιὸ πέρα ἀπ' αὐτό : Θὰ τὴ σκοτώνε, θὰ ἔψα-
ε, αὐτὸς θὰ τὰ παίρνει τὰ λεφτά.

Σήμερα ὁ Ζὰκ ξαφνιζότανε πού τὸν ἔβλεπε τὸν ἴδιο,
ως πάντα.

Μποροῦσε λοιπὸν νὰ σκοτώσῃ κανεὶς δίχως νὰ πάθει
ποτα, καὶ νὰ ἐξακολουθεῖ ἡ ζωὴ.

Ὑστερα ἀπ' τὸν πυρετὸ τῆς πρώτης ἀνσκαφῆς, ὁ
ζὰκ, πραγματικὰ εἶχε ξαναγίνει ψύχραιμος, ἥσυχος,
ν παμπόνηρο πλάσμα, πού σπάει εὐκόλα καὶ φοβάται τὰ
πύματα.

ουσίδα, πού τὴν ἔδεσνε ἡ ἐπιθυμία νὰ τὸν παντρευτεῖ, ἐγύριζε τὸ νοικοκυριὸ ἀνήσυχη πού τὸν ἔβλεπε νὰ μὴν λείνει μάτι.

Μιὰ νύχτα ὁ Ζάκ, σὰν εἶχε πρωταρχίσει νὰ φέρνει χαμμά βολτίτσα μέσα στὸ δωμάτιο, εἶχε σηκωθεί καὶ λησίσασε στὸ παράθυρο. Εἶδε νὰ πηγαινόρχεται κάποιον ἀνὰρι μέσα στὸ σπίτι τοῦ Μιζάρ. Φυσικὰ ἐκεῖνος θάψαγε. Μὰ τὴ δεύτερη νύχτα, καθὼς ὁ ἄρρωστος παραμόνευε καὶ πάλι, ξαφνίστηκε σὰ γνώρισε τὸν Καμπὺς, πού ἀ μιὰ μεγάλη σκιά στεκόταν κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο τῆς Σεβερίνης. Κι' αὐτό, δίχως κι' ὁ ἴδιος νὰ ξαίρει, γιατί, ἀντὶ νὰ τὸν θυμώσει, τονε γέμισε ὅλο συμπόνια καὶ θλίψη.

Ἄλλος πάλι δυστυχισμένος ! Αὐτὸ τὸ χτήνος, πού στεκόταν ἔτσι σὰ ζῶο ξετρελλαμένο καὶ πιστό... Ἀλήθεια λοιπόν, ἡ Σεβερίνη, ἡ τόσο λεπτὴ, πού ἂν τὴν κατοικοῖταζε κανεὶς δὲν εἶταν δὰ καὶ τόσο ὁμορφη, εἶχε τέτοια γητεύτρα δύναμη, μὲ τὰ μελανά μαλλιά της καὶ τὰ κόκκαλά της μάτια, πού ὡς κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ ἄγριοι, οἱ ποβλακωμένοι γίγαντες, νιώθανε νὰ τοὺς ξεσηκώνεται ἡ ἀρκα, σὲ βαθμὸ πού περνούσαν τὴ νύχτα στὴν πόρτικη, σὰ φοβιτσιάρικα παιδάκια !

Θυμήθηκε γεγονότα, τὴν προθυμία τοῦ πετρᾶ νὰ τὴν σπληνέψει, τὴν σκληρωμένην του ματιά, πού πρόσφερε αὐτὴν ὅλο του τὸ εἶναι.

Ναί, τὸ δίχως ἄλλο, ὁ Καμπὺς τὴν ἀγαποῦσε, τὴν ἐπιθυμοῦσε. Καὶ τὴ δεύτερη μέρα τὸ πρωῒ, πού τὸν παραμόνευε, τὸν εἶδε νὰ παίρνει ἀπὸ χάμω μιὰ φουρκέττα ἀπ' τὰ μαλλιά της, πού τῆς εἶχε πέσει τὴν ὥρα πού ἔτρωγε τὸ κρεβάτι. Τὴν ἔκρυψε στὴ χούφτα του γιὰ νὰ

—Λυπᾶσαι, γιατί ἔφυγε, ἔ ;
Καὶ καθὼς αὕτῃ ἀνατρίχιασε τὴν ὥρα πού πῆγε νὰ
μαρτυρηθεῖ, τῆνε σκαμάτησε.

—Μὴ θαρρεῖς πὼς σοῦ ζητᾶω καυγά. Βλέπεις πὼς
ἐν εἶμαι ζηλιάρης. Μιὰ μέρα μοῦ εἶπες νὰ σὲ σκοτώσω
μοῦ κάνεις ἀπιστίες, καί, βλέπεις, δὲ μοιάζω καθόλου
μαστιγῆς πού θέλει νὰ σκοτώσει τὴν ἐρωμένη του. . . Μὰ
ἀλήθεια εἶναι πὼς δὲν ξεκολλοῦσες ἀπὸ κάτω. Ἀδύνα-
τον νὰ σ' ἔχω κοντά μου μήτε λεπτό. Τέλος, θυμῆθηκα
τί ἔλεγε ὁ ἄντρας σου, πὼς ἓνα καλὸ βράδυ θὰ πλά-
αζες τέλος μ' αὐτὸ τὸ παλληκάρι δίχως καμμιὰν εὐχαρί-
στηση, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ξαναρχίσεις τίποτα νέο.

Ἐκεῖνη ἔπαψε πιά νὰ πολεμάει κ' εἶπε δυὸ τρεῖς φρά-
σεις σιγά - σιγά :

—Νὰ ξαναρχίσω, νὰ ξαναρχίσω. . .

Ὑστερα ξέσπασε μὲ μιὰν ἀκράτητη εἰλακρίνεια :

—Ἐ, λοιπόν, ἄκουσε, ἀλήθεια εἶναι. . . Ἐμεῖς μπορού-
με νὰ τὰ λέμε ὅλα. Ἀρκετὰ πράγματα μᾶς συνδέουν. . .
ἦνες τὴν ὥρα πού μοῦ ρίχτηκε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. Τὸ
ἔβλεπε πὼς εἶμουνα δικιά σου. Σκεφτότανε πὼς δὲ θὰ
μοῦ στοίχιζε πιότερο νὰ γίνω δικιά του. Καὶ ὅταν τὸν
αναβροῖκα κάτω, μοῦ μίλησε ἀκόμη, μοῦ ξαναεἶπε πὼς
θαῖνε γιὰ μένα κ' εἶταν τόσο εὐγνωμόνα συγκινημέ-
νος γιὰ τὶς περιποιήσεις μου, μοῦ τὸ εἶπε μὲ τόση γλύ-
φι καὶ τέτοια τρυφεράδα, πού, εἰν' ἀλήθεια, σὲ μιὰ
στιγμὴ ὄνειρεύτηκα νὰ τὸν ἀγαπήσω κ' αὐτόν, νὰ ξα-
ναρχίσω κάτι καινούργιο, κάτι καλλίτερο, πολὺ πιὸ γλυ-
. . . Ναι, κάτι, δίχως εὐχαρίστηση ἴσως, μὰ πού θὰ μὲ
ύχαζε. . .

Κόπηκε καὶ δέλιασε πρὶν προχωρήσει

κόσμο καὶ μέσ στη φλόγα τοῦ πάθους πού ξανακόρωνε.
Θέλησε νὰ ξεφύγει, ξεφώνισε.

—Μὰ κι' ὁ ἄλλος ἀκόμα, εἶναι κάποιος ἄλλος, αὐτὸς ὁ
Καμπύς !

Μὲ μιὰν ἀπότομη κίνηση γύρισε πάλι ξοπίσω :

—"Ἄ, τὸν εἶδες ; τὸ ξαίρεις κι' αὐτό ;... Καί, ἀλή-
θεια, εἶναι κι' αὐτός. Ρωτῶ τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό μου τί
πάθανε ὅλοι τους... Αὐτὸς δὲ μοῦ εἶπε ποτές του λέξη.
Μὰ τὸν βλέπω πὼς στραγγαλίζει τὰ χέρια του σὰ φιλιό-
μαστε μεῖς. Μ' ἀκούει πὺ σοῦ μιλάω στὸν ἐνικό καὶ
κλαίει στὰ κρυφά. Κ' ὕστερα, μοῦ κλέβει ἓνα σωρὸ πρά-
ματα, γάντια... ὥς καὶ μαντήλια ἀκόμα πὺ χάνονται,
τὰ πᾶει ἐκεῖ πέρα στη σπηλιά του, σὰ νὰ εἶτανε θυσαν-
ροί... Μὰ δὲν μπορεῖς βέβαια νὰ φανταστεῖς πὼς εἶμαι
ἱκανὴ νὰ παραδοθῶ σ' αὐτὸν τὸν ἀγριάνθρωπο. Εἶναι
πολὺ χοντρός, θᾶτρεμα ἀπ' τὸ φόβο μου. Ἐξᾴλλον δὲ
ζητῶ καὶ τίποτα... "Οχι, ὄχι... αὐτὰ τὰ χοντρά τὰ
χτήνη, σὰν τύχει νὰ εἶναι δειλά, φοροῦν ἀπὸ ἀγάπη, μὰ
δὲν ἀπαιτοῦν τίποτα. Μπορεῖς νὰ μ' ἀφίσεις νὰ μὲ φυλάει
ἀλάκερο μῆνα, δὲ θὰ μ' ἀγγίξει μήτε μὲ τὰ δάχτυλά του,
ὅπως δὲν ἀγγίξε μήτε τὴ Λουίζέττα, γιατί γι' αὐτὸ εἶ-
μαι πιὰ σίγουρη σήμερα.

Σ' αὐτὴ τὴ θύμηση συναντηθῆκανε τὰ μάτια τους καὶ
βασίλευε ἡ σιωπὴ. Ἦρθανε στὸ νοῦ τους τὰ περασμένα
πράματα, στὸ γραφεῖο τοῦ ἀντακριτῆ, στη Ρουένη, ὕστε-
ρα τὸ πρῶτο τους ταξίδι στὸ Παρίσι, τόσο γλυκό, κ' οἱ
ἔρωτες τους στη Χάβρη, κι' ὅλα τ' ἀκόλουθα, καλὰ ἢ
φουερά.

Πλησίασε, εἶταν τόσο κοντά του, πὺ αὐτὸς ἔνωσε τὴ
ῥέστα τῆς ἀνάσας τῆς.

νει. Δὲν ἔχω τίποτ' ἄλλο νὰ κάνω, παρὰ μόνο νὰ καλλιούμαι στὴ ζωὴ καὶ νὰ πονῶ μαζί σου. Θὰ ξαναγυρίσουμε στὴ Χάβρη, ὅτι βρέξει ἅς κατεβάσει, φτάνει μόνο, πότε πότε, νὰ σ' ἔχω δικό μου γιὰ καμμιὰ ὥρα... Νά, τρεῖς νύχτες τώρα πού δὲν κοιμοῦμαι, κ' ἐκεῖ μέσ στοῦ δωμάτιό μου μὲ βασανίζει ἡ ἀνάγκη νὰρθῶ νὰ δῶ βρῶ. Εἶχες τόσο ὑποφέρει, μοῦ φαινόσυνα τόσο κατσουφιασμένος, πού, μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν τολμοῦσα... Μά, ἔλα, κράτησέ με μαζί σου ἀπόψε. Θὰ δεῖς τί ὁμορφα πού θὰ εἶναι, θὰ στριμώχτῳ σὲ μιὰ γωνίτσα γιὰ νὰ μὴ σὲ στενοχωρέσω. Κ' ὕστερα, σκέψου πὼς εἶναι ἡ τελευταία νύχτα!... Εἴμαστε στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου ἐδῶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἀκουσε, μήτε ἀνάσα, μήτε ψυχὴ. Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰρθεῖ. Εἴμαστε ὁλομόναχοι, τόσο κατάρμονοι, πού κανεῖς δὲ θὰ τὸ μάθαινε ἂν πέθαινε ὁ ἕνας στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου... .

Μέσα στὴν ὁρμὴ τοῦ πάθους του, ἐρεθισμένος ἀπὸ τὰ φιλιά, ὁ Ζάκ, μὴν ἔχοντας ὄπλο, ἀπλώσε τὰ δάχτυλα γιὰ νὰ πνίξει τὴ Σεβαρίνη, ὅταν αὐτὴ ἡ ἴδια, ἀπὸ συνήθεια, γύρισε κ' ἔσθησε τὴ λάμπα. Τότες τὴ σήκωσε στὴν ἀγκαλιὰ του καὶ πλαγιάσανε. Εἶτανε μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ φλογερὲς ἐρωτιάρικες νύχτες τους, ἡ καλλίτερη, ἡ μόνη, πού βρεθῆσανε σμιγμένοι, χαμένοι ὁ ἕνας μέσ στὸν ἄλλο.

Τσακισμένοι ἀπ' αὐτὴ τὴν εὐτυχία, δὲν κοιμηθῆκανε ὥστόσο καὶ μείνανε σφιχταγκλιασμένοι. Καί, ὅπως τὴ νύχτα τῆς ξομιολόγησας, στὸ Παρίσι, μέσα στὴν κάμαρα τῆς κυρὰ Βικτουάρ, ἐκεῖνος τὴν ἄκουε δίχως νὰ βγάζει μιλιὰ, ἐνῶ αὐτὴ, μὲ τὸ στόμα κολλημένο στ' αὐτί του, τοῦ ψιθύριζε σιγὰ σιγὰ ἀτέλειωτες κουβέντες.

Ἴσως νὰ εἶχε νιώσει ἐκεῖνο τὸ βράδυ τὸ χάρο πού πέ-

— Πές μου, αγάπη μου, γιατί φοβοῦμαι ἔτσι ; Ξαίρεις ἐσὺ τίποτα πὺν νὰ μὲ ἀπειλεῖ ;

— Ὅχι, ὄχι, ἡσύχασε, δὲ σ' ἀπειλεῖ τίποτα.

— Ξαίρεις ! ὅλο μου τὸ σῶμα τρέμει ὥρες - ὥρες. Εἶναι ἀπὸ πίσω μου κάποιος κίνδυνος πὺν δὲν τονε βλέπω, μὰ πὺν τὸν νιώθω... Γιατί λοιπὸν φοβοῦμαι ;

— Ὅχι, ὄχι, μὴ φοβᾶσαι... Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲ θ' ἀφίσω κανένα νὰ σοῦ κάνει κακό... Κοίταξε τί ὁμορφα εἶμαστε ἔτσι, ὁ ἕνας πλάϊ στὸν ἄλλο !

Ἀκολούθησε μιὰ γλυκεῖα σιωπὴ.

— Ἀχ ! αγάπη μου, ἐξακολούθησε κείνη, μὲ τὴ χαϊδευτικιά της ἀνάσα. Νύχτες καὶ νύχτες ἀκόμα ὅμοιες σὰν κι' αὐτὴ, νύχτες ἀλάκερες θὰ εἶμαστεν ἔτσι σμιγμένοι σ' ἓνα ἄτομο... Ξαίρεις, θὰ τὸ πουλούσαμε αὐτὸ τὸ σπῆτι, θὰ φεύγαμε μαζί μὲ τὰ λεφτὰ καὶ θὰ βρῖσκαμε στὴν Ἀμερικὴ τὸ φίλο σου, πὺν μᾶς περιμένει ἀκόμα... Δὲ μὲ παίρνει ὕπνος πρὶν βάλλω μὲ τὸ νοῦ μου τί ζωὴ θὰ ζούσαμε κεῖ πέρα... Καὶ κάθε βράδυ θὰ περνούσαμε σὰν κι' ἀπόψε. Θὰ μ' ἐπαιρνες, θὰ εἶμουναι δικιά σου, καὶ τέλος θὰ κοιμόμαστε ὁ ἕνας στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου. Μὰ δὲν μπορεῖς, τὸ ξαίρω. Ἄν σοῦ μιλῶ γι' αὐτό, δὲν εἶναι γιὰ νὰ σὲ λυπήσω, εἶναι γιατί μοῦ ξεχειλάει ἀπ' τὴν καρδιά δίχως νὰ τὸ θέλω.

Μιὰ ξαφνικὴ ἀπόφαση, πὺν τοῦ εἶχε ἔρθει κι' ἄλλη φορὰ, τοῦ κατέβηκε τῶρα τοῦ Ζάκ. Νὰ σκοτώσει τὸ Ρουμπῶ, γιὰ νὰ μὴ σκοτώσει αὐτήν. Τούτῃ τῇ φορὰ, ὅπως κι' ὅλες τίς ἄλλες, νόμισε πὺς ἡ θέλησή του εἶταν ἀπόλυτη, ἀκλόνητη.

— Δὲν μπόρεσα, μουρμούρισε, μὰ θὰ μπορέσω. Μήπως δὲ σοῦ τὸ ὑποσχέθηκα ;

— Ὅχι, μὴν ὑπόσχεσαι, σὲ παρακαλῶ... Ὑστερα, αἶμα σοῦ λείπει τὸ θάρος. Ἀοροστοῦμε ἀπ' τὴ θλίψη

λεπτομέρεια. Καί, ὅσο τὸ σχέδιο ἄπλωνε μές στὸ κεφάλι της, ἄρχισε νὰ τὸ μελετᾷ καὶ νὰ τὸ σιάζει.

— Ἀλλά, ἀγάπη μου, θὰ εἴμαστε βλάκες νὰ μὴν προφυλαγόμεστε γιὰ τὶς λεπτομέρειες. Ἄν θὰ μᾶς πιάναν τὴ δεύτερη μέρα, θὰ προτιμοῦσα καλλίτερον νὰ μέναμε ἔτσι, ὅπως εἴμαστε... Βλέπεις, τῶχο διαβάσει αὐτό, δὲ θυμᾶμαι πιά ποῦ, σὲ κάποιο μυθιστόρημα βέβαια: Τὸ καλλίτερο εἶναι νὰ κάνει κανεὶς νὰ πιστέψουν πὼς πρόκειται γιὰ αὐτοχτονία... Εἶναι τόσο παρὰ ξενος ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρό, τόσο ξεχαρβαλωμένος καὶ τόσο κατσούφης, πὺ κανεὶς δὲ θὰ ξαφνιζότανε ἂν μάθαινε ξαφνικὰ πὼς ἦρθε δῶ γιὰ ν' αὐτοχτονήσῃ... Μὰ νά! πρέπει νὰ σιάξουμε τὸ ζήτημα σὲ τρόπο πὺ νὰ γίνῃ παραδεχτὴ ἢ ἰδέα τῆς αὐτοχτονίας... Δὲν εἶναι ἔτσι;

— Ναι, βέβαια.

Ἐκεῖνη ζητοῦσε, σὰν ἀποπνιγμένη λίγη, γιατί ἐκεῖνος μάζευε ὅλο τὸ λαιμό της κάτω ἀπὸ τὰ χεῖλη του γιὰ νὰ τὸν φιλήσῃ ὅλον μονομιᾶς.

— Ἐ; Κάτι πὺ νὰ μὴν ἄφινε ἔχνη... Δὲ μοῦ λές;... νά! καὶ μιὰ σκέψη: Ἄν λόγου χάρη τὸν ἔπνιγε κανεὶς κ' ὕστερα τὸν πηγαίναμε κ' οἱ δύο μας ὡς στὴ γραμμή. Καταλαβαίνει; Θὰ τοῦ βάζαμε τὸ λαιμὸ πάνω σὲ μιὰ γραμμή, σὲ τρόπο πὺ νὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ τὸ πρῶτο τραῖνο πὺ θὰ περάσῃ. Ὑστερα, ἅμα γίνουν κορμάτια ὅλ' αὐτά, ἅς πᾶνε νὰ ζητοῦνε οἱ ἄλλοι. Μῆτε σημαδία, μήτε τίποτα!... Εἶναι καλὸ αὐτό, ἔ;

— Ναι, ἔτσι, πολὺ καλά.

Ἐρεθιζόντανε μ' οἱ δύο τους. Ἐκεῖνη εἶταν σχεδὸν εὐθυμὴ καὶ περήφανη πὺ εἶχε τόση φαντασία. Μ' ἓνα πιὸ ἄσπερό φιλὶ ἀντροίχιασε σύσσωμη.

— Οχι, στάσου, περίμενε λίγο... Γιατί, φίλε μου, συλλογίστηκα, πάλι δὲν εἶναι καλὰ. Ἄν μείνῃς ἐδῶ μα-

εγγάρι τίποτα δὲ θὰ μᾶς στενοχωρέσει. . . Τὰ πράμα-
τα πάνε πολὺ καλά.

—Ναί, πολὺ καλά.

Κι' αὐτὴ τὴ φορὰ, ἐρεθισμένοι μέχρι λιποθυμίας, ἀ-
πατηθήκανε.

Ὅταν μὲς στὴ βαθειὰ σιωπὴ ἀποκοιμήθηκαν τέλος, ὁ
ἥλιος μὲς στὴν ἀγκυλιὰ τοῦ ἄλλου, δὲν εἶχε ἀκόμα καλο-
ημερώσει. Μόλις ἄρχισε νὰ γλυκοχαράζει κι' ἄσπριζε
τὸ σκοτάδι πού τοὺς ἔκρυβε ἰὼν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλο, σὰν
ἂν εἴτανε τυλιγμένοι μέσα σὲ μαῦρο μανδύα. Ἐκεῖνος
στὶς δέκα τὸν πῆρε μονοκόμματο καὶ δίχως ὄνειρα, κι'
ὅταν ἄνοιξε τὰ μάτια του εἴτανε μόνος, ἐκεῖνη ντυ-
τανε στὸ δωμάτιό της. Ἀπ' τὸ παράθυρο ξαπλώνοταν
ἥλιος σὰ νὰ κόρωνε τὶς κόκκινες κουρτίνες τοῦ κρεβ-
βατιοῦ, τὴν κόκκινη ταπετσαρία στοὺς τοίχους, ὅλη ἐκεῖ-
νη τὴν κοκκινάδα πού ἄστραφτε μέσα στὸ δωμάτιο, ἐνῶ
ἐπὶ τὴν ἀλάκερο ἔτρεμε ἀπ' τὴ βροντὴ κάποιου τροχίνου
πὺ περνοῦσε.

Μὲ θαμπωμένα μάτια κοίταξε τὸν ἥλιο καὶ τὴν κοκκι-
νὰ πού πλημμυροῦσε τριγύρω του. Ὑστερὰ θυμῆθηκε.
ὁ εἶχε ἀποφασίσει τὴν ἄλλη νύχτα, θὰ σκότωνε μόλις
ἐκείνην ὁ φλογερὸς αὐτὸς ἥλιος.

Τὰ πράματα γίνηκαν ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ὅπως τὰ εἶχε
ἀποφασίσει ἡ Σεβερίνη κι' ὁ Ζάκ. Ἐκεῖνη, πρὶν τὸ γεῦ-
μα, παρὰκάλει τὸ Μιζάρ νὰ πάει στὸ Ντουανβίλλ τὸ τη-
λεγράφημα γιὰ τὸν ἄντρα της, καὶ, κατὰ τὶς τρεῖς ἡ ὥ-
ρες, πού ὁ Καμπὺς εἴταν ἐκεῖ, ἐκεῖνος ὀλοφάνερα ἔκανε
τὰ ἑτοιμασίες του γιὰ τὸ φευγιό. Μάλιστα, καθὼς ἔ-
βαινε γιὰ νὰ πάρει στὸ Μπαρραντιὲν τὸ τραῖνο στὶς τέσ-
σερις καὶ δεκατέσσερα, ὁ πετρός τὸν ἀπόβγαλε, γιατί
ν εἶχε δουλειὰ καὶ γιατί ἔμελλε νὰ μὴν ὑποσχεθῇ ἄντρα ὁ

— Πῶς ; Πλάγιασες ;

— Βέβαια, ἔτσι εἶναι πιὸ καλά. μοῦ ἦρθε μιὰ σκέψη. Καταλαβαίνεις, ὅταν ἔρθει καὶ κατέβω ἔτσι νὰ τοῦ ἀνοίξω, δὲ θὰ υποψιαστεῖ καθόλου. Θὰ τοῦ πῶ πὼς μ' ἔχει πιάσει ζαλάδα. Ὁ Μιζάρ τὸ πιστεύει κιόλας πὼς εἶμαι ἀνήμερος. Ἔτσι θὰ μπορέσω νὰ πῶ πὼς δὲ βγήκα ἀπ' τὸ δωμάτιο, ὅταν θὰ τὸν βροῦνε κῦριο στὴ γοαρυμνή.

Μὰ ὁ Ζὰκ ἀνατρίχιαζε καὶ θύμωνε.

— Ὅχι, ὄχι, ντύσου... Πρέπει νὰ εἶσαι στὸ πόδι. Δὲν εἶναι δυνατό νὰ μείνεις ἔτσι.

Ἐκεينὴ ξαφνισμένη ἄρχισε νὰ χαμογελά.

— Μὰ γιατί, ἀγάπη μου ; Μὴν ἀνησυχεῖς, σ' ὀρκίζομαι, δὲν κρυώνω καθόλου... Νά ! κοίταξε τί ζεστή πού εἶμαι :

Καὶ καθὼς ἀποτραβιόταν ἀκόμα πιὸ ἐρεθισμένος, ἡ εἰνὴ ἔγινε ὑποταχτικὴ.

— Μὴ θυμώνεις, θὰ ξαναχωθῶ στὸ κρεβάτι. Δὲ θὰ κοβᾶσαι πιά μὴν κρυώσω.

Ὅταν κουκουλώθηκε καὶ τράβηξε τὸ σεντόνι ὥς στὸ ἡγούνη της, αὐτὸς σὰ νὰ μέρεψε λιγάκι.

Ἐκολουθοῦσε νὰ μιλάει ἡσυχά - ἡσυχά καὶ τοῦ ἐξηγοῦσε πὼς εἶχε καταστρώσει τὰ σχέδια μὲς στὸ κεφάλι της.

— Μόλις χτυπήσει, θὰ κατέβω νὰ τοῦ ἀνοίξω. Στὴν ὁρὴ εἶμουν τῆς γνώμης νὰ τὸν ἄφωνα ν' ἀνέβει ὥς δῶ πού θὰ εἰσὺν ἐσὺ, καὶ θὰ τὸν περιμένεις. Μὰ θὰ ἦταν ἀλάκερος μπελᾶς ὥς πού νὰ τὸν ξανακατεβάζαμε ἀπὸ ἄνω. Κ' ὕστερα, σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο ἔχει σανίδες ἐνῶ κάτω εἶναι πλάκες κ' ἔτσι θὰ μπορέσω νὰ πλύνω εὐκόλως τὶς ταλοματιές... Ἀκόμα κι' ὅταν γδυνόμουνα προτῆτερα ἔχον θυμηθεῖ κάποιο μυθιστόρημα, ὅπου ὁ συγγραφεὺς εἶπε πὼς κάποιος ἀνθρώπος, γιὰ νὰ σκοτώσει κάποιον

καὶ πού, φανερό πιά, τὸ εἶχε βάλει αὐτὴ, ἐκεῖ γιὰ νὰ
ἐχτυπήσουνε μ' αὐτό. Ἀνοιχτός ὁ σουγιάς, γυάλιξε στὸ φῶς
τῆς λάμπας. Τὸν πῆρε καὶ τὸν κοίταξε. Ἐκείνη σέπαινε
καὶ κοίταζε κι' αὐτὴ. Ἀφοῦ τὸν βαστοῦσε πιά στὰ χέρια
του, εἶταν περιττὸ νὰ τοῦ μιλήσει πιά γι' αὐτό. Καὶ ξα-
νάπιασε τὴν κουβέντα τῆς μόνο ὅταν αὐτὸς ἄφησε τὸ
σουγιά πάνω στὸ τραπέζι.

— Ψέματα, ἀγάπη μου ; Δὲ σὲ σπρώχνω βέβαια ἐγώ.
Εἶναι καιρὸς ἀκόμα, φεύγα, ἂν δὲν μπορεῖς νὰ τὸ κάνεις.
Μὰ ἐκεῖνος ἐπέμενε μὲ μιὰν ἀπότομη χειρονομία.

— Μήπως μὲ νομίζεις ἀνάνδρo ; Αὐτὴ τὴ φορὰ πάει
τιά, ὀρκίστηκα !

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ σπίτι σείστηκε ἀπὸ μιὰ βροντὴ
ἀποιοῦ τραίνου, πού περνοῦσε σὰν ἀστραπὴ τόσο κοντὰ
ἀπ' τὸ δωμάτιο, πού λὲς καὶ περνοῦσε μέσα ἀπ' αὐτό.

Καὶ πρόσθεσε :

— Νά, τὸ τραῖνο του, τὸ κατ' εὐθείαν ἀπ' τὸ Παρίσι.
Κατέβηκε στὸ Μπάραντὲν καὶ σὲ μισὴ ὥρα θὰ εἶν' ἐδῶ.

Καὶ μήτε ὁ Ζάκ, μήτε ἡ Σεβερίνη δὲ μιλοῦσανε πιά,
ἔτσι βασίλειψε μιὰ πολὺστιγμὴ σιωπὴ. Ἐκεῖ πέρα, βλέ-
σανε μὲ τὸ νοῦ τους τὸν ἀνθρώπο αὐτόν, πού ἀνάμεσά
τὰ μονοπάτια περπατοῦσε μέσα στὴ μαύρη νύχτα.

Ἐκεῖνος ἄρχισε μηχανικὰ νὰ περπατάει στὸ δωμάτιο,
ἀ νὰ μετροῦσε τὰ βήματα τοῦ ἄλλου, πού τὸ κάθε του
ῥῆμα τὸν ἔφερε κοντὰ τους. Ἀκόμη ἓνα, ἀκόμη ἓνα,
καὶ στὸ τελευταῖο, στὸ τελευταῖο θὰ πιανότανε στὴ φά-
ρα, πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα, καὶ θὰ τοῦμπηγε τὸ σουγιά
τὸ λαζιμὸ μόλις θάμπαινε.

Ἐκείνη εἶχε ἀκόμα τὸ σεντόνι στὸ πηγούνι τῆς, ξα-
λωμένη ἀνάσκελα, μὲ τὰ μεγάλα τῆς μάτια ὁδοῦνοιχτα

άλλα τῇ δουλειά του. Γιατὶ δὲν εἶταν πιά κύριος τοῦ ἑαυ-
τοῦ του μόλις ἄρχιζε ἡ ἀνατριχίλα. Για μιὰ στιγμή τὸν
πιτσσε τρεμούλα μπρὸς στὸν πειρασμό. Αὐτὴ προσφερό-
ανε κι' ὁ σουγιάς εἶπαν ἀνοιχτός. Μὰ τώρα εἶτανε ἀ-
λόγητος κ' ἔβριζε ὅλες τὶς προσπάθειές του. Μποροῦσε..
καὶ ἐξακολουθοῦσε νὰ περιμένει τὸν ἄντρα, περπατώντας
ἐς στὸ δωμάτιο, ἀπὸ τὴν πόρτα ὡς στὸ παράθυρο, περ-
τώντας κάθε φορὰ μπρὸς ἀπ' τὸ κρεβάτι δίχως νὰ θέλει
νὰ τὸ δεῖ.

Ἡ Σεβερὶνη, μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ κρεβάτι, ὅπου εἶχανε
γαπηθεῖ, τὶς μαῦρες καὶ φλογερὲς ὥρες τῆς προηγού-
μενης νύχτας, δὲν κουνιόταν καθόλου.

Τὸ κεφάλι τῆς ἀκίνητο.

— Φίλησέ με. "Ω ! ἔτσι δυνατά, ἔτσι δυνατά, σὰ νὰ
' ἔτρωγες, γιὰ νὰ μὴ μείνει πιά τίποτα δικό μου ἔξω
πρὸ σένα !

Ὁ Ζάκ, δίχως νὰ γυρίσει, πασπατεύοντας πίσω του
ἐπὶ τὸ δεξιὸ του χέρι, εἶχε πιάσει τὸ σουγιά. Κ' ἔμεινε μιὰ
στιγμὴ σφίγγοντάς τον μέσ' στὸ χέρι του. Τὸν ξανάπια-
νε ἄραγε ἡ δίψα του, νὰ ἐκδικήσῃ τὰ παμπάλαια ἀδι-
ήματα, πού δὲ θυμότανε κι' αὐτὸς σὲ ποιά ἐποχὴ εἶχανε
ἴναι ; Τοῦ ξανάφθε ἄραγε ἡ μαζεμένη ἐκείνη ἔχθρα πού
ἤνε μαζώξανε τ' ἀρσενικά ἀπὸ τότες, ἀπ' τὴν πρώτη
πάτη μέσα στὰ σπῆλαια ;

Γούρλωνε τὰ μάτια του, μάτια τρελλοῦ, καὶ τὰ κάρφωνε
ἀνω στὴ Σεβερὶνη. Ἐνῶθε μέσα του τὴ μόνη ἀνάγκη,
νὰ τὴν ξαπλώσῃ ἀνάσκελα νεκρή, σὰν λεία πού τὴν ἀρ-
αίνει κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Ἡ πόρτα τοῦ τρόμου ἀνοίγε πρὸς τὸ σκοτεινὸ φυλε-
τικὸ χάος, εἶταν ὁ ἔρωτας κοντὰ στὸ χάρο, ἡ καταστροφή
τοῦ ἔχανε πρὸ πραγματικὴ τὴν ἀπόγνωση.

αἷμα ἔτρεχε ἀφθονο, κυλοῦσε ἀνάμεσα στὰ στήθια της, ἀπλωνότανε στὴν κοιλιά της, ἔφτανε ὡς στὸ ἓνα της τὸ μπούτι, κι' ἀπ' ἐκεῖ ἔσταζε, χοντρές χοντρές σταλαματιες στὸ πάτωμα.

Τὸ πονκάμισο, μισοξυλωμένο, εἴτανε μούσκεμα κι' αὐτό. Ποτέ του δὲν πίστεψε, πὼς θὰ εἶχε μέσα της τόσο αἷμα. Καὶ κεῖνο πού τὸν συγκρατοῦσε εἶπαν ἡ φυσιογνωμία της, πὺ ὅσο πήγαινε ἔπαιρνε μιὰ ἔκφραση ἀπείσιου τρόμου, ἡ φυσιογνωμία τῆς ὁμορφῆς, τῆς γλυκειᾶς, τῆς τόσο ὑποταχτικιάς αὐτῆς γυναίκας.

Τὰ μαῦρα της μαλλιά εἶχανε ξεσηκωθεῖ. Φοροῦσε λὲς μιὰ φοριχτὴ περικεφαλαία, σκοτεινὴ σὰν τὴ νύχτα. Τὰ μάτια της, ἀφάνταστα μεγαλωμένα, ρωτούσανε ἀκόμα, σὰν τρελλά, τρομαγμένα ἀπ' τὸ μυστήριο. Γιατί ; Γιατί τὴν εἶχε σκοτώσει ; Τὴν τσάκισε, τὴν κουρέλιασε ἡ μοῖρα τοῦ Χάρου, ν' εἶταν ἀνῆξαιρη κι' ὡς τὴν εἶχε κυλήσει ἡ ζωὴ μέσα στὸ βόρβορο καὶ μέσα στὸ αἷμα, καὶ τρυφερὴ κι' ἀθώα μὲλα ταῦτα, γιατί ποτέ της δὲ κατάλαβε.

Μὰ ὁ Ζὰκ ξαφνιασθηκε. Περίμενε ν' ἀρχίσει νὰ βογγήσει κανένα θεριό, νὰ ρουθουνίσει κανέναν ἀγριόχοιρος ἢ νὰ μουγγρίσει κανένα λιοντάρι. Καὶ ὅμως εἶταν ὁ ἴδιος πὺ ἀνέσαινε ἡσύχαζε. Ἐπιτέλους, ἐπιτέλους εὐχαριστήθηκε, σκότωσε ! Naί, τὸ εἶχε κάνει αὐτό. Τὸν συνέπαιρνε μιὰ τρελλὴ χαρὰ, μιὰ μεγάλη ἡδονή, γιατί εἶχε ἱκανοποιήσει τὸν αἰώνιο πόθο του. Ἐνωθε μέσα του μιὰ ξαφνικὴ περηφάνεια, μιὰν ἔπαρση γιὰ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ ἄρσενικοῦ. Τὴ γυναῖκα τὴν εἶχε σκοτώσει, τῶρα τὴν εἶχε πιά χτήμα του, ὅπως ἀπὸ καιρὸ ἐπιθυμοῦσε νὰ τὴν εἶχε ἀλάκερη, γιὰ νὰ τὴν ἐκμηδενίσει. Δὲν ὑπῆρχε πιά, καὶ κανεὶς πιά δὲ θὰ μπορούσε νὰ τοῦ τὴν πάρει. Τῶρα τοῦ

πού αγαπούσε καὶ πού τὸν αγαπούσε μὲ πάθος, εἶταν τώρα ξαπλωμένη χάμω, μ' ἀνοιχτὸ λαρύγγι, ἐνῶ ὁ σύζυγος, τὸ ἐμπόδιο τῆς εὐτυχίας του, ζοῦσε ἀκόμα, καὶ βῆμα-βῆμα, προχωροῦσε στὰ σκοτεινά. Τὸν ἀνθρώπο αὐτόν, πού ἀπὸ μῆνες τώρα δὲν τοῦ κατεκινό, γιατί δὲν τὸν ἀφινε ἢ συνείδησή του, ἢ μόρφωσή του, οἱ ἀνθρωπιστικὲς ἰδέες πού τοῦ μεταδώσανε ! Κι' αὐτὸ ἀκόμα τὸ συμφέρο του τὸ περιφρόνησε ἢ βίαιη κληρονομικότητα, ἢ ἀνάγκη τοῦ φόνου, πού τὸν εἶχε συνεπάρει καὶ πού μέσα στὰ πρωτόγονα δάση ἔκανε τὸ ἕνα θεριὸ νὰ πέφτει πάνω σ' ἄλλο.

Μὰ σκοτώνει κανεὶς ἀπὸ λογικὴ ; Σκοτώνει ἀπὸ μιὰν ὁρμὴ τοῦ αἱμάτου καὶ τῶν νεύρων, λείποντα τῶν περασμένων αἰώνων γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς ζωῆς καὶ τῆ χαρὰ τῆς ἀντρείας.

Τώρα εἶταν πιά κουρασμένος καὶ χορτάτος. Ξαφνιζότανε, πολεμοῦσε νὰ καταλάβει, καὶ δὲν ἔβρισκε στὸ βάθος τοῦ ἱκανοποιημένου του πάθους, ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐκπληξη καὶ τὴν πικρὴ θλίψη τοῦ ἀνεπανόρθωτου.

Ἡ ὄψη τῆς δυστυχισμένης πού ἀκόμα τὸν κοίταζε, μὲ τὴν τρομαγμένη της ἐρώτηση, κατάντησε στὸ τέλος μαρτύριο. Θέλησε νὰ στρέψει ἄλλοῦ τὰ μάτια του, κ' ἔβλεπε τὴν ἀπότομη αἰσθησι, πὼς κάποια ἄλλη πανιασμένη ὄψη ξεπροβάλε στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ. Εἶταν ἄραγε ἀναδιπλασιασμοὺς τῆς πεθαμένης ; Ὑστερα γνώρισε τὴ Φλώρα. Εἶχε ξανάρθει, τότες πού εἶταν ἄρρωστος, σὰν εἶχε τὸν πυρετό, ὕστερα ἀπ' τὸ δυστύχημα. Τὸ δίχως ἄλλο θριαμβεῖ, τὴν ὥρα αὐτὴ ἐκδικιότανε.

Ἐνας τρόμος τὸν πάγωσε ἀλάκερο, φώτισε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του τί ἔκαμε, κι' ἀργοποροῦσε ἔτσι μέσα σ' ἐκεῖ-

μνη. Νόμισε πώς ψυχομαχοῦσε ἀκόμιν. Τέτοια εἴταν ἡ ἀπελπισιά του καὶ τόσο ὀδυνηρὴ, ἡ ντροπὴ του ὅσο τὴν ἔβλεπε ἔτσι γυμνὴ νὰ χαροπαλεύει, πού τὴν ὄρπαξε στὴν ἀγκαλιά του μὲ μιὰν ἀδερφικὴ ὁρμὴ, τὴν ἀνέβασε στὸ κρεβάτι καὶ τὴ σκέπασε μὲ τὸ σεντόνι.

Μὰ μέσα σ' αὐτὸ τ' ἀγκάλιασμα, ἡ μόνη τρυφερότητα μεταξὺ τους, γέμισε ὅλο αἷματα, τὰ χέρια του καὶ τὸ στήθος του. Εἴτανε μούσκεμα στὸ αἷμα.

Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη εἶδε πὼς ὁ Ρουμπῶ καὶ ὁ Μιζῶρ εἴταν ἐκεῖ μπροστά.

Κι' αὐτοί, μόλις εἶχαν πάρει τὴν ἀπόφαση, βλέποντας πὼς ὅλες οἱ πόρτες εἴταν ἀνοιχτές. Ὁ σύζυγος εἶγε ἀργοπορήσει, γιατί σταμάτησε κ' ἔπιαζε τὴν κουβέντα μὲ τὸ φύλακα πού ὕστερα τὸν εἶχε σινοδέψει κουβεντιάζοντας ἀκόμα. Κ' οἱ δύο τους ἀποβλακωμένοι κοιτάζανε τὸν Καμπὺς πού ἀπ' τὰ χέρια του ἔσταζε τὸ αἷμα σὰ νὰ εἴτανε χασάτης.

— Ἡ ἴδια μαχαίριά σ' ἀν τοῦ προέδρου, εἶπε τέλος ὁ Μιζῶρ ἐξετάζοντας τὴν πληγὴ.

Ὁ Ρουμπῶ κούνησε τὸ κεφάλι του δίχως ν' ἀποκριθεῖ δίχως νὰ μπορεῖ νὰ ξεκολλήσῃ τὸ μάτι του ἀπὸ πᾶνω ἀπ' τὴ Σεβερίνη, πού στὴν ὄψη της εἴτανε ζωγραφισμένος ἓνας ἀπαίσιος τρόμος καὶ τὰ μαλλιά της ὀλόρθα πάνω στὸ μέτωπο, τὰ γαλάζια της μάτια ὑπερβολικὰ τεντωμένα καὶ ρωποῦσαν ἀκόμα τὸ γιατί.

XII

Τρεῖς μῆνες πῶ ὕστερα, μιὰ χλιαρὴ νύχτα τοῦ Ἰουνίου, ὁ Ζὰν ὀδηγοῦσε τὸ ἐξπρὲς τῆς Χάβρης πού εἶχε φύγει ἀπ' τὸ Παρίσι στίς ἔξη καὶ τριόντα. Ἡ καινούρια του μηχανὴ 608 ἐλαιοκίνητος πού αὐτὸς τὴν εἶχε ἔ-

μιά ἀντριχίλα. Ἡ μεγάλη του χαρά, τὸ ἥμερο καὶ γε-
λυστό του ὕφος, δίχως κι' αὐτὸς καλὰ καλὰ νὰ τὸ ξαίρει,
προερχόταν ἀπ' τὴν εὐτυχία ποὺ αἰσθανόταν, τώρα ποὺ
εἶπον κι' αὐτὸς ἄνθρωπος ὅπως κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ὁ Πεκὲ εἶχε ἀνοίξει τὸ φούρνο τῆς μηχανῆς του γιὰ
νὰ βάλει κάρβουνα, κι' αὐτὸς τονε σταμάτησε.

— Ὅχι, ὄχι, μὴν τὴν σπρώχνεις πολὺ, καλὰ πάει
ἔτσι...

Τότες ὁ θερμαστής μουρμούρισε ἄσχημα λόγια.

— Ἀ! φσι!... καλὰ! Χαρά στὴ βρωμοῦσα... Σὰ
θυμᾶμαι πὼς βαρούσαμε τὴν ἄλλη, τὴ γριά, ποὺ εἶταν
ὑπάκουη!... Αὐτὴ ἡ χαμούρα δὲν ἀξίζει τὸν κόπο μήτε
καὶ νὰ τῆς τραβήξει κανεὶς καμμιά κλωτσιὰ στὸν πισινό.

Ὁ Ζάκ, γιὰ νὰ μὴ θυμώσει, ἀπόφυγε νὰ μιλήσει. Μὰ
αἰσθανόταν τώρα καλὰ, πὼς τὸ παλιὸ νοικοκυριό τους
δὲν ὑπῆρχε πιά, γιατί ἡ φιλία αὐτοῦ, τοῦ συντρόφου του
καὶ τῆς μηχανῆς εἶχε χαθεῖ μόλις πέθανε ἡ Λιζούλα. Τώ-
ρα τσακωνόντανε γιὰ ἓνα τίποτα, γιὰ μιὰ βίδα παρα-
σφιγμένη, γιὰ μιὰ φτυαριὰ κάρβουνο στραβοβαλμένη.

Ὁ Ζάκ ὅλο ἔλεγε νὰ προφυλάγεται σὰν πηγαινέ στῆς
Φιλομένης, γιατί δὲν ἤθελε νὰ καταντήσουν τὰ πράματα
σ' ἀνοιχτὸ πόλεμο πάνω στὸ στενὸ ἔδαφος ποὺ ὅλο τράνι-
ταζε καὶ ποὺ τοὺς ἔπαιρνε κ' ἔφευγε αὐτὸν καὶ τὸ θερ-
μαστή του. Ὅσο ὁ Πεκὲ, ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, ποὺ δὲν τὸν
ἀπόσπρωχνε, ποὺ τὸν ἄφινε νὰ ἐξοικονομᾷ κανένα λεφτὸ
καὶ ν' ἀποσώνει τὸ φαῖ τοῦ καλαθιοῦ, εἶχε καταντήσει πι-
στός του σκύλος, ἀφοσιωμένος σὲ βαθμὸ ποὺ θὰ στραγ-
γάλιζε γιὰ τὸ χατήρι του τὸν κόσμον ἀλάεργο, ὅσο βα-
στούσαν αὐτά, ζούσαν κ' οἱ δύο τους σὰν ἀδέρφια μέσα
στὸν καθημερινὸ τὸν κίνδυνο, καί, δὲν εἶχαν ἀγάπη νὰ
κουβεντιάσουν γιὰ νὰ νιώσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο τοῖς.

—Δὲν πᾶς στὸ διάβολο ! μούγκρισε ὁ Πεκέ. Μᾶς σκό-
ισες, νυστάζουμε.

—Εἴσαι πρόσχαρος ! ξαναεἶπε χαρούμενα ἡ Φιλομένη.
Ὡς ὁ κύριος Ζάκ δὲ σοῦ μοιάζει. Θὰ καταδεχτεῖ ὥστόσο
ἂ πάρει κανένα ποτηράκι... Ψέματα, κύριε Ζάκ ;

Ὁ μηχανικός ἐτοιμαζόταν ν' ἀρνηθεῖ ἀπὸ προφύλαξη,
τὴν ξαφνικὰ ὁ Πεκέ δέχτηκε, μὲ τὴν ιδέα νὰ τοὺς πα-
ραμονέψει καὶ νὰ βεβαιωθεῖ.

Μπήκανε στὴν κουζίνα μέσα, καθίσανε μπρὸς στὸ τρα-
πέζι, ὅπου ἐκεῖνη εἶχε βάλει ποτηράκια κ' ἓνα μπουκάλι
οὔζο, ἐνῶ ξανάλεγε μὲ σιγαλὴ φωνή :

—Πρέπει νὰ προσπαθήσουμε νὰ μὴν κάνουμε θόρυβο,
ἀπὸ ὃν ὁ ἀδερφός μου κοιμᾶται ἐκεῖ πάνω καὶ δὲν τοῦ ἁ-
έσει νὰ δέχουμαι ἐπισκέψεις.

Ὑστερα, τὴν ὥρα πού τοὺς κερνοῦσε, πρόσθεσε μάνι-
άνι.

—Ξαίρετε ! ἡ κερά Λεμπλέ τὰ τίναξε σήμερα τὸ
ρωτί... Ὡς, αὐτὸ τὸ εἶχα πεῖ πιὸ μπροστά ἐγώ. Θὰ πε-
ράνει ἂν τὴ βάλουμε στὸ πσιινὸ διαμέρισμα. Σωστὴ φυ-
σική. Βάσταξε ἀκόμα τέσσερις μῆνες καὶ τρωγότανε μό-
νη καὶ μοναχὴ της, πού δὲν ἔβλεπε πιά ψυχὴ, παρὰ μό-
νο τὸν τοίχο... Καὶ κεῖνο πού τὴν ἀποτελείωσε, εἶναι
αὐτὸ δὲν μπορούσε πιά νὰ παραμονέψει τὴ μαντεμουαζέλ
καὶ τὸν κύριο Νταμπαντί. Τὸ εἶχε πάρει πιά συ-
νήθεια αὐτό. Naί, βέβαια, λυσσοῦσε πού δὲν μπόρεσε
ποτέ νὰ τσακώσῃ τίποτα μετὰξὺ τους. Ἀπ' αὐτὸ πέ-
σανε.

Ἡ Φιλομένη σταμάτησε, ρούφηξε μιὰ γουλιά οὔζο,
' ὕστερα εἶπε γελώντας.

—Βέβαια, θὰ πλαγιαίζουνε μαζί ! Ἀλλὰ εἶναι τόσο πο-
νηροί ! Μῆτε τοὺς εἶδες, μῆτε τοὺς ἔπιασες. Κυνήγα ὁ-

Νὰ σκοτώσεις, λέει, μιὰ γυναίκα γιατί τὴν ἐπιθυμεῖς, σὺ νὰ κερδίζει κανεὶς τίποτα ἀφοῦ λείπει πιά ἡ γυναίκα. Καὶ κεῖνο ποὺ δὲ θὰ ξεχάσω ποτέ στὴ ζωὴ μου, βλέπετε, εἶναι ὅταν ὁ κύριος Κῶς ἦρθε κ' ἔπιασε τὸν κύριο Ρουμπῶ στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ. Χαίρετε, αὐτὸ ἔγινε μόνο μιὰ βδομάδα ὕστερα, ὅταν ὁ κύριος Ρουμπῶ, τὴ δεύτερη μέρα τῆς κηδείας τῆς κυρίας του, εἶχε ξαναπιάσει ἡσυχὰ ἡσυχὰ τὴ δουλίτσα του. Τότες λοιπὸν ὁ κύριος Κῶς τονε χτύπησε στὸν ὦμο καὶ τοῦ εἶπε πὼς εἶχε διαταγὴ νὰ τὸν πᾶει στὴ φυλακὴ. "Εἰ, βλέπετε ; Αὐτοὶ ποὺ μέρα καὶ νύχτα δὲν ξεκολλοῦσανε ὁ ἓνας ἀπὸ κοντὰ ἀπ' τὸν ἄλλο, καὶ παίζανε μαζί νύχτες ὁλόκερες ! Μὰ ὅταν εἶναι κανεὶς ἀστυνόμος, ψέματα ; μπορεῖ καὶ τὸν πατέρα του ἀκόμα καὶ τὴ μητέρα του νὰ τοὺς πᾶει στὴν καρχαλιόλα, ἀφοῦ ἡ δουλειὰ τους εἶναι τέτοια. Πεντάρα δὲ δίνει ὁ κύριος Κῶς ! Τὸν εἶδε ἀκόμα τ' ἀπόγεμα στὸ Καφενεῖο τοῦ Ἐμπορίου κ' ἔπαιξε χαρτιά, δίχως ν' ἀνησυχεῖ γιὰ τὸ φίλο του, παρὰπάνω ἀπ' ὅ,τι ἀνησυχεῖ γιὰ τὸ βασιλιά τῶν τουρκαλάδων !

Ὁ Πεκέ, σφίγγοντας τὰ δόντια του, βάρεσε μιὰ γροθιά στὸ τραπέζι.

—Νὰ πάρει ὁ διάολος ! "Αν εἴμουνα σὸν κ' αὐτὸν τὸν κερατὰ τὸ Ρουμπῶ !... Πλαγιάζατε μαζί μὲ τὴ γυναίκα του ἑσεῖς. Ἐνῆς ἄλλος τοῦ τὴ σκοτώνει. Καὶ νὰ πῶρα ποὺ τὸν στέλνουνε στὸ κακουργοδικεῖο... "Α !... ὦχι ! Εἶναι νὰ κρεπάρε κανεὶς !

—Μά, βλάκα ! ξεφῶνισε ἡ Φιλομένη, ἀφοῦ τὸν κατηγορῶνε πὼς αὐτὸς ἔβαλε τὸν ἄλλο νὰ τὴ ξεπαστρέψει, τὴ γυναίκα, ναι, βέβαια, γιὰ τὰ λεφτά. Δὲν ξαίρω γὰρ τί τρέχει ; Λένε πὼς βόηκανε στὸ σπίτι τοῦ Καμπύς τὸ πολὺ τοῦ προσέδρου Γκρανμορέν. Θυμᾶστε τὸν κύριο ποὺ

σες.; Ρώτησε κάνοντας τὸν παλληκαρά. Μὴ φοβᾶσαι, δὲ σοῦ τὴν παίρνει κανεὶς αὐτή.

— Αὐτὴν ἢ ἄλλη ! μουρμούρισε κεῖνος .

Μ' αὐτὴ τσίγγριζε κιόλας καὶ χωράτευε.

— Στὴν ὑγείᾳ σου, ἄντε ! Καὶ φέρε μου τ' ἀσπρόρουχά σου νὰ τὰ πλύνω καὶ νὰ στὰ μπαλώσω, γιὰτὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶναι νὰ τὸ παίρνουμε ἀπάνω μας, μήτε σύ, μήτε γώ. . . Στὴν ὑγείᾳ σας, κύριε Ζάκ !

Σὰ νὰ ξύπνησε ἀπὸ κάποιο ὄνειρο ὁ Ζάκ, κι' ἀνατρίχιασε. Μὴ νιώθοντας καμμιά τύψη, ξαλαφρωμένος, ἔτσι ὅπως ζοῦσε ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ φόνου, θυμότανε καμμιά φορὰ τὴ Σεβερίνη καὶ τὸν ἔπιανε θλίψη.

Τσοῦγγρισε λέγοντας γλήγορα - γλήγορα, γιὰ νὰ κρύψει τὴν ταχὴ του:

— Εἰσάγετε πὼς θάῃουμε πόλεμο.

— Δὲν εἶναι δυνατό ! Ξεφώνισε ἡ Φιλομένη. Μὲ ποιὸν λοιπόν ;

— Μὰ μὲ τοὺς Πρώσους. . . Νά, γιὰτὶ ἓνας πρίγκηπας τοὺς θέλει νὰ γίνῃ βασιλιάς στὴν Ἰσπανία. Χθὲς στὴ βουλή ὅλο γι' αὐτὸ συζητούσανε.

Τότες αὐτὴ καταλυπήθηκε.

— "Α ! βέβαια ! Γοῦστο θάῃει ! Μᾶς σκοτίσανε τόσο μὲ τίς ἐκλογές τους, τὰ δημοψηφίσματά τους καὶ τίς ταραχές τους στὸ Παρίσι ! " Ἄν πολεμήσουνε, δὲ μοῦ λέτε, θὰ τοὺς πάρουν ὅλους τοὺς ὄντρες ;

— "Ὦ, ἐμεῖς, εἴμαστε σίγουροι, δὲν μποροῦν νὰ χαλάσουν τὴν ὑπηρεσίᾳ τῶν σιδηροδρόμων. . . Ἀλλὰ θὰ μᾶς ζαλίζανε νὰ μεταφέρουμε στρατὸ καὶ τροφίμα. . . Τέλος, ἂν γίνῃ αὐτό, πρέπει βέβαια νὰ κάνουμε τὸ καθήκον μας. . .

Πρῶτα - πρῶτα, μόλις μεταφέρθηκε στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος, στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, λίγες ὥρες ὕστερα ἀπὸ τὸ φόνο τῆς Σεβερίνης, ὁ κ. Ντενιζὲ διάταξε νὰ πιάσουν τὸν Καμπὺς. Εἶχε ὅλα τὰ ἐνοχοποιητικὰ εἰς βάρος του, τὶς βαρυντικὲς καταθέσεις τοῦ Ρουμπῶ καὶ τοῦ Μιζάρ, ποὺ διηγηθήκανε πῶς τὸν βοήθῳε μόνο μαζί με τὸ πτώμα, ξετρελλαμένο. Τὸν πῆσαν νὰ πεῖ πῶς καὶ γιατί βρισκότανε σ' ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο, κι' ὁ πετρὰς μουρμούρισε μιὰν ἱστορίαν ποὺ ὅταν τὴν ἄκουσε ὁ ἀνακριτὴς σήκωσε τὶς πλάτες του, τόσο τοῦ φάνηκε ἀνόητη καὶ κλασσικὴ.

Τὴν περίμενε αὐτὴ τὴν ἱστορίαν. Εἴταν πάντα ἡ ἴδια, ὁ φαντασιώδης δολοφόνος ποὺ τὸν ἐφεύρισκε πάντα ὁ ἔνοχος κι' ἔλεγε πῶς τὸν ἄκουσε ποὺ ἔφευγε μέσα στὴ μαύρη ἔξοχή. Ὁ Λυκογιάννης αὐτὸς τὸ εἶχε σκάσει. Ψέματα; Ἀκόμα ἔτρεχε. Ἐξάλλου, ὅταν τονε ρωτήσανε τί ἔκανε τέτοιαν ὥρα μπρὸς στὸ σπίτι, ὁ Καμπὺς ταράχτηκε, ἀρνήθηκε ν' ἀπαντήσει καὶ τέλος δήλωσε πῶς ἔκανε περίπατο.

Εἴταν παιδιακίσια καμῶματα ὅλ' αὐτά. Πῶς νὰ πιστέψει κανεὶς στὸ μυστηριώδη αὐτὸν ἄγνωστο ποὺ σκότωνε κι' ἔφευγε, ἀφίνοντας ὅλες τὶς πόρτες ἀνοιχτὲς δίχως νὰ ψάξει κανένα ἐπιπλο καὶ ποὺ δὲν εἶχε πάρει φεύγοντας μήτε κι' ἓνα μαντήλι; Ἀπὸ ποῦ θάρχότανε; Γιὰ τί νὰ σκότωνε;

Ὅσο τόσο ὁ ἀνακριτὴς, ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνάκρισής του, μόλις ἔμαθε τὶς σχέσεις τοῦ θύματος με τὸ Ζάκ, ἀνησύχησε καὶ θέλησε νὰ μάθει, πῶς αὐτὸς εἶχε περάσει τὸν καιρὸ του.

Μὰ ἐξὸν ποῦ ὁ ἴδιος ὁ κατηγορούμενος ἀναγνώριζε πῶς εἶχε συνοδέψει τὸ Ζάκ ὡς τὸ Μπαρσαντὲν γιὰ τὸ

πόρτα, τοραγμένος μάλιστα την άρισε άνοιχτή· ύστερα έρχόταν ή θανατηφόρα πάλη, κ' ύστερα ή εκπλήρωση τοῦ σαρκικοῦ πόθου, πού τόν διάκοψε ο σύζυγος.

Όσοσο παρουσιάστηκε μιὰ τελευταία άμφιβολία, γιατί εΐταν παράξενο, αφού ο άνθρωπος αυτός ήξαιρε πώς θαρχόταν ο σύζυγος, νά διαλέξει ακριβώς εκείνη τή στιγμή. Μά, αν τὸ καλοεξέταζε κανείς, αὐτὸ εΐταν εἰς βάρος τοῦ ἴδιου τοῦ κατηγορουμένου, καὶ τὸν αποχαντάωνε, γιατί ἀπόδειχνε πὼς εἶχε ενεργήσει απ' ἀφορμή μιᾶς υπέρτατης κρίσης τοῦ πάθους του. Ξετρελλάθηκε στὴ σκέψη πὼς, αν δὲν πετύχαινε τὴ στιγμή πού ή Σεβερίνη εΐταν ακόμα μόνη σ' αὐτὸ τὸ μοναχικὸ σπίτι μέσα, δὲ θὰ τὴν ἀπολάμβανε ποτὲ πιά, αφού ἔφευγε τὴ δεύτερη μέρα.

Ἀπὸ τὴ στιγμή εκείνη ή βεβαιότητα τοῦ δικαστῆ εΐταν ἀπόλυτη, ἀλλόνητη. Βαρυστισμένος ἀπὸ τὴς ἀνακρίσεις, πιασμένος καὶ ξαναπιασμένος μέσα στὸ περίπλοκο δίχτυ, τὰ μαστορικά ρωτήματα, δίχως νά δίνει πεντάρη γιὰ τὴς φάκες πού τοῦ στήνανε, ο Κομπὺς ἐπέμενε στὴν πρώτη του δήλωση. Περνοῦσε ἀπὸ τὸ δρόμο, ἀνάπνεε τὸ δροσερὸ ἀεράκι τῆς νύχτας, ὅταν ξαφνικὰ κάποιος, τρεχάτος, πέρασε σύρριζα ἀπὸ κοντὰ του. Τέτοια εΐταν ή τρεχάλα του μέσα στὸ σκοτάδι, πού δὲν μπορούσε νά πεῖ κατὰ ποῦ ἔτρεχε. Τότες ἀνήσυχος, ρίχνοντας μιὰ ματιά στὸ σπίτι, εἶδε πὼς ή πόρτα εἶχε μείνει ὁρθάνοιχτη. Τέλος, πῆρε τὴν ἀπόφαση, μπῆκε, καὶ βρῆκε τὴν πεθαιμένη ακόμα ζεστή. Τὸν κοίταξε μὲ τὰ μεγάλα τῆς τὰ μάτια τόσο, πού, γιὰ νά τὴν ἀνεβάσει στὸ κρεβάτι, γιατί τὴ θαρροῦσε ακόμα ζωντανή, εἶχε γίνει μούσκεμα στὸ αἷμα. Ὅλο κι' ὅλο αὐτὸ ήξαιρε, αὐτὸ ἔλεγε καὶ ξανάλεγε. Ποτὲς του δὲν παρόλλαξε καρμιά λεπτομέρεια,

λος, αὐτὸς ὁ μυστηριώδης πού τὸ εἶχε βάλει στὰ πόδια. Αὐτὰ γινόντανε κάθε φορὰ πού μιλούσανε γιὰ τὸ φόνο, ὅταν ὁ κύριος Ντεμιζὲ ἔκανε μιὰν ἀνακάλυψη πού ἄλλαξε τὴν ὄψη τοῦ ἐγκλήματος καὶ ξαφνικὰ δεκπλασίασε τὴ σημασία του.

Καθὼς τὸλεγε, τὶς μυριζότανε τὶς ἀλήθειες. Γι' αὐτὸ, ἀπὸ ἓνα εἶδος προαίσθησης, θέλησε νὰ προβεῖ ὁ ἴδιος σὲ μιὰ νέα ἔρευνα στὴν τρώγλη τοῦ Καμπύς. Κι' ἀνακάλυψε ἀπλούστατα πίσω ἀπὸ ἓνα κοτρῶνι μιὰ κορυφῶνα, ὅπου βρισκόντανε γάντια καὶ γυναικεῖα μαντήλια, καὶ κάτω ἀπ' αὐτὰ ἓνα χρυσὸ ρολοῖ, πού εὐθύς ἀμέσως μὲ μεγάλη χαρὰ τ' ἀνγνώρισε. Εἴταν τὸ ρολοῖ τοῦ προέδρου Γκιρανμορέν, πού τότες ἔψαχνε τόσο νὰ τὸ βρεῖ, ἓνα χοντροὸ ρολοῖ μὲ τὰ δυὸ ἀρχικὰ ψηφία του, πού εἶχε στὸ μέσα τὸ καπάκι τὸν ἀριθμὸ τῆς κατασκευῆς 2516. Σὰ νὰ τὸν χτύπησε ἀστροπελέκι. Ὅλα ξεκαθάρισαν. Τὰ περασμένα μὲ τὰ τωρινὰ ἐνωθήκανε. Σὰν ἀπὸ μαγεία, τὰ συμβάντα δευθῆκανε λογικὰ τῶνα μὲ τ' ἄλλο. Δίχως νὰ μιλήσει γιὰ τὸ ρολοῖ στὴν ἀρχή, ρώτησε τὸν Καμπύς γιὰ τὰ γάντια καὶ τὰ μαντήλια. Αὐτὸς γιὰ μιὰ στιγμή κόντευε νὰ ὁμολογήσει. Ναί ! τὴ λαχταροῦσε, σὲ βαθμὸ πού φιλοῦσε τὰ φουστάνια της, μάζευε κ' ἔκλεβε τὸ κάθε τί πού ἔπεφτε ἀπὸ πάνω της, κορδόνια, ἀγκυράφες, καρφίτσες. Ὅστερα, μιὰ ντροπὴ ἀνίκητη τὸν ἔκανε νὰ σωπάσει. Καὶ ὅταν πιά ὁ δικαστὴς πῆρε τὴν ἀπόφασιν καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ ρολοῖ, τὸ κοίταξε σὰ βλάκας. Θυμότανε βέβαια τὸ ρολοῖ αὐτὸ, ξαφνιάστηκε σὰν τὸ βρῆκε δεμένο σὲ μιὰν ἄκρη κάποιου μαντηλιοῦ πού τὸ εἶχε πάρει ἀπὸ κάτω ἀπὸ ἓνα προσκέφαλο καὶ τὸ πῆρε στὴν τρώγλη του, σὰ λεία. Ὅστερα τὸ εἶχε ἀφίσει ἐκεῖ κ' ἔσπαζε τὸ κεφάλι του νὰ βρεῖ τρόπο νὰ τὸ πάει πίσω

χέρι τοῦ Καμπύς, τοῦ ἄγριου αὐτοῦ χτήνους. Τὴν πρώτη φορά βιαζότανε νὰ κληρονομήσει τὸν πρόεδρο Γκρανμορέν, πὺν γνώριζε τὴ διαθήκη του. Ἡξαίρε κιόλας τὴν ἔχθρα πὺν τοῦ εἶχε ὁ πετράς, τὸν εἶχε σπρώξει στὸ βαγόνι μέσα, στὴ Ρουένη, βάζοντάς του τὸ μαχαίρι στὸ χέρι. Ὑστερα οἱ δυὸ συνένοχοι μοιραστήκανε τὶς δέκα χιλιάδες φράγκα, καὶ δὲ θὰ ξανάβλεπε πιά ποτές ὁ ἕνας τὸν ἄλλο τους, ἂν ὁ ἕνας φόνος δὲ γεννοῦσε ὑποχρεωτικά τὸν ἄλλο φόνο.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ ἀνακριτὴς ἔδειξε ὅλη τὴ βαθύτητα τῆς ἐγκληματικῆς ψυχολογίας, πὺν ἔγινε αἰτία νὰ τὸν θαυμάσουν ὅλοι. Γιατί, ὅπως ἔλεγε σήμερα, ποτὲ ἂν ἔπαψε νὰ παρακολουθεῖ τὸν Καμπύς, μὲ τὴν πεποίθηση πὺς ἡ πρώτη δολοφονία μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια θὰ γεννοῦσε μιὰ δεύτερη. Δεκαοχτὼ μῆνες πέρασαν. Τὸ σπιτικό τοῦ Ρουμπῶ εἶχε ξεχαρβαλωθεῖ, ὁ ἄντρας εἶχε φάει τὶς πέντε χιλιάδες φράγκα στὸ παιχνίδι, ἡ γυναίκα κατάντησε νῶχει ἔραστή γιὰ νὰ περνᾷ τὴν ὥρα της. Φυσικά, ἀρνηότανε νὰ πουλήσει τὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, γιατί φοβότανε νὰ μὴ φάει τὰ λεφτὰ ὁ ἄντρας της. Ἰσως μάλιστα στοὺς ἀτέλειωτους καυγάδες τους νὰ τὸν φοβέριζε αὐτὴ πὺς θὰ τονε παραδίνε στὴ Δικαιοσύνη.

Ὅπως κα' ἂν εἶχαν τὰ πράματα, πολλοὶ εἶταν οἱ μάρτυρες πὺν μαρτυροῦσαν γιὰ τοὺς καυγάδες τοῦ ἀντράγγινου. Κ' ἔτσι τέλος τὸ πρῶτο κακούργημα εἶχε τὸ φυσικό του ἀποτέλεσμα. Ὁ Καμπύς ξανάβγαине πάλι στὴ μέση μὲ τὶς χτηνώδικες ὁρέξεις του, καὶ μέσα ἀπ' τὴ σκιά ὁ ἄντρας τοῦδινε τὸ μαχαίρι γιὰ νὰ πάρει τὸ καταραμένο σπίτι, πὺν εἶχε στοιχίσει κιόλας μιὰν ἀνθρώπινη ὑπερξή. Αὐτὴ εἶταν ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀλήθεια πὺν θάμπωνε τὸ φῶς της.

ψέματα, γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσουνε νὰ ὁμολογήσει τὸ μέρος ποὺ πῆρε στὸ φόνο, στὸν πρῶτο φόνο. Ἄπ' τὴ στιγμή ποὺ τὸν εἶχαν πιάσει ὑποψιζόταν πὼς ξανάπαιρνε πάλι δρόμο ἢ παλιά ἱστορία.

Ἦρθανε πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τὸν Καμπύς, καὶ δήλωσε πὼς δὲν τὸν ἤξαιρε. Μὰ τὴ στιγμή ποὺ ἔλεγε πὼς τὸν εἶχε πρωτοδεῖ μὲς στὰ αἵματα τὴ στιγμή ποὺ διακόρουε τὸ θῦμα του, ὁ πετρὸς φουρκίστηκε, καὶ πάλι ἓνας ἀπότομος καυγὰς καὶ μιὰ μεγάλη σύγχυση μπερδέψανε τὰ πράματα.

Περάσανε τρεῖς μέρες, ὁ ἀνακριτὴς πολλαπλασίαζε τὶς ἀνακρίσεις, βέβαιος πὼς οἱ δυὸ οἱ συνένοχοι εἴτανε μιλῆμενοι καὶ κάνανε πὼς εἴταν τάχατες ἐχθροί.

Ὁ Ρουμπῶ, κατάκοπος, εἶχε πάρει πιά τὴν ἀπόφαση νὰ μὴ βγάλει μιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα του. Ξαφνικά, σὲ μιὰ στιγμή ἀνυπομονησίας, γιὰ νὰ ξεμπερδέψει, ὑπόκυψε σὲ μιὰν ὑπόκοφη ἀνάγκη ποὺ τὸν ἐπρωγε ἐδῶ καὶ μῆνες τώρα κι' ἄφησε νὰ τοῦ φύγει ἡ ἀλήθεια, μόνον ἡ ἀλήθεια, ὅλη ἡ ἀλήθεια.

Ἀκριβῶς τὴ μέρα κείνη ὁ κύριος Ντενίξ εἶχε βάλει ὅλα του τὰ δυνατά. Καθιστὸς στὸ γραφεῖο του, μισόκλεινε τὰ βαρεῖα καπάκια τῶν ματιῶν του, καὶ τράβηξε τὰ χεῖλια του, κάμνοντας μιὰν ὑπέρτατη προσπάθεια ἐξυπνάδας.

Μιὰ ὥρα τώρα ποὺ τοῦ εἶχε βγεῖ ἡ ψυχὴ μὲ τὶς πονηριὰς ποὺ σκαρφιζότανε, ἔχοντας ὀντίκου τοῦ τὸν ἀποχαινωμένο αὐτὸν ὑπόδικο, ποὺ τὸν ἔπνιγε τὸ κιτριναρόκο πάχος καὶ ποὺ τὸν ἔκρινε πολὺ ἐπιδέξιο κι' ὥς φαινόνταν τόσο χοντροκέφαλος. Καὶ πίστεψε πὼς πὸν εἶχε καταδιώξει θῆμα - θῆμα, πὼς τὸν εἶχε μπλέξει καὶ τὸν

στάτης της γίνεται καὶ δικός σας, δὲν ἀγνοεῖτε πὼς τῆς ἀφίνει στὴ διαθήκη του ἓνα ἐξοχικὸ σπίτι καὶ βλέτε πὼς δὲν ὑποψιαζόσαστε τίποτα ; "Αἴντε ! "Αἴντε ! τὰ ξαίρατε ὅλα, γιατί ἀλλιῶς δὲ θὰ ἐξηγότανε ὁ γάμος σας... "Επειτα ἓνα καὶ μόνο πράμα φτάνει ν' ἀναποδογυρίσει τὰ ἐπιχειρήματά σας. Δὲν εἶστε καθόλου ζηλιάρης... Τολμήσατε νὰ πεῖτε πὼς εἶστε ζηλιάρης...

—Λέω τὴν ἀλήθεια, σκότωσα σὲ μιὰ στιγμή πού ἔβραζε μέσα μου ἡ ζήλεια.

—Τὸ λοιπὸν, ἀφοῦ σκοτώσατε τὸν πρόεδρο γιὰ παλιές σχέσεις, ἀόριστες, πού βέβαια ἔσεῖς ὁ ἴδιος τίς ἐφευρίσκετε, ἐξηγήστε μου, πὼς μπορέσατε ν' ἀνεχθῆτε τὸν ἐραστὴ τῆς γυναίκας σας, ναί, αὐτὸν τὸ Ζάκ Λαντιέ, αὐτὸ τὸ γερό τὸ παλληκάρι ; "Ολοι μοῦ μιλήσανε γι' αὐτὸν τὸ δεσμό, καὶ σεῖς ὁ ἴδιος δὲ μοῦ κρύψατε πὼς τὸν γνωρίζατε... Τοὺς ἀφίνατε νὰ πηγαίνουν μόνοι ; γιατί ;

Ἀποκαωμένος, μὲ τὰ μάτια θολά, ὁ Ρουμπὼ κοίταξε τὸ κενό, δίχως νὰ μπορεῖ νὰ βρεῖ καμμιάν ἐξήγηση. Τέλος μουρμούρισε :

—Δὲν ξαίρω... Σκότωσα τὸν ἄλλο, αὐτὴ δὲν τὴν σκότωσα...

—Μὴ μοῦ λέτε λοιπὸν πιά πὼς εἶστε ζηλιάρης καὶ πὼς ἐκδικηθήκατε, καὶ δὲ σᾶς συμβουλεύω νὰ ἐπαναλάβετε ὅλο αὐτὸ τὸ μυθιστόρημα στοὺς κυρίους ἐνόρκους, γιατί θὰ σηκώνανε τίς πλάτες τους... Πιστέψτε με, ἀλλάξτε σύστημα, ἡ ἀλήθεια μόνη μπορεῖ νὰ σᾶς σώσει.

Ἀπὸ τὴ στιγμή αὕτη, ὅσο ὁ Ρουμπὼ ἐπέμενε νὰ λέει τὴν ἀλήθεια αὕτη, τόσο ἐκεῖνος πίστευε πὼς τοῦλεγε ψέματα. Εἰς ἄλλου ὅλα εἶταν ἐνοντίον του, σὲ βαθμὸ πού, παλιά του ἀνάκριση, τότες στὴν πρώτη ἔρρινα πού

Πραγματικά, τότε - τότε ακόμα τ' αντιπολιτευόμενα φύλλα, πετούσαν και κανένα χωρατό, πάνω στο θυρullικό δολοφόνο, τὸν ἀνεύρετο, πὸν τὸν εἶχε ἐφεύρει ἡ ἀστυνομία γιὰ νὰ κρύψει μερικῶν μεγάλων προσώπων τ' ἄπλυτα. Καὶ ἡ ἀπάντηση θὰ εἶταν ὀριστική, ὁ φονιάς κι' ὁ συνένοχός του εἶχανε πιαστεῖ, ἡ μνήμη τοῦ προέδρου Γκρανμορέν θάβγαινε ὀλοκάθαρη μέσ' ἀπ' αὐτὴν τὴν περιπέτεια.

Οἱ πολεμικὲς ξαναρχίσανε καὶ πάλι, καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα μεγάλωνε ἡ συγκίνηση, στὴ Ρουένη καὶ στὸ Παρίσι. Ἐξὸν ἀπὸ τὸ σκληρὸ αὐτὸ μυθιστόρημα, πὸν στοίχιωσε τίς φαντασίες τοῦ κόσμου, λὲς κι' ὅλοι τους τὸ παίρνανε ἀπὸ καρδιάς, σὰν ἡ ἀλήθεια ἡ ἀκλόνητη πὸν θὰ βρισκότανε στερέωνε τὴν ὑπαρξὴ κι' αὐτοῦ ακόμα τοῦ κράτους. Ἀλάκερη μιὰ βδομάδα τὰ φύλλα εἶτνε γεμάτα λεπτομέρειες.

Προσκαλεσμένος στὸ Παρίσι, ὁ κ. Ντενιζέ παρουσιάστηκε στὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου, στὴν ἀτομικὴ κατοικία τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ κ. Καρὺ Λαμότ. Τὸν βρῆκε ὄρθιο στὴ μέση τοῦ αὐστηροῦ του γραφείου, ἀδυνατισμένο καὶ περισσότερο κουρασμένο, γιὰτὶ ἀρχίζε κ' ἐπαιρνε τὸν κάτω δρόμο· τὸν κυρίευε μιὰ θλίψη μέσα σ' ὅλο του τὸν σκεπτικισμό, σὰ νὰ προσιθανόταν πίσω ἀπ' αὐτὴν τὴ θορυβώδη ἀποθέωση τὸ σύντομο κατακύλισμα τοῦ καθεστῶτος πὸν ὑπηρετοῦσε. Ἐδῶ καὶ δυὸ μέρες τώρα, γινότανε μέσα του μιὰ φοβερὴ πάλη, γιὰτὶ δὲν ἤξειρε ακόμα πῶς νὰ χρησιμοποιοῦσῃ τὸ γράμμα τῆς Σεβερίνης πὸν τὸ εἶχε φυλάξει καὶ πὸν θὰ κατάστρεφε ἀλάκερο τὸ σύστημα τῆς κατηγορίας γιὰτὶ θὰ ὑποστήριζε τὰ λόγια τοῦ Ρουμπῶ. Κανεὶς στὸν κόσμο δὲν ἤξειρε πῶς ὑπῆρχε τὸ γράμμα αὐτὸ καὶ πλοροῦσε νὰ τὸ καταστρέψῃ. Μὰ

— "Ω ! τὰ καταχωροῦν ὅπως τ' ἀκούουν εἰς τὰς τριόδους, καὶ δὲν πιστεύουν καὶ οἱ ἴδιοι σ' αὐτά. Ζηλιάρης, αὐτὸς ὁ Ρουμπῶ, ποὺ διηυκόλυνε τὰς συνεντεύξεις τῆς γυναικὸς τοῦ μὲ τὸν ἐρωστήν της ; "Α ! ἅς τὰ ἐπικατάβει ὅλα αὐτὰ εἰς τὸ κακουργοδικεῖον. Δὲν θὰ κατορθώσει νὰ διεγείρει τὸ ποθούμενον σκάνδαλον ! Καὶ ἂν τουλάχιστον ἔφερε καὶ ἀποδείξεις ! 'Αλλὰ δὲν ἔχει καμμίαν ἀπόδειξιν. 'Ομιλεῖ βεβαίως περὶ τῆς ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν διατείνεται ὅτι κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἔχει γράφει ἡ σύζυγός του καὶ τὴν ὁποίαν ἔχουν τάχα ἀνκαλύψει μετὰ τῶν διαφορῶν ἐγγράφων τοῦ θύματος... Σεῖς ὅμως, κύριε γενικέ, σεῖς ὁ ὅποιος ἔχετε τακτοποιήσει ὅλα τὰ ἔγγραφα, θὰ τὴν εὗρίσκατε βεβαίως, δὲν εἶναι ἔτσι ;

'Ο κύριος Καμπὺ - Λαμπὸτ δὲν ἀπάντησε καθόλου. 'Αλήθεια, ἔτσι, μ' αὐτὸ τὸ σύστημα τοῦ ἀνακριτῆ τὸ σκάνδαλο θὰ θαβότανε πιά μιὰ γιὰ πάντα. Κανένας δὲ θὰ πίστευε τὸ Ρουμπῶ καὶ ἡ μνήμη τοῦ προέδρου θ' ἄβγαине πιά ξεπλυμένη ἀπ' τὶς ἀπαίσιες ὑποψίες. 'Η αὐτοκρατορία θ' ἄβγαине ὠφελημένη ἀπ' τὸν ἐξαγισμὸ αὐτό.

Κ' ἐξάλλου, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ Ρουμπῶ ἀναγνώριζε πὼς εἶταν ἐνοχος, τί ἐνδιέφερε στὴ Δικαιοσύνη ἂν τὸν καταδίκαζε γιὰ τὸν ἓνα λόγο ἢ γιὰ τὸν ἄλλο ; Εἶτανε βέβαια καὶ ὁ Καμπύς. Μὰ ἂν αὐτὸς δὲν εἶχε κάνει τὸ πρῶτο ἔγκλημα, φανερὸ πὼς εἶταν ὁ αἰτουργὸς στὸ δεύτερο. Κ' ὕστερα, ὦ Θε μου ! 'Η Δικαιοσύνη ! Τί αὐταπάτη καὶ αὐτή ! Μήπως δὲν ξεγελᾷ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ εἶναι δίκαιος, ἀφοῦ ἡ ἀλήθεια εἶναι τόσο σκοτεινὴ καὶ τόσο μπερδεμένη μέσα στ' ἀγκάθια ; Προτιμώτερον νὰ εἶναι κακὸς ἀνθρώπος καὶ νὰ δώσει

φαινόταν τραγική γυναίκα. Ποιὸς ξαίρει τί μυστικὸ πῆρε μαζί της κ' ἔφυγε ; Βέβαια κάποιαν αὐταπάτη, τὴν ἀλήθεια, τὴ δικαιοσύνη ! 'Απ' τὴ χαριτωμένη κι' ἄγνωστη αὐτὴ γυναίκα τὸ μόνο πού τοῦμενε, εἶπαν ὁ πόθος μιᾶς στιγμῆς, πού αἴτος ὁ ἴδιος δὲν τὸν εἶχε ἱκανοποιήσει. Καὶ καθὼς πλησίαζε τὸ γραμμα στὸ κερὶ πού ἔκαιγε τὸν ἔπιασε μιὰ μεγάλη θλίψη, σὰ νὰ προαισθανόταν κάποια καταστροφή. Γιατὶ νὰ τὴν καταστρέψει αὐτὴν τὴν ἀπόδειξη, νὰ βαραίνει τὴ συνείδησή του μὲ μιὰ τέτοια πράξη ἂν πραγματικά εἶτανε γραπτὸ νὰ σωρωθεῖ ἡ αὐτοκρατορία, σὰ μιὰ πρέζα στάχτη πού θάπεφτε ἀπ' ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δάχτυλά του ;

Σὲ πιὸ λίγο ἀπὸ μιὰ βδομάδα ὁ κ. Ντενιζέ ἀποτέλειωσε τὴν ἀνακρίση. Βοήκκε μιὰ πολὺ μεγάλη προθυμία ἀπὸ μέρος τῆς 'Εταιρίας τῶν Δυσμῶν. Τοῦ παραχώρησε ὅλα τὰ ἔγγραφα πού ἤθελε κι' ὅλες τὶς μαρτυρίες πού χρειαζόντανε, γιατί κι' αὐτὴ ἐπίσης ἤθελε ν' ἀποτελειώνει μιὰ τέτοια ὑπόθεση κάποιου ὑπαλλήλου τῆς πού εἶχε μπλεχτεῖ στὸν περίπλοκο μηχανισμό τῆς καὶ κόντεψε νὰ κλονίσει κι' αὐτὸ ἀκόμα τὸ Διοικητικὸ τῆς Συμβούλιου. Ἐπρεπε μιὰ ὥρα ἀρχήτερα νὰ ἀποκόψει τὸ γαγγραινωσμένο μέρος.

Ἔτσι, ξανάκανε πάλι παρέλαση μέσα ἀπ' τὸ γραφεῖο τοῦ ἀνακριτῆ ὅλο τὸ προσωπικὸ τοῦ σταθμοῦ τῆς Χάβρης, ὁ κ. Νταμπαντί, ὁ Μουλὲν καὶ οἱ ἄλλοι πού δώσανε φοθερὲς λεπτομέρειες γιὰ τὴ διαγωγή τοῦ Ρουμπω. Ὑστερὰ ὁ σταθμάρχης τοῦ Μπαρραντὲν ὁ κ. Μπεσσιέρ καθὼς καὶ πολλοὶ ὑπάλληλοι τῆς Ρουένης πού ἡ κατάθεση τους εἶχε μεγάλη σοβαρότητα γιὰ τὸ πρῶτο ἔγκλημα.

Ὑστερὰ ὁ κ. Βαντόρπ, ὁ σταθμάρχης τοῦ Παρισιοῦ, ὁ

τους, πρὸ πάντων μὲ τὴ Μπέρτα πὺν κατηγοροῦσε τὴ σκοτωμένη τὴν παλιά της φιληνάδα καὶ τὴν ἐπιβάρυνε μὲ φοβερὲς καταθέσεις. Ἐκεῖνος τὴν ὑπερκασιζότανε, φοιρο-
κίζόταν καὶ θύμωνε μόλις ἀγγίζανε τ' ἀριστούργημα του, τὸ λογικὸ ἐκεῖνο χτίριο, πὺν ὅπως τὸλεγε ὁ ἴδιος. ἂν ἔ-
βγαζε κανεῖς ἔκπ' τὴ θέση της, μὴ καὶ μόνη πέτρα θὰ γκρεμίζε ἀλάκερο. Γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα στὸ γραρεῖο μέ-
σα ξέσπασε μιὰ ζωερὴ σκηνὴ μεταξὺ τῶν Λασεναὶ καὶ τῆς κυρίας Μπονεόν. Αὐτὴ πὺν ὑποστήριζε τότες τοὺς Ρουμπῶ ἀναγκάστηκε τώρα νὰ ἐγκαταλείψει τὸν ἄντρα μὰ ἐξαικολουθοῦσε ἀκόμα νὰ ὑποστηρίξει τὴ γυναῖκα ὡς ἀπὸ συνένοχη τρυφερότητα καὶ σὰ γυναῖκα πὺν ἀνεχό-
ταν πολὺ τὴν ὁμορφιά καὶ τὸν ἔρωτα, συγχισμένη κιόλας μὲ τὴ ρωμαντικὴ αὐτὴ τραγωδία τὴν αἵματοβορεμένη. Δὲ ντρεπόταν ἢ ἀνεψιὰ της νὰ ξεσκαλίζει πάλι αὐτὸ τὸ ζή-
τημα τῆς κληρονομιάς ;

Τοὺς τᾶκοψε καθαρὰ καὶ ξάστερα. "Ἄν παραδεχόν-
ταν τὴ Σεβερίνη ἔνοχη, μήπως δὲν παραδεχόντανε μ' αὐ-
τὸ τὴ ψευτοξομολόγηση τοῦ Ρουμπῶ καὶ μ' αὐτὸν τὸν
τρόπο δὲ θὰ βρωμιζόταν ξανά ἢ μνήμη τοῦ προέδρου;
"Ἄν ἡ ἀνέκριση δὲν τὴν εἶχε ξεσκεπάσει μὲ τέτοια με-
γαλοφυΐα τὴν ἀλήθεια, θάπρεπε νὰ τὴν εἶχανε βρεῖ μό-
νοι τοὺς γιὰ τὴν τιμὴ τῆς οἰκογενείας. Καὶ μίλησε μὲ κά-
ποια πίκρα γιὰ τὴν κοινωνία τῆς Ρουένης, ὅπου ἡ ὑπό-
θεση ἔκαμε τόσο θόρυβο, τὴν κοινωνία αὐτὴ, ὅπου δὲ βα-
σίλευε πιά αὐτὴ, τώρα πὺν πλάκωνον τὰ χρόνια κ' ἔχανε
κ' αὐτὴ τὴν πλούσια ξανθιά ὁμορφιά της, ὁμορφιά γε-
ρασμένης θεᾶς. Ναί, τὴν παραμονὴ ἀκόμα στὸ σπῆτι τῆς
μαντὰμ Λερπουῆ, τῆς γυναίκας τοῦ δικαστῆ, τῆς ψηλῆς
αὐτῆς λευσαοισμένης μελαγχρινῆς πὺν εἶχε πάσει τὸ θρό-

λο, ἓνα παλιὸ ἀπαλὸ χρυσάφι. Πρὶν ἀκόμα ἀρχίσει ἡ συνεδρίαση ὁ κόσμος ἔσκανε ἐκεῖ μέσα. Οἱ γυναῖκες ψηλῶ-
νανε γιὰ νὰ δοῦνε πάνω στὸ τραπέζι τὰ ἀποδειχτικά, τὸ
ρολόϊ τοῦ Γκρανμορέν, τὸ ματωμένο πουνκάμισο τῆς Σεβε-
ρίνης καὶ τὸ σουγιά πὺν χρησίμεψε γιὰ τοὺς δυὸ φό-
νους. Ὁ συνήγορος τοῦ Καμπὺς ἓνας δικηγόρος πὺν εἶ-
χε ἔρθει ἀπ' τὸ Παρίσι συγκέντρωνε κι' αὐτὸς πολλὰ
βλέμματα. Στὶς ἑδρες τῶν ἐνόρκων καθόντανε δώδεκα
Ρουενέζοι φοβισμένοι μέσα στὶς μαῦρες ρεντινιότες
τους, κοιλιαράδες καὶ σοβαροὶ. Κι' ὅταν μπῆκε τὸ συμβού-
λιο, τέτοια εἶταν τὸ σπρώξιμο στὸ ὄρθιο ἀκροατήριό πὺν
ὁ πρόεδρος φοβέρισε κιόλας πὺς θ' ἄδειαζε τὴν αἴθουσα.

Τέλος ἀρχισε ἡ συνεδρίαση. Οἱ ἐνοργοὶ ὁρκιστήκανε
καὶ ἡ κλήση τῶν μαρτύρων τάραξε πάλι τὸ ἀκροατήριό.
Στὰ ὀνόματα τῆς μαντάμ Μπονεδὸν καὶ τοῦ κ. Ντελασε-
ναὶ τὰ κεφάλια πῆγαν κ' ἤρθανε. Μὰ προπάντων ὁ Ζὰκ
κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν γυναικῶν, πὺν τὸν κοιτάζανε
παθιαίρνια. Ἐξάλλου, ἀπ' τὴ στιγμὴ πὺν οἱ κατηγορού-
μενοὶ βρισκόνταν ἐκεῖ, ὁ καθένας τους ἀνάμεσα σὲ δυο
χωροφύλακες, δὲν ξεκολούσαν ἀπὸ πάνω τους τὰ μάτια
τοῦ κόσμου, κι' ὅλα συζητούσανε γι' αὐτοὺς.

Βρίσκανε πὺς εἶχανε ὕψος τιποτένιων καὶ αἰμοχαρῶν
ἀνθρώπων. Δυὸ ληστές. Ὁ Ρουμπὼ μὲ τὸ σκουῖρο του
τὸ σακκάκι, γραβατωμένος σάν κύριος πὺν παραμελεῖ τὸν
ἑαυτὸ του, ἔαφνιζε τὸν κόσμὸ μὲ τὸ γερασμένο του ὕ-
ψος καὶ τ' ἀποβλακωμένο του μοῦτρο πὺν τῷπνιγε τὸ πω-
χός. Ὅσο γιὰ τὸν Καμπὺς, αὐτὸς εἶταν τέτοιός ὅπως τὸν
εἶχαν φανταστεῖ. Φοροῦσε μιὰ μακρὰ γαλάζια μπλούζα
κ' εἶτανε σωστὸς τύπος δολοφόνου, πελώρια χέρια, μα-
σέλες σαρκοφάγου ζώου, τέλος τέτοιος ἀνθρώπος πὺν κα-

ν' ἀποδείχναν ἔτσι πὼς τὰ εἶχανε μιλημένα ἀπὸ πρὶν μπροστὰ κ' εἶχανε καταστρώσει τὸ σχέδιο τους, πὺν τ' ἂ' κολουθούσανε τώρα μὲ μιὰ πρωτοφανή θέληση. Λέγανε πὼς δὲν γνωρίζοντανε, κατηγοροῦσε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ παραπλανήσουν τὸ ἀκροατήριον. Ὁταν τελειώσανε οἱ ἐρωτήσεις, εἶταν κι' ὅλας καταδικασμένοι, γιὰτὴ μὲ τόση τέχνη τοὺς εἶχε μπλέξει ὁ πρόεδρος, στριφογυρνούσανε μέσα στὶς φάκες καὶ λὲς καὶ προδίνανε οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτὸ τους. Τὴν ἡμέρα κείνη ἄκουσαν ἀκόμα καὶ μερικὸς ἀσήμαντους μάρτυρες. Ἡ ζέστη εἶταν τόσο ἀνυπόφορη κατὰ τίς πέντε ὥρες, πὺν λυποθυμήσανε δυὸ γυναῖκες.

Μὰ τὴ δεύτερη μέρα, ὅλη τὴ συγκίνηση τὴν προκαλέσανε ὠρισμένοι μάρτυρες. Ἡ κυρία Μπονεὸν εἶχε σωστή ἐπιτυχία, ὅλο χάρη καὶ λεπτότητα. Ἀκούσανε μὲ ἐνδιαφέρον τοὺς ὑπαλλήλους τῆς εταιρίας, τοὺς κ. Βαντόρπ, Μπεστέρ, Νταμπαντί καὶ προσπάντων τὸν κ. Κῶς. Αὐτὸς, πολυλογὰς, διηγήθηκε, πὼς γνώριζε πολὺ καλὰ τὸ Ρουμπὼ γιὰτὴ συχνὰ ἔπαιζε μαζί του στὸ Καφενεῖο τοῦ Ἐμπορίου. Ὁ Ἀνρί Ντοβέρν, ξαναεῖπε τὴ βαρύντατη κατάθεση του, πὼς εἶτανε δηλαδὴ σχεδὸν βέβαιος ὅτι μέσα στὸν πυρετὸ του ἄκουσε τίς σιγανὲς φωνὲς τῶν δυὸ κατηγορουμένων πὺν κουβεντιάσανε. Τονε ρωτήσανε γιὰ τὴ Σεβερίνη, δειχτήκε πολὺ διακριτικὸς, ἄφισε νὰ καταλάβουν πὼς τὴν εἶχε ἀγαπήσει μὰ ξαίροντας πὼς τὴν εἶχε ἄλλος ἀποτραβήχτηκε σὰ γαλαντόμος. Γι' αὐτὸ, κι' ὅταν αὐτὸς ὁ ἄλλος ὁ Ζὰκ Λαντιὲ μπῆκε τέλος στὴν αἴθουσα, ὁ κόσμος ψιθύρισε, καὶ πολλοὶ σηκώθηκαν νὰ τονε δοῦνε καλλίτερα. Κι' αὐτὸν ἀκόμη οἱ ἔνορκοι τὸν κοιτάζανε μὲ πάθος καὶ μὲ προσοχή.

Ὁ Ζὰκ, πολὺ ἡσυχος, ἀκούμπησε, μὲ τὰ δυὸ του τὰ

θηκε μέσ στο σκοτάδι, αὐτὸς ἀρκέσθηκε νὰ κουνήσει τὸ κεφάλι σὰν νὰ μὴν ᾔθελε νὰ βαρύνει παραπάνω τὸν κατηγορούμενο. Καὶ τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, ἔγινε κάτι ποὺ συγκίνησε τὸ ἀκροατήριον. Τὰ μάτια τοῦ Ζὰκ, βουρκώσανε, γεμίσανε, δάκρυα ποὺ κυλίσανε πάνω στὰ μάγουλα του. Ὅπως τὴν εἶχε ξαναδεῖ κι' ἄλλη φορὰ, τοῦ ἦρθε στὸ νῦ ἡ εἰκόνα τῆς Σεβερίνης τῆς ἀθλιας αὐτῆς σκοτωμένης, μὲ τὰ γαλάζια μάτια τὰ ὑπερβολικὰ ἀνοιχτά τὰ ὁλόρθα τῆς τὰ μιλιά στὸ κούτελο, σὰ μιὰ φοβερὴ περικεφαλαία.

Τὴν ἐλάτρευε ἀκόμα, τὸν ἔπιασε μιὰ ἀπέραντη λύπη καὶ τὴν ἔκλαιγε μὲ πύρινα δάκρυα δίχως νάχει συνείδηση γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ ἔκαμε, ξεχνώντας κίολας πὺς βρισκότανε ἐκεῖ μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον. Πολλὲς κυρίες συγκινήθηκαν καὶ κλάψανε. Τὸν βοήκανε πολὺ συγκινητικὸ αὐτὸν τὸν πόνο τοῦ ἐραστῆ τῇ στιγμῇ ποὺ τοῦ ἀντὶ τὰ μάτια εἶταν ξερά. Ὁ πρόεδρος ρώτησε τὴν ὑπεράσπιση ἂν εἶχε νὰ θέσει κανένα ρώτημα στὸ μάρτυρα. Οἱ συνηγοροὶ εὐχαριστήσανε, ἐνῶ ἀποβλακωμένοι οἱ κατηγορούμενοι παρακολουθοῦσανε μὲ τὸ μάτι τους τὸ Ζὰκ, ποὺ ξαναχυρονοῦσε νὰ καθίσει, μέσα σὲ μιὰ γενικὴ συμπάθεια.

Τὴν τρίτη συνεδρίαση, ἀλάκρη τὴν εἶχε φάει ὁ λόγος τοῦ εἰσαγγελέα καὶ τῶν συνηγόρων. Στὴν ἀρχὴ ὁ πρόεδρος εἶχε παρουσιάσει μιὰ περίληψη τῆς ὑπόθεσης ὅπου καμώθηκε πὺς εἶταν ἀπολύτως ἀμερόληπτος κι' ὥστόσο παρουσίασε τὴν κατηγορίαν ἀκόμα πιὸ βαρειά. Ὑστερὰ... λὲς κι' ὁ αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος δὲ χρησιμοποίησε ὅλ' αὐτὰ τὰ μέσα. Ἀλλες φορὲς πίστευε πιότερο σ' ἐκεῖνα ποὺ ἔλεγε κ' ἡ εὐγλωττία του εἶταν λιγώτερο κούφια. Ὁ κόσμος τὸ ἐξήγησε αὐτό, μὲ τὴ μεγάλη τὴ ζέση. Ἀπ' ἐκεῖναι... ὁ συνηγόρος τοῦ Κρατὸς ἔδωκεν

τικές περιπτώσεις, από κάποια τύψη, ύστερα απ' τη στε-
νοχώρια όταν για μιὰ στιγμή φτερούγισε σιωπηλά ή με-
λαγχολική αλήθεια. Στο άναμεταξύ ή δλη υπόθεση, εί-
τανε θρίαμβος για τόν άνακριτή, τόν κ. Ντενιζέ, πού τι-
ποτα δέν μπόρεσε νά γκρεμίσει τó άριστούργημα του. Κι'
αυτή ή οίκογένεια έχασε πολλές απ' τίς συμπάθειες της
όταν άκούστηκε πώς για νά ξαναπάρει τó Κρουά ντε
Μωφρά ό κ. Ντελασενάι, αντίθετα στη δικονομία, μιλού-
σε νά κάνει έφεση άν και είχε πεθάνει ό κληροδότης.
Κι' αυτό ξάφνιζε τόν κόσμο, πώς τόλεγε ένας δικαστικός
υπάλληλος.

Βγαίνοντας απ' τó δικαστήριό, ό Ζάκ άντάμωσε με τή
Φιλομένη πού είχε μείνει μάρτυς και δέν ξεκολλούσε από
πλάι του προσπαθώντας νά πλαγιάσει μαζί του τή νύχτα
στή Ρουένη. Έκείνος θά ξανάπιανε δουλειά, μόνο τή δεύ-
τερη μέρα, και τήν κράτησε νά δεικνύσουνε μαζί στο ξε-
νοδοχείο όπου έλεγε πώς βρισκότανε τó βράδυ του φό-
νου, εκεί κοντά στο σταθμό, τής είπε όμως πώς δέ θά
πλαγιάζανε μαζί γιατί είταν υποχρεωμένος νά γυρίσει στο
Παρίσι με τó τραίνο, μεσάνυχτα και πενήντα.

— Ξαίρεις! του είπε, έτσι όπως είταν κρεμασμένη στο
μπράτσο του και πηγαίνανε κατά τó ξενοδοχείο θάπαιρνα
όρκο πώς προτιήτερα είδα κάποιον πού μās ξαίρει... ναι,
τόν Πεκέ, πού προχτές μοΐλεγε ακόμα πώς δέ θά πατού-
σε τó πόδι του στη Ρουένη, για τή δίκη... Για μιὰ σπιγ-
μή είχα γυρίσει και κάποιος πού είδα μονάχα τή ράχη
του, τόστριψε μέσα στον κόσμο...

Ό μηχανικός τής έκοψε τó λόγο σηκώνοντας τίς πλά-
τες του.

— Ό Πεκέ είναι στο Παρίσι και νλεντάει. Είχα πάει

χαδιάρης, πρόσχαρος. Μὰ αὐτὴ τὸν ἀπόσπρωχνε, δὲν ἤθελε μάλιστα οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀγγίξει. Ὅχι ὅχι σὰ θὰ γινότανε γυναικα τοῦ, θὰ τὰ εἶχε ὅλα αὐτὴν καὶ τὰ λεφτὰ μαζί. Καὶ τὴ στεφανώθηκε κι' αὐτὴ τὸν γέλασε καὶ τοῦπε μάλιστα πὼς εἶτανε βλάκας καὶ πίστευε ὅσα τοῦ λέγανε. Τὸ πιὸ ὁμορφο εἶναι πού ἔμαθε κι' αὐτὸ τὸ μυστικό, κόλλησε τὸν πυρετὸ τοῦ κ' ἔφαχνε μὲ τὴν ἴδια λύσσα. Ἀχ! αὐτὰ τὰ χίλια φράγκα πού δὲ βρισκόντανε! Ὅλο καὶ θὰ τὰ βρίσκανε κι' οἱ δυὸ τους! Κι' ὅλο ψάχνανε, ψάχνανε.

— Τὸ λοιπὸν, ἀκόμα τίποτα; ρώτησε περιπαιχτικά ὁ Ζὰκ. Δὲ σᾶς βοηθάει τὸ λοιπὸν ἡ Ντυκλοῦ;

Ὁ Μιζάρ τὸν κοίταξε κατάματα καὶ τοῦ εἶπε.

—Ξαίρετε ποῦ βρίσκονται, πέστε τό μου.

Μὰ ὁ μηχανικὸς ἄρχισε νὰ θυμώνει.

— Δὲν ξαίρω τίποτα. Ἡ θεία Φασία δὲ μοῦδωσε τίποτα. Μήπως θέλετε νὰ μὲ κατηγορήσετε γιὰ κλέφτη;

— Ὡ βέβχια, δὲ σᾶς ἔδωσε τίποτα. Μὰ βλέπετε πὼς μ' ἀρρώστησε αὐτὴ ἡ δουλειὰ, ἂν ξαίρετε ποῦ εἶναι, πέστε το.

— Ἐ! αἴντε κόψε τὸ λαιμὸ σου! Καὶ φυλάξου μὴν πῶ πιὸ πολλὰ. Ἀς εἶναι, κοίταξε μὴν τυχὸν εἶναι μὲς στὸ κουτὶ τοῦ ἄλατιοῦ.

Χλωρὸς μὲ τὰ μάτια ὅλο φλόγα ὁ Μιζάρ ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν κοιτάζει. Σὰ νὰ φωτίσθηκε ξαφνικά.

—Στὸ κουτὶ τ' ἄλατιοῦ, βέβχια! ἀλήθεια! Κάτω ἀπ' τὸ συρτάρι εἶναι μιὰ κρυψώνα καὶ δὲν ἔχω ψάξει ἐκεῖ.

Καὶ διασπικτὸς πλήρωσε τὸ κρασί τοῦ κ' ἔτρεξε στὸ σταθμὸ νὰ δεῖ ἂν πρόφτανε ἀκόμα τὸ τραῖνο τῶν ἑπτὰ καὶ δέκα. Αἰῶνια μποροῦσε νὰ πιάγναι μέσα σ' αὐτὸ τὸ

— "Α, δὲν εἶναι ἀλήθεια ! " Ἀς τρέχει ὁ ἄλλος, ξαίρω ποῖος εἶναι, θὰ μοῦ πέσει στὰ χέρια !... Νά βρώμα ! Πές μου πάλι πὼς δὲν εἶναι ἀλήθεια !

Ὁ Ζὰκ ἔτρεχε μὲς στὸ σκοτάδι, ὄχι γιὰ νὰ ξεφύγει τὸν Πεκέ, πού τὸν εἶχε δεῖ, μὰ γιὰ νὰ ξεφύγει τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, γιατί τονε ξετροέλλαινε ὁ πόνος.

"Ε λοιπόν, ἓνας φόνος δὲν ἔφτανε ; δὲν εἶχε χορτάσει μὲ τὸ αἷμα τῆς Σεβερίνης, ἔτσι ὅπως τὸ πίστευε τὸ ἴδιο ἐκεῖνο πρωτὶ ; Νά λοιπόν πού ξαναρχινοῦσε. Ἀκόμα μιὰ, α' ὕστερα πάλι, ἄλλη μιὰ ! Μόλις θὰ χόρταινε, ὕστερα ἀπὸ κάμποσες βδομάδες νάρκη, ἡ φοβερή του ἡ πείνα θὰ ξανάξυπνοῦσε καὶ πάλι καὶ γιὰ νὰ εἶναι χορτάτος θὰ τοῦ χρειάζότανε ὁλοένα γυναικίο κρέας. Τώρα μάλιστα δὲν ἔνιωθε καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ τὴ βλέπει τὴ σάρκα αὐτῆ. Μόνο πού τὴν ἔνιωθε χλιαρὴ μέσα στὰ χέρια του, ὑποχωροῦσε στήν ὁρμή τοῦ ἐγκλήματος, σὰν ἄγριο ἀρσενικὸ πού ξεκοιλιάζει τὰ θηλυκά. Πάει ἡ ζωὴ, μπροστά του δὲν εἶχε πιά ἄλλο παρὰ μόνο τὴ βαθειὰ νύχτα, τὴν ἀπέραντη ἀπελπισιὰ πού μέσα της ἔτρεχε.

Περάσανε κάμποσες μέρες. Ὁ Ζὰκ εἶχε ξαναπιάσει δουλειά, ἀπόφευγε τοὺς συντρόφους του, καὶ ζοῦσε σὰν ἀγριάνθρωπος, ὅπως πρίν. Ὁ πόλεμος εἶχε ἀρχίσει ὕστερα ἀπὸ πολλὲς συνεδριάσεις στὴ βουλή. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ εἶχε δώσει κιόλας μιὰ μεγάλη μάχη, τυχερὴ, καθὼς λέγανε. Ἐδῶ καὶ μιὰ βδομάδα τώρα ἡ μεταφορὰ τοῦ στρατοῦ ξεδέωνε τὸ προσωπικὸ τῆς Ἐταιρίας. Ἡ κανονικὴ ὑπηρεσία εἶχε ξεχαρβαλωθεῖ. Ὅλοένα εἶχε ἀπρόοπτα τραῖνα, καὶ γινότανε μεγάλες ἀργοπορίες, δίχως βέβαια νὰ λογαριάσουμε πὼς εἶχαν ἐπιτάξει τοὺς καλλίτερους μηχανικούς γιὰ νὰ συντηροῦσαν τὴν σιδηροδρομικὴν π...

Μὰ ἐπειδὴ τοὺς εἶχανε μοιράσει ἀλκοόλ, καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶχαν πάει καὶ στὰ γύρω καπηλειά, ὅλοι τους εἶταν εὐθυμοί, μιὰ εὐθυμία χτηνώδικια, ὅλοι τους κόκκινοὶ καὶ τὰ μάτια τους γουρλωμένα. Καὶ μόλις κουνήθηκε τὸ τραῖνο, βγαίνοντας ἀπ' τὸ σταθμὸ, ἀρχίσαν τὸ τραγούδι.

Ὁ Ζάκ, μάνι - μάνι, κοίταξε τὸν οὐρανὸ πού εἶτανε συννεφιασμένος. Ἡ νύχτα θὰ εἶταν πολὺ σκοτεινὴ, μήτε ἄχνα δὲ δροσίζε τὸν καυτερὸ ἀέρα, κι' ὁ ἀέρας τῆς τρεχάλας πού εἶταν πάντα δροσερός, λὲς κ' ἔκαιγε τώρα. Στὸ μαῦρον ὀρίζοντα δὲν εἶταν ἄλλο φῶς, παρὰ μόνο οἱ σπίνθες τὰ σινιάλα. Αὐτὸς αὖξησε τὴν πίεση γιὰ νὰ προσπεράσει τὴν ἀνηφόρα τοῦ Ἀρφλέρ στὸ Σάν - Ρομαίν. Ἄν καὶ τὴ μελετοῦσε ἀπὸ καιρὸ τὴ μηχανή του, δὲν τὴν εἶχε ἀκόμα ὑποτάξει, καὶ τὸν ξάφνιζε μὲ τὰ νεανικά της καπρίτσια. Πρὸ πάντων τῇ νύχτα κείνη τὴν ἔνιωθε πολὺ πεισματάρη, πιὸ τρελλή, ἔτοιμη ν' ἀφηνιάσει ἂν τῆς δίνανε ἓνα δυὸ κομμάτια κάρβουνο παραπάνω. Γι' αὐτὸ μὲ τὸ χέρι στὸ κλειδὶ πρόσεχε τὴ φωτιά ὅλο καὶ πιὸ ἀνήσυχος μὲ τὰ καμώματα τοῦ μηχανικοῦ του. Ἡ λαμπίτσα πού φώτιζε τὸ δείκτη ἔρριχνε ἓνα μουχρὸ φῶς, πού ἡ ἀναμμένη πόρτα τοῦ φούρνου τῷκανε μενεξεδί. Δὲν ξεχώριζε καλὰ τὸν Πεκέ καὶ δυὸ φορὲς εἶχε νιώσει στὶς γάμπες του κάτι δάχτυλα, πού πασπατεύανε σὰ νὰ γυμναζόντανε νὰ τὸν πιάσουν ἀπ' ἐκεῖ. Μὰ ἴσως νὰ τῷκανε ἀπὸ ἀπροσεξία, ἔτσι μεθυσιένος πού εἶτανε, γιατί μέσα στὴ βουή τὸν ἄκουε πού ἔσπανε κάρβουνο μὲ υπερβολικὲς σφυριές, καὶ τσακωνότανε μὲ τὸ φτιάρι του. Κάθε λεπτὸ ἄνοιγε τὸ φούρνο κ' ἔρριχνε κάρβουνο σὲ παράλογη ποσότητα.

— Φτάνει ! ξεφώνισε ὁ Ζάκ.

Ὁ ἄλλος ἔκανε πὼς δὲν κατάλαβε κ' ἐξακολούθησε νὰ

γλυστρήσανε κ' οἱ δύο τους. Ἡ πάλῃ ξακολούθησε πάνω στή γεφυρίτσα πού χοροπηδοῦσε. Εἶχανε σφίξει τὰ δόντια τους καὶ δὲ μιλούσανε πιά. Προσπαθοῦσανε κ' οἱ δύο τους ποιὸς νὰ ρίξει τὸν ἄλλο ἀπ' τὸ στενὸ ἀνοιγμα πού τῷ κλεινε μόνο μιὰ σιδερένια βέργα. Μὰ δὲν εἶταν εὐκόλο πρᾶμα. Ἡ μηχανὴ ὀλοένα κυλοῦσε κ' ἔφευγε. Τὸ τραῖνο προσπέρασε τὸ Μπαρραντέν, χύθηκε μὲς στὸ τουννέλι τοῦ Μαλοναί, κι' αὐτοὶ ἀκόμα εἶταν τσακωμένοι στὰ χέρια, κυλιόντανε στὰ κάρβουνα, χτυποῦσαν τὰ κεφάλια τους στὸ τοίχωμα καὶ στὸ ντεπόζιτο τοῦ νεροῦ, καὶ ἀποφεύγανε τὴν κίρκινη πόρτα τοῦ φούρνου πού τοὺς ἔβηνε τίς γάμπες ὅσες φορὲς τύχαινε νὰ τίς ἅπλωναν.

Γιὰ μιὰ στιγμή ὁ Ζὰκ σκέφθηκε πὼς ἂν μπορούσε ν' ἀνασηκωθεί, θά κλεινε τὸν ξεθυμαστήρα, θὰ φώναζε βοήθεια καὶ θὰ τὸν ξεφορτωνότανε αὐτὸν τὸν τρελλό, πού τὸν εἶχε λυσσάξει τὸ πιότο καὶ ἡ ζήλεια. Ὅσο πήγαινε κι' ἀδυνατοῦσε, εἶταν πιὸ κοντός, καὶ τώρα δὲν ἔλπιζε πιά πὼς θὰ εἶχε τὴ δύναμη νὰ τὸν ρίξει, γιατί εἶταν κιόλας νικημένος κ' ἔνιωσε νὰ περνάει ἀνάμεσα ἀπ' τὰ μαλλιά του ἡ φρίκη πού νιώθει κανεὶς σὰν πέφτει.

Καθὼς ἔκαμε μιὰν ὑπέρτατη προσπάθεια, πασπατεύοντας μὲ τὸ χέρι του, ὁ ἄλλος κατάλαβε, στηλώθηκε στὴ ράχη του καὶ τὸν σήκωσε σὰ μικρὸ παιδί.

— Ἀ ! θέλεις νὰ σταματήσεις... Ἀ ! μοῦ πήρες τὴ γυναίκα μου... Ἀῖντε, αῖντε, πήγαινε καὶ σύ !

Ἡ μηχανὴ κυλοῦσε, κυλοῦσε, τὸ τραῖνο μὲ μεγάλη βουὴ εἶχε βγεῖ ἀπ' τὸ τουννέλι κ' ἔξακολουθοῦσε τὴν τρεχάλα του μέσα στὴν ἄδεια καὶ σκοτεινὴ ἔσοχῃ. Ὁ σταθμὸς τοῦ Μαλοναί προσπεράστηκε μὲ τέτοιαν ὀρμή, πού ὁ ὑποσταθμάρχης, ὄρθιος στὸ πεζοδρόμιο, δὲν τοὺς

ρόντανε γιατί πηγαίνανε μιὰ ὥρα ἀρχήτερα κεῖ πέρα, στίς ὄχθες τοῦ Ρήνου.

Οἱ ὑπάλληλοι μένανε σὰ χάχηδες, μ' ἀνοιχτά τὰ χέρια. Σὲ μιὰ στιγμή ἡ κραυγὴ εἶτανε γενική. Ποτὲ αὐτὸ τὸ ἀχαλίνωτο τραῖνο, ἀφισμένο στὸν ἑαυτό του, δὲ θὰ προσπερνοῦσε δίχως δυστύχημα τὸ σταθμὸ τοῦ Σοττεβίλ, ποὺ εἶχε ἓνα σωρὸ βαγόνια καὶ μηχανὲς στὰ ψαλίδια, ὅπως ὅλοι οἱ μεγάλοι σταθμοί. Καὶ ριχτήκανε στὸν τηλέγραφο, καὶ εἰδοποιήσανε. Ἀκριβῶς ἐκεῖ κάτω, ἓνα ἐμπορικὸ τραῖνο μόλις μπόρεσε καὶ μπῆκε σὲ μιὰ ρεμίζα. Ἀκούγανε κιόλας ἀπὸ μακριὰ τὸ κατρακύλισμα τοῦ θερικοῦ. Εἶχε χωθεῖ μὲς στὰ δυὸ τουρνέλια ποὺ εἶναι κοντὰ στὴ Ρουένη, κ' ἔφτανε μὲ τὴν τρελλὴ τρεχάλα του, ἐνῶ καμμιὰ δύναμη δὲν μποροῦσε νὰ τὸ σταματήσῃ. Καὶ προσπέρασε τὸ σταθμὸ τῆς Σοττεβίλ, καὶ πέρασε ὀνάμεσα ἀπ' τὰ ἐμπόδια, δίχως νὰ πάρει τίποτα μαζί του. Ξαναχώθηκε πάλι μὲς στὸ σκοτάδι, ὅπου σιγὰ - σιγὰ ἔσβηνε ἡ βροντὴ του. Μὰ τώρα, ὅλα τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα τῆς γραμμῆς κουδουνίζανε, κι' ὅλες οἱ καρδιὲς χτυπούσανε στὴν εἰδηση πὼς ἓνα βρυκολακισμένο τραῖνο εἶχε περάσει ἀπ' τὴ Ρουένη κι' ἀπ' τὴ Σοττεβίλ. "Ἐτρεμε ὁ κόσμος ἀπ' τὸ φόβο του. Ἐνα ἑξπρές ποὺ βρισκότανε μπροστά, σίγουρα δὲ θὰ πρόφτανε νὰ ξεφύγῃ. Αὐτὸ ὅμως, σὰν ἀγριόχοιρος ποὺ τὸν κυνηγοῦνε, ξακολούθησε τὸ δρόμο του, δίχως νὰ λογαριάζει μήτε τὰ κόκκινα σινιάλα, μήτε τὰ βαρελότα. Κόντεψε νὰ τσακιστεῖ στὸ Οὐασέλ, πάνω σὲ μιὰ μηχανή. Τρομοκράτησε τὸ Πὸν ντὲ λ' "Ἀρς γιατί ἡ γληγοράδα του λὲς καὶ δὲ λιγόστευε.

Χάθηκε πάλι, κυλοῦσε, κυλοῦσε μέσα στὴ μαύρη νύχτα, ποῖος ξαίρει ποῦ.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Χ. ΓΑΝΙΑΡΗ & ΣΙΑΣ

3 — Σοφοκλέους — 3 ΑΘΗΝΑΙ

Με Μηνιαίας δόσεις 10, 20, 30, 40, 50 δραχμών,
αγοράζετε βιβλία μας 100, 200, 300, 400, 500 δραχμών.

Ζητήσατε έντύπους οδηγίας μας

1	"Ατολειύ	Ὁ Βύρων καὶ ἡ Ἑλλάς	Δρχ.	15.—
2	Ἀντρέγεφ, Α.	Ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης	"	10.—
3	Βουινρεᾶ Δ.	Τὸ Γκρέμισμα τῶν Θεῶν	"	10.—
4	"	Γριανταδύο διηγήματα	"	15.—
5	Ἰκαίτε	Ἡ Μινιδόν	"	6.—
6	Γκόλφη, Ρ.	Ὁ Γήταυρος	"	6.—
7	"	Ἕμνοι	"	7.50
8	Γκόρρη, Μ.	Οἱ πρόφην Ἀνθρώποι	"	10.—
9	Δραγούμη Ἱ.	Μελέται	"	10.—
10	Ἑφταλιώτη	Ἑκλεκτὲς σελίδες	"	15.—
11	Ζολᾶ Αἰμ.	Γιὰ μιὰ νύχτα ἀγάπης	"	6.—
12	"	Τὸ ἀνθρώπινο κτῆνου Α'.	"	15.—
13	"	" " Β'.	"	15.—
14	Ζολῶτα Γ.	Ἱστορία τῆς Χίου	"	75.—
15	Θερβαντὲς, Μ.	Ὁ Δὸν Κιχώτης	"	50.—
16	Ἰφεν, Ε.	Γαβριήλ Μπόρχμαν	"	7 50
17	"	Ἡ Κυρά τῆς Θάλασσης	"	10.—
18	Καραμούζη, Κ.	Περπατώντας ἡ Δόξα	"	7 50
19	Κερθαίου, Κ.	Τραγοῦδια τοῦ νησιοῦ	"	7 50
20	Καιροφύλλα, Κ.	Τι ὀφείλει στὴν Ἑλλάδα ἡ (Ἱταλία.	"	6 —
21	Κόντογλου, Φ.	Pedro Cazas	"	10.—
22	Κορολέγκο, Β.	Ὁ Τυφλὸς Μουσικὸς	"	10.—
23	Κουπρίν, Α.	Ὁ Τάφος	"	7.50
24	Λασκαράτου, Α.	Οἱ Στοχασμοί μου	"	8,50
25	Λαύρα, (Πετιμεζᾶ)	Ἀπλᾶ λόγια	"	7.50
26	Δόρδου Βύρωνος	Ὁ Κουρσέρης	"	7.50

66	Ταγκοπούλου Π.	Λυρικά	»	7.50
67	Τολοτόη, Α.	Ἡ Συζυγική Εὐτυχία	»	10.—
68	Τουαίν, Μ.	Χιουμοριστικά διηγήματα	»	7.50
69	Τεμπογλίδη, Κ.	Τὸ Περιβόλι τῆς ἀγάπης	»	7.50
70	Τριλούσσα	Μῦθοι	»	6.—
71	Τσέχωφ, Α.	Οἱ ἀναποδιές τῆς ζωῆς	»	10.—
72	Τυμωρηστοῦ	Ἡ Γόησσα τῶν Ἀθηναίων	»	15.—
73	Χάμσονν, Κ.	Ἡ Πείνα	»	15.—
74	»	Τὰ Μυστήρια Α'	»	15.—
75	»	» Β'	»	15.—
76	»	Ἡ Στερνή Χιρὰ	»	25.—
77	Χαντίτ, Μ.	Στὴ χώρα τῶν Ἡδονῶν	»	10.—
78	»	Στὴ χώρα τῶν Ἑρώτων	»	10.—
79	Μεγάλη Ἱερὰ	Σύνοψις Πολυτελείας	»	25.—
80	Ἀνθολογία	Ἑλλήνων Ποιητῶν	»	15.—
81	»	Γερμανῶν Ποιητῶν	»	20.—
82	Νουμάς	1919, 1920, 1921, 1922, 8κ, τόμος	»	100.—
83	Σαίξπηρ:	Ἀνώνιος καὶ Κλεοπίτρα	»	15.—

84. Ἡ Τέχνη τοῦ Ἀθω. Καλλιτεχνικὸν Album ποὺ περιέχει τὰ κυριώτερα ἀντίγραφα ποὺ ἔκανε ὁ κ. Φ. Κόντιγλους στὸ Ἅγιον Ὄρος, γιὰ τὰ ἑποῖτα ἔγινε τόσος λόγος στὴν Ἐκθεσὴ τοῦ, μεῖς εἰσαγωγὴ τοῦ βίου καὶ βυλογραφίας χαρκαγμένες ἀπὸ τὸ ζωγράφον κ. Α. Θεοδωρόπουλο.

Ὡς ἐμπράσιον σημειώνει στιθμό στὸ Ἑλληνικὸ Βιβλίον, ἀξιοῦν μὴ πλάϊ στα καλύτερα τοῦ εἴδους τοῦ ἀκόμα καὶ σὲ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ πνευματικὰ Κέντρα.

Ἐκάστη εἰκὼν χωριστὰ Δραχ. 25

Ὀλόκληρον τὸ Album » 300

Τὰ Βιβλία μὲς εἶναι δεμένα κομφὲ καὶ στερεὰ καὶ μεῖς καλλιτεχνικὰ καὶ πρωτότυπα στίλβου ἀπὸ εἰδικοῦς ζωγράφους.

Τὰ ταχυδρομικὰ ἐξοδισχρύνουν τὸν ἀγοραστήν.

